कालिमाटी गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण, २०८२

Kalimati Rural Municipality Profile, 20025

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, सुर्खेत

कालिमाटी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
सल्यान
कर्णाली प्रदेश

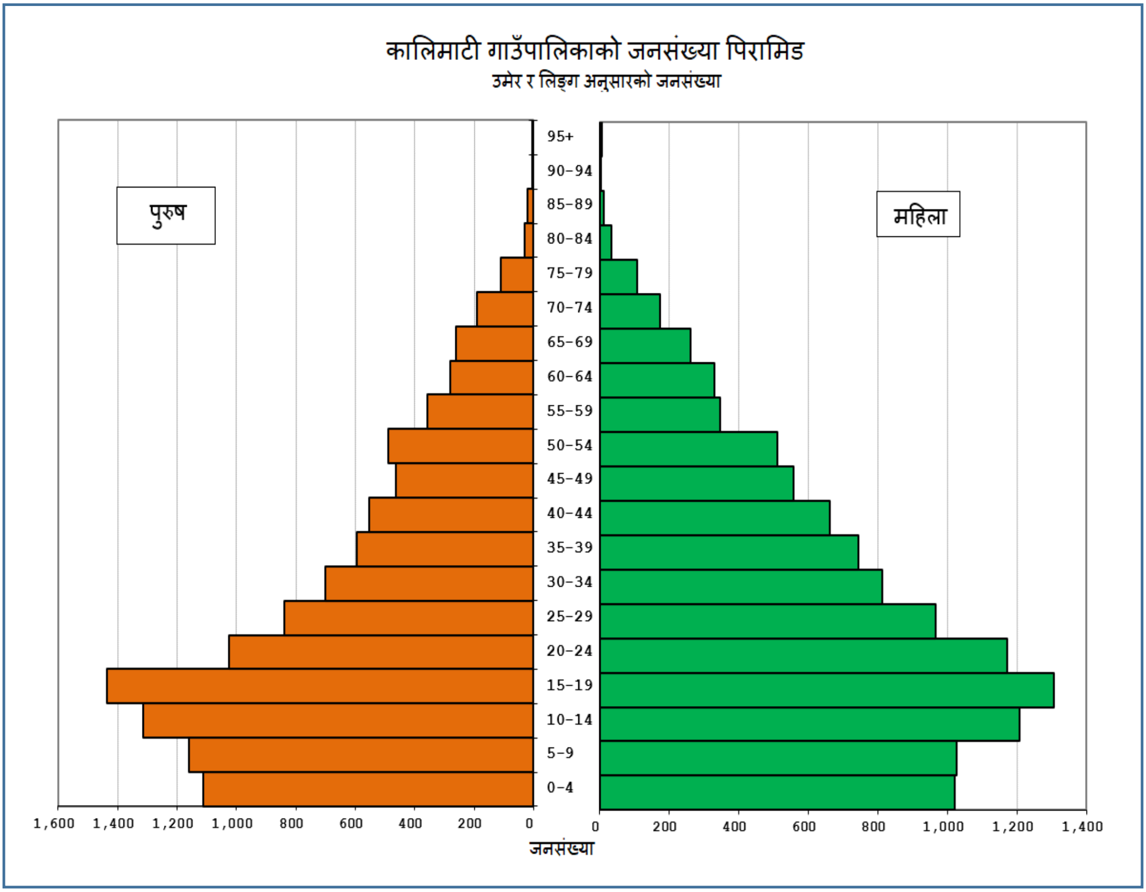
कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या पिरामिड
उमेर र लिङ्ग अनुसारको जनसंख्या
पुरुष
महिला
95+
90-94
85-89
80-84
75-79
70-74
65-69
60-64
55-59
50-54
45-49
40-44
35-39
30-34
25-29
20-24
15-19
10-14
5-9
0-4
1,600 1,400 1,200 1,000 800 600 400 200 0
0 200 400 600 800 1,000 1,200 1,400
जनसंख्या

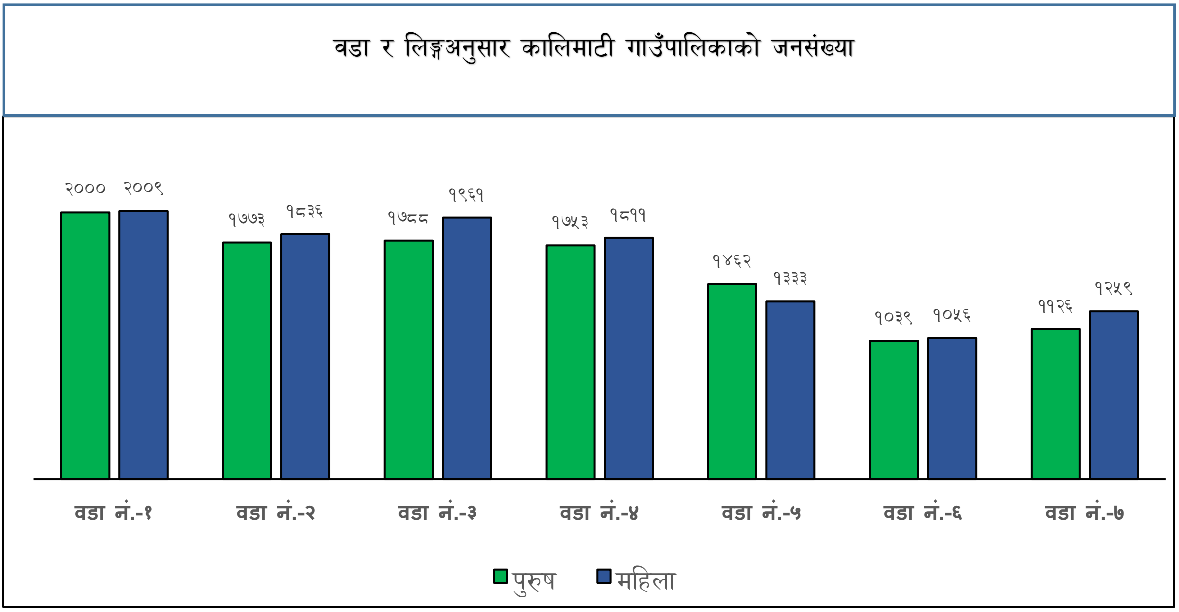
वडा र लिङ्गअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या
२००० २००९
१७७३ १८३६
१७८८ १९६१
१७५३ १८११
१४६२ १३३३
१०३९ १०५६
११२६ १२५९
वडा नं.-१
वडा नं.-२
वडा नं.-३
वडा नं.-४
वडा नं.-५
वडा नं.-६
वडा नं.-७
पुरुष
महिला

कालिमाटी गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण २०८२

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, सुर्खेत

कालिमाटी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
रामपुर, सल्यान
कर्णाली प्रदेश

प्रकाशकः तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय. सुर्खेत
फोन नं:- ०८३-५२०२०४
वेभ साइटः https://scosurkhet.nsonepal.gov.np/
इमेलः scosurkhet@nsonepal.gov.np
प्रकाशन वर्षः २०८२
प्रकाशन प्रतिः
©सर्वाधिकारः तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, सुर्खेत र कालिमाटी गाउँपालिका, सल्यान
मुद्रकः

कालिमाटी गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
रामपुर, सल्यान
कर्णाली प्रदेश, नेपाल

शुभकामना

तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, सुर्खेत र कालिमाटी गाउँपालिकाको समन्वयमा यस पालिकाको वस्तुगत विवरण प्रकाशित हुन लागेकोमा खुशी लागेकोछ ।

यस प्रकाशनले यस कालिमाटी गाउँपालिकाको विभिन्न भौगोलिक, जनसांखिक, आर्थिक, सामाजिक तथा अन्य विषयगत क्षेत्रहरूको तथ्याङ्क एवं जानकारी सरोकारवालाहरूलाई उपलब्ध गराई गाउँपालिकाको नीति निर्माण, निर्णय प्रकृया र योजना तर्जुमामा सघाउ पुर्याउने अपेक्षा गरेकोछु ।

विभिन्न क्षेत्रगत तथ्याङ्क एवं सूचनालाई समेटी तयार गरिएको यस वस्तुगत विवरणले गाउँपालिकाका विभिन्न पक्षलाइ परिचित गराउनुका साथै विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संघसंस्थाहरू, निजि क्षेत्र, विद्यार्थीहरू, अनुसन्धानकर्ताहरू र अन्य सरोकारवालाहरूलाई नीति निर्माण, निर्णय प्रकृया, योजना तर्जुमा तथा अध्ययन अनुसन्धानको लागि भरपर्दो आधार उपलब्ध गराउनेछ भन्ने विश्वास लिएकोछु ।

अन्तमा यो वस्तुगत विवरण तयार गरी प्रकाशन गर्नेमा महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउने तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, सुर्खेतका प्रमुख एवं कर्मचारीहरू र यस गाउँपालिकाका प्रतिनिधिहरू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सम्बद्ध सवैलाई हार्दिक धन्यवाद दिंदै प्रकाशनको सफलताको शुभकामना ब्यक्त गर्न चाहन्छु ।

दान बहादुर के.सी.
अध्यक्ष
कालिमाटी गाउँपालिका, सल्यान

कालिमाटी गाउँपालिका

गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

रामपुर, सल्यान

कर्णाली प्रदेश, नेपाल

शुभकामना

गाउँपालिकको समन्वयमा तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, सुर्खेतले यस कालिमाटी गाउँपालिकाको भौगोलिक, जनसांखिक, सामाजिक, आर्थिक, शैक्षिक आदि विवरणहरू समावेश गरी गाउँपालिकको वस्तुगत विवरण (Profile) तयार पारी प्रकाशन गर्न लागेकोमा हामिलाई खुशि लागेको छ । तथ्याङ्क समन्वय कार्यालयले यस गाउँपालिकालाई छनोट गरी यो वस्तुगत विवरण तयार गरिदिएकोमा कार्यालयप्रति आभारी छौं ।

यो वस्तुगत विवरण कालिमाटी गाउँपालिकाको बारेमा जान्न चाहाने ब्यक्ति एवं संस्थाहरू, जनप्रतिनिधि, योजनाकार, समाजसेवी, अध्ययन अनुसन्धानकर्ता, शिक्षक, विद्यार्थी, पर्यटक लगायत अन्य क्षेत्रका ब्यक्ति वा संघसंस्थाको लागि विभिन्न प्रयोजनका हिसावले त्यत्तिकै उपयोगी हुने विश्वास लिएको छु ।

यो प्रकाशनलाई यो स्वरूपमा प्रकाशन गर्नको लागि विभिन्न तवरबाट योगदान गर्नुहुने तथ्याङ्क समन्वय कार्यालयका प्रमुख एवं कर्मचारीहरू, यस गाउँपालिकाका जनप्रतिनिधिज्यूहरू, गाउँपालिकाका विभिन्न विषयगत शाखाका कर्मचारीहरू लगायत सम्पूर्णमा हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दै यो प्रकाशनको सफलताको समेत शुभकामना ब्यक्त गर्न चाहान्छु ।

हर्क बहादुर वली

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

कालिमाटी गाउँपालिका, सल्यान

नेपाल सरकार

प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, सुर्खेत

(सुर्खेत, दैलेख, जाजरकोट, सल्यान र रूकुम पश्चिम)

मन्तब्य

तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, सुर्खेतले भौगोलिक, जनसांखिक, सामाजिक, आर्थिक अवस्था लगायतका विवरणहरू समेटीएको कालिमाटी गाउँपालिकाको वस्तुगत विवरण प्रकाशन गर्न लागेकोमा खुसी लागेको छ ।

राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ बाट प्राप्त जनसांखिक सूचनाहरू, विभिन्न सरकारी/गैरसरकारी कार्यालय, संघसंस्था एवं स्थानीय तहहरूबाट तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय सुर्खेत मार्फत सङ्कलित विवरणहरू समावेश गरी यो वस्तुगत विवरण तयार पारिएको छ। विभिन्न स्रोतहरूबाट प्राप्त हुने तथ्याङ्क एवं सूचनाहरूले गाउँपालिकाको विभिन्न क्षेत्रको वस्तुगत अवस्थाको बारेमा जानकारी प्राप्त हुने, विकासका कार्यक्रमहरूको अवस्थाको अनुगमन गर्न सकिने एवं निर्णय तथा योजनाको लागि तथ्यपरक आधार उपलब्ध हुने हुँदा यो पुस्तिका योजनाकार, प्रशासक, राजनितिज्ञ, अनुसन्धानकर्ता, विकास साझेदार, शिक्षक, विद्यार्थी लगायत सरोकारवाला सवैको लागि उपयोगी हुने अपेक्षा गरिएको छ ।

यो वस्तुगत विवरण तयार गर्ने सन्दर्भमा समयमै तथ्यपरक सूचना, तथ्याङ्क उपलब्ध गराई अमूल्य सहयोग गर्नुहुने कालिमाटी गाउँपालिका कार्यालय, विभिन्न सरकारी, गैरसरकारी, नीजि संघसंस्था तथा कार्यालयहरूप्रति हार्दिक कृतज्ञता ब्यक्त गर्दछु। प्रकाशनको लागि आवश्यक बजेट तथा प्राविधिक सहयोग, समन्वयका लागि राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयका प्रमुख तथ्याङ्क अधिकारीज्यू, उपप्रमुख तथ्याङ्क अधिकारीज्यू लगायत योजना शाखा प्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्न चाहान्छु ।

यस पुस्तिका प्रकाशनको लागि स्थलगत तथ्याङ्क सङ्कलन र तयारी कार्यमा अहोरात्र खटिने यस कार्यालयका तथ्याङ्क अधिकृतहरू, सुपरिवेक्षकहरू, गणकहरू एवं खरिदार लगायतको टीमलाई हार्दिक धन्यवाद् दिन चाहान्छु ।

अन्तमा यो वस्तुगत विवरणले विभिन्न सरोकारवालाहरूलाई नीति निर्माण, निर्णय एवं योजनाको लागि तथ्याङ्क/सूचना उपलब्ध गराउन सकोस भन्ने कामना गर्दै आगामी दिनमा यसलाई थप परिस्कृत तथा प्रयोगकर्ता मैत्री बनाउन रचनात्मक सुझावको समेत अपेक्षा गर्दछु ।

विनोद आचार्य

तथ्याङ्क समन्वय अधिकारी

तथ्याङ्क कार्यालय, सुर्खेत

कालिमाटी गाउँपालिका

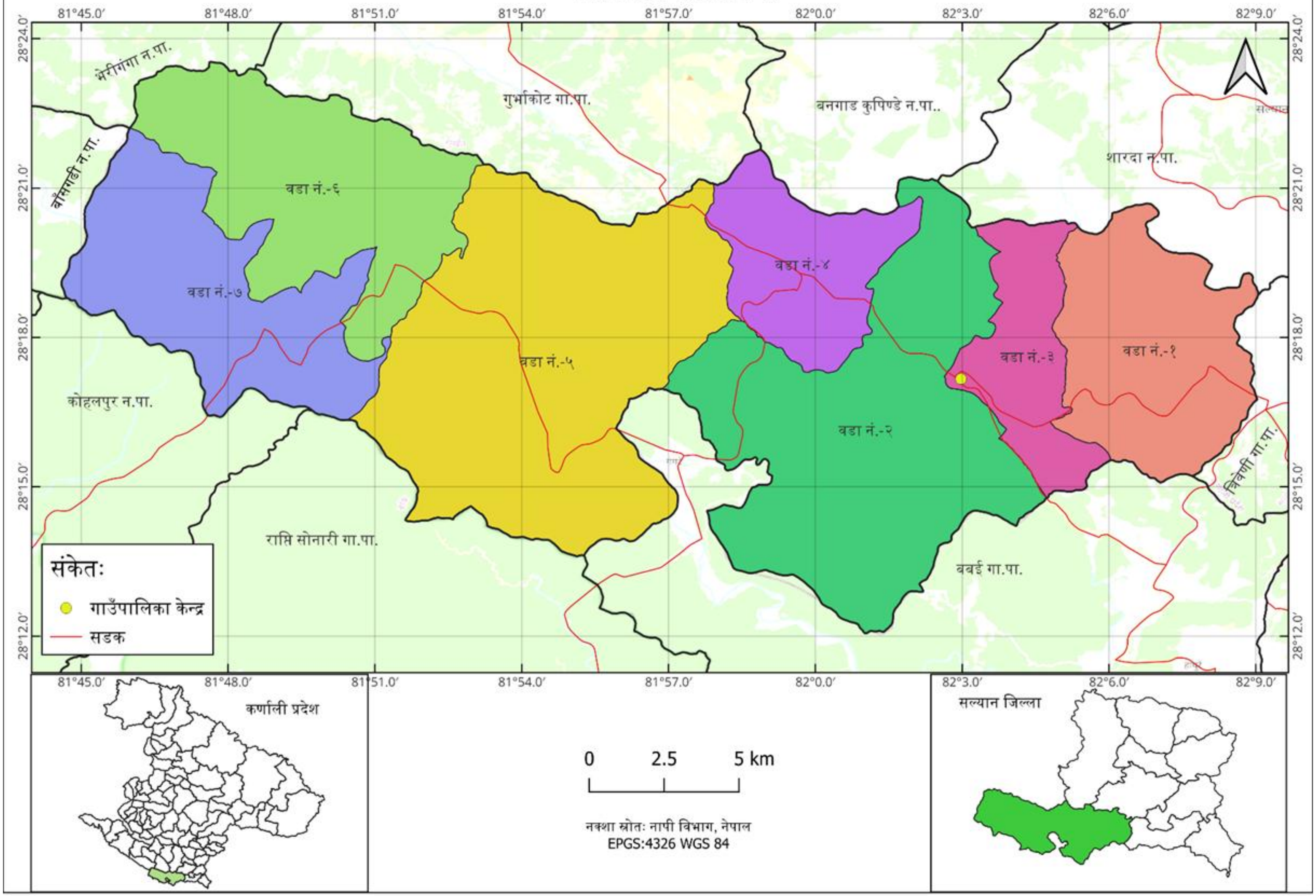

भेरीगंगा न.पा.
गुर्भाकोट गा.पा.
बनगाड कुपिण्डे न.पा..
शारदा न.पा.
बाँसगढी न.पा.
वडा नं.-६
वडा नं.-७
वडा नं.-५
वडा नं.-४
वडा नं.-३
वडा नं.-१
वडा नं.-२
कोहलपुर न.पा.
राप्ति सोनारी गा.पा.
बबई गा.पा.
त्रिवेणी गा.पा.
संकेतः
गाउँपालिका केन्द्र
सडक
कर्णाली प्रदेश
सल्यान जिल्ला
0
2.5
5 km
नक्शा स्रोतः नापी विभाग, नेपाल
EPGS:4326 WGS 84

विषय सूची

खण्ड-१ कालिमाटी गाउँपालिकाको परिचय १

१.१ कालिमाटी गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय १
१.२ भौगोलिक अवस्थिति १
१.३ वडाहरुको आधारभूत विवरण २
१.४ भू-आकृति तथा भू-उपयोग..४
१.५ प्रमुख प्राकृतिक सम्पदाहरू..६
१.६ धार्मिक परम्परा तथा चाडपर्वहरु ७
१.७ प्रमुख ऐतिहासिक, धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलहरु ७
१.८ हावापानी ९

खण्ड-२ जनसांख्यिक विवरण..११

२.१ जनसंख्या सम्वन्धी आधारभूत विवरण ११
२.२ पछिल्ला दुई जनगणना वर्षहरुमा कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या.. १३
२.३ वडा अनुसारको जनसंख्या, परिवार संख्या, जनघनत्व र वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर १४
२.४ कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या प्रवृत्ति १६
२.४ लिङ्ग र उमेर समूहअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या.. १६
२.५ कुल आश्रित अनुपात १७
२.६ बृहत् उमेर समूह र विशेष उमेर समूहअनुसार जनसंख्या.. १८
२.७ कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसङ्ख्या प्रक्षेपण २०

खण्ड-३ भाषा, धर्म तथा जातजाति अनुसारको जनसंख्या २२

३.१ धर्म अनुसारको जनसंख्या २२
३.२ मातृभाषा अनुसारको जनसंख्या २३
३.३ जातजाति अनुसारको जनसंख्या.. २३
३.४ परिवारको आकारअनुसार परिवार संख्या.. २४

खण्ड-४ महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, तथा अपाङ्गता..२६

४.१ स्थिर सम्पत्तिमा महिलाको स्वामित्व.. २६
४.२ बालबालिकाको साक्षरता दर २७
४.३ बालबालिकाहरुको विद्यालय जाने अवस्था.. २७
४.४ पाँच वा सोभन्दा मुनिका बालबालिकाको जन्म दर्ताको अवस्था.. २८
४.५ अठार वर्ष मुनिका बालबालिकाको बसाइँको प्रवन्ध २९
४.६ बाल आश्रित अनुपात ३०

४.७ बाल विवाहको अवस्था ३१
४.८ बाल श्रमको अवस्था ३२
४.९ अपाङ्गताको किसिमअनुसार जनसंख्या ३३
४.१० अपाङ्गताको अवस्था ३४
४.११ अपाङ्गता भएका ब्यक्तिको साक्षरता स्थिति ३५
४.१२ विधवा तथा एकल महिलाको संख्या ३६
४.१३ लिङ्गअनुसार परिवारमूली ३७
४.१४ ज्येष्ठ नागरिकसम्वन्धी विवरण ३८

खण्ड-५ विवाह र प्रजनन् सम्वन्धी विवरण ३९

५.१ दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्याको बैवाहिक स्थिति ३९
५.२ लिङ्गअनुसार विवाहको मध्यक उमेर ४०
५.३ उमेर समूहअनुसार दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको बिवाहित जनसंख्या ४१
५.४ पहिलो विवाह गर्दाको उमेरअनुसार दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको विवाहित जनसंख्या ४१
५.५ जीवित रुपमा जन्माएका बच्चाको संख्याअनुसार विवाहित महिलाहरूको संख्या ४३
५.६ जीवित रुपमा जन्माएका बच्चाको संख्या र आमाको उमेरअनुसार महिलाहरूको संख्या ४४
५.७ विवाहित महिलाको उमेरअनुसार विगत १२ महिनामा जीवित जन्मेका शिशुको संख्या ४५
५.८ मृत्यू भएका छोराछोरीको संख्याअनुसार १५ देखि ४९ वर्षका विवाहित महिलाहरूको संख्या ४५
५.९ मृत्यू भएका छोराछोरीको संख्याअनुसार महिलाहरुको संख्या ४६
५.१० कालिमाटी गाउँपालिकामा १५-४९ वर्षका महिलाले जन्माएका बच्चाको अवस्था ४७

खण्ड-६ बसाइँसराई तथा अनुपस्थित जनसंख्यासम्वन्धी विवरण ४८

६.१ जन्मस्थानको आधारमा जनसंख्या ४८
६.२ पहिले अक्सर बसोबास गरेको स्थानको आधारमा जनसंख्या ४९
६.३ हाल बसोबास गरेको स्थानमा बसाइँसराई गरेको अवधि अनुसारको जनसंख्या ४९
६.४ आजीवन बसाइँसराईको अवस्था (Life Time Migrant) ५०
६.५ हाल बसोबास गरेको स्थानमा बसाइँसराई गरी आउनुको मुख्य कारणअनुसार जनसंख्या ५१
६.६ गएको देशअनुसार विदेशवाट फर्केका ब्यक्तिहरुको संख्या ५१
६.७ पहिलेको अक्सर बसोबास विदेश भएकाहरुको विदेशमा वसेको अवधिअनुसार जनसंख्या ५२
६.८ अक्सर अनुपस्थित परिवार र जनसंख्या ५३
६.९ स्वदेशमा अनुपस्थित (विदेश गएका) ब्यक्तिको उमेर समूहअनुसार जनसंख्या ५३
६.१० विदेश गएका (अनुपस्थित) ब्यक्तिहरुको गएको देशअनुसार जनसंख्या ५४
६.११ विदेश जानुको मुख्य कारणअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या ५४
६.१२ विदेश गएको अवधिअनुसार अनुपस्थित जनसंख्या ५५
६.१३ विदेश जाँदाको वखत उत्तिर्ण गरेको शैक्षिक तहअनुसार अनुपस्थित जनसंख्या ५५

खण्ड-७ पारिवारिक सेवा सुविधा तथा पहुँच..५६

७.१ खानेपानीको मुख्य स्रोतअनुसार परिवार संख्या ५६
७.२ परिवारमा खाना पकाउन प्रयोग गरिने मुख्य इन्धनअनुसार परिवार संख्या ५६
७.३ बत्ती वाल्न अक्सर प्रयोग गरिने इन्धनको स्रोतअनुसार परिवार संख्या..................................५७
७.४ परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकारअनुसार परिवार संख्या ५८
७.५ परिवारले उपयोग गरेका घरायसी साधन तथा सुविधाहरु ५९
७.६ घरको गुणस्तरीयताको वर्गीकरणअनुसार परिवार संख्या..६०
७.७ शहरी तथा ग्रामीण जनसंख्या...६१
७.८ बैङ्क वा वित्तीय संस्थामा पहुँचसम्वन्धी विवरण..६२
७.९ बैङ्क, वित्तीय संस्था तथा सहकारीवाट ऋण लिएका परिवार संख्या ६३

खण्ड-८ घरको संरचना तथा उपयोग ६४

८.१ परिवारले प्रयोग गरेको घरको स्वामित्वअनुसार परिवार संख्या ६४
८.२ परिवारले प्रयोग गरेको घरको जगअनुसार परिवार संख्या ६४
८.३ परिवारले प्रयोग गरेको घरको वाहिरी गारोअनुसार परिवार संख्या...६५
८.४ परिवारले प्रयोग गरेको घरको छानाअनुसार परिवार संख्या ६६
८.५ परिवारले प्रयोग गरेको घरको भुईंअनुसार परिवार संख्या...६७
८.६ मुख्य प्रयोगअनुसार घर संरचना/भवनको संख्या...६७
८.७ घरमा भएका तलाअनुसार घरको संख्या...६८
८.८ आवासीय घर निर्माणको लागि सरकारी अनुदान प्राप्त गर्ने परिवार...६९
८.९ घरको आयुअनुसार घर संरचना/भवनको संख्या...६९

खण्ड-९ स्वास्थ्य तथ्याङ्क..७१

९.१ स्वास्थ्य संस्थाहरुको विवरण...७१
९.२ स्वास्थ्य संस्थाको जनशक्ति विवरण...७१
९.३ मुख्य स्वास्थ्य सूचकहरु ७२
९.४ प्रमुख रोग तथा विमारहरु ७३
९.५ विगत वाह्र महिनामा परिवारमा भएको मृत्यूको संख्या ७३
९.६ मृत्यूको कारणअनुसार मृतकको संख्या...७४
९.७ विगत १२ महिनामा मृत्यू भएका मृतकको उमेरअनुसार कालिमाटीको मृतकको संख्या ७५
९.८ मृत्यू हुँदाका वखतको अवस्था र बृहत् उमेर समूहअनुसार महिला मृतकको संख्या.....................७५

खण्ड-१० शैक्षिक तथ्याङ्क...७७

१०.१ पाँच वर्ष वा सोभन्दा माथिका ब्यक्तिको साक्षरता स्थिति ७७
१०.२ पाँच वर्षदेखि पच्चीस बर्ष उमेर समूहको जनसंख्याको हाल विद्यालय अध्ययनको अवस्था...........७९

१०.३ पन्ध्रदेखि चौविस वर्ष सम्मका युवाहरुको साक्षरता स्थिति... ८०
१०.४ पन्ध्र वर्षमाथिको प्रौढ साक्षरता दर.. ८०
१०.५ उत्तीर्ण गरेको कक्षा वा तहअनुसारको जनसंख्या.. ८१
१०.६ जातजाति तथा लिङ्गअनुसारको कालिमाटी गाउँपालिकाको साक्षरता दर ८२
१०.७ उमेर समूहअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको साक्षरतादर... ८३
१०.८ अध्ययनको क्षेत्रअनुसार दश जोड दुई वा सोसरह उत्तीर्ण गरेको जनसंख्या ८४
१०.९ शैक्षिक संस्थाहरुको विवरण ८५
१०.१० शैक्षिक सूचकहरु ८७
१०.११ विद्यालयको किसिम तथा तहअनुसार विद्यार्थी विवरण.. ८८
१०.१२ तहगतरुपमा सामुदायिक विद्यालयको शिक्षक विवरण ८९
१०.१३ प्राविधिक धारतर्फ कक्षा ९-१२ को कार्यक्रम संचालन गरेका विद्यालयको विवरण................................ ८९
खण्ड-११ आर्थिक क्रियाकलाप र रोजगारी ९०
११.१ आर्थिक गणना २०७५ अनुसार प्रतिष्ठान संख्या र संलग्न जनशक्ति... ९०
११.२ नेपालस्तरीय औद्योगिक वर्गीकरण अनुसार प्रतिष्ठान संख्या... ९०
११.३ नेपालस्तरीय औद्योगिक वर्गीकरणअनुसार प्रतिष्ठानमा संलग्न ब्यक्तिको संख्या ९१
११.४ दश वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरको जनसंख्याको आर्थिक सक्रियताको स्थिति.................................. ९१
११.५ दश वर्ष वा सोभन्दा माथिको जनसंख्याको आर्थिकरुपले सक्रिय जनसंख्या प्रतिशत.......................... ९२
११.६ विगत वाह्र महिनामा आर्थिक काममा संलग्न रहेको अवधि अनुसारको जनसंख्या.............................. ९२
११.७ आर्थिक काममा संलग्न भएको महिनाअनुसार दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्या.................... ९३
११.८ शैक्षिक अवस्थाअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको आर्थिक क्रियाकलाप ९३
११.९ कृषि तथा गैरकृषि क्षेत्रमा रोजगारको अवस्था... ९४
११.१० रोजगारको घरायसी तथा गैरघरायसी क्षेत्रअनुसार जनसंख्या... ९६
११.११ उमेरअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको आर्थिकरुपले निष्क्रिय जनसंख्या...................................... ९७
११.१२ आर्थिकरुपले सक्रिय जनसंख्याको मुख्य पेशाअनुसारको विवरण ९७
११.१३ मुख्य पेशा र उमेर समूहअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या.. ९८
११.१४ आर्थिक क्रियाकलापको औद्योगिक क्षेत्रअनुसार जनसंख्या... ९८
११.१५ औद्योगिक वर्गीकरण र लिङ्गअनुसार आर्थिकरुपले सक्रिय जनसंख्या.. ९९
११.१६ आर्थिकरुपले सक्रिय जनसंख्याको रोजगारको संस्थागत क्षेत्र.. १००
११.१७ आर्थिकरुपले निष्क्रिय हुनुको कारणअनुसार जनसंख्या... १००
११.१८ आर्थिक कामको क्षेत्र र पेशा अनुसारको कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या.............................. १०१
११.१९ कृषि बाहेकका साना घरेलु व्यवसाय संचालन गर्ने परिवार.. १०२
११.२० सम्पन्नताको पञ्चमक वर्गिकरण अनुसारको जनसंख्या तथा परिवार संख्या................................... १०२
११.२१ प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत वेरोजगारको सूचिमा सुचिकृत ब्यक्तिको संख्या........... १०३

खण्ड-१२ कृषि, वन तथा वातावरण १०४

१२.१ कृषक परिवार संख्या, क्षेत्रफल, कित्ता संख्या, औसत कित्ता संख्या तथा सिंचित क्षेत्रफल......... १०४
१२.२ कृषि चलनले चलन गरेको जग्गाको उपभोग.. १०४
१२.३ कृषि चलनले चलन गरेको जग्गाको उपयोग.. १०५
१२.४ पाल्तु चौपाया तथा पन्छी पाल्ने कृषक परिवार १०७
१२.५ पाल्तु चौपाया तथा पन्छीको संख्या.. १०७
१२.६ मुख्य अस्थायी बाली लागेका जग्गाको क्षेत्रफल तथा कृषक परिवार संख्या........................ १०८
१२.७ प्रमुख बालीहरुमा कृषि सामग्री प्रयोग गर्ने कृषक परिवार संख्या १०८
१२.८ कृषि ऋृण, थप ऋृणको आवश्यकता, बिमा तथा अनुदान प्राप्त गर्ने कृषक परिवार संख्या ११०
१२.९ कृषि चलनको प्रमुख उत्पादन/क्रियाकलापअनुसार कृषक परिवार संख्या ११०
१२.१० कृषि चलनबाट भएको प्रमुख उत्पादनको मुख्य प्रयोगअनुसार कृषक परिवार संख्या.............. ११०
१२.११ कृषक परिवारको आम्दानीको मुख्य स्रोत, खाद्य प्रयाप्तता.. १११
१२.१२ कृषि/पशुसेवा केन्द्रहरुको विवरण.. ११२
१२.१३ प्रमुख बालीअनुसार प्रमुख रोग ब्याधी ११२
१२.१४ वनको किसिमअनुसार विवरण.. ११३

खण्ड-१३ भौतिक पूर्वाधार.. ११५

१३.१ उपलब्ध यातायात सुविधानुसार वडा संख्या ११५
१३.२ वर्षैभरि संचालनमा रहने कालोपत्रे सडकको लम्वाईअनुसार वडा संख्या............................ ११५
१३.३ सडक तथा यातायातसम्वन्धी विवरण ११६
१३.४ कालिमाटी गाउँपालिकामा रहेका पुलहरुको विवरण ११८
१३.५ कालिमाटी गाउँपालिकामा संचालित सिँचाई आयोजना.. ११८
१३.६ सञ्चार क्षेत्र १२०
१३.७ सरकारी कार्यालयका भवन (क्षमता, किसिम, आयू) १२१

खण्ड-१४ उद्योग तथा वाणिज्य १२३

१४.१ उद्योग.. १२३
१४.२ बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु.. १२३
१४.३ पालिकामा दर्ता गरिएका ब्यापार तथा ब्यवसाय सम्वन्धी विवरण १२३
१४.४ सहकारी संस्थाहरुको विवरण.. १२४
१४.५ प्रमुख बजारसम्वन्धी विवरण.. १२४

खण्ड-१५ सार्वजनिक सेवा प्रवाह १२५

१५.१ सामाजिक पूर्वाधारको सेवा सुविधा.. १२५
१५.२ विगत तीन वर्षको आय ब्ययको विवरण १२६

१५.३ कालिमाटी गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कन (LISA) १२७
१५.४ कालिमाटी गाउँपालिकाको वित्तीय सुशासन जोखिम मूल्याङ्कन (FRA) १२८
१५.५ हालसम्म तयार गरी जारी गरिएका नीति कानून तथा मापदण्डहरुको विवरण १२८
१५.६ न्यायिक समितिमा दर्ता तथा फछ्यौंट भएका मूद्दा तथा विवादसम्वन्धी विवरण १३०
१५.७ मुद्धा विवादको प्रकृतिअनुसारको संख्या १३०
१५.८ ब्यक्तिगत घटना दर्तासम्वन्धी विवरण १३१
१५.९ अन्य विवरण १३१
खण्ड-१६ विविध १३२
१६.१ निर्वाचनसम्वन्धी विवरण १३२
१६.२ स्थानीय तह निर्वाचन २०७४ मा निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरुको विवरण १३६
१६.३ प्राकृतिक प्रकोप तथा विपद ब्यवस्थापन १३७
अनुसूचीहरु १३९
अनुसूची १.: कालिमाटी गाउँपालिकाको जन प्रतिनिधिहरुको विवरण १३९
अनुसूची २.: कालिमाटी गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरुको विवरण १४०
अनुसूची ३.: कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या प्रक्षेपन १४२
अनुसूची ४.: आधिकारिक तथ्याङ्कका आधारभूत सिदान्तहरु १४४
अनुसूची ५.: जनगणनमामा प्रयोग गरिएका पदावली तथा परिभाषा १४५
अनुसूची-६: कृषि गणनामा प्रयोग गरिएका अवधारणा तथा परिभाषा १४८
अनुसूची-७: तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय सुर्खेतको परिचय १४९
अनुसूची-८: राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयका प्रमुख प्रकाशनहरु १५०

तालिकाहरु

तालिका १.१ कालिमाटी गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति २
तालिका १.२ वडाहरुको आधारभूत विवरण ३
तालिका १.३ वडा अनुसार कालिमाटी गाउँपालिका अन्तर्गतका बस्तीको विवरण ३
तालिका १.४ कालिमाटी गाउँपालिकाको भू-उपयोग ६
तालिका २.१ जनसंख्या सम्वन्धी आधारभूत विवरण ११
तालिका २.२ पछिल्ला दुई जनगणना वर्षहरुमा कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या १३
तालिका २.३ वडाअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या, परिवार संख्या, लैङ्गिक अनुपात, परिवारको औसत आकार, जनघनत्व र वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर १४
तालिका २.४ लिङ्ग र उमेर समूहअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या १७
तालिका २.५ कुल आश्रित अनुपात १८

तालिका २.६ विशेष उमेर समूह अनुसारको जनसंख्या १९
तालिका २.७ कालिमाटी गाउँपालिकाको दस वर्षको जनसंख्या प्रक्षेपण........ २०
तालिका ३.१ धर्मअनुसारको जनसंख्या २२
तालिका ३.२ कालिमाटी गाउँपालिकाको पछिल्ला दुई जनगणनामा धर्मअनुसारको जनसंख्या........ २२
तालिका ३.३ मातृभाषाअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या........ २३
तालिका ३.४ जातजाति अनुसारको जनसंख्या........ २४
तालिका ३.५ परिवारको किसिमअनुसार परिवार संख्या........ २५
तालिका ४.१ महिलाका नाममा घरजग्गा भएका परिवार २६
तालिका ४.२ पाँच वर्षदेखि सत्र वर्षका बालबालिकाको साक्षरता दर २७
तालिका ४.३ पाँचदेखि सत्र वर्षका बालबालिकाहरुको विद्यालय जाने अवस्था २८
तालिका ४.४ पाँच वा पाँच वर्ष मुनिका बालबालिकाको जन्म दर्ताको अवस्था........ २८
तालिका ४.५ अठार वर्ष मुनिका बाललालिकाको बसाइँको प्रवन्ध........ २९
तालिका ४.६ बाल आश्रित अनुपात........ ३०
तालिका ४.७ बाल विवाहको अवस्था ३१
तालिका ४.८ बाल श्रमको अवस्था........ ३२
तालिका ४.९ अपाङ्गताको किसिमअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या ३३
तालिका ४.१० अपाङ्गताको अवस्था ३५
तालिका ४.११ अपाङ्गता भएका ब्यक्तिको साक्षरता अवस्था ३५
तालिका ४.१२ विधवा तथा एकल महिलाको संख्या........ ३६
तालिका ४.१३ लिङ्गअनुसार परिवारमूली........ ३७
तालिका ४.१४ ज्येष्ठ नागरिक सम्वन्धी विवरण........ ३८
तालिका ५.१ कालिमाटी गाउँपालिकामा दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्याको बैवाहिक स्थिति........ ३९
तालिका ५.२ लिङ्गअनुसार विवाहको मध्यक उमेर ४०
तालिका ५.३ पहिलो विवाह गर्दाको उमेरअनुसार दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको कालिमाटी गाउँपालिकाको विवाहित जनसंख्या........ ४२
तालिका ५.४ जीवित रुपमा जन्माएका बच्चाको संख्याअनुसार १५ देखि ४९ वर्षका विवाहित महिलाहरूको संख्या........ ४३
तालिका ५.५ पन्ध्र देखि उनन्चास वर्षका विवाहित महिलाहरूले जीवित रुपमा जन्माएका बच्चाको संख्या र उमेरअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाका महिलाको संख्या ४४
तालिका ५.६ विवाहित महिलाको उमेरअनुसार विगत १२ महिनामा जीवित जन्मेका शिशुको संख्या ४५
तालिका ५.७ मृत्यू भएका छोराछोरीको संख्याअनुसार १५ देखि ४९ वर्षका विवाहित महिलाहरूको संख्या ४६
तालिका ५.८ मृत्यू भएका बच्चाको संख्या र आमाको उमेरअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाका महिलाहरुको संख्या........ ४६
तालिका ५.९ कालिमाटी गाउँपालिकामा १५ देखि ४९ वर्षका विवाहित महिलाले जन्माएका जीवित बच्चा, जीवित जन्मेर मरेका र अहिलेसम्म जीवित रहेका बच्चाको संख्या ४७
तालिका ६.१ जन्मस्थानको आधारमा जनसंख्या ४८
तालिका ६.२ पहिले अक्सर बसोबास गरेको स्थानको आधारमा जनसंख्या ४९
तालिका ६.३ हाल बसोबास गरेको स्थानमा बसाइँसराई गरेकामध्ये हालको बसाइँको अवधि अनुसारको जनसंख्या........ ४९
तालिका ६.४ आजिवन बसाइँसराईको अवस्था ५०

तालिका ६.५ हाल बसोबास गरेको स्थानमा बसाईँसराई गरी आउनुको मुख्य कारणअनुसार जनसंख्या ५१
तालिका ६.६ गएको देश अनुसार विदेशवाट फर्केका ब्यक्तिको जनसंख्या..५२
तालिका ६.७ पछिल्लो पटकको अक्सर बसोबास विदेश भएकाहरुको विदेशमा वसेको अवधिअनुसारको जनसंख्या.........५२
तालिका ६.८ अक्सर अनुपस्थित (देशभित्र वा वाहिर) परिवार र जनसंख्या ५३
तालिका ६.९ विदेश गएका (अनुपस्थित) ब्यक्तिहरुको गएको देश अनुसारको संख्या ५४
तालिका ६.१० उमेर समूह र अनुपस्थित हुनुको (विदेश जानुको) मुख्य कारणअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या ५४
तालिका ६.११ विदेश गएको अवधिअनुसार अनुपस्थित जनसंख्या ५५
तालिका ६.१२ विदेश जाँदाको वखत उत्तिर्ण गरेको शैक्षिक तहअनुसार अनुपस्थित जनसंख्या ५५
तालिका ७.१ खानेपानीको मुख्य स्रोतअनुसार परिवार संख्या ५६
तालिका ७.२ परिवारमा खाना पकाउन प्रयोग गरिने मुख्य इन्धनअनुसार परिवार संख्या ५७
तालिका ७.३ बत्ती वाल्न अक्सर प्रयोग गरिने इन्धनको स्रोतअनुसार परिवार संख्या ५७
तालिका ७.४ परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकारअनुसार परिवार संख्या..५८
तालिका ७.५ परिवारले उपयोग गरेका घरायसी साधन तथा सुविधाहरु ५९
तालिका ७.६ घरको गुणस्तरीयता वर्गीकरण अनुसार परिवार संख्या ६०
तालिका ७.७ शहरी तथा ग्रामिण वडा संख्या...६१
तालिका ७.८ शहरी तथा ग्रामीण जनसंख्या...६२
तालिका ७.९ बैङ्क वा वित्तीय संस्थामा पहुँचसम्वन्धी विवरण..६२
तालिका ८.१ परिवारले प्रयोग गरेको घरको स्वामित्व अनुसार परिवार संख्या ६४
तालिका ८.२ परिवारले प्रयोग गरेको घरको जगअनुसार परिवार संख्या..६५
तालिका ८.३ परिवारले प्रयोग गरेको घरको वाहिरी गारोअनुसार परिवार संख्या...६५
तालिका ८.४ परिवारले प्रयोग गरेको घरको छानाअनुसार परिवार संख्या ६६
तालिका ८.५ परिवारले प्रयोगगरेको घरको भुईंअनुसार परिवार संख्या..६७
तालिका ८.६ मुख्य प्रयोग अनुसार घर/भवनको संख्या ६८
तालिका ८.७ घर/संरचनामा भएका तलाअनुसार घरको संख्या (प्रतिशत) ६९
तालिका ८.८ आवासीय घर निर्माणको लागि सरकारी अनुदान प्राप्त गर्ने परिवार..६९
तालिका ८.९ घर संरचना वनेको वर्ष (घरको आयु) अनुसारको घर संरचना संख्या..७०
तालिका ९.१ स्वास्थ्य संस्थाहरुको विवरण...७१
तालिका ९.२ स्वास्थ्य संस्थाको जनशक्ति विवरण..७१
तालिका ९.३ मुख्य स्वास्थ्य सूचकहरु...७२
तालिका ९.४ विगत वाह्र महिनामा परिवारमा भएको मृतकको लिङ्गअनुसार मृतक संख्या ७४
तालिका ९.५ विगत वाह्र महिनामा भएको मृत्यूको कारणअनुसार मृतकको संख्या..७४
तालिका ९.६ मृत्यू हुँदाका वखतको अवस्था र बृहत् उमेर समूहअनुसार महिला मृतकको संख्या..............................७६
तालिका १०.१ पाँच वर्ष वा सोभन्दा माथिका ब्यक्तिको साक्षरता स्थिति...७७
तालिका १०.२ पाँच वर्षदेखि पच्चीस बर्ष उमेर समूहको जनसंख्याको हाल विद्यालय अध्ययनको अवस्था ७९
तालिका १०.३ पन्ध्र देखि चौविस वर्षसम्मका युवाहरुको साक्षरता स्थिति ८०
तालिका १०.४ पन्ध्र वर्षमाथिको प्रौढ साक्षरता दर...८१

तालिका १०.५ उत्तीर्ण गरेको कक्षा वा तहअनुसारको जनसंख्या ८२
तालिका १०.६ जातजाति तथा लिङ्गअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको साक्षरता दर ८२
तालिका १०.७ अध्ययनको क्षेत्रअनुसार दश जोड दुई वा सोसरह उत्तीर्ण गरेको कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या ८४
तालिका १०.८ शैक्षिक संस्थाहरुको संख्या ८५
तालिका १०.९ शैक्षिक संस्थाहरुको विवरण ८५
तालिका १०.१० शैक्षिक सूचकहरु ८७
तालिका १०.११ अन्य शैक्षिक सूचकहरु ८८
तालिका १०.१२ विद्यालयको किसिम तथा तहअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको विद्यार्थी विवरण ८८
तालिका १०.१३ तहगतरुपमा सामुदायिक विद्यालयको शिक्षक विवरण ८९
तालिका १०.१४ प्राविधिक धारतर्फ कक्षा ९-१२ को कार्यक्रम संचालन गरेका विद्यालयको विवरण ८९
तालिका ११.१ आर्थिक गणना २०७५ अनुसार प्रतिष्ठानको संख्या र संलग्न जनशक्ति ९०
तालिका ११.२ नेपालस्तरीय औद्योगिक वर्गीकरणअनुसार प्रतिष्ठान संख्या ९०
तालिका ११.३ नेपालस्तरीय औद्योगिक वर्गीकरण अनुसार प्रतिष्ठानमा संलग्न व्यक्तिको संख्या ९१
तालिका ११.४ दश वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरको जनसंख्याको आर्थिक सक्रियताको स्थिति ९१
तालिका ११.५ विगत वाह्र महिनामा आर्थिक काममा संलग्न रहेको अवधि अनुसारको जनसंख्या ९२
तालिका ११.६ उत्तीर्ण गरेको शैक्षिक तहअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको उमेरको जनसंख्याको आर्थिक क्रियाकलाप ९३
तालिका ११.७ कृषि तथा गैरकृषि क्षेत्रमा रोजगारको अवस्था ९४
तालिका ११.८ रोजगारको घरायसी तथा गैरघरायसी क्षेत्रअनुसारको दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्या ९६
तालिका ११.९ दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको कुल जनसंख्यामध्ये उमेरअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको आर्थिकरुपले निष्क्रिय जनसंख्या ९७
तालिका ११.१० दश वर्ष वा सोभन्दा माथिको आर्थिकरुपले सक्रिय जनसंख्याको मुख्य पेशाअनुसारको विवरण ९७
तालिका ११.११ मुख्य पेशा र उमेर समूहअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या ९८
तालिका ११.१२ औद्योगिक वर्गीकरणअनुसार दस वा सो भन्दा माथिको आर्थिकरुपले सक्रिय जनसंख्या ९८
तालिका ११.१३ औद्योगिक वर्गीकरण र लिङ्गअनुसार दस वा सो भन्दा माथिको कालिमाटी गाउँपालिकाको आर्थिकरुपले सक्रिय जनसंख्या ९९
तालिका ११.१४ दस वा दस वर्षमाथिको आर्थिकरुपले सक्रिय जनसंख्याको रोजगारको संस्थागत क्षेत्र १००
तालिका ११.१५ आर्थिकरुपले निष्क्रिय हुनुको कारणअनुसार जनसंख्या १००
तालिका ११.१६ कालिमाटी गाउँपालिकाको दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्याको आर्थिक कामको क्षेत्र र पेशा अनुसारको जनसंख्या १०१
तालिका ११.१७ कृषि बाहेकका साना घरेलु व्यवसाय संचालन गर्ने परिवार १०२
तालिका ११.१८ जनगणनामा आधारित सम्पन्नताको पञ्चमक वर्गिकरण अनुसारको जनसंख्या १०२
तालिका ११.१९ सम्पन्नताको पञ्चमक वर्गिकरणअनुसार परिवार १०३
तालिका ११.२० प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत वेरोजगारको सूचिमा सुचिकृत व्यक्तिको संख्या १०३
तालिका १२.१ कृषक परिवार संख्या, क्षेत्रफल, कित्ता संख्या, औसत कित्ता संख्या तथा सिंचित क्षेत्रफल १०४
तालिका १२.२ कृषि चलनले चलन गरेको जग्गाको उपभोग १०४
तालिका १२.३ कृषि चलनले चलन गरेको जग्गाको उपयोग १०५

तालिका १२.४ पाल्तु चौपाया तथा पन्छी पाल्ने कृषक परिवार १०७
तालिका १५.५ पाल्तु चौपाया तथा पन्छीको संख्या... १०७
तालिका १२.६ मुख्य अस्थायी बाली लागेका जग्गाको क्षेत्रफल तथा कृषक परिवार संख्या.................................... १०८
तालिका १२.७ धान बालीमा कृषि सामग्री (बीउविजन, विषादी, मल) प्रयोग गर्ने कृषक परिवार संख्या १०८
तालिका १२.८ मकै बालीमा कृषि सामग्री (बीउविजन, विषादी, मल) प्रयोग गर्ने कृषक परिवार संख्या १०९
तालिका १२.९ गहुँ बालीमा कृषि सामग्री (बीउविजन, विषादी, मल) प्रयोग गर्ने कृषक परिवार संख्या १०९
तालिका १२.१० कृषि ऋृण, थप ऋृणको आवश्यकता, बिमा तथा अनुदान प्राप्त गर्ने कृषक परिवार संख्या................ ११०
तालिका १२.११ कृषि चलनको प्रमुख उत्पादन/क्रियाकलापअनुसार कृषक परिवार संख्या.. ११०
तालिका १२.१२ कृषि चलनबाट भएको प्रमुख उत्पादनको मुख्य प्रयोगअनुसार कृषक परिवार संख्या १११
तालिका १२.१३ कृषक परिवारको आम्दानीको मुख्य स्रोत र खाद्य प्रयाप्तता.. ११२
तालिका १२.१४ कृषि/पशुसेवा केन्द्रहरुको विवरण.. ११२
तालिका १३.१ उपलब्ध यातायात सुविधानुसार वडा संख्या ११५
तालिका १३.२ वर्षैभरि संचालनमा रहने कालोपत्रे सडकको लम्वाईअनुसार वडा संख्या ११५
तालिका १३.३ कालिमीटी गाउपालिका अन्तर्गत पर्ने सडकसन्वन्धी विवरण ११६
तालिका १३.४ यातायात सेवा सन्वन्धी विवरण... ११७
तालिका १३.५ कालिमाटी गाउँपालिकामा रहेका पुलहरुको विवरण ११८
तालिका १३.६ सिँचाई कुलोसम्वन्धी विवरण... ११८
तालिका १३.७ कालिमाटी गाउँपालिकाले प्रयोगमा ल्याएका सूचना प्रविधि/सफ्टवेरको विवरण............................... १२०
तालिका १३.८ इन्टरनेट सेवा प्रदायकहरुको विवरण १२१
तालिका १३.९ सरकारी कार्यालयका भवन (क्षमता, किसिम, आयू) १२१
तालिका १४.१ कालिमाटी गाउँपालिकामा रहेका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु १२३
तालिका १४.२ कालिमाटी गाउँपालिकामा दर्ता भएका ब्यापार ब्यवसायहरुको विवरण १२३
तालिका १४.३ कालिमाटी गाउँपालिकामा रहेका सहकारी संस्थाहरुसम्वन्धी विवरण.. १२४
तालिका १४.४ कालिमाटी गाउँपालिकामा रहेका प्रमुख ब्यापारिक केन्द्र तथा बजार १२४
तालिका १५.१ सामाजिक पूर्वाधारको सेवा सुविधा.. १२५
तालिका १५.२ वडाभित्र रहेका समाज कल्यानसँग सम्वन्धित सेवा सुविधाअनुसार वडाको संख्या १२६
तालिका १५.३ कालिमाटी गाउँपालिकाको विगत तीन वर्षको आय ब्ययको विवरण १२६
तालिका १५.४ कालिमाटी गाउँपालिकाको विगत ६ आर्थिक वर्षको बेरुजुको अवस्था... १२७
तालिका १५.५ कालिमाटी गाउँपालिकाको स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कन (LISA)................................ १२७
तालिका १५.६ कालिमाटी गाउँपालिकाको वित्तीय सुशासन जोखिम मूल्याङ्कन (FRA)... १२८
तालिका १५.७ कालिमाटी गाउंपालिकाले स्थापना देखि आ व २०८०/८१ सम्ममा तयार गरेर जारी गरेका कानून, नीति, मापदण्ड र कार्यविधिहरु... १२८
तालिका १५.८ न्यायिक समितिमा दर्ता तथा फछ्यौट भएका मूद्दा तथा विवादसम्वन्धी विवरण १३०
तालिका १५.९ मुद्धा विवादको प्रकृतिअनुसारको संख्या १३०
तालिका १५.१० ब्यक्तिगत घटना दर्तासम्वन्धी विवरण १३१
तालिका १५.११ गाउँसभा/ कार्यपालिकाको बैठक तथा सार्वजनिक सुनुवाइ सम्वन्धी विवरण................................ १३१
तालिका १६.१ स्थानीय तह निर्वाचन २०७९ को कालिमाटी गाउँपालिकाको नतिजा.. १३२

तालिका १६.२ स्थानीय तह निर्वाचन २०७४ मा निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरुको विवरण १३६
तालिका १६.३ प्राकृतिक विपद् तथा प्रकोपको खतरा तथा भू-धरातलीय जोखिमको प्रकारअनुसार वडा संख्या १३७
तालिका १६.४ वि .सं. २०७० साउन १ देखि २०८१ चैत्र ७ गते सम्मको कालिमाटी गाँउपालिकामा घटेका विपद्सम्वन्धी विवरण १३७

चित्रहरु

चित्र १.१ उचाइअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति ४
चित्र १.२ कालिमाटी गाउँपालिकाको भू-उपयोगको अवस्था ५
चित्र २.१ कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या वितरण १२
चित्र २.२ कालिमाटी गाउँपालिकाको दुई जनगणना विचको तुलनात्मक जनसंख्या १३
चित्र २.३ कालिमाटी गाउँपालिकाको जनघनत्व १५
चित्र २.४ कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या वृद्धिदर १५
चित्र २.५ कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या प्रवृत्ति १६
चित्र २.६ कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या पिरामिड २१
चित्र ४.१ अपाङ्गताको किसिमअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या ३४
चित्र ५.१ लिङ्गअनुसार विवाहको मध्यक उमेर ४०
चित्र ५.२ उमेर समूह अनुसार दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको बिवाहित जनसंख्या ४१
चित्र ५.३ पहिलो विवाह गर्दाको उमेरअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या ४२
चित्र ६.१ विदेश गएका ब्यक्तिको उमेर समूहअनुसारको जनसंख्या ५३
चित्र ७.१ बत्ती वाल्न अक्सर प्रयोग गरिने इन्धनको स्रोतअनुसार परिवार संख्या (%) ५८
चित्र ७.२ परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकारअनुसार परिवार प्रतिशत ५९
चित्र ७.३ बैङ्क, वित्तीय संस्था तथा सहकारीवाट ऋण लिएका परिवार प्रतिशत ६३
चित्र ९.१ प्रमुख रोग तथा विमारहरु (*TopTen disease and Morbidity*) ७३
चित्र ९.२ विगत १२ महिनामा मृत्यू भएका मृतकको उमेरअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको मृतकको संख्या ७५
चित्र १०.१ पाँच वर्ष वा सोभन्दा माथिको कालिमाटी गाउँपालिकाको साक्षरता दर ७८
चित्र १०.२ पाँच वर्ष वा सोभन्दा माथिको साक्षरता दर ७८
चित्र १०.३ जातजातिअनुसार कालिमाटीको साक्षरता दर ८३
चित्र १०.४ उमेर समूहअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको साक्षरतादर ८३
चित्र ११.१ दश वर्ष वा सोभन्दा माथिको जनसंख्याको आर्थिकरुपले सक्रिय जनसंख्या प्रतिशत ९२
चित्र ११.२ कालिमाटी गाउँपालिकामा आर्थिक काममा संलग्न भएको महिनाअनुसार दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्या ९३
चित्र १२.१ कृषि चलनले प्रयोग गरेको जग्गाको भू-उपभोगअनुसार कृषक परिवार (%) १०५
चित्र १२.२ कलिमाटी गाउँपालिकामा कृषि चलनमा रहेको कुल जग्गामध्ये भू-उपयोगअनुसार जग्गाको क्षेत्रफल (%). १०६

खण्ड-१ कालिमाटी गाउँपालिकाको परिचय

१.१ कालिमाटी गाउँपालिकाको संक्षिप्त परिचय

कालिमाटी गाउँपालिका कर्णाली प्रदेशअन्तर्गत पर्ने सल्यान जिल्लाको दक्षिण-पश्चिम भागमा पर्दछ। कालिमाटी गाउँपालिका नेपालको मान चित्रमा ८१° ४४' ३६" पूर्वदेखि ८२° ९' २" पूर्वी देशान्तरसम्म र २८° १२' ४" उत्तरदेखि २८° २३' ३२" उत्तरी अक्षांशसम्म फैलिएर रहेको छ। यस गाउँपालिकाको कुल क्षेत्रफल ४४३.९ वर्ग किलोमिटर रहेको छ। यस गाउँपालिकाको उत्तरमा सल्यान जिल्लाका बनगाड कुपिण्डे नगरपालिका र सारदा नगरपालिका र सुर्खेतको गुर्भाकोट गाउँपालिका रहेका छन् भने पश्चिम दिशातर्फ सुर्खेत जिल्लाका भेरीगङ्गा नगरपालिका र बर्दियाको बाँसगढी नगरपालिका रहेका छन्। त्यसै गरी यस गाउँपालिकाको दक्षिणी भाग बाँके जिल्लाको राप्ति सोनारी गाउँपालिका र कोहलपुर नगरपालिका, पूर्वतर्फ दाङको बबई गाउँपालिका र सल्यान जिल्लाको त्रिवेणी गाउँपालिकाले घेरिएको छ। यो गाउँपालिका समुद्र सतहदेखि करिव ३३४ मिटर देखि २४०५ मिटरको उचाईसम्म फैलिएको छ। यस गाउँपालिकाको सबैभन्दा अग्लो भाग वडा नं २ मा पर्ने निगालचुला (२४०५ मिटर) हो भने सबैभन्दा होचो भाग वडा नं ७ बबई नदी किनार स्थित सल्यानथरी, काप्रेचौर (३३४ मिटर) हो जुन सल्यान जिल्लाको समेत सबैभन्दा होचो भाग हो। गाउँपालिका नगरपालिका विशेष स्वायत्त संरचित क्षेत्र निर्धारण आयोगको सिफारिस अनुसार नेपाल सरकारले मिति २०७३/११/२७ गते राजपत्रमा प्रकाशित सूचनाअनुसार स्थानीय तह पुनःसंरचना हुँदा साविकका चार वटा गाउँ विकास समितिहरु कालिमाटी रामपुर, कालिमाटी काल्चे, काप्रेचौर र लक्ष्मीपुर समावेश भई ७ वटा वडा कायम हुनेगरी कालिमाटी गाउँपालिका घोषणा गरिएको हो। यस गाउँपालिकाको प्रशासनिक केन्द्र वडा नं ३ रामपुरमा रहेको छ। जुन समुन्द्र सतहदेखि करिव ७०० मिटरको उँचाइमा रहेको छ। क्षेत्रफलको हिसावले सल्यान जिल्लाका दश वटा स्थानीय तहहरु मध्ये कालिमाटी गाउँपालिका सबैभन्दा ठूलो स्थानीय तह हो र यसले सल्यान जिल्लाको करिव एक चौथाइ (२३.६%) भूभाग ओगटेको छ। यस गाउँपालिकाको नामाकरण यसै गाउँपालिकाअन्तर्गत पर्ने प्रशिद्ध कालिमाटी गंगामाला भगवतिको नामवाट रहन गएको हो।

१.२ भौगोलिक अवस्थिति

सल्यान जिल्लामा अवस्थित कालिमाटी गाउँपालिका तराइको जिल्ला बाँके र भित्री मधेसका दुई जिल्ला दाङ तथा सुर्खेतसँग जोडिएको पहाडी गाउँपालिका हो। कालिमाटी गाउँपालिकाको केन्द्र रामपुरदेखि जिल्ला सदरमुकाम खलङ्गा सल्यान सम्मको सडक मार्ग दुरी ३७ किलोमिटर (कच्ची वाटो) र कर्णाली प्रदेशको राजधानी विरेन्द्रनगर सुर्खेत सम्मको सडक मार्ग दुरी ७७ किलोमिटरको रहेको छ। यसको क्षेत्रफल र सिमानामा केही अस्पष्टता रहेको देखिन्छ। राज्य पुनर्संरचना आयोगले गरेको नक्शाङ्कनअननुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको क्षेत्रफल ५०२.७२ वर्ग किलोमिटर रहेको कुरा उल्लेख गरिएको छ। जसअनुसार यस पालिकाको वडा नं २ को दक्षीणी भागमा रहेको 'कल्लेरी' भनिने ठाउँ पनि समावेश गरिएको छ। तर नापि विभागको पछिल्लो प्रकाशित आधिकारिक नक्शाअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको वडा नं २ को केही भु-भाग (करिव ५६.३ वर्ग किलोमिटर भाग) दाङ

जिल्लाको बबई गाउँपालिकाको वडा नं १ मा समावेश गरिएको र त्यहाँका वासिन्दाले राज्यवाट प्रदान गरिने सेवा सुविधा पनि दाङ जिल्लावाटै लिने गरेका छन्। यसले गर्दा समग्र सल्यान जिल्लाको साविकको सिमाना तथा क्षेत्रफल पनि प्रभावित भएको छ। कालमाटी गाउँपालिकाले आफ्नो पुरानो नक्शा अनुसारको सिमाना कायम गर्न प्रयास गरिरहेको छ। यहाँ नापी विभागको पछिल्लो नक्शा अनुसारका भौगोलिक विवरणहरु निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १.१ कालिमाटी गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति

क सं	विवरण		मान
१	देशान्तर		८१० ४४' ३६" देखि ८२० ९' २" सम्म
२	अक्षांश		२८० १२' ४" देखि २८० २३' ३२" सम्म
३	सिमाना	पूर्व	सल्यान जिल्लाको त्रिवेणी गा.पा. र दाङ जिल्ला
		पश्चिम	बर्दिया जिल्ला
		उत्तर	बनगाड कुपिण्डे न.पा., सारदा न.पा. र सुर्खेत जिल्ला
		दक्षिण	बाँके जिल्ला
४	क्षेत्रफल		४४४.३ व.कि.मि
५	अधिकतम लम्वाई		३९.९७ कि.मी.
६	अधिकतम चौडाई		१५.५२ कि.मी.
७	न्यूनतम उचाइ		३३४ मि. सल्यानथरी, काप्रेचौर
८	अधिकतम उचाई		२४०५ मि. निगालचुला
९	पालिका केन्द्र		वडा नं ३, कालिमाटी रामपुर
१०	पालिका केन्द्र रहेको ठाउँको उचाइ		६९५ मीटर
११	पालिका केन्द्रदेखि प्रदेश राजधानी सम्मको सडक मार्ग दुरी		७७ कि. मि.
१२	पालिका केन्द्रदेखि जिल्ला सदरमुकाम सम्मको सडक मार्ग दुरी		३७ कि.मि.
१३	पालिका केन्द्रदेखि संघीय राजधानी सम्मको सडक मार्ग दुरी		४७८ कि. मि.

स्रोतः नक्शा नापि विभाग (WGS 1984), तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय सुर्खेत

१.३ वडाहरुको आधारभूत विवरण

प्रशासनिक हिसावले कालिमाटी गाउँपालिकालाई सातवटा वडाहरुमा विभाजन गरिएको छ। सल्यान जिल्लामा प्रतिनिधी सभाको निर्वाचन क्षेत्र एउटा र प्रदेश सभाका निर्वाचन क्षेत्र २ वटा रहेको छन्। कालिमाटी गाउँपालिका प्रदेश सभाको निर्वाचन क्षेत्र नं २ मा पर्दछ। कालिमाटी गाउँपालिकाको वडा नं १ मा साविकका लक्ष्मीपुर गा.वि. स.का सवै वडाहरु समावेश गरिएका छन्। वडा नं २ मा साविकका रामपुर गा.वि.स.का १, ३, ५, ६, ८ वाँकि वडा गाभेर वडा वडा नं ३ वनाइएको छ। त्यसै गरी कालिमाटी काल्चेका वडाहरु गाभेर वडा नं ४ र ५वनाइएको छ। साविकको काप्रेचौर गा.वि.स.का १ देखि ४ सम्मका वडाहरु समावेश गरी कालिमाटी गाउँ पालिकाको वडा नं ६ वनाइएको छ भने सोही गा वि सका बाँकि वडा समावेस गरी कालिमाटी गाउँपालिकाको वडा नं ७ वनेको छ।

तालिका १.२ वडाहरुको आधारभूत विवरण

वडा नं	पालिका केन्द्रदेखि वडा कार्यालसम्मको दुरी र बाटोको किसिम	वडा केन्द्र	कालिमाटी गाउँपालिकामा समावेश गरिएका साविकका		क्षेत्रफल (व.कि.मि)
			गाउँ विकास समिति	वडा नं	
१	२०	लक्ष्मीपुर पोखरा	लक्ष्मीपुर	१-९	४९.३
२	२५	सेतिखोला	रामपुर	१, ३, ५, ६, ८	१०१.२
३	१	ढोरेनी	रामपुर	२, ४, ७, ९	२६.२
४	१०	घुरचौर	काल्चे	६-९	३१.८
५	२०	वालुवा	काल्चे	१-५	११५.९
६	३०	छरछरे	काप्रेचौर	१-४	६३.३
७	५०	ऱ्याङ	काप्रेचौर	५-९	५६.६

स्रोतः नक्शा-नापि विभाग (WGS 1984), तथ्याङ्क समन्वय कार्यायिल सुर्खेत

कालिमाटी गाउँपालिकामा ७ वटा वडा र करिव १५१ वटा गाउँटोल रहेका छन्। क्षेत्रफलको हिसावले वडा नं ५ सवैभन्दा ठूलो वडा हो भने वडा नं ४ सवैभन्दा सानो वडा हो। मुख्य बस्तीहरु देहायअनुसार रहेका छन्।

तालिका १.३ वडा अनुसार कालिमाटी गाउँपालिका अन्तर्गतका बस्तीको विवरण

वडा	बस्तीका नाम
१	लक्ष्मिपुर, कोट, बयाले, ढुङ्गेकटेरी, पोखरा, सातरखोला, माघे, धुम्का, सिरखोला, टोट्के, चोथ्रे, दलपुरे
२	निगाले, तार्के, डुलाखोला, कटविर, वराढुङ्गा, सल्लिकोट, दहखोला, चिसातरा, तोरिबारी, गोठेरी, जेलेनी, नयाँबस्ति, टाट्के, भित्रकैने, कुण्ढिक, अर्मैसोति, दारेढुङ्गा, सेतिखोला, कालाखोला, पाखापानी, भुवनटाकुरा, पैयाँकाटा, वारामपुर, कोछट्टे, खैरीखोला, लिङ्गा, गरराने, झिङाने, हल्दे, टाकुरा, किचेन खोला, भिरखुना, टोट्के
३	गोगनपानी, फारुला, माथिल्लो लेख ढोरेनी, जुकेना, ध्वालकाडाँ, सुकिदह, रोक्चा, किमिरे, ड्यालडाडा, साठिघरे, रामपुर, वल्ले, चौडी, माघे, सिमलचोक, अमैचौर, बराचौर, ढोरेनी, मजाउ, अग्रले, राजिगाउँ, पुतलीवजार, मर्चेवारी, लामिडाँडा, राक्से, किचेन, भित्रीखोला
४	नयाँवन, सातलाकुरा, तोरिवारी, डिमिरे, छापडँडा, माथिल्लो, खैरेनी, तल्लो खैरेनी, खारखोली, पिपलनेटा, पिप्ले, घुरचौर, टटली, असूरेनी, डाँडागाउँ, माथिल्लोथाम, तल्लोथाम, वतासे, पुरुवाखेत, सुनचौर, लोसे, ज्यामिरे, घानखोरिया,
५	काल्चेडँडा, लेखगाउँ, कोछेनी, बालुवा, जुमखोला, मदुवन, दमदुवाली, हात्तिदमार, मनिकापुर,काफलनेटी
६	काफलनेटी, जलजला, बेसारवारी, सिरेनी, काप्रेचौर, गुरुङगाउँ, ओखलढुङ्गा, लेखछरछरे, छरछरे, ज्यामिरे, हात्तिढुङ्गा
७	सल्यानथरी, स्वामिवास, कुसुमतरा, गरगरे, हाउखोला, यडी, अम्वास, घुँइयावारी, तल्लोवाटुले, माथिल्लो वाटुले

स्रोतः पोषणको स्थिति तथा वस्तुगत विवरण २०८१/८२, कालिमाटी गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय

१.४ भू-आकृति तथा भू-उपयोग

कालिमाटी गाउँपालिकाको भु-भागमा नदी, खोला, चउर, आवादी बस्तीका साथसाथै खेतीयोग्य उर्वर जमिन पनि रहेको छ। यहाँको भु-भाग केही समथर वेशी र फाँटका अलावा पहाडी सामान्य ढालयुक्त भिरालो जमिन, कडा चट्टान र भावर क्षेत्रमा विभाजित भएको छ। कालिमाटी गाउँपालिकालाई भौगोलिक स्वरुपअनुसार तीन भागमा विभाजन गर्न सकिन्छ।

चित्र १.१ उचाइअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको भौगोलिक अवस्थिति

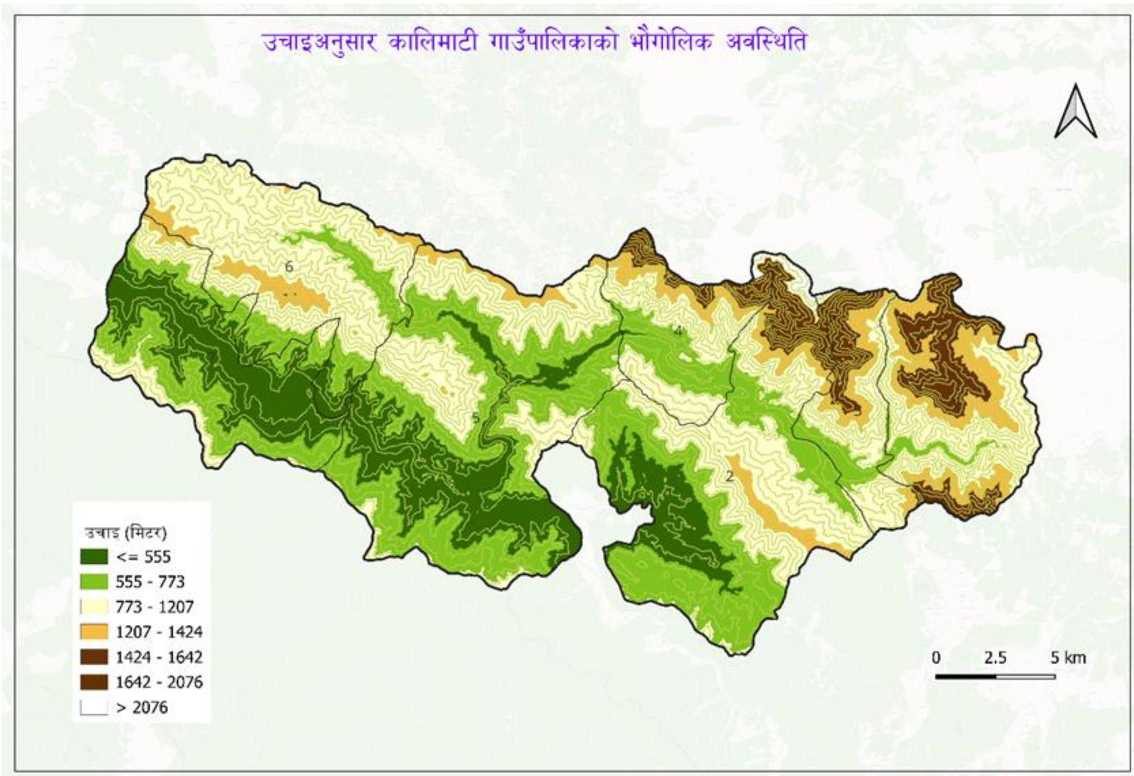

स्रोतः नक्शा-नापि विभाग (WGS 1984 UTM Zone), तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय सुर्खेत

क) नदीले वनाएको भूभाग र वेसीः ३३४ मिटर देखि १००० मिटरसम्मको उचाइसम्म रहेको तथा सारदा र बबई नदीले वनाएका फाँटहरु र केही ठूला खोलाहरुले बनाएका भूभागहरु यस क्षेत्र अन्तर्गत पर्दछन्। त्यस्तै पहाडको फेदीमा रहेका भू-भाग, वेशीहरु पनि यहाँ पर्दछन्। प्रायः सारदा नदी किनारमा अवस्थित रामपुर लगायतका क्षेत्र यस भू-भागका महत्वपूर्ण क्षेत्र हुन्। यहाँ प्रयाप्त मात्रामा वालीको उत्पादन हुने गर्छ। सिंचाई सुविधा र भौगोलिक धरातलका कारण यहाँ प्रायः धान, गहुँ, तरकारी वाली लगायतका

अन्य वालीको खेति गरिन्छ। यो क्षेत्र जिल्लाकै अन्न भण्डारको रुपमा रहेको छ। रामपुर ज्यूला सारदा नदीले सिँचित गर्ने फाँटहरुमध्ये सबैभन्दा ठूलो फाँट हो।

ख) शिवालिक क्षेत्रः यस पालिकाको अधिकांश भू-भाग शिवालिक क्षेत्रमा पर्दछ। यहाँको भूभाग पत्रे चट्टान, माटो ढुङ्गाको समिश्रणवाट वनेको छ। यस भूभागमा वनजङ्गलको मात्रा अत्यधिक छ। धेरै मावव बस्ती पनि यसै क्षेत्रमा रहेको छ। समुन्द्री सतहदेखि १००० देखि १५०० मिटर सम्मका मोडदार पहाडहरु यस क्षेत्र अन्तर्गत पर्दछन्।

ग) उच्च पहाडी भागः समून्द्र सतहदेखि १५०० मिटर देखि २४०० मिटरसम्म उचाईसम्म फैलिएको छ। कडा चट्टान कठिन धरातलीय स्वरुप भएका कारण यहाँ मानव बस्ती कम रहेको छ। यो क्षेत्र उच्च पहाडी शृङ्खलाहरु र झाडी वुट्टयानले ढाकेको छ।

भू-उपयोगका हिसावले कालिमाटी गाउँपालिकाको अधिकतम् भूभाग (७३.१९%) वनजङ्गलले ढाकेको छ। त्यसैगरी चउरचरण, घाँस, कान्ला र झाडीले करिव एक चौथाइ भाग ढाकेको छ। कालिमाटी गाउँपालिकामा बालीले ढाकेको भाग र पानीको भाग क्रमशः (१.१५%) र (०.८२%) भाग रहेको छ। बाँकी भू-भाग चरण क्षेत्र, वाँझो, बगर, मानव बस्ती, चट्टान र पहर रहेको पाइन्छ।

चित्र १.२ कालिमाटी गाउँपालिकाको भू-उपयोगको अवस्था

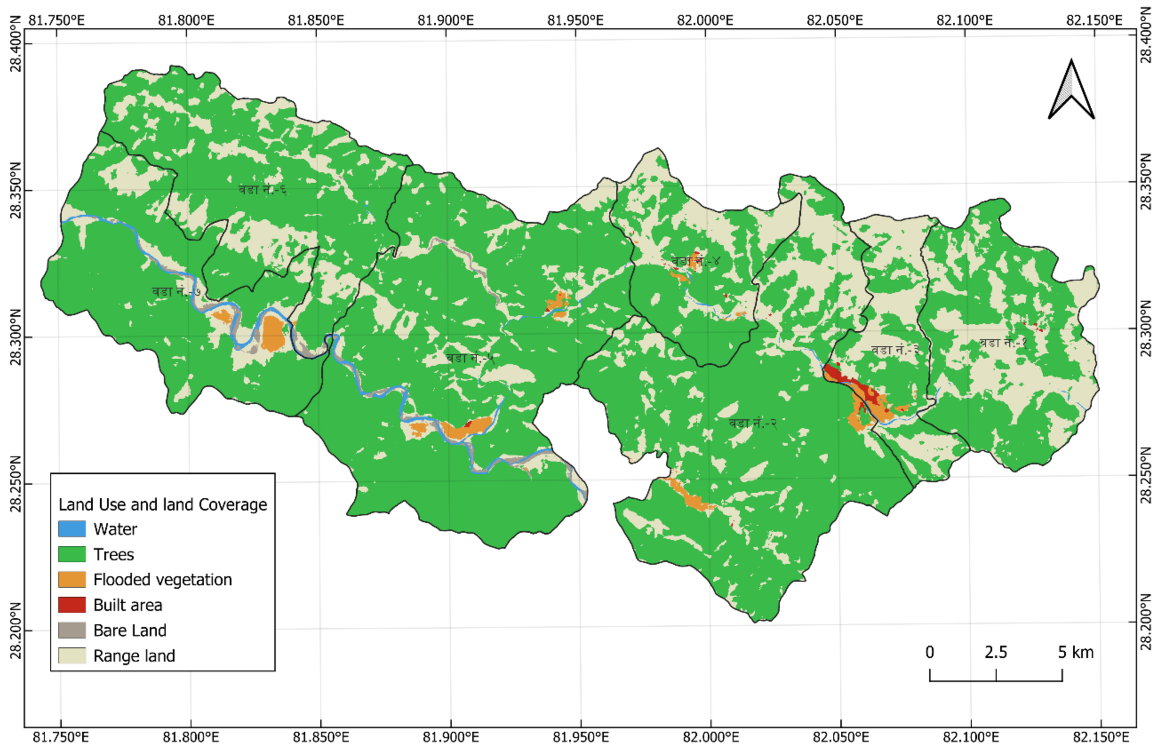

तालिका १.४ कालिमाटी गाउँपालिकाको भू-उपयोग

सि नं	विवरण	क्षेत्रफल (व.कि.मी.)	प्रतिशत
१	रुख, वन जंगल (Trees)	३२४.९५	७३.१९
२	चौर/चरन/झाडी (Range Land)	१०६.५०	२३.९९
३	बालिले ढाकेको (Crops)	५.१३	१.१५
४	पानी (Water)	३.६२	०.८२
५	बाँझो/ पर्ती/ बगर (Bare Ground)	२.८४	०.६४
६	भवन लगायत अन्य मानव निर्मित संरचना (Built Area)	०.९४	०.२१

स्रोतः तथ्याङ्क सम्वन्य कार्यालय (नक्शा नापी विभाग, WGS ८४ GCS System)

१.५ प्रमुख प्राकृतिक सम्पदाहरू

कालिमाटी गाउँपालिकाको उच्च भूभागहरु वनले ढाकिएका छन्। तल्लो भेगमा पाखा, टार, बेशी र खेतीयोग्य जमिन रहेको छ। यस पालिकाको मध्यभागवाट वग्ने सारदा नदी तथा दाङवाट उत्पत्ति भएर वग्ने बबई नदी हुन्। डिमुरे खोला, सेतीखोला आदि नदी नाला यहाँ वग्दछन्। यस पालिकामा रहेका प्रमुख सम्पदाहरु निम्नानुसार रहेका छन्।

क) बनः कालिमाटी गाउँपालिकाको मुख्य सम्पदाको रुपमा बनलाई लिन सकिन्छ। यस गाउँपालिकको कुल क्षेत्रफलको करिव तिन चौथाइ (७३%) भूभाग बन जङ्गलले ओगटेको छ। यहाँ साल सल्लो लगायतका विभिन्न प्रजातिका वनस्पतिमा पाइन्छन्।

ख) जमिन/कृषिः यहाँ वढी मात्रामा बलौटे कडा चट्टान पाइन्छ। जहाँ उब्जाउको सम्भावना केही कमी देखिन्छ। तथापि फलफुल खेति, पशुपालन एवम् माहुरीपालनको राम्रो सम्भावना छ। नदी तथा खोला किनारमा अवस्थित बेशीहरुमा बलौटे पाङ्गो माटो पाइने भएकोले यहाँको जमिन खेतियोग्य र उर्वर छ। यी वेसी तथा फाँटमा अन्न उत्पादन तथा तरकारी वालीको राम्रो सम्भावना रहेको छ।

ग) खनिजः यहाँका नदी किनारामा बालुवा, गिट्टि, ढुङ्गा पाउन सकिन्छ। जिल्ला विकास समिति सल्यानको 'जिल्ला पार्श्वचित्र २०६४' मा कालिमाटी रामपुरमा कोइला पाइने कुरा उल्लेख गरिएको छ।

घ) जलसम्पदाः यस गाउँपालिकाको वडा नं २, ५ र ७ भएर वग्ने बबई नदी प्रमुख नदीको रुपमा रहेको छ। वडा नं १, २, ३, ४ र ५ भएर वग्ने अर्को मुख्य नदी सारदा हो। यस नदीले आसपासका क्षेत्रमा सिँचाइ सुविधा प्रदान गर्दै आएको छ। सारदा नदी सल्यान जिल्लाको वागचौर नगरपालिकाको लौरावाङबाट सुरु भएर यस गाउँपालिकाको वडा नं ५ मा पर्ने दमदुवाली भन्ने ठाउँमा बबई नदीसँग मिसिन्छ। सारदा नदीले सिँचाइ गर्ने सबैभन्दा ठुलो फाँट कालिमाटी गाउँपालिकामा पर्ने रामपुर ज्यूला हो। त्यसैगरी यहाँ डिमेरे खोला सेतिखोला लगायतका अन्य ससाना खोला नाला रहेका छन्।

१.६ धार्मिक परम्परा तथा चाडपर्वहरु

कालिमाटी गाउँपालिकामा विभिन्न जाति धर्म र सम्प्रदायका मानिसहरुको बसोबास गर्छन्। यहाँका अधिकांश मानिसले हिन्दु धर्म मान्छन्। त्यस्तै मुस्लिम र क्रिश्चियन धर्म मान्ने मानिसहरु पनि छन्। यी सबै समुदायका आआफ्नै जाति धर्मअनुसार चालचलन संस्कृति र परम्परा मान्दै आएका छन्। जस अन्तर्गत हिन्दुहरुले बडादशैं तिहार, रामनवमी, महाशिवरात्री, हरितालिका, श्री पञ्चमी, श्री कृष्ण जन्माष्टमी, विवाह पञ्चमी, माघे संक्रान्ति, साउने संक्रान्ती, रक्षावन्धन, श्री स्वस्थानी पूर्णिमा, होलि पूर्णिमा, नयाँ वर्ष, चैते दशैं, आदि रहेका छन्। त्यस्तै गरी क्रिश्चियनहरुले ईद, वकरइद, मोहरम, इदुल फित्र, क्रिश्मस डे मनाउने गर्दछन्। अनी ओल्के, असारे, रनपुतला, भुतुवा, धुरिया, देवीजात, आइतवारी, गंगा, दशहरा, विसु तिहारे आदि पर्व पनि यहाँ मनाउने गरिन्छ।

जातिय तथा धार्मिक विविधतायुक्त कालिमाटी गाउँपालिकामा विजयसालको गिलास, टोटम, वादी कला, गौरा (मुर्तिकला), गाँज (पुत्ला देवीको प्रतिक पुत्ला) काष्ठकला तेलहाल्ने चाँडी, पाल्लो, कोशी, छाप्रो, ढकिया डोको नाम्लो, ढकिया, ढेरी लगायतका विभिन्न कला संस्कृति प्रचलनमा रहेका छन्। यहाँको कला संस्कृतिको अध्ययन र संरक्षणको अभावका कारण कतिपय कला संस्कृति परम्पराहरु लोपहुने अवस्थामा रहेका छन्।

१.७ प्रमुख ऐतिहासिक, धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलहरु

क) **लक्ष्मीपुर शक्तिपिठः** सल्यान जिल्लाको सदरमुकाम खलङ्गादेखि ८ कोष दक्षिण-पश्चिममा कालिमाटी गाउँपालिकाको वडा नं.१ मा रहेको लक्ष्मीपुरकोटमा प्रशिद्ध कमलाक्षी देवी भगवतीको मन्दिर छ। उक्त कोट अग्लो ठाउँमा रहेको र सो स्थानवाट सल्यान, रुकुम र रोल्पाका पर्वत शृङ्खलाहरु देख्न सकिन्छ। चैत्र वैशाख महिनामा लालीगुँरासको फूलले ढपक्क सिंगारिने र जडिवुटीले भरिपूर्ण भइरहने कोट वरिपरिको वन ऋषिमुनिहरुको अकिञ्चन तपोवन झैं दिखिन्छ। कोटमा प्रत्येक वर्षको विजया दशमीभर धुमधामले पुजाआजा गरी बली समेत चढाइन्छ। फुलपातीका दिन अत्रिगोत्री भण्डारीका सन्तानहरुवाट गुसाखोलादेखि फूलपाती ल्याई मौलाघरमा भित्र्याइन्छ। यस मन्दिरको प्राङ्गनमा बाजा वजाउने ढुङ्गाको दमाहा र गाईको खुरले टेकेको पाइला भएको पत्थर देख्न सकिन्छ। नवदुर्गाको अष्टमीको दिन यहाँ ठूलो मेला लाग्ने गर्दछ। निगालचुलाको हले ओढारवाट आई प्रत्येक वर्ष जात्रावाट एउटा मान्छे गायव गर्ने ब्रम्हापुरेको रोचक किंवदन्ती यस मन्दिरको मेलासँग गाँसिएको छ। 'जति भुरे राजा उति कोट' भन्ने भनाइलाई चरितार्थ गर्दै वि.सं. ६१० मा जुम्ली राजाका सन्तान भिम मल्लले उक्त मन्दिरको स्थापना गरी विधि विधान बाँधेका थिए। यस मन्दिरको दक्षिण पूर्व दिशाको तलपट्टि देउराली वनमा त्रिकुटेश्वर शिवलिङ्ग रहेको र सतिदेवीको वायाँ करङ्ग पतन भएको जनविश्वास छ। यहाँ कुनै वेला साक्षात् शिव भगवान आएर तपस्या गरेको र पछि सोही स्थानमा शिवलिङ्गको वरिपरि अष्ट भैरवहरुले तपस्या गरेको भनिएका अन्य ओढारहरु रहेका छन्। पद्मकल्पको चौथो सत्ययुगदेखि कोटकी कमलीदेवी भगवतीको पूजा शुरु भएको र सोही समयदेखि त्रिकुटेश्वर महादेको समेत पूजाआजा शुरु गरिएको विश्वास छ। अर्को एक किंवदन्तीअनुसार धम्कने निवासी स्वाङो बरहीले त्यही गुफाको तलतिर रहेको आफ्नो वारी जोत्न हलगोरु

लिएर जाँदै गरेको वेला सन्यासी रुप धारण गरेका साक्षात शिवजीजीवाट खीर खाएर जान अनुरोध गर्दा नमानी गएको र सो प्रसंग घरमा नभन्न भनेकोमा मनमा कुरा राख्न नसकी स्वास्नीलाई सुनाएको तथा सोही कारण उसको वंश नाश भएको प्रसंग पनि छ। त्यहाँ शिवजी अदृश्य भएपछिको शिवलिङ्ग उत्पत्ति स्थल, नौमति बाजाको श्रवणस्थल, शिवजीको तुम्बास्थल, सतिदेवीको वायाँ करङ पतन स्थल, तथा शिवजीको तपस्या स्थल समेतका दर्शणीय गुफाहरु देख्न सकिन्छ। रहस्यमय प्राकृतिक वरदान र धार्मिक महत्वका दृष्टिले महत्वपूर्ण यी प्राकृतिक सम्पदाहरुको संरक्षण गर्ने दुर्लभ शिवलिङ्ग सतिकरङ लगायतका अनुपम शिलाहरुको रक्षा गरी तिनलाई आन्तरिक तथा वाह्य पर्यटकीय गन्तब्यका रुपमा विकास गर्ने चुनौति कालिमाटीवासीका सामु उभिएको छ।

ख) **कालिमाटी बज्यू (देवी) गङ्गामाला भगवती मन्दिरः** जिल्ला सदरमुकाम खलङ्गाबाट करिब ३७ किलोमिटर दक्षिण पश्चिममा वडा नं ३ कालिमाटी रापमपुरमा बजुगंगामाला देवीको मन्दिर छ। दाङको तुलसीपुरबाट पश्चिम करिब ४० किलोमिटरको दूरीमा रहेको यस मन्दिरमा गंगामालाको चित्राङ्कित स्वयम् उपस्थित भएको पत्थरको शिला छ। यस मन्दिरमा गंगामाला देवी स्वयम्ले रोजेकी राजी गाउँका राजिबोटे पुजारी हुने प्रचलन छ। बजु गंगामालाका दुईवटा मन्दिरहरू मध्ये राजीगाउँको माथि रहेको पुरानो र मुख्य मन्दिरमा वर्षैभरि बली चढाइने र नियमित पूजाआजा गर्ने गरिन्छ भने राजी गाउँको अर्को मन्दिरमा प्रत्येक वर्षको मंसिर पूर्णिमाका दिन ठूलो मेला लाग्ने परम्परा रहिआएको छ। बजु गङ्गामालाको दर्शनार्थ सल्यान र सुर्खेतका साथै आसपासका जिल्लाहरूबाट समेत ठूलो सङ्ख्यामा श्रद्धालु भक्तजनहरू आउने गर्दछन्। यो मन्दिर निकै प्राचीन मानिन्छ। सल्यानी राजा सुल्तान बमले विक्रम सम्वत् १०५६ मा एक दानपत्र मार्फत २५० मुरी माटो मन्दिरका नाममा प्रदान गरी पूजाआजाको प्रबन्ध मिलाएका थिए। पछि केन्द्रमा राजा गिर्वाणयुद्ध विक्रम शाह र प्रधानमन्त्री वीर शमशेर तथा सल्यानमा रणभिम शाह राजा रहेका बेला उक्त गुठीको पुनः नवीकरण गरियो। १९९४ सालमा मोठ दर्ता हुँदा कुनै ब्यक्तिले उक्त गुठीको जग्गा आफ्नो नाममा गराई बेचबिखन समेत गरिसकेकोले त्यसपछि भक्तजनले देवीलाई चढाउने गरेको भेटी र बोका पाठीका टाउकोबाटै पुजारी र पूजाको व्यवस्था गर्न थालियो। यस मन्दिरको संरक्षण एवं सम्बर्धनका लागि अहिले एक समिति बनेको र सोही समिति मार्फत पूजाआजाको प्रबन्ध मिलाइनुका साथै राजी बोटे पुजारीको व्यवस्था र अन्य संरचनात्मक कार्यहरू अघि बढाइएको छ। बजु गंगामाला देवीको शिला उत्पत्ति र मन्दिर स्थापना सम्बन्धमा रोचक किम्मदन्ती रहेको पाइन्छ। त्यस अनुसार प्राचीन कालका श्रीधर शाह र झिम्पे कोरबाङ निवासी सेन ठकुरीकी छोरी मालिका देवीबीच विवाह भई दुईवटा छोराहरूको जन्म पछि अर्की एक छोरी जन्मिएकी थिइन्। ती कन्यालाई ज्योतिषले मूल नक्षत्रमा जन्मिएकी कारणले बाबुआमा दुवैलाई नोक्सानी र अकल्याण हुनेछ भनिदिए। त्यसपछि उनलाई काठको बाकसमा राखी बबई नदीमा घुमाइयो। त्यो बाकस एउटा ठूलो माछाले निल्यो र बबई र सारदा नदीको संगममा माछा मारिरहेका राजी वोटे र कुमालले त्यो माछा जालमा पारे। उक्त माछाको पेटमा जीवित कन्या समेत फेला पारे। कुमाल निःसन्तान भएकोले ती कन्यालाई साथमा लगेर पालनपोषण गरी

हुर्काए। यता ती कन्यालाई जन्म दिने मालिकाको अल्पायुमै मृत्यु भयो। केही वर्षपछि बाबु श्रीधर शाह अर्को विवाहको लागि कन्या खोज्दै त्यही राजी गाउँमा पुगे। उनले भर्खर १६ वर्ष पुगेकी सुन्दरी कन्या देखेर मोहित भई विवाहका लागि प्रस्ताव समेत राखे। जन्म दिने बाबु र छोरीका बीच विवाह हुने स्थिति आएपछि ती कन्या यस्तो पापकर्म हुनु अगावै विवाह मण्डपबाट अलप भइन्। उनले अलप हुनुअघि त्यस ठाउँको उचित सेवा गर्ने भनेकी थिइन्। केही समयपछि नै उक्त घटनाको सन्तापले कुमालको मृत्यु भयो भने बाबु श्रीधर शाह पनि काशीतिर लागे। त्यस ठाउँको सेवा गर्ने कोही भएन एक रात उनले बलुराजीलाई सपनामा भनिन्- "तिम्रो सामुन्नेमा एउटा शिला (पत्थर) उत्पन्न हुनेछ, त्यसको स्याहार सुसार गर्नु, म उही तिमीहरूले नदीमा फेला पारेकी छोरी बजु ठकुरानी गंगामाला हुँ। अब म त्यसै शीलामा प्रकट भएर बस्न चाहन्छु। मेरो पूजा अर्चना गर्नेहरूको कल्याण गर्नेछु"। अहिले पनि गंगामाला मन्दिरमा भाकल गरी बलि चढाउने र पूजाआजा गर्नेहरुलाई मनले चिताएको पुग्छ भन्ने जनविश्वास छ। जसका कारण परापूर्व कालदेखि चल्दै आएको देवी भगवती गङ्गामालाको पुजाआजा गर्ने परम्परा आजपर्यन्त चलिरहेको छ।

ग) **कछुवा दहः** यस गाउँपालिकाको पर्यटकीय क्षेत्रको रुपमा विकास गर्न सकिने प्रशस्त सम्भावना वोकेको कछुवा दह एउटा महत्वपूर्ण सम्पदाको रुपमा रहेको छ। कालिमाटी गाउँपालिकाको वडा नं ३ मा रहेको यो दहको लम्बाइ २१५ मिटर र चौडाइ ५२ मीटर छ। धार्मिक स्थलको रुपमा रहेको यो दहमा ज्येष्ठ शुक्ल पूर्णिमा र कोजाग्रत पूर्णिमाका दिन भक्तजनहरुले पुजाआजा गर्नुका साथै फुलपाती समेत चढाउने गर्दछन्। यस दहको पानी कहिले रातो कहिले अत्यन्तै निर्मल कहिले अति पातपतिङ्गरयुक्त हुने हुँदा यहाँ धार्मिक शक्तिको बास भएको विश्वास गरिन्छ।

यसका अतिरिक्त कालिमाटी गाउँपालिकामा वडा नं ५ मा रहेको सिम्ले छहरा, वडा नं ४ मा अवस्थित तामे छहरा र वडा नं १ मा रहेको देउराली कोटी गुफा पर्यटकीय आकर्षणका रुपमा रहेका छन्। त्यसै गरी यस गाउँपालिकाको केन्द्र रहेको वडा नं ३ मा मनोरम वातावरण सहितको कछुवा दह पार्क पनि निर्माण गरिएको छ। यो पार्क कालिमाटी गंगामाला भगवती मन्दिर नजिक र कछुवा दहसँग जोडिएकोले यसलाई अझै हरियाली र फुलवारीसहितको उद्यान वनाउन सके पर्यटकीय गन्तब्यको रुपमा स्थापित हुन सक्ने सम्भावना देखिन्छ।

१.८ हावापानी

कालिमाटी गाउँपालिका पहाडी स्थानीय तह हो। हावापानीको हिसावले यो गाउँपालिका मुख्यतः समशितोष्ण हावापानी भएको क्षेत्रमा पर्दछ। यो पालिका तराइको जिल्ला वाँके र भित्री मधेसमा पर्ने जिल्ला सुर्खेत र दाङसँग समेत जोडिएकोले यसले महाभारत पर्वतको विशेषता वोकेको छ। यहाँको तापक्रम हिउँदमा औसत ३° देखि २८° सेलसियस सम्म र गर्मीमा औसत १४° देखि ३४° सेलसियस सम्म रहन्छ। असार, साउन र भदौमा धरै वर्षा भएपनि हिउँदमा खासै वर्षा हुँदैन। यहाँको उचाइ तथा भु धरातलीय स्वरुपमा विविधता रहेकाले उचाई अनुसार हावापानीमा पनि विविधता रहेको छ। यहाँ पाइने हावापानीलाई निम्नानुसार उल्लेख गर्न सकिन्छ।

क) उष्ण जलवायुः समुन्द्र सतहदेखि ३२६ मिटर देखि ५०० मिटर सम्मको उचाइमा उष्ण प्रकारको जलवायु पाइन्छ। नदी खोलाको किनाराका फाँटहरुमा उष्ण हावापानी पाइन्छ। यस प्रकारको हावापानी पाइने स्थानहरुमध्ये सल्यान जिल्लाकै बढी गर्मी हुने ठाउँ श्रीनगर, सल्लीवजार, देवस्थल जस्तै कालिमाटी रामपुर र काप्रेचौर पनि हुन।

ख) उष्ण जलवायुः समुन्द्र सतहदेखि ५०० मिटर देखि १२०० मिटर सम्मको उचाइ भएको भूभागमा यस प्रकारको हावापानी पाइन्छ। यो क्षेत्र उच्च पहाडी भूभाग एवम् हावापानीयुक्त रहेको छ।

ग) शितोष्ण जलवायुः समुन्द्र सतहदेखि १२०० मिटर देखि २१०० मिटर सम्मको उचाइ भएको भूभागमा यस प्रकारको ठण्डा हावापानी पाइन्छ।

खण्ड-२ जनसांख्यिक विवरण

२.१ जनसंख्या सम्वन्धी आधारभूत विवरण

कुनै देशको निर्धारित सीमानाभित्र निश्चित समयमा अक्सर बसोबास गरिरहेका ब्यक्ति तथा परिवारहरुको जनसांख्यिक, सामाजिक तथा आर्थिक विवरणहरु व्यवस्थितरूपमा संकलन गर्ने र तिनीहरुको प्रशोधन तथा विश्लेषणमार्फत सूचक तथा तथ्याङ्कहरु तयार गरी प्रकाशन गर्ने समग्र प्रक्रियालाई जनगणना भनिन्छ। नेपालको सन्दर्भमा राष्ट्रिय जनगणना २०७८ मा देशभित्र अक्सर बसोबास गर्ने हरेक ब्यक्ति तथा परिवार कोही नछुट्ने र कोही नदोहोरिने सिद्धान्त अवलम्वन गर्दै पारिवारिक तथा ब्यक्तिगत विवरणहरु संकलन गरिएको थियो। जनगणनावाट जनसंख्याको आकार, बनावट, वृद्धि र वितरणका विवरणहरु मात्र नभई देशको वास्तविक बिम्व प्रस्तुत गर्ने सामाजिक, आर्थिक तथा जनसांख्यिक सूचकहरु प्राप्त हुन्छन्। जनगणनाबाट देशभित्र अक्सर बसोबास गर्ने हरेक ब्यक्ति तथा परिवारहरुको पारिवारिक तथा ब्यक्तिगत विवरणहरु तल्लो प्रशासनिक एकाइसम्म प्राप्त हुने भएकाले यसबाट प्राप्त सूचक तथा तथ्याङ्कहरु देशको समग्र विकासका लागि अवलम्वन गरिने योजना, सार्वजनिक नीति निर्माण र निर्णय प्रक्रियामा प्रयोग गरिन्छन्।

तालिका २.१ जनसंख्या सम्वन्धी आधारभूत विवरण

क्र.सं.	जनसाङ्ख्यिक तथा पारिवारिक विवरण	एकाई	जनगणना वर्ष	
			२०६८	२०७८
१	जम्मा परिवार संख्या (संस्थागत बाहेक)	संख्या	४३४३	४९७२
२	जम्मा जनसंख्या	संख्या	२३००५	२२२०६
३	जम्मा पुरुष जनसंख्या	संख्या	११३००	१०९४१
४	जम्मा महिला जनसंख्या	संख्या	११७०५	११२६५
५	लैङ्गिक अनुपात (प्रतिसय महिलामा पुरुषको संख्या)	प्रतिशत	९६.५	९७.१
८	अनुपस्थित परिवार (कम्तिमा एकजना सदस्य विदेश गएको)	संख्या	८६९	१,१०२
९	अनुपस्थित जनसंख्या (विदेश)	संख्या	१,२०१	१,४५८
१०	कुनै न कुनै प्रकारको अपाङ्गता भएको जनसंख्या	संख्या	-	६९५
११	वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर	प्रतिशत	-	-०.३४
१२	जनघनत्व (प्रति वर्ग कि.मि. क्षेत्रफलमा जनसंख्या)	प्रति व.कि.मी	४६	४४
१३	परिवारको औसत आकार	जना	५.३	४.५
१४	कुल आश्रित अनुपात (१५-६४ वर्षको प्रतिसय जनसंख्यामा)	प्रतिशत	७९.१	५७.०
१५	बाल आश्रित अनुपात	प्रतिशत	७२.७	४८.४
१६	बृद्ध आश्रित अनुपात	प्रतिशत	६.४	८.६
१९	आफ्नै घरमा वस्ने परिवार	प्रतिशत	९६.८	९८.४
२०	पक्कि पिलर भएको घरमा वस्ने परिवार	प्रतिशत	०.१८	१.४
२१	ढुङ्गा माटोको जग भएका घरमा वस्ने परिवार	प्रतिशत	९१.०	९२.२
२२	वाहिरी गाह्रो माटोको जोडाई भएका घरमा वस्ने परिवार	प्रतिशत	९१.३	८८.९

क्र.सं.	जनसाङ्ख्यिक तथा पारिवारिक विवरण	एकाई	जनगणना वर्ष	
			२०६८	२०७८
२३	खर परालको छानो भएका घरमा वस्ने परिवार	प्रतिशत	७५.२	२६.५
२४	जस्ता/टिनको छानो भएको घरमा वस्ने परिवार	प्रतिशत	१०.५	६५.७
२५	ढलान छानो भएका घरमा वस्ने परिवार	प्रतिशत	०.३७	३.९
२५	चर्पी नभएका परिवार	प्रतिशत	७७.९	४.६
२६	खाने पानीको मूख्य स्रोत खोला नदी भएका परिवार	प्रतिशत	१७.१	६.६
२७	अक्सर वत्ति वाल्न विजुली प्रयोग गर्ने परिवार	प्रतिशत	०.२५	१३.३
२८	अक्सर वत्ति वाल्न सौर्य उर्जा प्रयोग गर्ने परिवार	प्रतिशत	३२.६	८२.७
२९	अक्सर खाना पकाउन दाउरा प्रयोग गर्ने परिवार	प्रतिशत	९७.९	९५.५
३०	अक्सर खाना पकाउन एल पि ग्यास प्रयोग गर्ने परिवार	प्रतिशत	०.१४	३.९
३१	महिलाका नाममा जग्गामात्र भएका परिवार	प्रतिशत	-	७.२
३२	महिलाका नाममा घर र जग्गा दुवै भएका परिवार	प्रतिशत	-	४.७
३३	पाँच वर्ष वा सो भन्दा माथिको कुल साक्षरता दर	प्रतिशत	६३.८	७७.६
३४	पाँच वर्ष वा सो भन्दा माथिको पुरुष साक्षरता दर	प्रतिशत	७३.३	८५.६
३५	पाँच वर्ष वा सो भन्दा माथिको महिला साक्षरता दर	प्रतिशत	५४.८	६९.९
३६	एस एल सि/एस एस ई वा सो सरह उत्तिर्ण गरेको जनसंख्या	संख्या	६६४	४,७२६
३७	५-२५ वर्षको जनसंख्यामध्ये हाल विद्यालय गइरहेको	प्रतिशत	६८.२	६६.५
३८	दस वर्ष वा सो भन्दा माथिको आर्थिकरुपले सक्रिय जनसंख्या	प्रतिशत	-	८५.३

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०६८ र २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

चित्र २.१ कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या वितरण

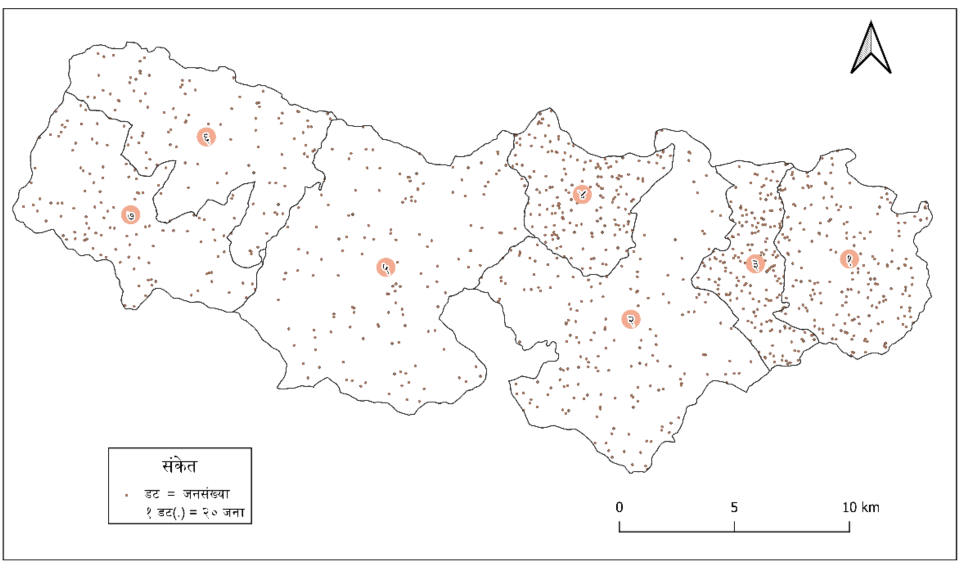

२.२ पछिल्ला दुई जनगणना वर्षहरुमा कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या

तालिका २.२ पछिल्ला दुई जनगणना वर्षहरुमा कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या

क्षेत्र	जनगणना वर्ष २०६८				जनगणना वर्ष २०७८			
	परिवार संख्या	जम्मा	पुरुष	महिला	परिवार संख्या	जम्मा	पुरुष	महिला
कालिमाटी	४३४३	२३००५	११३००	११७०५	४९७२	२२२०६	१०९४१	११२६५
वडा नं.-१	७९१	४२४५	२०५७	२१८८	८६०	४००९	२०००	२००९
वडा नं.-२	६१९	३३१०	१६०५	१७०५	८१२	३६०९	१७७३	१८३६
वडा नं.-३	७०५	३४६७	१६४७	१८२०	८६४	३७४९	१७८८	१९६१
वडा नं.-४	६२५	३३६०	१६६४	१६९६	८०८	३५६४	१७५३	१८११
वडा नं.-५	५६३	३१५६	१५४९	१६०७	५९३	२७९५	१४६२	१३३३
वडा नं.-६	४६९	२४५९	१२२६	१२३३	४७२	२०९५	१०३९	१०५६
वडा नं.-७	५७१	३००८	१५५२	१४५६	५६३	२३८५	११२६	१२५९

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

विगत दुई जनगणनाको जनसङ्ख्या अध्ययन गर्दा २०६८ सालको जनगणनामा कालिमाटी गाउँपालिको कुल जनसंख्या २३,००५ रहेकोमा २०७८ सालमा घटेर २२,२०६ भएको देखिन्छ। परिवार सङ्ख्या भने ४,३४३ बाट बढेर ४,९७२ पुगेको छ, जसले परिवारको औसत आकार सानो भएको संकेत गर्छ। पुरुष जनसंख्या ११,३०० बाट घटेर १०,९४१ पुगेको छ भने महिला जनसंख्या ११,७०५ बाट घटेर ११,२६५ भएको छ। वडागत रूपमा हेर्दा, वडा नं. १, ५, ६, र ७ मा जनसंख्या उल्लेख्य रूपमा घटेको छ, विशेष गरी वडा नं. ५ र ७ मा धेरै नै घटेको देखिन्छ। वडा नं. २, ३, र ४ को जनसंख्या केही बढेको देखिन्छ, जसमा महिला जनसंख्या वृद्धि दर पुरुषभन्दा उच्च रहेको छ।

चित्र २.२ कालिमाटी गाउँपालिकाको दुई जनगणना विचको तुलनात्मक जनसंख्या

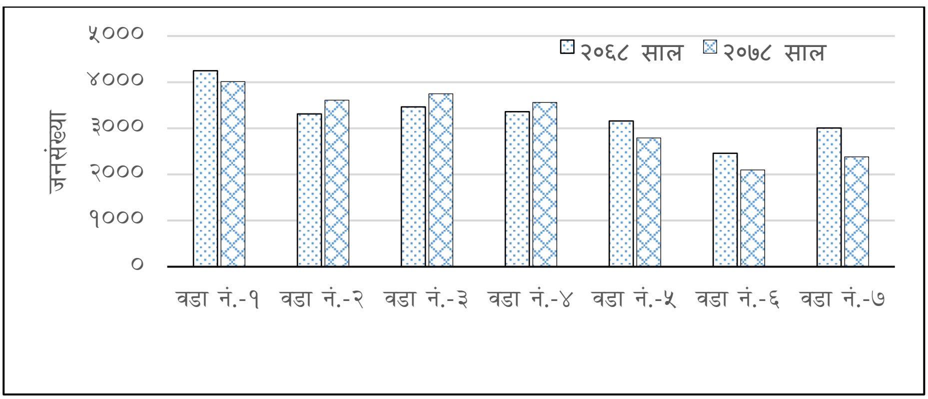

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

२.३ वडा अनुसारको जनसंख्या, परिवार संख्या, जनघनत्व र वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको कुल परिवार संख्या ४,९७२ र जनसंख्या २२,२०६ रहेको छ। जस अन्तर्गत पुरुषको संख्या १०,९४१ र महिलाको संख्या ११,२६५ छ। कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्यालाई वडागतरुपमा हेर्दा ३ नम्वर वडामा सबैभन्दा वढी (८६४) र वडा नं ६ मा सबैभन्दा कम (४७२) रहेको छ। कालिमाटी गाउँपालिकाको लैङ्गिक अनुपात नेपाल, कर्णाली प्रदेश र सल्यान जिल्लाभन्दा वढी (९७.१) देखिएको छ। लिङ्ग अनुपातलाई वडागतरुपमा हेर्दा ५ नंवर वडामा सबैभन्दा वढी (१०९.७) र वडा नं ७ मा सबैभन्दा कम (८९.४) रहेको छ। लिङ्ग अनुपातले जनसंख्याको लैङ्गिक वनावटलाई प्रतिविम्बित गर्दछ। यसले प्रतिसय महिलामा पूरुषको संख्यालाई उल्लेख गर्दछ। कालिमाटी गाउँपालिकाको जनघनत्व प्रतिवर्ग कि.मि. ४४ जना रहेको छ। त्यसैगरी यहाँको वार्षिक औसत जनसंख्या वृद्धिदर ऋणात्मक (-०.३४ %) रहेको छ। वडाअनुसार नियाल्दा २ नं वडा र ४ नं वडाबाहेक अन्य सबै वडामा ऋणात्क जनसंख्या वृद्धिदर देखिएको छ। अर्थात १० वर्ष पहिलाको तुलनामा अक्सर बसोबास गर्ने जनसंख्या घटिरहेको छ। वडा नं ७ मा जनसंख्या घट्नेदर सबैभन्दा उच्च देखिएको छ भने वडा नं २ मा सर्वाधिक जनसंख्या बृद्धिदर रहेको छ। वास्तवमा वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर राष्ट्रिय स्तरमा नै वि सं २०६८ मा १.३५% बाट घटेर वि सं २०७८ मा ०.९२% पुगेको छ। नेपाल सरकारको जनसंख्या नियन्त्रण गर्ने नीति तथा कार्यक्रम, मानिसमा वढ्दो शिक्षा एवम् चेतना र वसाइँसराईको कारणले समेत जनसंख्याको क्षेत्रीय असन्तुलन सृजना भएको छ।

तालिका २.३ वडाअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या, परिवार संख्या, लैङ्गिक अनुपात, परिवारको औसत आकार, जनघनत्व र वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर

क्षेत्र	परिवार संख्या	जम्मा	पुरुष	महिला	लैंगिक अनुपात	परिवारको औसत आकार	जन घनत्व	वार्षिक जनसंख्या वृद्धिदर(%)
नेपाल	६६६६९३७	२९१६४५७८	१४२५३५५१	१४९११०२७	९५.६	४.४	१९८	०.९२
कर्णाली	३६६२५५	१६८८४१२	८२३७६१	८६४६५१	९५.३	४.६	५६	०.७०
सल्यान	५४७०१	२३८५१५	११४९८२	१२३५३३	९३.१	४.४	१६३	-०.१६
कालिमाटी	४९७२	२२२०६	१०९४१	११२६५	९७.१	४.५	४४	-०.३४
वडा नं.-१	८६०	४००९	२०००	२००९	९९.६	४.७	८१	-०.५५
वडा नं.-२	८१२	३६०९	१७७३	१८३६	९६.६	४.४	३६	४.३९
वडा नं.-३	८६४	३७४९	१७८८	१९६१	९१.२	४.३	१४३	-१.७४
वडा नं.-४	८०८	३५६४	१७५३	१८११	९६.८	४.४	११२	०.५७
वडा नं.-५	५९३	२७९५	१४६२	१३३३	१०९.७	४.७	२४	-१.१७
वडा नं.-६	४७२	२०९५	१०३९	१०५६	९८.४	४.४	३३	-१.५४
वडा नं.-७	५६३	२३८५	११२६	१२५९	८९.४	४.२	४२	-२.२३

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

चित्र २.३ कालिमाटी गाउँपालिकाको जनघनत्व

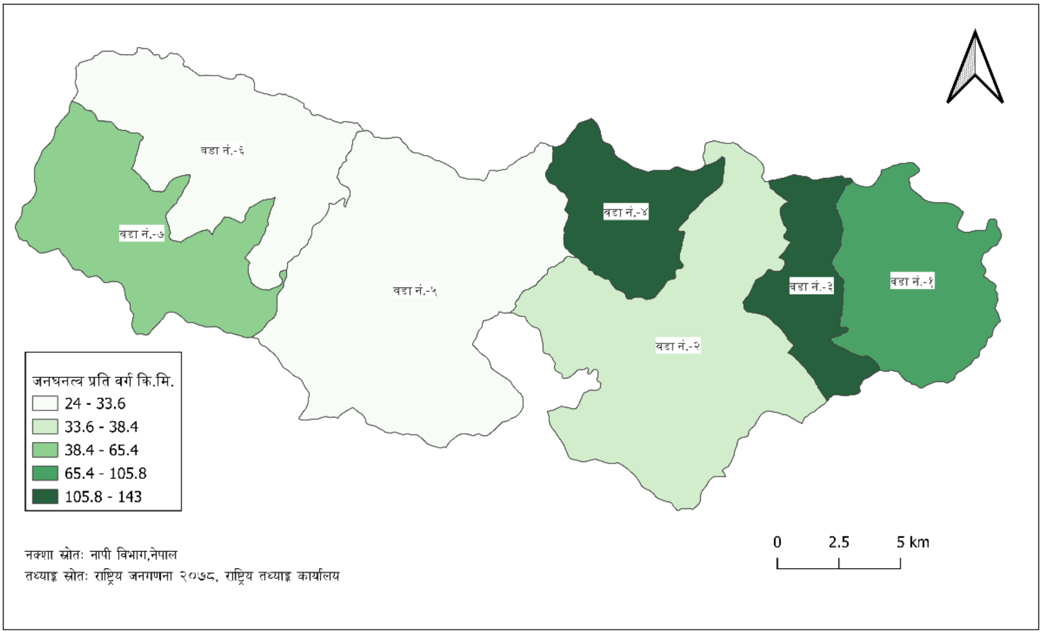

चित्र २.४ कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या वृद्धिदर

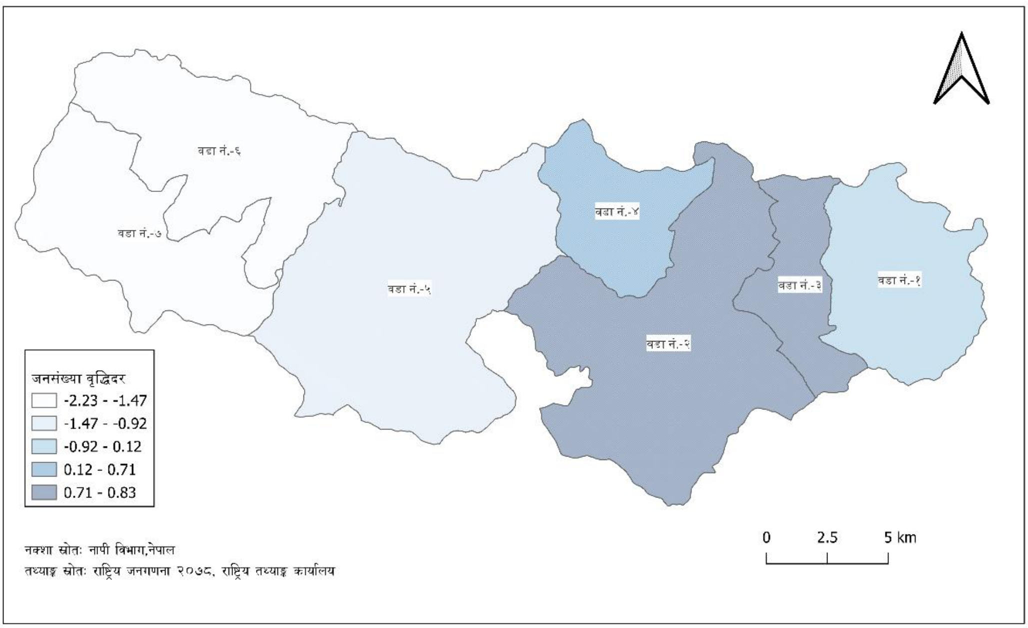

२.४ कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या प्रवृत्ति

कालिमाटी गाउँपालिकाको स्थापना वि. सं. २०७३/११/२७ मा भएको हो। यो पालिका घोषणा हुँदा यसमा समावेश भएका साविकका गाउँ विकास समितिहरुको जनसंख्या जोडेर विगतको जनसंख्या निकालेर हेर्न सकिन्छ। वि. सं. २०५८ को राष्ट्रिय जनगणना माओवादी सशस्त्र संघर्षका कारण सल्यान जिल्ला लगायत देशभरिका विभिन्न जिल्लाहरु प्रभावित भएका थिए। कालिमाटी अन्तर्गत पर्ने साविकका लक्ष्मीपुर र काप्रेचौर गाउँ विकास समितिमा पनि जनगणना कार्य सम्पन्न हुन सकेको थिएन। त्यस कारणले वि .सं. २०४८ र वि .सं. २०६८ को जनगणनामा आधारित रेखीय अनुमान विधि (Linear Interpolation) को प्रयोग गरी कालिमाटी गाउँपालिकामा समावेश गरिएका तत्कालीन गाउँ विकास समितिहरुको २०५८ को जनसंख्या अनुमान निकालिएको छ। जसलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। चित्रमा कालिमाटी गाउँपालिकको जनसंख्या वि. सं. २०५८ देखि २०६८ सम्म निरन्तर वढीरहेको देखिएता पनि २०७८ को जनगणनामा सो ग्राफ ओरालो लागेको छ। तर यसको बाबजुद परिवार संख्या थोरै भएपनि लगातार वढ्दो अवस्थामा छ। यसले सानो परिवारतर्फको झुकावलाई इङ्गित गर्दछ।

चित्र २.५ कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या प्रवृत्ति

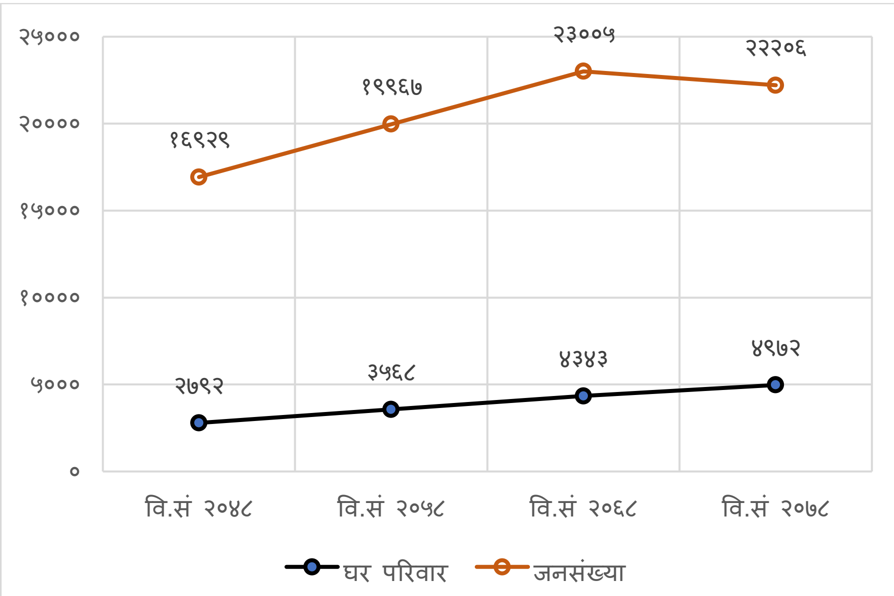

२.४ लिङ्ग र उमेर समूहअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या

जनसंख्याको विश्लेषणमा उमेर र लिङ्गलाई महत्वपूर्ण मानिन्छ। महिला र पुरुषको जनसंख्यामा रहेको समानता वा असमानतालाई लिङ्ग अनुपातले उजागर गर्छ। लैङ्गिक अनुपातले कुनै स्थान विशेषको भविश्यमा हुन सक्ने जनसंख्याको परिवर्नतलाई संकेत गर्नुको अतिरिक्त पुरुष वा महिलाको उपस्थिति वा अनुपस्थितिलाई समेत प्रतिविम्बित गर्छ। उमेरगत रुपमा प्रस्तुत गरिएका लैङ्गिक अनुपातले उमेर समूहअनुसार लैङ्गिक अनुपातको प्रवृति झल्काउछ। उमेरगत जनसंख्याको संरचना अन्तर्गत विभिन्न उमेर समूहमा पूरुष र महिलाको अनुपात के कसरी

वितरण भएको छ भन्ने कुरा झल्किन्छ। लिङ्गअनुसार जनसंख्या वितरण हेर्दा कालिमाटी गाउपालिकाको कुल जनसंख्या २२,२०६ मध्ये १०,९४१ जना पुरुष र ११,२६५ जना महिला छन्। कालिमाटी गाउँपालिकामा प्रति १०० जना महिलामा ९७ जना पुरुष रहेका छन् अर्थात महिला र पुरुषको संख्या वरावरको हाराहारी छ। सल्यान जिल्लाका अन्य पालिकाहरु मध्ये सबैभन्दा वढी लिङ्ग अनुपात भएको पालिका कालिमाटी हो। उमेर समूह १५-१९ वर्ष उमेर समूह सबैभन्दा ठूलो जनसंख्या भएको समूह हो, जसमा २,७४० (१२.३४%) ब्यक्ति छन्। अन्य उमेरको तुलनामा २५ देखि ५० वर्षको उमेर समूहमा लैङ्गिक अनुपात कम रहेको छ।

तालिका २.४ लिङ्ग र उमेर समूहअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या

उमेर समूह(वर्ष)	जम्मा	पुरुष	महिला	लैङ्गिक अनुपात
००-०४	२१३२	११११	१०२१	१०८.८
०५-०९	२१८७	११६०	१०२७	११३.०
१०-१४	२५२३	१३१५	१२०८	१०८.९
१५-१९	२७४०	१४३५	१३०५	११०.०
२०-२४	२१९७	१०२६	११७१	८७.६
२५-२९	१८०५	८३८	९६७	८६.७
३०-३४	१५१३	७००	८१३	८६.१
३५-३९	१३३९	५९५	७४४	८०.०
४०-४४	१२१६	५५३	६६३	८३.४
४५-४९	१०२१	४६३	५५८	८३.०
५०-५४	१०००	४९०	५१०	९६.१
५५-५९	७०६	३५८	३४८	१०२.९
६०-६४	६०९	२७९	३३०	८४.५
६५-६९	५२३	२६२	२६१	१००.४
७०-७४	३६५	१९०	१७५	१०८.६
७५-७९	२१८	१०९	१०९	१००.०
८०-८४	६५	३०	३५	८५.७
८५-८९	३१	२०	११	१८१.८
९०-९४	६	३	३	१००.०
९५+ Y	१०	४	६	६६.७
कुल जम्मा	२२२०६	१०९४१	११२६५	९७.१

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

२.५ कुल आश्रित अनुपात

तलको तालिकामा समग्र नेपाल, कर्णाली प्रदेश र कालिमाटी गाउँपालिकाको तुलनात्मक अवस्था झल्कने गरी बृहत् उमेर समूह अनुसारको जनसंख्या वितरण, आश्रित जनसंख्या प्रतिशत र कुल आश्रित अनुपात प्रस्तुत गरिएको छ। उमेरगत हिसावले हेर्दा १५ देखि ६४ वर्षको उमेर समूहलाई काम गर्ने उमेर समूह र बाँकिलाई आश्रित उमेर समूह भनिन्छ। कर्णाली प्रदेशमा आश्रित जनसंख्याको हिस्सा ३८.२% छ, जुन राष्ट्रिय मान भन्दा उच्च हो,

र कुल आश्रित अनुपात ६१.९% देखिन्छ। सल्यान जिल्ला तथा कालिमाटी गाउँपालिकामा पनि आश्रित जनसंख्याको हिस्सा उच्च (३६.३%) देखिन्छ, जसले गर्दा यहाँ काम गर्ने जनसंख्याको तुलनामा आश्रित जनसंख्या बढी रहेको देखिन्छ। सल्यान जिल्ला तथा कालिमाटी गाउँपालिकामा कुल आश्रित अनुपात ५७% रहेको छ जसको अर्थ काम गर्ने उमेर समूहका प्रति १०० जनामा ५७ जना बालबालिका तथा वृद्धवृद्धा भर पर्नु पर्छ। वडास्तरमा आश्रित अनुपात ५२.७% देखि ६२.८% सम्म देखिन्छ, जसले जनसंख्याको उमेर संरचना अनुसार वडागत भिन्नता दर्शाउँछ।

तालिका २.५ कुल आश्रित अनुपात

क्षेत्र	जम्मा जनसंख्या	उमेर समूहअनुसारको जनसंख्या		०-१४ र ६५+ को जनसंख्या प्रतिशत	कुल आश्रित अनुपात
		१५-६४	०-१४ र ६५+		
नेपाल	२९१६४५७८	१९०२७२८९	१०१३७२८९	३४.८	५३.३
कर्णाली	१६८८४१२	१०४३०२६	६४५३८६	३८.२	६१.९
सल्यान	२३८५१५	१५१९०७	८६६०८	३६.३	५७.०
कालिमाटी	२२२०६	१४१४६	८०६०	३६.३	५७.०
वडा नं-१	४००९	२५५४	१४५५	३६.३	५७.०
वडा नं-२	३६०९	२२९४	१३१५	३६.४	५७.३
वडा नं-३	३७४९	२४३९	१३१०	३४.९	५३.७
वडा नं-४	३५६४	२२४०	१३२४	३७.१	५९.१
वडा नं-५	२७९५	१८३०	९६५	३४.५	५२.७
वडा नं-६	२०९५	१३२४	७७१	३६.८	५८.२
वडा नं-७	२३८५	१४६५	९२०	३८.६	६२.८

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

२.६ बृहत् उमेर समूह र विशेष उमेर समूहअनुसार जनसंख्या

तीनवटै तहका सरकारलाई लक्षित उमेर समूहका कार्यक्रम संचालन गर्न ती उमेर समूहका बेग्ला बेग्लै जनसंख्या आवश्यक पर्दछ। जस्तै एक वर्ष मुनिका जनसंख्या खोप कार्यक्रम व्यवस्थापनको लागि तथा जन्मदर्ताको पूर्णता जाँच गर्न र पाँच वर्षमुनिको जनसंख्या पूर्व प्राथमिक तहमा भर्ना हुने सम्भाब्य संख्याको आँकलन गर्न उपयोगी हुन्छ। त्यस्तै चौध वर्ष मुनिको जनसंख्याले विद्यालय गइरहेका वा विद्यालयवाहिर रहेका बालबालिकाको संख्या र परिवारमा आश्रित संख्या एकिन गर्न मदत् गर्छ। त्यसै गरी १८ वर्षमुनिको कुल जनसंख्याले कुल बालबालिकाको संख्याबारे र ६८ वर्ष भन्दा माथिको जनसंख्याले सामाजिक सूरक्षा भत्ताको लागि आवश्यक वजेट निर्धारण गर्न सूचना प्रदान गर्छ।

कालिमाटी गाउँपालिकाको कुल जनसंख्या २२,२०६ रहेको छ, जसमा पुरुषको संख्या १०,९४१ (४९.२९%) र महिलाको संख्या ११,२६५ (५०.७१%) रहेको छ। उमेर समूह अनुसार हेर्दा १ वर्षमुनिका बालबालिका ३८७ जना रहेका छन्, जसमा पुरुष २०९ र महिला १७८ छन्। ०-४ वर्षका बालबालिका २,१३२ छन्,

जसमा पुरुष १,१११ र महिला १,०२१ छन्। १५-५९ वर्ष उमेर समूहमा ६,४५८ पुरुष र ७,०७९ महिला छन्, जुन कार्यशील जनसंख्या हो। वृद्ध (६०+ वर्ष) जनसंख्या १,८२७ रहेको छ, जसमा पुरुष ८९७ र महिला ९३० छन्। समग्रमा, कालिमाटीमा महिलाको संख्या पुरुषभन्दा केही बढी देखिन्छ, विशेष गरी यस्तो संख्या कार्यशील उमेर समूह र वृद्ध वर्गमा वढी देखिन्छ।

तालिका २.६ विशेष उमेर समूह अनुसारको जनसंख्या

जनसंख्या	लिङ्ग	कर्णाली	सल्यान	कालिमाटी	वडा नं						
					१	२	३	४	५	६	७
१० वर्ष वा सो भन्दा माथि	जम्मा	१६८८४१२	२३८५१५	२२२०६	४००९	३६०९	३७४९	३५६४	२७९५	२०९५	२३८५
	पूरुष	८२३७६१	११४९८२	१०९४१	२०००	१७७३	१७८८	१७५३	१४६२	१०३९	११२६
	महिला	८६४६५१	१२३५३३	११२६५	२००९	१८३६	१९६१	१८११	१३३३	१०५६	१२५९
१ वर्षमुनिको	पूरुष	१६५४१	२३१७	२०९	३४	३७	३१	३३	२७	१९	२८
	महिला	१४९४०	२०९६	१७८	२९	३४	३६	२३	२२	१८	१६
०-४ वर्ष	पूरुष	८८५५८	१२१५०	११११	१९७	२१८	१९९	१६०	१३२	१०१	१०४
	महिला	८०२४३	१०९४८	१०२१	१८६	१८८	२०१	१५०	९९	९२	१०५
०-१४ वर्ष	पूरुष	२८७५७४	३७७१६	३५८६	६४१	५९६	५६६	६०१	४५५	३४६	३८१
	महिला	२७१३१७	३५५१४	३२५६	५८४	५३९	५४६	५२३	३३७	३३५	३९२
१६-२४ वर्ष	पूरुष	१५३१८९	२२२९५	२१३०	३७१	३२९	३५५	३२७	३०७	२३२	२०९
	महिला	१७१८७७	२५०१९	२१९०	३८६	३७२	४१३	३३०	२५७	२०५	२२७
१६-४० वर्ष	पूरुष	३२७६०६	४६०८७	४४०१	७७३	६८३	७५०	७१२	६०७	४४९	४२७
	महिला	३७१३५०	५३८९९	४८८३	८३०	८०७	८८०	७९६	५८८	४५१	५३१
१६+ वर्ष	पूरुष	५१५०३०	७४२५४	७०२४	१२९५	११२५	११७४	१०९१	९६९	६६८	७०२
	महिला	५७१५५२	८४९७२	७७२३	१३७४	१२५३	१३६०	१२४४	९६८	६८५	८३९
०-१७ वर्ष	पूरुष	३४५४९२	४६२२०	४४९२	७९९	७३०	६९६	७७०	५९१	४२२	४८४
	महिला	३३१५५६	४४१२९	४०७०	७२६	६५८	६९३	६५७	४३४	४२२	४८०
१५-५९ वर्ष	पूरुष	४७१३६४	६७३८५	६४५८	११६९	१०३३	१०९२	१०११	८९१	६२२	६४०
	महिला	५२३६७५	७७२८७	७०७९	१२४६	११६८	१२५२	११२८	८७५	६४९	७६१
६०+ वर्ष	पूरुष	६४८२३	९८८१	८९७	१९०	१४४	१३०	१४१	११६	७१	१०५
	महिला	६९६५९	१०७३२	९३०	१७९	१२९	१६३	१६०	१२१	७२	१०६
६५+ वर्ष	पूरुष	४१३९३	६३९६	६१८	१२७	९५	९२	९७	८३	५०	७४
	महिला	४५१०२	६९८२	६००	१०३	८५	१०६	१०३	९०	४०	७३
६८+ वर्ष	पूरुष	३०३३६	४५९९	४५८	९९	७१	६७	६४	६६	३८	५३

जनसंख्या	लिङ्ग	कर्णाली	सल्यान	कालिमाटी	वडा नं						
					१	२	३	४	५	६	७
	महिला	३३८९४	५०२०	४४४	७३	६७	७५	७६	६८	३१	५४
१५-४९ वर्ष	महिला	४६१४७४	६७६७९	६२२१	१०७१	१०३५	११३०	९९३	७५८	५७६	६५८

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

२.७ कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसङ्ख्या प्रक्षेपण

जनसंख्या प्रक्षेपण भन्नाले भविष्यमा कुनै क्षेत्रको जनसंख्या कति हुनेछ भन्ने वैज्ञानिक अनुमानलाई जनाउछ, जुन विगतका तथ्यांक जन्मदर, मृत्युदर, बसाईसराइ आदिका आधारमा गरिन्छ। जनसंख्या प्रक्षेपन गर्दा भविश्यमा हुन सक्ने सम्भावित जनसंख्यालाई मध्यनजर गरेर गरिन्छ। यहाँ तालिकामा प्रस्तुत गरिएको वि सं २०७८ को जनसंख्या, गणना पश्चात गरिएको सर्वेक्षण (Post Enumeration Survey) र लिङ्ग तथा उमेरगत संरचनामा आवश्यक समायोजन (Age Sex Smoothing) गरेर तयार गरिएको छ। र यो केवल जनसंख्या प्रक्षेपन गर्ने प्रयोजनको लागि मात्र प्रयोग गरिएको छ। कालिमाटी गाउँपालिकाको वि.सं. २०७८ देखि २०८८ सम्मको जनसंख्या प्रक्षेपण अनुसार कुल जनसंख्या क्रमशः घट्दै गएको देखिन्छ। कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या वृद्धिदर ऋणात्मक भएकोले जनसंख्या घट्दै गएको देखिन्छ। २०७८ मा २२,२४७ रहेको जनसंख्या २०८८ मा घटेर २०,४३१ मा झरेको छ। यस अवधिमा पुरुष जनसंख्या करिब १४.५% ले घटेको छ भने महिला जनसंख्या झण्डै स्थिर (केवल १.९६% ले घटेको) देखिन्छ।

तालिका २.७ कालिमाटी गाउँपालिकाको दस वर्षको जनसंख्या प्रक्षेपण

वर्ष (वि.सं.)	जम्मा	पुरुष	महिला
२०७८*	२२२४७	१०९६१	११२८६
२०७९	२२०५७	१०७७८	११२७९
२०८०	२१८५४	१०५८७	११२६७
२०८१	२१६६६	१०३९६	११२७०
२०८२	२१४८५	१०२३१	११२५४
२०८३	२१३२७	१००७०	११२५७
२०८४	२११२७	९९१०	११२१७
२०८५	२०९५३	९७५२	११२०१
२०८६	२०७४८	९६०६	१११४२
२०८७	२०५८१	९४८३	११०९८
२०८८	२०४३१	९३६६	११०६५

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

*Based on age-sex smoothing and post enumeration survey (PES) necessary adjustment has been made for the purpose of population projection only.

चित्र २.६ कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या पिरामिड

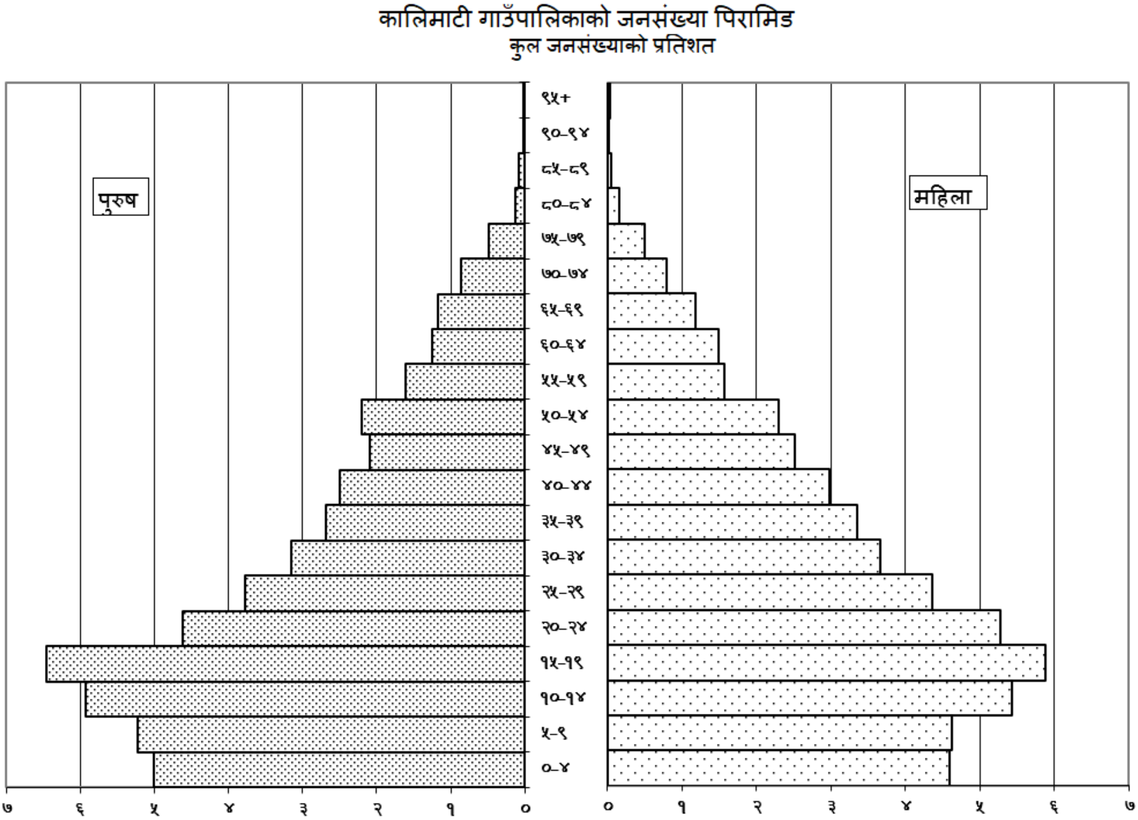

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

उपर्युक्त कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या पिरामिडले लिङ्ग र उमेर समूह अनुसार जनसंख्याको वितरणलाई देखाएको छ। यस पिरामिडमा बायाँतर्फ पुरुष र दायाँतर्फ महिला जनसंख्या प्रतिशत देखाइएको छ। पिरामिड हेर्दा बालबालिका तथा किशोर (१०-१४ वर्षदेखि १५-१९ वर्ष) समूहको जनसंख्या सर्वाधिक देखिन्छ, जसले कालिमाटी गाउँपालिकामा युवाशक्ति धेरै रहेको संकेत गर्छ। यसका साथै ९ वर्ष मुनिको जनसंख्या प्रतिशत थोरै हुनुले विगतको जन्मदरको तुलनामा अहिलेको जन्मदर घटेको देखाउछ। क्रमशः उमेर समूह बढ्दै जाँदा जनसंख्या प्रतिशत घट्दै गएको देखिन्छ, जुन सामान्य जनसंख्या संरचनाको प्रतिविम्ब हो। यो पिरामिडले भविष्यमा श्रमशक्तिको प्रशस्तता र शिक्षा तथा स्वास्थ्यमा केन्द्रित नीतिको आवश्यकता दर्शाउँछ।

खण्ड-३ भाषा, धर्म तथा जातजाति अनुसारको जनसंख्या

३.१ धर्म अनुसारको जनसंख्या

जनगणनामा धर्मलाई मानिसले मानिआएको संस्कार र विश्वासका रुपमा परिभाषित गरिएको छ। राष्ट्रिय जनगणना २०७८ वाट प्राप्त धर्मसम्वन्धी विवरणलाई तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। कालिमाटी गाउँपालिकामा बसोबास गर्ने अधिकांश व्यक्तिले हिन्दु धर्म मान्छन् भने थोरैले मात्र अन्य धर्म मान्ने गरेको तथ्य तलको तालिकाले देखाएको छ। पछिल्ला दुई जनगणनाका प्रतिवेदन अनुसार कालिमाटी गाउँपालिकामा हिन्दु धर्म मान्ने जनसंख्याको हिस्सा नगण्य मात्रामा घटेको छ। वि. सं. २०६८ सालमा बौद्ध धर्मावलम्बीहरु २.७७ प्रतिशत रहेकोमा सो प्रतिशत घटेर २०७८ सालमा १.१२ मा पुगेको छ। यसको उल्टो कृश्चियन धर्म मान्ने जनसंख्या पछिल्लो एक दशकमा १.४३ वाट वढेर ३.३१ पुग्नुले उनीहरुको वढोत्तरी हुँदै गएको तथ्यलाई औंल्याउँछ।

तालिका ३.१ धर्मअनुसारको जनसंख्या

धर्म	नेपाल		कर्णाली		सल्यान		कालिमाटी	
	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
जम्मा	२९१६४५७८	१००.००	१६८८४१२	१००.००	२३८५१५	१००.००	२२२०६	१००.००
हिन्दु	२३६७७७४४	८१.१९	१५९८४३७	९४.६७	२२८७०६	९५.८९	२१२२२	९५.५७
बौद्ध	२३९३५४९	८.२१	५३२९२	३.१६	२६२८	१.१०	२४९	१.१२
इस्लाम	१४८३०६६	५.०९	३५७०	०.२१	२९०	०.१२	०	०.००
किरात	९२४२०४	३.१७	९५	०.०१	८	०.००	०	०.००
क्रिश्चियन	५१२३१३	१.७६	२९४५७	१.७४	६४७६	२.७२	७३५	३.३१
प्रकृति	१०२०४८	०.३५	३००९	०.१८	४०४	०.१७	०	०.००
बोन	६७२२३	०.२३	५३४	०.०३	१	०.००	०	०.००
जैन	२३९८	०.०१	७	०.००	०	०.००	०	०.००
सिख	१४९६	०.०१	३	०.००	१	०.००	०	०.००
बहाई	५३७	०.००	८	०.००	१	०.००	०	०.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

तालिका ३.२ कालिमाटी गाउँपालिकाको पछिल्ला दुई जनगणनामा धर्मअनुसारको जनसंख्या

धर्म	वि .सं. २०६८		वि .सं. २०७८	
	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
जम्मा	२३००५	१००.००	२२२०६	१००.००
हिन्दु	२२००९	९५.६७	२१२२२	९५.५७
बौद्ध	६३७	२.७७	२४९	१.१२

धर्म	वि .सं. २०६८		वि .सं. २०७८	
	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
क्रिश्चियन	३९९	१.४३	७३५	३.३१
प्रकृति	७	०.०३	०	०.००
बहाई	१	०.००	०	०.००

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८ /२०६८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

३.२ मातृभाषा अनुसारको जनसंख्या

बालबालिकाले जन्मे पछि सबैभन्दा पहिला बोल्न जानेको भाषालाई मातृभाषा भनिन्छ। तल प्रस्तुत तालिकाले मातृभाषाअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या वितरण देखाएको छ। कालिमाटी गाउँपालिकामा कुल २२,२०६ जनसंख्यामा नेपाली मातृभाषी सर्वाधिक (९७.२८%) छन्, जसमा १०,६४९ पुरुष र १०,९५२ महिला रहेका छन्। दोस्रो ठूलो मातृभाषा मगर ढुत हो, जसलाई २.५८% (५७२ जना) ले बोल्छन्। गुरुङ्ग, मगर खाम, र अन्य भाषाहरूको प्रतिनिधित्व यस गाउँपालिकामा निकै न्युन रहेको छ जुन चाहिँ क्रमशः ०.०५%, ०.०७%, र ०.०३% मात्र रहेको छ।

तालिका ३.३ मातृभाषाअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या

मातृभाषा	जनसंख्या			
	जम्मा	जम्मा प्रतिशत	पूरुष	महिला
सबै मातृभाषा	२२२०६	१००.००	१०९४१	११२६५
नेपाली	२१६०१	९७.२८	१०६४९	१०९५२
मगर ढुत	५७२	२.५८	२७४	२९८
गुरुङ्ग	१०	०.०५	५	५
मगर खाम	१६	०.०७	१०	६
अन्य	७	०.०३	३	४

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

३.३ जातजाति अनुसारको जनसंख्या

नेपाल यउटा बहुजातीय बहुभाषिक देश हो। सामान्यतया जात भन्नाले हिन्दु बर्णाश्रम अन्तर्गतका बिभिन्न समूहलाई जनाउँछ। सामाजिक समावेशीकरणको दृष्टिकोणले जातजातिको तथ्याङ्कलाई एक महत्त्वपूर्ण पहिँचानको विषयसँग जोडेर हेर्ने गरिन्छ। राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार कालिमाटी गाउँपालिकामा १५ वटा जातजातिहरु बसोवास गरेका छन्। कुल २२,२०६ जनसंख्यामध्ये सबैभन्दा ठूलो अंश क्षेत्री समुदायको छ, जसको संख्या ९,४३४ (४२.४८%) छ। दोस्रोमा मगर जाति ७,६४८ (३४.४४%) रहेको छ। त्यसपछिका प्रमुख जातिहरूमा विश्वकर्मा

(१०.६६%), सन्यासी/दसनामी (३.५४%), परियार (३.०८%) र ब्राह्मण पहाड (२.३४%) छन्। अन्य जातिहरूको प्रतिनिधित्व १ प्रतिशतभन्दा कम छ।

तालिका ३.४ जातजाति अनुसारको जनसंख्या

सि नं	जात जाति	जनसंख्या			
		जम्मा	जम्मा %	महिला	पुरुष
१	सबै जातजाति	२२२०६	१००.००	१०९४१	११२६५
२	क्षेत्री	९४३४	४२.४८	४६५१	४७८३
३	मगर	७६४८	३४.४४	३७५६	३८९२
४	विश्वकर्मा	२३६७	१०.६६	११४७	१२२०
५	सन्यासी/दसनामी	७८७	३.५४	३९४	३९३
६	परियार	६८३	३.०८	३५४	३२९
७	ब्राह्मण पहाड	५२०	२.३४	२६७	२५३
८	मिजार	२२३	१.००	१०५	११८
९	कुमाल	२०२	०.९१	९८	१०४
१०	बादी	९२	०.४१	४५	४७
११	गुरुङ्ग	८९	०.४०	४९	४०
१२	घर्ती	७२	०.३२	३३	३९
१३	सुनुवार	२६	०.१२	१६	१०
१४	ठकुरी	१४	०.०६	७	७
१५	सुनार	११	०.०५	५	६
१६	अन्य	३८	०.१७	१४	२४

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

३.४ परिवारको आकारअनुसार परिवार संख्या

परिवारको बनावटलाई गत जनगणनामा एकल परिवार र संयुक्त परिवारमा वर्गीकरण गर्न सक्ने गरी विवरण सङ्कलन गरिएको थियो। एकल परिवार भन्नाले एकै घरमा बसोबास गर्नुका साथसाथै देहायको शर्त पूरा भएको हुनु पर्दछ।

क) वावु आमा दुई जना र अविवाहित छोरा छोरी भएको परिवार

ख) श्रीमान् श्रीमतिमात्र भएको परिवार

ग) परिवारमा एक जनामात्र सदस्य भएको

घ) अविवाहित दाजुभाई दिदिवहिनी मात्र भएको परिवार

एकल परिवारको यो परिभाषाभित्र नपर्ने सम्पूर्ण अन्य परिवार संयुक्त परिवारमा पर्दछन्। परिवारको संरचनाले खास भुगोल वा प्रशासनिक क्षेत्रको सामाजिक स्वरुप र पारिवारिक संरचनामा भइरहेको परिवर्तनलाई प्रतिविम्बित गर्छ। परिवारमा कति पुस्ता सँगै वसीरहेका छन भन्ने कुरा पारिवारिक संरचनावाट थाहा हुन्छ। यसले परिवारमा कति पुस्ताका सदस्य सँगै वस्छन भन्ने कुराको प्रचलनलाई झल्काउँदछ।

तालिका ३.५ परिवारको किसिमअनुसार परिवार संख्या

क्षेत्र	जनसंख्या (संस्थागत बाहेक)				
	जम्मा	एकल परिवार	संयुक्त परिवार	एकल परिवार(%)	संयुक्त परिवार(%)
नेपाल	२८९२५४८०	१३४७३२६७	१५४५२२१३	४६.६	५३.४
कर्णाली	१६७५२०४	८३२८५२	८४२३५२	४९.७	५०.३
सल्यान	२३७३८७	११५८६५	१२१५२२	४८.८	५१.२
कालिमाटी	२२२०६	१०८६२	११३४४	४८.९	५१.१
वडा नं-१	४००९	१७८२	२२२७	४४.५	५५.६
वडा नं-२	३६०९	१७५२	१८५७	४८.६	५१.५
वडा नं-३	३७४९	१८३४	१९१५	४८.९	५१.१
वडा नं-४	३५६४	१८६१	१७०३	५२.२	४७.८
वडा नं-५	२७९५	१२३८	१५५७	४४.३	५५.७
वडा नं-६	२०९५	११३५	९६०	५४.२	४५.८
वडा नं-७	२३८५	१२६०	११२५	५२.८	४७.२

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

नेपालमा संयुक्त परिवारको संख्या (५३.४%) एकल परिवारको संख्या (४६.६%) भन्दा थोरै बढी रहेको देखिन्छ। कर्णाली प्रदेश र सल्यान जिल्लामा पनि संयुक्त परिवार एकल परिवारभन्दा बढी छन्, तर फरक अत्यन्तै कम छ। कालिमाटी गाउँपालिकामा संयुक्त परिवार (५१.१%) को संख्या एकल परिवार (४८.९%) भन्दा थोरै बढी रहेको छ, जुन राष्ट्रिय औसतभन्दा फरक तर कर्णाली र सल्यानसँग मिल्दोजुल्दो देखिन्छ। वडा स्तरमा हेर्दा वडा नं-१ र वडा नं-५ मा संयुक्त परिवारको संख्या बढी देखिन्छ भने वडा नं-६ र वडा नं-७ मा एकल परिवारको संख्या बढी छ। विशेषगरी वडा नं-६ मा सबैभन्दा बढी एकल परिवारको अनुपात (५४.२%) रहेको छ। यसबाट कालिमाटी गाउँपालिकामा पनि संयुक्त परिवारको प्रचलन व्यापक रहेको देखिए तापनि केही वडाहरुमा एकल परिवारको संख्या बढ्दो क्रममा रहेको बुझिन्छ। यसरी पारिवारको संरचनाको आधारमा जनसंख्याको विश्लेषण गर्दा कालिमाटी गाउँपालिका लगायत समग्र देशै भरि एकल परिवारभन्दा संयुक्त परिवारमा वस्ने मानिसहरु वढी छन्। यसवाट अझै पनि नेपालमा संयुक्त परिवारको प्रभुत्व रहेको स्पष्ट हुन्छ।

खण्ड-४ महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, तथा अपाङ्गता

४.१ स्थिर सम्पत्तिमा महिलाको स्वामित्व

तालिका ४.१ महिलाका नाममा घरजग्गा भएका परिवार

क्षेत्र	जम्मा परिवार	घर जग्गामा महिलाको स्वामित्व			घर जग्गामा महिलाको स्वामित्व(%)		
		भएका परिवार	नभएका परिवार	उल्लेख नभएको परिवार	भएका परिवार	नभएका परिवार	उल्लेख नभएको
नेपाल	६६६०८४१	१५८८९६८	४९६६५४८	१०५३२५	२३.८६	७४.५६	१.५८
कर्णाली	३६६०३७	४५९३२	३१०१०४	१०००१	१२.५५	८४.७२	२.७३
सल्यान	५४६७२	८६४३	४४८४३	११८६	१५.८१	८२.०२	२.१७
कालिमाटी	४९७२	६१५	४१७७	१८०	१२.३७	८४.०१	३.६२
वडा नं-१	८६०	११८	६३५	१०७	१३.७२	७३.८४	१२.४४
वडा नं-२	८१२	१५३	६२४	३५	१८.८४	७६.८५	४.३१
वडा नं-३	८६४	१२६	७३८	०	१४.५८	८५.४२	०
वडा नं-४	८०८	१३४	६५९	१५	१६.५८	८१.५६	१.८६
वडा नं-५	५९३	४३	५४५	५	७.२५	९१.९१	०.८४
वडा नं-६	४७२	९	४५८	५	१.९१	९७.०३	१.०६
वडा नं-७	५६३	३२	५१८	१३	५.६८	९२.०१	२.३१

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

विभिन्न तहका सरकारहरुले महिला सशक्तीकरणका कार्यक्रमहरु विगतदेखि नै संचालन गर्दै आएका छन्। अचल सम्पत्तिमा महिलाको स्वामित्व स्थापित गर्न नेपाल सरकाले महिलाको नाममा घरजग्गा रजिष्ट्रेशण पास गर्दा लाग्ने शुल्कमा छुट दिने कानुनी व्यवस्था गरेअनुरुप त्यसको प्रभाव विस्तारै वढ्दै गएको देखिन्छ। तथापि माथिको तालिकाले नेपालमा स्थिर सम्पत्ति (घर र जग्गा) माथि महिलाको स्वामित्वमा ठुलो असमानता रहेको तथ्यलाई प्रकट गर्दछ। राष्ट्रिय स्तरमा, २३.८६% परिवारमा महिलाको स्वामित्व छ, जबकि ७४.५६% परिवारमा छैन। कर्णाली प्रदेशमा यो प्रतिशत घटेर १२.५५% मा पुगेको छ, जसले ग्रामीण क्षेत्रमा पारम्परिक लैङ्गिक भूमिका र कानूनी जागरूकताको अभावको संकेत गर्दछ। सल्यान जिल्लामा १५.८१% र कालिमाटी गाउँपालिकामा १२.३७% महिलाको स्थिर सम्पत्तिमा स्वामित्व रहेको छ। तर कालिमाटीका वडाहरूमा यो असमानता धेरै नै विविध छः वडा नं. २ मा १८.८४% (राष्ट्रिय औसतभन्दा उच्च) छ भने वडा नं. ६ मा मात्र १.९१% छ, जसले स्थानीय सामाजिक-आर्थिक असमानता, संस्कृति, वा नीतिगत कारकहरूको प्रभाव देखाउँछ।

यसले महिलाको सम्पत्तिमाथि अधिकार प्रवर्धनका लागि क्षेत्रविशेषमा अनुकूल नीति, कानूनी सुधार, र जागरूकताको आवश्यकता दर्शाउछ। विशेष गरी ग्रामीण र पिछडिएका क्षेत्रमा महिलाको आर्थिक सशक्तीकरणलाई केन्द्रित गर्नुपर्ने देखिन्छ।

४.२ बालबालिकाको साक्षरता दर

नेपालमा ५-१७ वर्ष उमेर समूहका कुल ७४,३०,३०० बालबालिकामध्ये ९४.१% साक्षर छन्, जसमा बालकहरूको साक्षरता दर ९४.३% र बालिकाको ९३.९% रहेको छ। कर्णाली प्रदेशमा यो दर केही उच्च (९६.६%) देखिन्छ भने सल्यानमा झन् बढी (९७.४%) छ। कालिमाटी गाउँपालिकामा ६,४३० बालबालिकामध्ये ९६.५% साक्षर छन्, जसमा बालकहरूको साक्षरता दर ९६.२% र बालिकाको ९६.८% छ। वडा स्तरमा हेर्दा, वडा नं. २ मा सबैभन्दा उच्च (९९.८%) साक्षरता दर रहेको छ, विशेषगरी बालकहरूको साक्षरता १००% पुगेको छ। वडा नं. ७ मा सबैभन्दा कम (९१.१%) साक्षरता दर देखिन्छ, जहाँ बालकहरूको ९०.५% र बालिकाहरूको ९१.७% मात्र साक्षर छन्। समग्रमा, कालिमाटीका अधिकांश वडाहरूमा बाल साक्षरता दर राम्रो देखिए पनि वडा नं. ७ मा तुलनात्मक रूपमा केही कम रहेको पाइन्छ।

तालिका ४.२ पाँच वर्षदेखि सत्र वर्षका बालबालिकाको साक्षरता दर

क्षेत्र	बालबालिका(५-१७)			साक्षर बालबालिका			बाल साक्षरता दर		
	जम्मा	बालक	वालिका	जम्मा	बालक	वालिका	जम्मा	बालक	वालिका
नेपाल	७४३०३००	३८२३९८०	३६०६३२०	६९९२६९६	३६०६६६०	३३८६०३६	९४.१	९४.३	९३.९
कर्णाली	५०८२४७	२५६९३४	२५१३१३	४९०७३०	२४८१९०	२४२५४०	९६.६	९६.६	९६.५
सल्यान	६७२५१	३४०७०	३३१८१	६५५०२	३३१५८	३२३४४	९७.४	९७.३	९७.५
कालिमाटी	६४३०	३३८१	३०४९	६२०४	३२५३	२९५१	९६.५	९६.२	९६.८
वडा नं-१	११४२	६०२	५४०	१०९८	५७९	५१९	९६.२	९६.२	९६.१
वडा नं-२	९८२	५१२	४७०	९८०	५१२	४६८	९९.८	१००.०	९९.६
वडा नं-३	९८९	४९७	४९२	९६५	४८१	४८४	९७.६	९६.८	९८.४
वडा नं-४	१११७	६१०	५०७	१०९०	५९५	४९५	९७.६	९७.५	९७.६
वडा नं-५	७९४	४५९	३३५	७६१	४३८	३२३	९५.८	९५.४	९६.४
वडा नं-६	६५१	३२१	३३०	६२२	३०४	३१८	९५.६	९४.७	९६.४
वडा नं-७	७५५	३८०	३७५	६८८	३४४	३४४	९१.१	९०.५	९१.७

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

४.३ बालबालिकाहरुको विद्यालय जाने अवस्था

तलको तालिकामा ५ देखि १७ वर्षका बालबालिकाहरुको विद्यालयमा अध्ययन गर्न जाने वा नजाने अवस्था प्रस्तुत गरिएको छ। कर्णाली र सल्यानमा विद्यालय जाने बालबालिकाको प्रतिशत क्रमशः ९२.८४% र ९३.१२% रहेको छ, जुन राष्ट्रिय औसतभन्दा उच्च छ। कालिमाटी गाउँपालिकामा ८९.७% बालबालिका हाल विद्यालय गइरहेका छन्, ७.५४% विगतमा गएका तर हाल गई रहेका छैनन्, र २.६६% ले कहिल्यै विद्यालय नपढेका छन्। वडा स्तरमा हेर्दा, वडा नं. २ मा सबैभन्दा बढी (९४.३%) विद्यालय जाने दर रहेको छ, भने वडा नं. ७ मा सबैभन्दा कम (८७.९५%) छ। साथै, वडा नं. ७ मै कहिल्यै विद्यालय नजाने बालबालिकाको प्रतिशत सबैभन्दा बढी

(७.९५%) छ, जबकि वडा नं. २ मा यो दर निकै कम (०.१%) मात्र रहेको छ। समग्रमा, कालिमाटी गाउँपालिकाको विद्यालय जाने दर राष्ट्रिय औसत बराबर भए पनि केही वडामा विद्यालय नजाने बालबालिकाको दर अझै चिन्ताजनक देखिन्छ।

तालिका ४.३ पाँचदेखि सत्र वर्षका बालबालिकाहरुको विद्यालय जाने अवस्था

क्षेत्र	५-१७ वर्षका बालबालिका	हाल विद्यालय गइरहेका (%)	विगतमा गएका (%)	कहिल्यै विद्यालय नगएका (%)
नेपाल	७४३०३००	८९.५४	५.२४	५.१२
कर्णाली	५०८२४७	९२.८४	४.३४	२.५६
सल्यान	६७२५१	९३.१२	४.९२	१.७३
कालिमाटी	६४३०	८९.७	७.५४	२.६६
वडा नं-१	११४२	८७.६५	८.३२	४.०३
वडा नं-२	९८२	९४.३	५.५	०.१
वडा नं-३	९८९	८९.६९	७.५८	२.६३
वडा नं-४	१११७	९०.४२	८.०६	१.५२
वडा नं-५	७९४	८९.६७	८.६९	१.३९
वडा नं-६	६५१	८७.२५	११.२१	१.५४
वडा नं-७	७५५	८७.९५	३.८४	७.९५

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

४.४ पाँच वा सोभन्दा मुनिका बालबालिकाको जन्म दर्ताको अवस्था

तालिका ४.४ पाँच वा पाँच वर्ष मुनिका बालबालिकाको जन्म दर्ताको अवस्था

क्षेत्र	पाँच वर्षसम्मका जम्मा	जन्म दर्ता गरेका		जन्मदर्ता नगरेका	
		संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
कर्णाली	२०४६३८	१७८६१४	८७.३	२६०२४	१२.७
सल्यान	२७८२४	२४७७०	८९.०	३०५४	११.०
कालिमाटी	२५६९	२२६४	८८.१	३०५	११.९
वडा नं-१	४६२	४१४	८९.६	४८	१०.४
वडा नं-२	४७२	४२७	९०.५	४५	९.५
वडा नं-३	४७९	४१४	८६.४	६५	१३.६
वडा नं-४	३८५	३४४	८९.४	४१	१०.६
वडा नं-५	२७४	२३२	८४.७	४२	१५.३
वडा नं-६	२४०	२१५	८९.६	२५	१०.४
वडा नं-७	२५७	२१८	८४.८	३९	१५.२

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

नेपालको जनगणनाको इतिहासमा ५ वर्षसम्मका बालबालिकाको जन्मदर्ता सम्बन्धी प्रश्न पहिलो पटक वि सं २०७८ को जनगणनामा राखिएको थियो। नेपाल सरकारको पाँच वर्षसम्मका बालबालिकाको जन्मदर्तालाई सर्वब्यापी बनाउने नीतिका सन्दर्भमा यस तथ्याङ्कले महत्त्वपूर्ण सूचना प्रदान गर्छ। कर्णाली प्रदेशमा ८७.३% (१,७८,६१४) बालबालिकाको जन्म दर्ता भएको देखिन्छ भने १२.७% (२६,०२) को दर्ता गरिएको छैन। सल्यान जिल्लामा यो प्रतिशत ८९% (२४,७७०) र कालिमाटीमा ८८.१% (२,२६४) छ, जसले ग्रामीण तहमा पनि दर्ता प्रक्रियाको सकारात्मक प्रवृत्ति देखाउँछ। वडागतरुपमा कालिमाटी गाउँपालिका जन्म दर्ता हेर्दा वडा नं. २ मा सबैभन्दा उच्च ९०.५% (४२७) दर्ता दर रहेको छ भने वडा नं. ५ र ७ मा क्रमशः ८४.७% (२३२) र ८४.८% (२१८) मात्रै छ। वडा नं. ३ मा १३.६% (६५) र वडा नं. ५ मा १५.३% (४२) जन्मदर्ता नभएको अवस्थाले यी क्षेत्रहरूमा बालअधिकार र सरकारी सेवाप्रति पहुँचमा चुनौती रहेको सङ्केत गर्दछ। यसैगरी, कालिमाटीका धेरै वडाहरूमा दर्ता दर ८५-९०% को दायरामा छ, तर थोरै मात्रै असमानताले स्थानीय स्तरमा लक्षित नीति र जनसाक्षरता अभियानको आवश्यकता देखाउँछ। जन्म दर्ता हुन नसकेको उच्च प्रतिशतले नागरिक पहिँचान प्रणालीमा अझै पनि अशिक्षा र दूरस्थ भौगोलिक अवस्थितिको प्रभावले चुनौती दिइरहेको छ।

४.५ अठार वर्ष मुनिका बालबालिकाको बसाइँको प्रवन्ध

तालिका ४.५ अठार वर्ष मुनिका बाललालिकाको बसाइँको प्रवन्ध

क्षेत्र	जम्मा	आमा र बाबुसँग	आमासँग मात्र	वुवासँग मात्र	बाबु र सौतेनी आमासँग	आमा र सौतेनी बाबुसँग	अन्य नातेदारसँग	अन्य	उल्लेख नगरेका
कर्णाली	६७७०४८	८१.६	१३.२	०.९	०.४	०.१	३.३	०.५	०.१
सल्यान	९०३४९	७८.१	१७.१	१.०	०.४	०.१	३.०	०.३	०.१
कालिमाटी	८५६२	८०.४	१४.३	१.३	०.६	०.१	३.२	०.१	०.१
वडा नं-१	१५२५	८६.२	९.८	१.०	०.६	०.०	२.३	०.०	०.१
वडा नं-२	१३८८	७५.६	१८.९	१.९	०.१	०.१	३.१	०.०	०.२
वडा नं-३	१३८९	८०.०	१५.८	१.१	१.४	०.२	१.४	०.२	०.०
वडा नं-४	१४२७	७५.६	१६.९	१.६	०.६	०.१	५.३	०.०	०.०
वडा नं-५	१०२५	८४.६	१०.१	१.७	०.३	०.०	३.२	०.०	०.१
वडा नं-६	८४४	८५.०	१०.०	०.८	०.५	०.५	३.१	०.२	०.०
वडा नं-७	९६४	७७.४	१६.८	०.६	०.५	०.०	४.३	०.२	०.२

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

माथिको तालिकामा विभिन्न प्रशासनिक क्षेत्रमा बालबालिकाको पालनपोषण वा अभिभावकत्वको संरचनागत विवरण दिइएको छ। कालिमाटी गाउँपालिका लगायत सबै क्षेत्रमा अधिकांश बालवालिका आमासँग वस्ने गरेको पाइएको छ। आमावावुसँग वस्न पाउनु बालवालिकाको नैसर्गिक अधिकार हो। उनीहरुको सर्वाङ्गीण एवम् चौतर्फी विकासको लागि उचित रेखदेख र अभिभाकत्व चाहिन्छ। तथापि नेपालमा विद्यमान आर्थिक अभाव, वेरोजगारी, पारिवारिक

विखण्डन लागायतका विविध कारणले वालिवालिकाहरु आफ्ना आमाबाबुसँग वस्ने अवसरवाट वञ्चित रहेको देखिन्छ। फलस्वरुप बाबुको पलायन/अनुपस्थितिको कारण आमासँगमात्र बालबालिका वस्ने गरेको पाइन्छ। कालिमाटी गाउँपालिकामा ८०.४% बालबालिका आमा र बाबु दुवैसँग बस्छन् भने १४.३% आमासँग मात्र, १.३% बाबुसँग मात्र र ०.१% अन्य नातेदारसँग बस्छन्। यसले बालबालिकाको पारम्परिक र पारिवारिक सुरक्षाको ढाँचालाई देखाउँछ।

कालिमाटी गाउँपालिकाका वडा नं. १ मा ८६.२% बालबालिका आमा-बाबुसँग बस्छन् भने वडा नं. २ मा यो प्रतिशत ७५.६% मा सीमित छ र १८.९% आमासँग मात्र बस्छन्। वडा नं. ४ मा ५.३% बालबालिका अन्य नातेदारसँग बस्ने गरेको देखिन्छ। वडा नं. ५ र ७ मा क्रमशः ८४.६% र ७७.४% बालबालिका आमा-बाबुसँग बस्छन्, तर यी वडाहरूमा अन्य नातेदार वा "अन्य" श्रेणीमा पर्ने बालबालिकाको प्रतिशतले सामाजिक सुरक्षाको अन्तराल देखाउँछ। साथै, सौतेनी आमा/बाबुसँग बस्ने बालबालिकाको प्रतिशत सबै क्षेत्रमा न्यून (०.१-१.४%) छ, जसले पुनर्विवाह वा मिश्रित परिवारको न्यून प्रचलन रहेको सङ्केत गर्छ। यस तथ्याङ्कले बालकल्याण नीतिहरूमा पारिवारिक संरचनाको विविधता, विशेष गरी एकल अभिभावक वा नातेदारको जिम्मेवारीमा पर्ने बालबालिकाको सुरक्षा र शिक्षामा ध्यान केन्द्रित गर्नुपर्ने आवश्यकता औंल्याउदछ।

४.६ बाल आश्रित अनुपात

मानिसले आफ्नो जिवनभर आयआर्जन हुने काम गर्न सक्दैन। जीवनको बाल्यकाल तथा वृद्धावस्थामा परिवार वा अरुमा भर पर्नु पर्दछ। प्रतिसय जना काम गर्ने उमेर समूहका ब्यक्तिमा आश्रित हुने जनसंख्यालाई बाल आश्रित वा वृद्ध आश्रित अनुपात भनिन्छ। तलको तालिकाअनुसार कर्णालीमा बालबालिका प्रतिशत उच्च (३३.१%) रहेको छ, जसको कारणले बाल आश्रित अनुपात पनि बढी (५३.६%) देखिन्छ। कालिमाटी गाउँपालिकामा ३०.८% जनसंख्या १४ वर्षमुनिका छन्, र बाल आश्रित अनुपात ४८.४% रहेको छ, जुन सल्यानसँग मिल्दोजुल्दो छ। वडागत रूपमा, वडा नं. ६ (३२.५%) र वडा नं. ७ (३२.४%) मा बालबालिका हिस्सा उच्च देखिन्छ, जसले गर्दा बाल आश्रित अनुपात पनि क्रमशः ५१.४% र ५२.८% रहेको छ। वडा नं. ५ मा सबैभन्दा कम (२८.३%) बालबालिका रहेका छन्, जसको बाल आश्रित अनुपात पनि सबैभन्दा कम (४३.३%) छ। समग्रमा, कालिमाटीमा बालबालिकाको अनुपात राष्ट्रिय औसतभन्दा थोरै उच्च रहेको छ, जसले गर्दा आश्रित जनसंख्या तुलनात्मक रूपमा बढी देखिन्छ।

तालिका ४.६ बाल आश्रित अनुपात

क्षेत्र	जम्मा जनसंख्या	उमेर समूह अनुसारको जनसंख्या		चौध वर्षसम्मको बालबालिकाको %	बाल आश्रित अनुपात
		१५-६४ वर्ष	०-१४ वर्ष		
नेपाल	२९१६४५७८	१९०२७२८९	८११५५७५	२७.८	४२.७
कर्णाली	१६८८४१२	१०४३०२६	५५८८९१	३३.१	५३.६
सल्यान	२३८५१५	१५१९०७	७३२३०	३०.७	४८.२

क्षेत्र	जम्मा जनसंख्या	उमेर समूह अनुसारको जनसंख्या		चौध वर्षसम्मको बालबालिकाको %	बाल आश्रित अनुपात
		१५-६४ वर्ष	०-१४ वर्ष		
कालिमाटी	२२२०६	१४१४६	६८४२	३०.८	४८.४
वडा नं-१	४००९	२५५४	१२२५	३०.६	४८.०
वडा नं-२	३६०९	२२९४	११३५	३१.४	४९.५
वडा नं-३	३७४९	२४३९	१११२	२९.७	४५.६
वडा नं-४	३५६४	२२४०	११२४	३१.५	५०.२
वडा नं-५	२७९५	१८३०	७९२	२८.३	४३.३
वडा नं-६	२०९५	१३२४	६८१	३२.५	५१.४
वडा नं-७	२३८५	१४६५	७७३	३२.४	५२.८

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

४.७ बाल विवाहको अवस्था

तालिका ४.७ बाल विवाहको अवस्था

क्षेत्र	२०-२४ वर्षको जनसंख्या			१८ वर्ष नपुग्दै विवाह गर्ने जनसंख्या			१८ वर्ष मुनिको बाल विवाह दर		
	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला
नेपाल	२७३१३३९	१२५९२१७	१४७२१२२	३८५०२१	६२६८७	३२२३३४	१४.१	५.०	२१.९
कर्णाली	१६८५४३	७६४४२	९२१०१	३३९२५	७२५९	२६६६६	२०.१	९.५	२९.०
सल्यान	२४९११	११३०५	१३६०६	६०६०	१३४४	४७१६	२४.३	११.९	३४.७
कालिमाटी	२१९७	१०२६	११७१	५८३	१४४	४३९	२६.५	१४.०	३७.५
वडा नं-१	३९७	१८०	२१७	१०३	२८	७५	२५.९	१५.६	३४.६
वडा नं-२	३८०	१६५	२१५	९७	२३	७४	२५.५	१३.९	३४.४
वडा नं-३	४२३	१९७	२२६	१०९	२८	८१	२५.८	१४.२	३५.८
वडा नं-४	२९६	१३७	१५९	९४	२३	७१	३१.८	१६.८	४४.७
वडा नं-५	२५३	१२७	१२६	५९	१३	४६	२३.३	१०.२	३६.५
वडा नं-६	२३५	१२४	१११	७३	२१	५२	३१.१	१६.९	४६.९
वडा नं-७	२१३	९६	११७	४८	८	४०	२२.५	८.३	३४.२

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

बालबालिकाको सर्वाङ्गीण विकास र उचित शिक्षादिक्षा प्राप्त गर्न प्रयाप्त अवसर पाउँनु पर्छ। विगतदेखि नै बालविवाहको उच्च दरलाई मध्यनजर गर्दै नेपाल सरकारले १८ वर्ष नपुगी विवाह गर्न नपाइने कानुनी ब्यवस्था गरेको छ। माथिको तालिकाले नेपालमा बाल विवाहको अवस्था, विशेष गरी महिलामा यसको अधिक प्रचलन, र भौगोलिक असमानतालाई उजागर गर्दछ। राष्ट्रिय स्तरमा बाल विवाह दर १४.१% छ, जसमा पुरुष ५% र महिला

२१.९% छन्। यो कर्णाली प्रदेशमा बढेर २०.१% (पुरुष ९.५%, महिला २९%), सल्यान जिल्लामा २४.३%, र कालिमाटी गाउँपालिकामा २६.५% पुगेको छ। कालिमाटी गाउँपालिकाको वडा नं. ४ (३१.८%) र वडा नं. ६ (३१.१%) यो दर ३०% भन्दा सर्वाधिक छ, कालिमाटी गाउँपालिका र समग्र सल्यान जिल्लामा १८ वर्ष मुनिको बालिका विवाहदर राष्ट्रिय तथा प्रदेश स्तरभन्दा वढी देखिएकोले बाल विवाह न्यूनीकरणका लागि प्रभावकारी कार्यक्रम संचालन गर्न जरुरी छ। उक्त तथ्यले ग्रामीण क्षेत्रमा सामाजिक-आर्थिक अभाव, शैक्षिक पहुँचको कमी, र परम्परागत मान्यताको प्रभावलाई इङ्गित गर्छ।

विशेषतः यहाँ लैङ्गिक असमानता उल्लेखनीय छ। कालिमाटीको वडा नं. ४ मा महिलाको बाल विवाह दर ४४.७% (पुरुष १६.८%) छ भने वडा नं. ६ मा ४६.९% छ, जुन राष्ट्रिय औसतभन्दा धेरै अधिक हो। यसको प्रमुख कारण लैङ्गिक भेदभाव, बालिकाको शिक्षामा अवरोध र कानूनी जागरूकताको अभाव हुन सक्छ। तथापि, वडा नं. ७ मा यो दर २२.५% (महिला ३४.२%) देखिन्छ, जसले स्थानीय स्तरमा नीतिगत प्रभाव वा सामुदायिक चेतनाको सम्भावित सकारात्मक भूमिकालाई संकेत गर्छ। अतः यसले बाल विवाह नियन्त्रणका लागि लैङ्गिक समानता, शिक्षा रोजगारी, र कानूनी कार्यान्वयनमा नीति निर्माणको आवश्यकता औंल्याउँछ। विशेष गरी महिला केन्द्रित शिक्षा अभियान, आर्थिक सशक्तिकरण, र सामुदायिक जागरूकतालाई प्राथमिकता दिनुपर्ने देखिन्छ।

४.८ बाल श्रमको अवस्था

तालिका ४.८ बाल श्रमको अवस्था

क्षेत्र	बालबालिकाको संख्या (१०-१७ वर्ष)	काम			काम(%)		
		गैरघरायसी काम	घरायसी काम	काम नगरेका	गैरघरायसी काम(%)	घरायसी काम (%)	काम नगरेका(%)
नेपाल	४६६३८७३	६३१४३२	७५४६८७	३२७५९२६	१३.५४	१६.१८	७०.२४
कर्णाली	३२६५२९	३७७६३	८३१४४	२०५४२६	११.५६	२५.४६	६२.९१
सल्यान	४३८७८	४९६६	११५५३	२७३५०	११.३२	२६.३३	६२.३३
कालिमाटी	४२४३	२९३	२४३६	१५१३	६.९१	५७.४१	३५.६६
वडा नं-१	७४८	४९	४१४	२८५	६.५५	५५.३५	३८.१
वडा नं-२	६२७	५०	३४९	२२८	७.९७	५५.६६	३६.३६
वडा नं-३	६४६	४६	३२८	२७२	७.१२	५०.७७	४२.११
वडा नं-४	७४७	४१	५२९	१७७	५.४९	७०.८२	२३.६९
वडा नं-५	५४३	९	५११	२२	१.६६	९४.११	४.०५
वडा नं-६	४३७	३५	२१९	१८३	८.०१	५०.११	४१.८८
वडा नं-७	४९५	६३	८६	३४६	१२.७३	१७.३७	६९.९

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ ले नेपालमा १० देखि १७ वर्षका बालबालिकामा बाल श्रमको अभ्यासलाई उजागर गरेको छ। हुनत यहाँ उल्लेख गरिएको बालश्रम बालबालिकाको वृद्धि विकासमा अवरोध गर्ने वा जोखिमयुक्त हो हैन भन्ने बारे विस्तृत अध्ययन गरिएको छैन। बालबालिकाको सामाजिकीकरण, सिप आर्जन तथा संस्कारको सिकाइमा टेवा पुऱ्याउन पनि केही सामान्य क्रियाकलाप वाञ्छनीय हुन सक्छ। कर्णाली प्रदेश र सल्यान जिल्लामा घरायसी काममा संलग्न बालबालिकाको प्रतिशत क्रमशः २५.४६% र २६.३३% छ, जुन राष्ट्रिय मानभन्दा उच्च हो। कालिमाटी गाउँपालिका ५७.४१% बालबालिका घरायसी काममा र ६.९१ गैर घरायसी काममा संलग्न छन् भने ३५.६६ % बालबालिका कुनै पनि काममा संलग्न भएका छैनन्। यसका वडाहरूमा यो दर अत्यधिक विषम छ। वडा नं. ५ मा ९४.११% (५११ जना) र वडा नं. ४ मा ७०.८२% (५२९ जना) बालबालिका घरायसी काममा संलग्न छन्। यसैगरी, वडा नं. २ (५५.६६%) र वडा नं. १ (५५.३५%) मा पनि घरायसी काममा बाल श्रमको उच्च दर छ। तर वडा नं. ७ मा ६९.९% र वडा नं. ३ मा ४२.११% बालबालिका काममा संलग्न छैनन्।

४.९ अपाङ्गताको किसिमअनुसार जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको कुल २२,२०६ जना जनसंख्यामध्ये ६९५ (३.१%) जनसंख्यामा कुनै न कुनै प्रकारको अपाङ्गता रहेको देखिन्छ भने बाँकी २१,५११ (९६.९%) कुनै पनि प्रकारको अपाङ्गता भएको देखिदैन। त्यसैगरी अपाङ्गता भएका कुल ६९५ जना ब्यक्तिमध्ये अपाङ्गताको प्रकारअनुसार सबैभन्दा वढी शारीरिक अपाङ्गता २९१ (४१.९%) दोस्रोमा न्यून दृष्टियुक्त १०६(१५.३%) र तेस्रोमा वहिरोपन ७७ (११.१%)जनामा रहेको देखिन्छ। लैङ्गिक हिसावले हेर्दा कुल ६९५ जना अपाङ्गमध्ये ३९४ (५६.७%) पुरुष र ३०१ (४३.३%) महिला अपाङ्ग रहेका छन्।

तालिका ४.९ अपाङ्गताको किसिमअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या

अपाङ्गताको किसिम	पूरुष	महिला	जम्मा
जम्मा जनसंख्या	१०९४१	११२६५	२२२०६
अपाङ्गता नभएको	१०५४७	१०९६४	२१५११
कुनै न कुनै प्रकारको अपाङ्गता भएको	३९४	३०१	६९५
शारीरिक अपाङ्गता	१६९	१२२	२९१
न्यून दृष्टियुक्त	५७	४९	१०६
वहिरोपन	४७	३०	७७
बहुअपाङ्गता	४३	२९	७२
स्वर र वोलाई	२६	२२	४८
सुस्तश्रवण	१७	१६	३३
पूर्ण दृष्टिविहिन	१५	१५	३०
मानसिक र मनोसामाजिक	८	७	१५
श्रवण दृष्टिविहिन	४	५	९

वौद्धिक अपाङ्गता	३	६	९
हेमोफिलिया	३	०	३
अटिज्म	२	०	२

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

चित्र ४.१ अपाङ्गताको किसिमअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या

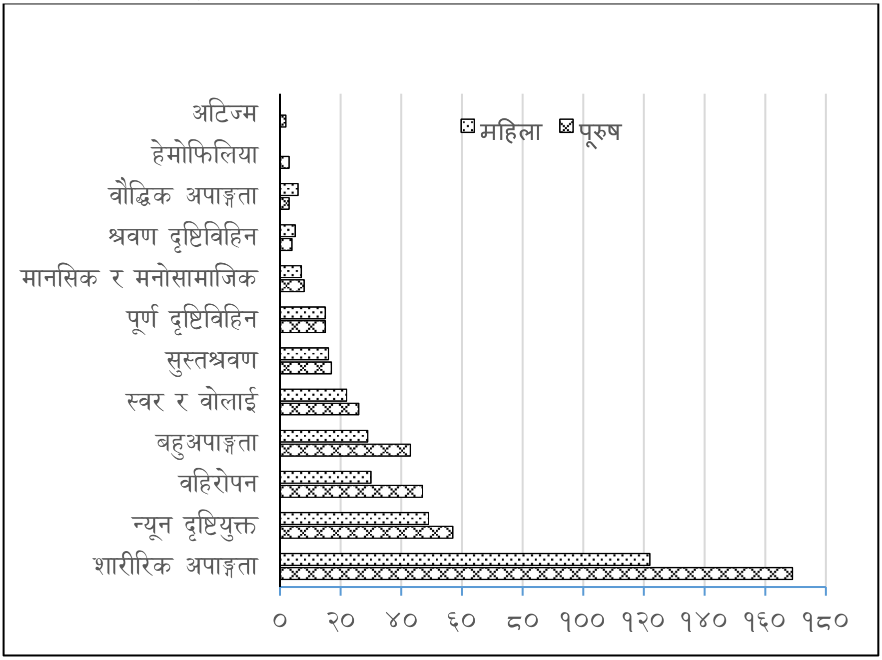

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

४.१० अपाङ्गताको अवस्था

नेपालमा राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार अपाङ्गता दर २.२२% रहेको छ, जसमा कुल २९,१६४,५७८ जनसंख्यामध्ये ६,४७,७४४ जना अपाङ्गता भएका छन्। कर्णाली प्रदेशमा अपाङ्गता दर उच्च (३.१२%) छ, जसमा कुल १६,८८,४१२ जनसंख्यामध्ये ५२,६०४ जना अपाङ्गता भएका छन्। सल्यान जिल्लामा अपाङ्गता दर २.८८% छ। कालिमाटी गाउँपालिकामा अपाङ्गता दर ३.१३% देखिन्छ, जुन नेपालको औसतभन्दा बढी हो। वडा नं-३ मा सबैभन्दा बढी (४.३७%) अपाङ्गता दर देखिन्छ, जबकि वडा नं-७ मा सबैभन्दा कम (१.९३%) छ। यसले विभिन्न क्षेत्रअनुसार अपाङ्गताको भिन्नता देखाउँछ।

तालिका ४.१० अपाङ्गताको अवस्था

क्षेत्र	जनसंख्या				अपाङ्गता दर
	जम्मा	अपाङ्ग	साङ्ग	उल्लेख नगरेका	
नेपाल	२९१६४५७८	६४७७४४	२८५०९७९६	७०३८	२.२२
कर्णाली	१६८८४१२	५२६०४	१६३५३६०	४४८	३.१२
सल्यान	२३८५१५	६८७२	२३१६२५	१८	२.८८
कालिमाटी	२२२०६	६९५	२१५११	०	३.१३
वडा नं-१	४००९	१२६	३८८३	०	३.१४
वडा नं-२	३६०९	११८	३४९१	०	३.२७
वडा नं-३	३७४९	१६४	३५८५	०	४.३७
वडा नं-४	३५६४	११६	३४४८	०	३.२५
वडा नं-५	२७९५	८२	२७१३	०	२.९३
वडा नं-६	२०९५	४३	२०५२	०	२.०५
वडा नं-७	२३८५	४६	२३३९	०	१.९३

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

४.११ अपाङ्गता भएका ब्यक्तिको साक्षरता स्थिति

तलको तालिकाले नेपालमा पाँच वर्ष वा सोभन्दा माथिका अपाङ्गता भएका ब्यक्तिहरूमा साक्षरता दर ५०.१५% रहेको देखाउँछ। कुल ६,२१,४२३ जनसंख्यामध्ये ३,११,६३० जना मात्र साक्षर छन्, जबकि ३,०९,३३७ जना निरक्षर छन्। कर्णाली प्रदेशमा अपाङ्ग साक्षरता दर ५३.२% छ, जुन नेपालकै औसतभन्दा उच्च देखिन्छ। सल्यान जिल्लामा अपाङ्गता भएका ब्यक्तिहरूको साक्षरता दर ४८.९८% छ। कालिमाटी गाउँपालिकामा यो दर ५४.५९% देखिन्छ, जसमा वडा नं-२ (६६.०९%) र वडा नं-४ (६५.५२%) उच्च साक्षरता भएका वडा हुन्, भने यो दर वडा नं-५ (४१.७७%) मा सबैभन्दा न्युन छ। यी तथ्याङ्कले अपाङ्गता भएका ब्यक्तिहरूको साक्षरता वृद्धिका लागि विशेष ध्यान दिन आवश्यक रहेको देखाउँछ।

तालिका ४.११ अपाङ्गता भएका ब्यक्तिको साक्षरता अवस्था

क्षेत्र	पाँच वर्ष वा सोभन्दा माथिको अपाङ्गता भएको जनसंख्या				साक्षरता दर
	जम्मा	साक्षर	निरक्षर	उल्लेख नगरेका	
नेपाल	६२१४२३	३११६३०	३०९३३७	४५६	५०.१५
कर्णाली	५०३०२	२६७६०	२३४८८	५४	५३.२
सल्यान	६६६२	३२६३	३३९७	२	४८.९८
कालिमाटी	६७६	३६९	३०६	१	५४.५९
वडा नं-१	१२३	६१	६१	१	४९.५९

क्षेत्र	पाँच वर्ष वा सोभन्दा माथिको अपाङ्गता भएको जनसंख्या				साक्षरता दर
	जम्मा	साक्षर	निरक्षर	उल्लेख नगरेका	
वडा नं-२	११५	७६	३९	०	६६.०९
वडा नं-३	१५९	७४	८५	०	४६.५४
वडा नं-४	११६	७६	४०	०	६५.५२
वडा नं-५	७९	३३	४६	०	४१.७७
वडा नं-६	४१	२३	१८	०	५६.१
वडा नं-७	४३	२६	१७	०	६०.४७

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

४.१२ विधवा तथा एकल महिलाको संख्या

यहाँ एकल महिला भन्नाले प्राकृतिक, सामाजिक तथा ब्यक्तिगत जस्ता बिविध कारणले महिला आफ्नो श्रीमानसँग नवसेको अवस्थालाई जनाउँदछ। एकल महिला अन्तर्गत विधवा, सम्बन्ध बिच्छेद गरेका, भिन्न वसेका र ३५ वर्ष वा सो भन्दा माथिका अविवाहित महिलालाई समावेश गरिएको छ। नेपालमा १० वर्ष वा सोभन्दा माथिका कुल महिलामा विधवा महिला ६.६४% र एकल महिलाहरु ८.०२% रहेको देखाउँछ। कर्णाली प्रदेशमा विधवा महिला ५.८४% र एकल महिला ६.७८% रहेका छन्। सल्यान जिल्लामा यी दरहरू क्रमशः ६.४७% र ७.३१% रहेका छन्। कालिमाटी गाउँपालिकामा विधवा ५.४४% र एकल महिला ६.५% रहेको देखिन्छ। वडा नं-१ मा सबैभन्दा उच्च विधवा (६.६५%) र एकल महिला (८.४२%) रहेको देखिन्छ, जबकि वडा नं-७ मा यी दरहरू सबैभन्दा कम (२.५५% र २.९४%) छन्।

तालिका ४.१२ विधवा तथा एकल महिलाको संख्या

क्षेत्र	१० वर्ष वा सो भन्दा माथिको महिला संख्या				
	जम्मा	विधवा	एकल महिला	विधवा (%)	एकल महिला(%)
नेपाल	१२४३९२४७	८२६१४७	९९७६६२	६.६४	८.०२
कर्णाली	६९६०३५	४०६८१	४७१७९	५.८४	६.७८
सल्यान	१०११६३	६५४७	७३९५	६.४७	७.३१
कालिमाटी	९२१७	५०१	५९९	५.४४	६.५
वडा नं-१	१६३९	१०९	१३८	६.६५	८.४२
वडा नं-२	१४७८	८८	१०६	५.९५	७.१७
वडा नं-३	१५९७	१०१	११३	६.३२	७.०८
वडा नं-४	१४९७	६८	८७	४.५४	५.८१
वडा नं-५	११२८	५७	६७	५.०५	५.९४

क्षेत्र	१० वर्ष वा सो भन्दा माथिको महिला संख्या				
	जम्मा	विधवा	एकल महिला	विधवा (%)	एकल महिला(%)
वडा नं-६	८५९	५२	५८	६.०५	६.७५
वडा नं-७	१०१९	२६	३०	२.५५	२.९४

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

४.१३ लिङ्गअनुसार परिवारमूली

परिवार सङ्गै अक्सर बसोबास गर्ने सदस्यहरुमध्ये वाट परिवारको महत्त्वपूर्ण जिम्मेवारी बहन गर्ने, परिवार संचालनको लागि आवश्यक चाँजोपाजो मिलाउने र पारिवारिक विषयमा निर्णय लिने व्यक्ति नै परिवारमूली हो। परिवारमूली महिला पूरुष जो सुकै पनि हुन सक्दछन्। परिवारमूलीको उमेर, पेशा, व्यवसाय, शिक्षा, स्वास्थ्य, निर्णय क्षमता जस्ता आदि कुराले परिवारको आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक अवस्थालाई धेरै हदसम्म निर्धारण गर्ने भएकोले यहाँ परिवारमूलीको लिङ्गको आधारमा परिवारको अवस्था चित्रण गर्न खोजिएको छ।

तलको तालिकाअनुसार नेपालमा कुल ६६,६०,८४१ परिवारमध्ये ६८.४४% परिवारमा पुरुष मूली र ३१.५६% महिला मूली रहेका छन्। कर्णाली प्रदेशमा यो सुचक (६७.९२% पुरुष, ३२.०८% महिला) रहेको छ। सल्यान जिल्लामा महिला परिवार मूलीको प्रतिशत केही बढी (३३.७%) देखिन्छ। कालिमाटी गाउँपालिकामा यो दर झन् घट्दै ३२.५% पुगेको छ। वडा स्तरमा हेर्दा वडा नं-१ मा (८२.२१% पुरुष मूली) र वडा नं-५ (७६.७३% पुरुष मूली) मा पुरुषको वर्चस्व उच्च देखिन्छ, जबकि वडा नं-७ मा महिला परिवार मूलीको प्रतिशत ४९.२% पुगेर सन्तुलन नजिक रहेको छ। वडा नं-४ (४१.७१%) र वडा नं-६ (४१.३१%) मा पनि तुलनात्मक रूपमा महिला मूलीको संख्या अन्य वडाभन्दा बढी देखिन्छ, जसले महिला नेतृत्वको उल्लेख्य उपस्थिति देखाउँछ। यी वडामा सम्भवतः पुरुषको अनुपस्थितिले गर्दा महिला परिवार मूलीको हिस्सा बढी देखिएको हुन सक्छ।

तालिका ४.१३ लिङ्गअनुसार परिवारमूली

क्षेत्र	परिवार मूली				
	जम्मा परिवार	पूरुष	महिला	पूरुष(%)	महिला(%)
नेपाल	६६६०८४१	४५५८७६१	२१०२०८०	६८.४४	३१.५६
कर्णाली	३६६०३७	२४८६०३	११७४३४	६७.९२	३२.०८
सल्यान	५४६७२	३६२४९	१८४२३	६६.३	३३.७
कालिमाटी	४९७२	३३५६	१६१६	६७.५	३२.५
वडा नं-१	८६०	७०७	१५३	८२.२१	१७.७९
वडा नं-२	८१२	५६३	२४९	६९.३३	३०.६७
वडा नं-३	८६४	५९७	२६७	६९.१	३०.९

क्षेत्र	परिवार मूली				
	जम्मा परिवार	पुरुष	महिला	पुरुष(%)	महिला(%)
वडा नं-४	८०८	४७१	३३७	५८.२९	४१.७१
वडा नं-५	५९३	४५५	१३८	७६.७३	२३.२७
वडा नं-६	४७२	२७७	१९५	५८.६९	४१.३१
वडा नं-७	५६३	२८६	२७७	५०.८	४९.२

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

४.१४ ज्येष्ठ नागरिकसम्वन्धी विवरण

ज्येष्ठ नागरिकलाई कतै ६० वर्ष माथि त कतै ६५ वर्षदेखि माथिको जनसंख्या मानेर परिभाषित गरिएको पाइन्छ। यहाँ ६५ वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्यालाई वृद्ध जनसंख्या मानेर विश्लेषण गरिएको छ। तलको तलिकाले नेपालमा ६५ वर्ष वा सोभन्दा माथिको जनसंख्या ६.९% रहेको देखाउँछ, जसको वृद्ध आश्रित अनुपात १०.६ छ। कर्णाली प्रदेशमा वृद्ध जनसंख्या ५.१% मात्र रहेको छ, जसले तुलनात्मक रूपमा कम वृद्ध आश्रित अनुपात (८.३) देखाउँछ। सल्यान जिल्लामा ६५+ उमेर समूहको जनसंख्या ५.६% छ भने वृद्ध आश्रित अनुपात ८.८ छ। कालिमाटी गाउँपालिकामा वृद्ध जनसंख्या ५.५% रहेको छ, जुन समग्रमा कम भए पनि वृद्ध आश्रित अनुपात ८.६ छ। वडा नं-५ र वडा नं-७ मा वृद्ध जनसंख्या उच्च (६.२%) छ, जबकि वडा नं-६ मा सबैभन्दा कम (४.३%) छ। वृद्ध आश्रित अनुपात वडा नं-७ मा उच्च (१०.०) छ।

तालिका ४.१४ ज्येष्ठ नागरिक सम्वन्धी विवरण

क्षेत्र	जम्मा जनसंख्या	उमेर समूहअनुसारको जनसंख्या		जम्मा जनसंख्यामा ६५+ को प्रतिशत	वृद्ध आश्रित अनुपात
		१५-६४	६५+		
नेपाल	२९१६४५७८	१९०२७२८९	२०२१७१४	६.९	१०.६
कर्णाली	१६८८४१२	१०४३०२६	८६४९५	५.१	८.३
सल्यान	२३८५१५	१५१९०७	१३३७८	५.६	८.८
कालिमाटी	२२२०६	१४१४६	१२१८	५.५	८.६
वडा नं-१	४००९	२५५४	२३०	५.७	९.०
वडा नं-२	३६०९	२२९४	१८०	५.०	७.९
वडा नं-३	३७४९	२४३९	१९८	५.३	८.१
वडा नं-४	३५६४	२२४०	२००	५.६	८.९
वडा नं-५	२७९५	१८३०	१७३	६.२	९.५
वडा नं-६	२०९५	१३२४	९०	४.३	६.८
वडा नं-७	२३८५	१४६५	१४७	६.२	१०.०

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

खण्ड-५ विवाह र प्रजनन् सम्वन्धी विवरण

५.१ दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्याको बैवाहिक स्थिति

जनसंख्या परिवर्तनमा प्रभाव पार्ने जैविक तत्वमध्ये विवाह तथा प्रजनन् पनि एक महत्त्वपूर्ण तत्त्व हो। तलको तालिकाअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकामा १० वर्ष वा सो भन्दा माथिको कुल १७,८८७ जनसंख्या मध्ये ५,६९७ जना अविवाहित छन्, जबकि ११,३९८ जना विवाहित छन्। विधुर/विधवाको संख्या ६७९ छ, भने पारपाचुके भएका ४२ र छुट्टिएका ७१ जना छन्। १०-१४ वर्ष समूहका अधिकांश ब्यक्ति अविवाहित छन्, जबकि १५-१९ वर्ष उमेर समूहमा ४६१ जना विवाहित भेटिन्छन्। २०-२४ वर्षको उमेर समूहमा विवाहको दर उच्च देखिन्छ (१,५३० जना)। वृद्ध उमेर समूहमा विधुर/विधवाको संख्या क्रमशः बढ्दै गएको देखिन्छ, ७५ वर्षभन्दा माथि १३७ जना विधुर/विधवा छन्। यसले उमेरअनुसार विवाह, पारपाचुके, तथा वैवाहिक सम्बन्ध विच्छेदको प्रवृत्ति देखाउँछ।

तालिका ५.१ कालिमाटी गाउँपालिकामा दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्याको बैवाहिक स्थिति

उमेर समूह (वर्ष)	जम्मा	अविवाहित	विवाहित	विधुर/विधुवा	पारपाचुके	छुट्टिएका
जम्मा	१७८८७	५६९७	११३९८	६७९	४२	७१
१० – १४	२५२३	२५१६	७	०	०	०
१५ – १९	२७४०	२२७४	४६१	२	१	२
२० – २४	२१९७	६४४	१५३०	६	७	१०
२५ – २९	१८०५	१४०	१६४१	१०	९	५
३० – ३४	१५१३	४४	१४४४	१०	६	९
३५ – ३९	१३३९	२०	१२८३	२५	७	४
४० – ४४	१२१६	१३	११६३	२८	१	११
४५ – ४९	१०२१	११	९५१	५४	१	४
५० – ५४	१०००	८	९२७	५६	२	७
५५ – ५९	७०६	९	६२८	६३	२	४
६० – ६४	६०९	८	५००	९३	१	७
६५ – ६९	५२३	५	४१८	९५	१	४
७० – ७४	३६५	४	२५७	१००	१	३
७५+	३३०	१	१८८	१३७	३	१

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

५.२ लिङ्गअनुसार विवाहको मध्यक उमेर

विवाह गर्ने उमेरले व्यक्तिको शिक्षा, स्वास्थ्य र सिकाई जस्ता सर्वाङ्गीण पक्षको विकासमा प्रभाव पार्ने भएकोले यहाँ विवाह गर्दाको मध्यक उमेर अनुसारको जनसंख्या प्रस्तुत गरिएको छ। नेपालमा कुल विवाहको मध्यक उमेर २० वर्ष छ, जसमा पुरुषको २१.४ वर्ष र महिलाको १८.७ वर्ष छ। कर्णाली प्रदेशमा विवाहको मध्यक उमेर १९.७ वर्ष देखिन्छ। सल्यान र कालिमाटी गाउँपालिकाको विवाहको मध्यक उमेर १९ वर्ष रहेको छ, जसमा महिला र पुरषको उमेर क्रमशः १८.१ वर्ष र १८ वर्ष छ। वडा तहमा हेर्दा वडा नं-७ मा विवाहको मध्यक उमेर (१८.६) सबैभन्दा कम देखिन्छ, जहाँ महिलाको उमेर १७.४ वर्ष मात्र छ। समग्र रूपमा, महिलाको विवाहको उमेर पुरुषभन्दा कम रहेको देखिन्छ, जसले केही क्षेत्रमा किशोरावस्थामै विवाह हुने प्रवृत्तिलाई संकेत गर्न सक्छ। तर विवाहको मध्यक उमेर सम्पूर्ण उमेर समूहका व्यक्तिवाट निकालिएकोले पचास साठी वर्ष माथिका व्यक्तिको विगतको कम उमेरमै विवाह गर्ने प्रचलनले विशेष प्रभाव पारेको छ।

तालिका ५.२ लिङ्गअनुसार विवाहको मध्यक उमेर

लिङ्ग	विवाहको मध्यक उमेर (वर्ष)										
	नेपाल	कर्णाली	सल्यान	कालिमाटी	वडा नं.						
					१	२	३	४	५	६	७
जम्मा	२०	१९.७	१९	१९	१९.४	१९	१९.५	१८.६	१९.१	१८.७	१८.६
पुरुष	२१.४	२०.७	२०.१	२०.२	२०.५	२०.३	२०.७	१९.६	२०.३	१९.८	२०.२
महिला	१८.७	१८.८	१८.१	१८	१८.४	१७.९	१८.५	१७.८	१८.१	१७.८	१७.४

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

चित्र ५.१ लिङ्गअनुसार विवाहको मध्यक उमेर

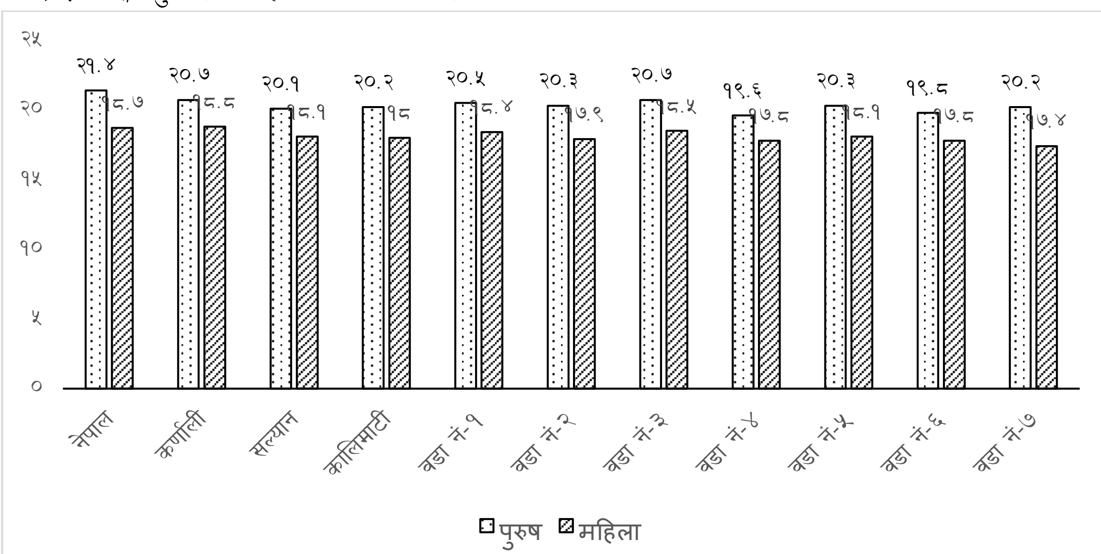

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

५.३ उमेर समूहअनुसार दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको बिवाहित जनसंख्या

चित्र ५.२ उमेर समूह अनुसार दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको बिवाहित जनसंख्या

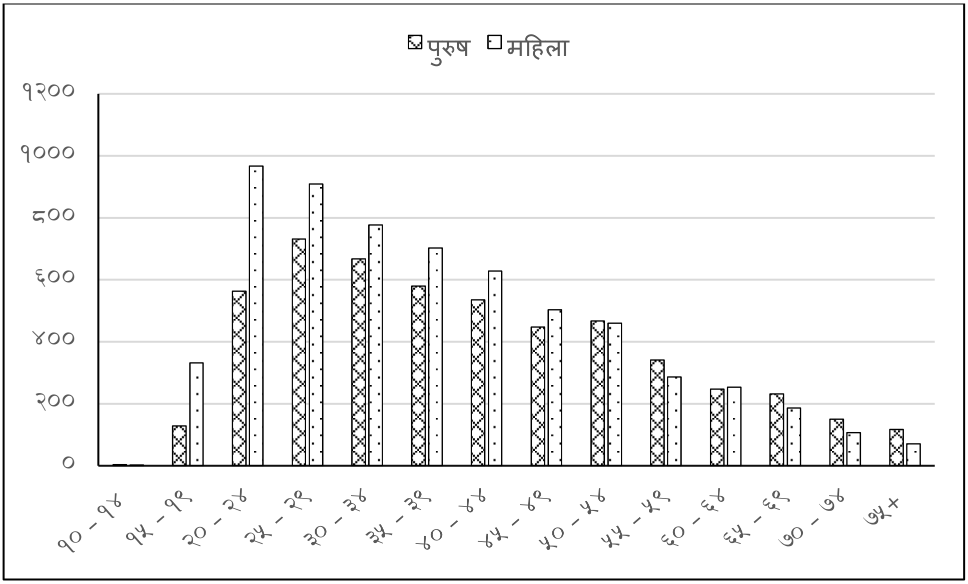

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

५.४ पहिलो विवाह गर्दाको उमेरअनुसार दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको विवाहित जनसंख्या

विवाह एक सामाजिक दायित्व तथा प्राकृतिक नियम हो जुन कानुनद्वारा समेत नियन्त्रित र निर्देशित हुन्छ।यो समाजको आधारभूत एकाई परिवार निर्माण प्रकिया हो। तर विवाह गर्ने उमेरले ब्यक्तिको स्वास्थ्य, शिक्षा, आयआर्जन जस्ता जीवनका विविध पक्षमा प्रभाव पर्ने भएकोले पहिलो विवाह गर्दाको उमेर अनुसारको तथ्याङ्क आवश्यक पर्छ। तल प्रस्तुत तालिकामा पहिलो विवाह गर्दाको विभिन्न उमेर समूह अनुसारको जनसंख्या वितरण प्रस्तुत गरिएको छ। कालिमाटी गाउँपालिकामा धेरै जसो (३,७२७) ब्यक्तिले १५-१७ वर्षको उमेरमा पहिलो विवाह गरेका छन्। यसै गरी २०-२४ वर्षको समूहमा ७३३ र २५-२९ वर्षको समूहमा ६५५ ब्यक्तिहरू पहिलो विवाह गरेका छन्। ३० वर्ष र माथिका उमेर समूहमा पहिलो विवाह गर्नेको संख्या तुलनात्मक रूपमा कम रहेको देखिन्छ। चौध वर्षमुनि पहिलो विवाह गर्ने ६५४ जना छन्। तर यी मध्ये धेरै जसो हाल २४ वर्षभन्दा माथिका छन्। केवल हालको उमेर २० वर्ष नपुगेका मध्ये केवल ३६ जनाले मात्र १४ वर्ष नपुग्दै पहिलो विवाह गरेका छन्। ३० वर्ष काटी सकेपछि पहिलो विवाह गर्नेको संख्या ९७० जना अर्थात ७.९५% रहेको छ। समग्रमा, यो तथ्याङ्कले विगतको तुलनामा कम उमेरमा विवाह गर्ने प्रचलनको घट्दो प्रवृत्ति देखिएता पनि किशोरावस्थामा विवाहको चलन अझै पनि विद्यमान रहेको यथार्थ देखाउँछ।

तालिका ५.३ पहिलो विवाह गर्दाको उमेरअनुसार दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको कालिमाटी गाउँपालिकाको विवाहित जनसंख्या

हालको उमेर समूह	जम्मा	पहिलो विवाह गर्दाको उमेर						
		<१४	१५-१७	१८-२०	२१-२४	२५-२९	३०+	नखुलेको
१० – १४	७	६	०	०	०	०	०	१
१५ – १९	४६६	३१	३००	१३३	०	०	०	२
२० – २४	१५५३	५५	५२८	७३३	२३३	०	०	४
२५ – २९	१६६५	४९	४५८	६५५	३९९	१००	०	४
३० – ३४	१४६९	७२	४२३	५२५	३१२	१२१	१६	०
३५ – ३९	१३१९	४२	४२४	५२१	२२०	९३	१९	०
४० – ४४	१२०३	४५	३३५	४८८	२१९	८८	२७	१
४५ – ४९	१०१०	५९	२५३	४०१	२०६	७०	१७	४
५० – ५४	९९२	५२	२६२	३५२	२०९	८९	२६	२
५५ – ५९	६९७	४५	१८१	२४३	१४४	५७	२६	१
६० – ६४	६०१	६१	१७१	१९५	१००	५७	१७	०
६५ – ६९	५१८	५७	१६०	१६७	७६	३९	१८	१
७० – ७४	३६१	३९	१००	१०७	५८	४०	१३	४
७५+	३२९	४१	१३२	७३	४२	२५	१२	४
जम्मा	१२१९०	६५४	३७२७	४५९३	२२१८	७७९	१९१	२८

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

चित्र ५.३ पहिलो विवाह गर्दाको उमेरअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या

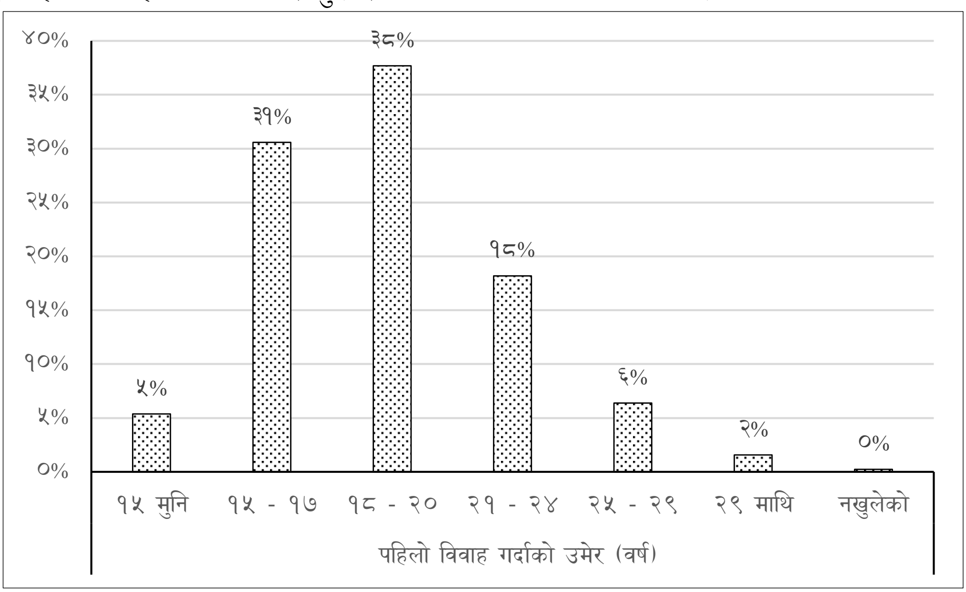

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

माथिको स्तम्भ चित्रले कालिमाटी गाउँपालिकामा पहिलो विवाह गर्ने उमेरसम्बन्धी भिन्नता देखाउँछ। चित्रअनुसार सबैभन्दा धेरै अर्थात् ३८% व्यक्तिहरूले १८-२० वर्षको उमेरमा पहिलो विवाह गरेका छन्। दोस्रो ठूलो समूह १५-१७ वर्ष उमेरका (३१%) छन्, जसले विगतको किशोरावस्थामै विवाह गर्ने प्रवृत्ति उल्लेखनीय रूपमा रहेको देखाउँछ। २१-२४ वर्षमा विवाह गर्नेको प्रतिशत १८% रहेको छ, जुन परिपक्व उमेरतर्फको झुकाव देखाउँछ। २५-९ वर्षमा विवाह गर्ने ६%, ३० वर्षभन्दा माथि २% मात्र रहेका छन्। १५ वर्षभन्दा कम उमेरमा विवाह गर्ने ५% छन् भने उमेर नखुलेका ०% छन्।

५.५ जीवित रुपमा जन्माएका बच्चाको संख्याअनुसार विवाहित महिलाहरूको संख्या

तलको तालिकामा १५-४९ वर्षका विवाहित महिलाहरूवाट जीवित जन्मेका शिशु संख्या अनुसार महिलाहरुको प्रतिशत प्रस्तुत गरिएको छ। कर्णाली प्रदेशमा ११.३७% विवाहित महिलाहरूका बच्चा वच्ची छैनन्, त्यसै गरी सल्यान र कालिमाटीमा क्रमशः १०.२४% र ८.९२% महिलाहरूका बच्चा वच्ची छैनन्। १ शिशु भएका महिलाहरू कर्णालीमा १८.८५% छन्, जसको तुलनामा सल्यान (२०.३७%) र कालिमाटी (२०.४३%) मा १ शिशु भएका महिलाहरूको प्रतिशत बढी छ। दुई शिशु भएका महिलाहरू कर्णाली (२७.९७%), सल्यान (३१.०३%) र कालिमाटीमा (२९.९७%) मा उच्च प्रतिशतमा छन्। शिशु संख्या ५ र ६ भएका महिलाहरूको प्रतिशत सवै क्षेत्रमा कम (कर्णालीमा ५.८५% र २.७६% क्रमशः) छ। ७ र ८ शिशु भएका महिलाहरूको संख्या धेरै कम छ।

तालिका ५.४ जीवित रुपमा जन्माएका बच्चाको संख्याअनुसार १५ देखि ४९ वर्षका विवाहित महिलाहरूको संख्या

जीवित जन्मेका शिशु संख्या	१५ देखि ४९ वर्षका जम्मा विवाहित महिला					
	कर्णाली		सल्यान		कालिमाटी	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
बच्चा वच्ची नभएका	४०१२७	११.३७	५४४५	१०.२४	४४३	८.९२
१ शिशु	६६५२३	१८.८५	१०८३५	२०.३७	१०१५	२०.४३
२ शिशु	९८७१७	२७.९७	१६५०६	३१.०३	१४८९	२९.९७
३ शिशु	६९१५२	१९.५९	१०७०७	२०.१३	१००५	२०.२३
४ शिशु	४०६९९	११.५३	५६६०	१०.६४	५९६	११.९९
५ शिशु	२०६६५	५.८५	२४८३	४.६७	२४३	४.८९
६ शिशु	९७५८	२.७६	९८८	१.८६	१११	२.२३
७ शिशु	४३०५	१.२२	३६४	०.६८	४२	०.८५
८ शिशु	२०२०	०.५७	१५२	०.२९	१५	०.३०
९वा सो भन्दा वढी शिशु	१०१७	०.२९	५१	०.१०	१०	०.२०
जम्मा	३५२९८३	१००.००	५३१९१	१००.००	४९६९	१००.००

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

चित्र ५.४ जीवित रुपमा जन्माएका बच्चाको संख्याअनुसार १५-४९ वर्षका विवाहित महिलाहरूको प्रतिशत

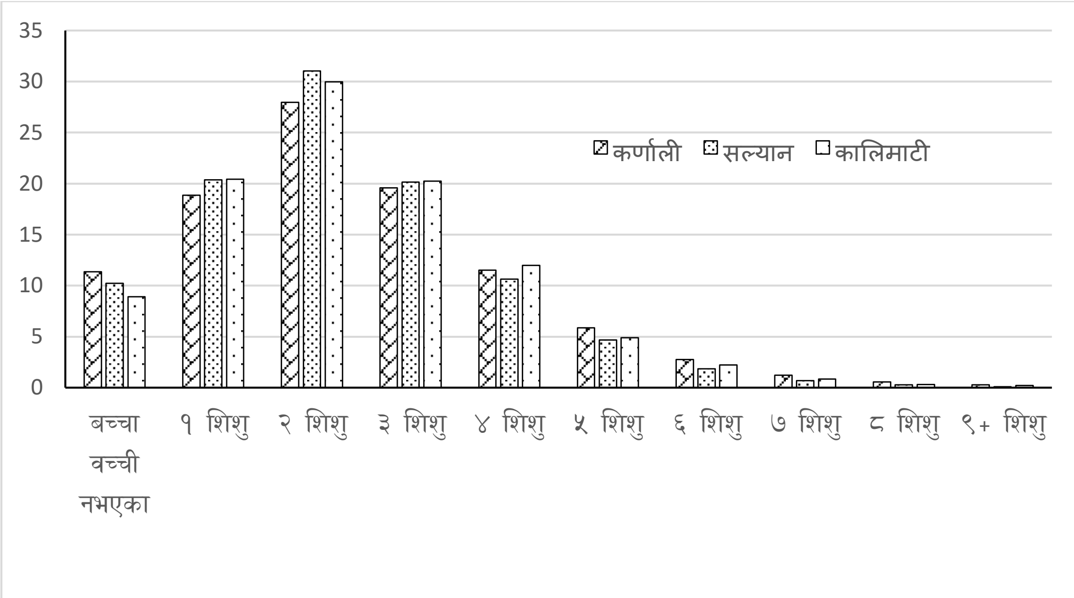

५.६ जीवित रुपमा जन्माएका बच्चाको संख्या र आमाको उमेरअनुसार महिलाहरूको संख्या

तालिका ५.५ पन्ध्र देखि उनन्चास वर्षका विवाहित महिलाहरूले जीवित रुपमा जन्माएका बच्चाको संख्या र उमेरअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाका महिलाको संख्या

जीवित जन्मेका जम्मा शिशु संख्या	जम्मा विवाहित महिला	आमाको उमेर (वर्ष)						
		१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९
बच्चा वच्ची नभएका	४४३	१४६	१६७	६२	१५	१८	१०	२५
१ शिशु	१०१५	१६०	५०४	२१३	७८	२५	१९	१६
२ शिशु	१४८९	२७	२६९	४८६	३१८	२०८	१२३	५८
३ शिशु	१००५	२	३५	१२२	२६२	२२७	२२०	१३७
४ शिशु	५९६	०	२	३६	८५	१७१	१५१	१५१
५ शिशु	२४३	०	०	३	२५	५४	८४	७७
६ शिशु	१११	०	०	१	९	१७	३५	४९
७ शिशु	४२	०	०	०	२	९	७	२४
८ शिशु	१५	०	०	०	०	३	५	७
९+ शिशु	१०	०	०	०	०	०	२	८

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

५.७ विवाहित महिलाको उमेरअनुसार विगत १२ महिनामा जीवित जन्मेका शिशुको संख्या

कर्णाली प्रदेश सल्यान र कालिमाटी गाउँपालिकामा अन्य उमेर समूह भन्दा २०-२४ वर्षका आमाबाट सबैभन्दा वढी शिशु जन्मने गरेका छन्। २५-२९ वर्षका आमाहरूको शिशु संख्या क्रमशः कर्णाली (२३.६५%), सल्यान (२२.५८%), र कालिमाटी (२३.५८%) मा महत्त्वपूर्ण छ। उमेरको वृद्धिसँगै शिशु जन्मदर घट्दो क्रममा छ, । १५-१९ वर्षको उमेर समूहमा शिशु जन्मको उच्च प्रतिशतले किशोरावस्थामा गर्भवती हुने प्रचलन संकेत गर्छ। खासगरेर यस्तो प्रवृत्ति कर्णाली प्रदेश र सल्यान जिल्ला भन्दा कालिमाटी गाउँपालिकामा वढी (२१.२४%) देखिएको छ।

तालिका ५.६ विवाहित महिलाको उमेरअनुसार विगत १२ महिनामा जीवित जन्मेका शिशुको संख्या

आमाको उमेर समूह	कर्णाली		सल्यान		कालिमाटी	
	शिशु संख्या	प्रतिशत	शिशु संख्या	प्रतिशत	शिशु संख्या	प्रतिशत
१५-१९ वर्ष	४७१८	१५.०६	७७७	१७.६५	८२	२१.२४
२०-२४ वर्ष	१३४२५	४२.८६	१९७०	४४.७५	१४७	३८.०८
२५-२९ वर्ष	७४०९	२३.६५	९९४	२२.५८	९१	२३.५८
३०-३४ वर्ष	३३१९	१०.६०	४२०	९.५४	४८	१२.४४
३५-३९ वर्ष	१४३३	४.५७	१४१	३.२०	१२	३.११
४०-४४ वर्ष	६६२	२.११	६४	१.४५	४	१.०४
४५-४९ वर्ष	३५७	१.१४	३६	०.८२	२	०.५२
जम्मा	३१३२३	१००.००	४४०२	१००.००	३८६	१००.००

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

५.८ मृत्यू भएका छोराछोरीको संख्याअनुसार १५ देखि ४९ वर्षका विवाहित महिलाहरूको संख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार कर्णालीमा ११.३७% विवाहित महिलाहरूका बच्चा वच्ची जन्मिएका छैनन्, भने सल्यान र कालिमाटीमा बच्चा नजन्मिएका महिलाहरू क्रमशः १०.२४% र ८.९२% छन्। कुनै पनि छोराछोरीको मृत्यू नभएको महिलाहरू कर्णालीमा ७८.८६%, सल्यानमा ८१.९०% र कालिमाटीमा ८०.७६% छन्। १ छोरा वा छोरीको मृत्यू भएका महिलाहरू कर्णालीमा ६.७४%, सल्यानमा ५.८७% र कालिमाटीमा ७.७७% छन्। अन्य उमेर समूहहरूमा छोरा/छोरीको मृत्युको प्रतिशत निकै कम छ, जसले स्वास्थ्य सेवाको पहुँच र बाल संरक्षणमा सुधारको संकेत दिन्छ। कर्णाली प्रदेशको तुलनामा सल्यान तथा कालिमाटी गाउँपालिकामा सन्तानको मृत्यूदर कम रहेको छ। तर यस तथ्याङ्कले हालको मृत्यूदरलाई मात्र इङ्गित नगरी विगतको संचित मृत्यूको अवस्थालाई समेत समाविष्ट गरेकाले लामो अवधिको मृत्यूदरलाई प्रतिविम्बित गर्छ।

तालिका ५.७ मृत्यू भएका छोराछोरीको संख्याअनुसार १५ देखि ४९ वर्षका विवाहित महिलाहरूको संख्या

मृत्यू भएका छोराछरीको संख्या	*मृत्यू भएका बच्चाको संख्याअनुसार* जम्मा विवाहित महिला संख्या					
	कर्णाली		सल्यान		कालिमाटी	
	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत	संख्या	प्रतिशत
बच्चा बच्ची नजन्मिएका	४०१२७	११.३७	५४४५	१०.२४	४४३	८.९२
कुनै पनि छोराछोरीको मृत्यू नभएको	२७८३७५	७८.८६	४३५६२	८१.९०	४०१३	८०.७६
१ छोरा / छोरी	२३८०७	६.७४	३१२१	५.८७	३८६	७.७७
२ छोरा / छोरी	७०१८	१.९९	७३५	१.३८	९५	१.९१
३ छोरा / छोरी	२२८०	०.६५	२३३	०.४४	१७	०.३४
४ छोरा / छोरी	८४०	०.२४	६४	०.१२	११	०.२२
५ छोरा / छोरी	३२९	०.०९	१९	०.०४	३	०.०६
६ छोरा / छोरी	१२०	०.०३	६	०.०१	०	०.००
७ छोरा / छोरी	४९	०.०१	३	०.०१	०	०.००
८ छोरा / छोरी	२४	०.०१	१	०.००	०	०.००
९ वा सो भन्दा वढी	१४	०.००	२	०.००	१	०.०२
जम्मा	३५२९८३	१००.००	५३१९१	१००.००	४९६९	१००.००

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

५.९ मृत्यू भएका छोराछोरीको संख्याअनुसार महिलाहरुको संख्या

तल प्रस्तुत तालिकामा कालिमाटी गाउँपालिकाका १५-४९ वर्ष उमेर समूहका विवाहित महिलाहरूमा छोराछोरीको मृत्युको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ। यहाँका कुल ४,९६९ विवाहित महिलामध्ये ४,०१३ (८०.८%) महिलाले कुनै पनि छोराछोरी गुमाएका छैनन् भने ४४३ महिलाले सन्तान जन्माएका छैनन् र ती मध्ये ३५ वर्ष काटिसकेका ५३ जना विवाहित महिला निःसन्तान छन्। छोराछोरी गुमाएका महिलाको संख्या ५१३ छ, जसमा अधिकांशले एक वा दुई सन्तान गुमाएका छन्। एक सन्तान गुमाएका महिला ३८६ (७.७७%) छन् भने दुई सन्तान गुमाएका ९५ (१.९१%) छन्। तीन वा सोभन्दा बढी सन्तान गुमाउनेको संख्या निकै कम छ।

तालिका ५.८ मृत्यू भएका बच्चाको संख्या र आमाको उमेरअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाका महिलाहरुको संख्या

मृत्यू भएका छोराछोरीको संख्या	उमेर समूहअनुसार जम्मा विवाहित महिलाको संख्या							
	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	जम्मा
बच्चा वच्ची नजन्मिएका	१४६	१६७	६२	१५	१८	१०	२५	४४३
कुनै पनि छोराछोरीको मृत्यू नभएको	१८५	७८४	८११	६८९	६०९	५२५	४१०	४०१३
१ छोरा / छोरी	३	२१	४६	६८	८२	९०	७६	३८६
२ छोरा / छोरी	१	५	४	१८	१७	२३	२७	९५
३ छोरा / छोरी	०	०	०	३	४	३	७	१७

मृत्यू भएका छोराछोरीको संख्या	उमेर समूहअनुसार जम्मा विवाहित महिलाको संख्या							
	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४४	४५-४९	जम्मा
४ छोरा / छोरी	०	०	०	१	२	५	३	११
५ छोरा / छोरी	०	०	०	०	०	०	३	३
६ छोरा / छोरी	०	०	०	०	०	०	०	०
७ छोरा / छोरी	०	०	०	०	०	०	०	०
८ छोरा / छोरी	०	०	०	०	०	०	०	०
९ वा सो भन्दा वढी	०	०	०	०	०	०	१	१
जम्मा	३३५	९७७	९२३	७९४	७३२	६५६	५५२	४९६९

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

५.१० कालिमाटी गाउँपालिकामा १५-४९ वर्षका महिलाले जन्माएका बच्चाको अवस्था

तलको तालिकाअनुसार आमाको उमेर वढ्दै जाँदा जन्मिएका छोराछोरीको मृत्यूदर पनि वढ्दै गएको छ। महिलाको तुलनामा पुरुषको जन्मदर तथा मृत्यूदर दुबै वढी देखिन्छ। कालिमाटी गाउँपालिकामा १५ देखि ४९ वर्षका विवाहित महिलाहरूबाट हालसम्म जीवितै जन्मेका बच्चाको संख्या (CEB) ११,७८० रहेको छ, जसमा ६,१८९ पुरुष र ५,५९१ महिला छन्। तीमध्ये हालसम्म जीवित रहेका बच्चा ११,०८५ जना छन् (५,८०९ पुरुष र ५,२७६ महिला), भने ६९५ बच्चा (३८० पुरुष र ३१५ महिला) जीवितै जन्मिएर मृत्यु भइसकेका छन्। यसले करिब ५.९% बच्चा मृत्यु भएको देखाउँछ। उमेर अनुसार हेर्दा, १५-१९ वर्ष उमेर समूहमा बच्चा मृत्युदर अत्यन्तै कम देखिएको छ, तर उमेर बढेसँगै मृत्युदर पनि क्रमशः वृद्धि भएको पाइन्छ, विशेषतः ४५-४९ वर्ष उमेर समूहमा ८.८% जतिको मृत्युदर देखिन्छ।

तालिका ५.९ कालिमाटी गाउँपालिकामा १५ देखि ४९ वर्षका विवाहित महिलाले जन्माएका जीवित बच्चा, जीवित जन्मेर मरेका र अहिलेसम्म जीवित रहेका बच्चाको संख्या

आमाको उमेर (वर्ष)	हालसम्म जिवितै जन्मेका बच्चाहरुको संख्या (CEB)			हालसम्म जिवितै रहेका बच्चाहरुको संख्या (Children Still Alive)			जिवितै जन्मेर मृत्यू भएकाहरुको संख्या (Children Dead)		
	जम्मा	पूरुष	महिला	जम्मा	पूरुष	महिला	जम्मा	पूरुष	महिला
१५-१९	२२०	११४	१०६	२१५	१११	१०४	५	३	२
२०-२४	११५५	६१६	५३९	११२४	६००	५२४	३१	१६	१५
२५-२९	१७१६	८८३	८३३	१६६२	८५१	८११	५४	३२	२२
३०-३४	२०३३	१०७८	९५५	१९१६	१०१७	८९९	११७	६१	५६
३५-३९	२२६५	११८६	१०७९	२१२९	११०७	१०२२	१३६	७९	५७
४०-४४	२२६६	११८७	१०७९	२१०१	११०३	९९८	१६५	८४	८१
४५-४९	२१२५	११२५	१०००	१९३८	१०२०	९१८	१८७	१०५	८२
जम्मा	११७८०	६१८९	५५९१	११०८५	५८०९	५२७६	६९५	३८०	३१५

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

खण्ड-६ बसाइँसराई तथा अनुपस्थित जनसंख्यासम्वन्धी विवरण

जनसंख्यालाई प्रभाव पार्ने तत्त्वमध्ये जन्म मृत्यू जस्तै वसाइँसराई पनि एक हो ।हालको अक्सर बसोबास गरेको ठाँउभन्दा पहिले अक्सर बसोबास गरेको ठाँउ फरक भएमा यसलाई बसाइँसराई मानिन्छ। राष्ट्रिय जनगणना २०७८ मा एउटा स्थानीय तहवाट अर्को स्थानीय तहमा अक्सर बसोबास परिबर्तन गरेको ब्यक्तिलाई बसाइँसराई गरेको ब्यक्तिकारुपमा परिभाषित गरिएको छ। बसाइँसराईलाई जन्मस्थान र अक्सर बसोबासको आधारमा हेर्न सकिन्छ। जस अनुसार हाल बसोबास गरेको स्थानीय तह वा जिल्लाभन्दा पहिलेको अक्सर बसोबास गरेको स्थानीय तह वा जिल्ला फरक भएमा उक्त ब्यक्ति बसाइँसराईकर्ता मानिन्छ।

६.१ जन्मस्थानको आधारमा जनसंख्या

तलको तालिकाअनुसार कर्णाली, सल्यान र कालिमाटीमा ९९.६४% भन्दा वढी ब्यक्तिहरु स्वदेशमा नै जन्मेका छन्। स्वदेशमा जन्मेका मध्ये धरैजसो ब्यक्ति बसोबास गरेकै जिल्लाको स्थानीय तहमा जन्मेका छन्। यस्ता ब्यक्तिहरु कर्णाली, सल्यान र कालिमाटीमा क्रमशः ८५.०६%, ८८.१७% र ८६.०१% छन्। यी क्षेत्रमा बसोबास गरेकै जिल्लाको अर्को स्थानीय तहमा जन्मेका ब्यक्तिहरुको हिस्सा ६ प्रतिशतको वरिपरि छ। जसले सम्बन्धित जिल्लाको पालिकास्तरको बसाइँसराई झल्काउछ। गणना गरेको ठाँउभन्दा फरक जिल्लामा जन्मेका ब्यक्तिहरु मध्ये जन्मस्थान पहाड भएका ब्यक्तिको वर्चस्व देखिन्छ।

तालिका ६.१ जन्मस्थानको आधारमा जनसंख्या

जन्मस्थान		कर्णाली		सल्यान		कालिमाटी	
		जनसंख्या	%	जनसंख्या	%	जनसंख्या	%
जम्मा जनसंख्या		१६८८४१२	१००.००	२३८५१५	१००	२२२०६	१००.००
स्वदेशमा जन्मिएका		१६८२२७६	९९.६४	२३७८५२	९९.७२	२२१५१	९९.७५
बसोबास गरेकै जिल्लामा जन्मेका	बसोबास गरेकै स्थानीय तहमा जन्मेका	१४३६१६४	८५.०६	२१०३०३	८८.१७	१९१००	८६.०१
	बसोबास गरेकै जिल्लाको अर्को स्थानीय तहमा जन्मेका	१०१६०४	६.०२	१६३९९	६.८८	१४९६	६.७४
बसोबास गरेको भन्दा फरक जिल्लामा जन्मेका	हिमाल	२७७१२	१.६४	२६०	०.११	२८	०.१३
	पहाड	९८८७९	५.८६	७४९८	३.१४	१००७	४.५३
	तराई	१७८६१	१.०६	३३८१	१.४२	५१६	२.३२
	जिल्ला नखुलेको	५६	०.००	११	०.००	४	०.०२
विदेशमा जन्मिएका		५४४१	०.३२	५६६	०.२४	४७	०.२१
जन्मस्थान नखुलेका		६९५	०.०४	९७	०.०४	८	०.०४

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

६.२ पहिले अक्सर बसोबास गरेको स्थानको आधारमा जनसंख्या

तलको तालिकाअनुसार कर्णाली सल्यान र कालिमाटी गाउँपालिकामा ग्रामिण क्षेत्रका सम्वन्धित जिल्लाका अन्य स्थानीय तहवाट क्रमशः ५.२३%, ५.९५% र ६.१५% ब्यक्तिले वसाईंसराइ गरी आएको देखिन्छ। त्यसै गरी अन्य जिल्लाका ग्रामीण क्षेत्रवाट बसाइँ सरी आउनेको हिस्सा क्रमशः६.६७%, ३.४६% र ६.१९% रहेको छ भने शहरी क्षेत्रवाट बसाइँसराई गरी आउनेको अंश नगण्य छ। समग्रमा भन्दा यी क्षेत्रहरुमा ग्रामीण क्षेत्रवाट शहरी क्षेत्रतिर बसाइँ सराई गरी आउने प्रवृत्ति देखिन्छ।

तालिका ६.२ पहिले अक्सर बसोबास गरेको स्थानको आधारमा जनसंख्या

पहिले अक्सर बसोबास गरेको ठाउँ		कर्णाली		सल्यान		कालिमाटी	
		जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
जम्मा जनसंख्या		१६८८४१२	१००.००	२३८५१५	१००.००	२२२०६	१००.००
गणना भएकै स्थानीय तह		१४१४३५८	८३.७७	२०८२१०	८७.२९	१८७३८	८४.३८
अन्य स्थानीय तह	गामीण	८८३५०	५.२३	१४१९५	५.९५	१३६६	६.१५
	शहरी	१३६१२	०.८१	२१०५	०.८८	१२२	०.५५
	नखुलेको	४७५५	०.२८	४७३	०.२०	३५	०.१६
अन्य जिल्ला	गामीण	११४१८७	६.७६	८२६०	३.४६	१३७५	६.१९
	शहरी	२८५४५	१.६९	३०६५	१.२९	२२६	१.०२
	नुलेको	३९६६	०.२३	२०१	०.०८	१९	०.०९

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यलिय

६.३ हाल बसोबास गरेको स्थानमा बसाइँसराई गरेको अवधि अनुसारको जनसंख्या

हाल बसोबास गरेको स्थानमा बसाइँसराई गरेका ब्यक्तिहरु मध्ये पछिल्लो एक वर्षमा कालिमाटी गाउँपालिकामा बसाइँसराई गरेका केवल ३.३४ प्रतिशत मात्र रहेका छन् जुन कर्णाली प्रदेश र सल्यान जिल्लाको तुलनामा थोरै हो। विक्रम संवत २०६८ साल देखि २०७८ सालसम्म बसाइँसराई गर्नेको हिस्सा सो भन्दा अगाडिका वर्षको तुलनामा धेरै रहेको छ।

तालिका ६.३ हाल बसोबास गरेको स्थानमा बसाइँसराई गरेकामध्ये हालको बसाइँको अवधि अनुसारको जनसंख्या

बसाइँको अवधि	कर्णाली		सल्यान		कालिमाटी	
	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
१ वर्षभन्दा कम	१०५६५	४.१७	१३१८	४.६६	१०५	३.३४
१ - ४ वर्ष	६८४२८	२७.००	७११२	२५.१३	५९०	१८.७७
५ - ९ वर्ष	४७०२३	१८.५६	५२४६	१८.५४	५८०	१८.४५
१०-२४ वर्ष	७०३१७	२७.७५	७८८६	२७.८७	८६८	२७.६२

बसाइँको अवधि	कर्णाली		सल्यान		कालिमाटी	
	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
२५ - ४९ वर्ष	३८२९३	१५.११	४९२९	१७.४२	७१५	२२.७५
५० वर्ष वा भन्दा वढी	८१५१	३.२२	९९५	३.५२	२०६	६.५५
अवधि नखुलेको	१०६३८	४.२०	८१३	२.८७	७९	२.५१
जम्मा जनस्ख्या	२५३४१५	१००.००	२८२९९	१००.००	३१४३	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

६.४ आजीवन बसाइँसराईको अवस्था (Life Time Migrant)

कुनै ब्यक्तिको जन्मस्थान र हालको (जनगणना गर्दाको) अक्सर बसोबास गरेको ठाउँ फरक भए त्यस्तो ब्यक्तिलाई आजीवन बसाइँसराईकर्ता भनिन्छ। कुनै ब्यक्ति एक ठाँउमा जन्मिएर बीचमा अर्को कुनै स्थानमा अक्सर बसोबास परिवर्तन गरेता पनि पुनः जन्मस्थानमा फर्किएमा उसले आजीवन बसाइँसराई गरेको मानिँदैन। नेपालमा कुल जनसंख्याको करिब ३१% ब्यक्तिहरूले आफ्नो जन्मस्थान छाडेर अन्यत्र बसाइँसराई गरेका छन्, जसमा २८.४७% आन्तरिक (देशभित्र) र २.५२% वाह्य (विदेशबाट फर्किएका) बसाइँसराई कर्ता छन्। कर्णाली प्रदेशमा आजीवन बसाइँसराई गर्ने ब्यक्तिहरू १४.९% रहेको छन्, जुन राष्ट्रिय औसतभन्दा निकै कम हो। अझै स्थानीय तहमा झर्दा, सल्यानको कालिमाटी गाउँपालिका र वडा तहहरूमा बसाइँसराई नगर्नेहरूको प्रतिशत ८३% भन्दा माथि रहेको छ, जुन ग्रामीण तथा दुर्गम क्षेत्रमा मानिसहरू प्रायः जन्मस्थानमै बस्ने प्रवृत्तिलाई देखाउँछ। यद्यपि, कालिमाटीको वडा नं-७ मा भने २४% ले बसाइँसराई गरेका छन्, जुन स्थानीय स्तरमा उच्च हो।

तालिका ६.४ आजिवन बसाइँसराईको अवस्था

क्षेत्र	जम्मा जनसंख्या			बसाइँसराई कर्ताको संख्या		
	जम्मा	पूरुष	महिला	बसाइँसराई नगर्ने(%)	आन्तरिक(%)	वाह्य(%)
नेपाल	२९१६४५७८	१४२५३५५१	१४९११०२७	६८.९८	२८.४७	२.५२
कर्णाली	१६८८४१२	८२३७६१	८६४६५१	८५.०६	१४.५८	०.३२
सल्यान	२३८५१५	११४९८२	१२३५३३	८८.१७	११.५५	०.२४
कालिमाटी	२२२०६	१०९४१	११२६५	८६.०१	१३.७४	०.२१
वडा नं-१	४००९	२०००	२००९	९०.०७	९.६८	०.१७
वडा नं-२	३६०९	१७७३	१८३६	८८.९४	१०.७२	०.३
वडा नं-३	३७४९	१७८८	१९६१	८७.२२	१२.५४	०.१९
वडा नं-४	३५६४	१७५३	१८११	८३.११	१६.५८	०.३१
वडा नं-५	२७९५	१४६२	१३३३	८८.६६	११.३१	०
वडा नं-६	२०९५	१०३९	१०५६	८३.९६	१५.८५	०.१४
वडा नं-७	२३८५	११२६	१२५९	७५.८९	२३.७७	०.३४

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

६.५ हाल बसोबास गरेको स्थानमा बसाइँसराई गरी आउनुको मुख्य कारणअनुसार जनसंख्या

हाल बसोबास गरेको स्थानमा बसाइँसराई गरी आउनुको मुख्य कारणमा सबै क्षेत्रमा विवाह देखिएको छ। महिलाले विवाह पश्चात आफू जन्मेको घर छोडेर श्रीमान्को घरमा जाने परम्पराका कारणले यस्तो अवस्था देखिएको हो। कर्णाली प्रदेश र सल्यानमा जिल्लामा बसाईंसराई गरी आउनुको दोस्रो र तेस्रो कारण क्रमशः आश्रित (१४.९२%) र काम रोजगारी (८.७४%) रहेको छ भने कालिमाटीमा विवाह पछि दोस्रो कारणमा कृषि (१२.९२%) कार्यको लागि मानिसले बसाइँसराई गरेको देखिन्छ।

तालिका ६.५ हाल बसोबास गरेको स्थानमा बसाइँसराई गरी आउनुको मुख्य कारणअनुसार जनसंख्या

बसाइँराराईं गर्नुको मुख्य कारण	कर्णाली		सल्यान		कालिमाटी	
	जम्मा	प्रतिशत	जम्मा	प्रतिशत	जम्मा	प्रतिशत
काम/रोजगारी	३४९४२	१३.७९	२४७४	८.७४	९९	३.१५
ब्यापार/ब्यवयाय	१०७९९	४.२६	९१७	३.२४	३२	१.०२
अध्ययन/तालिम	२२९३८	९.०५	१०४७	३.७०	५९	१.८८
विवाह	१०८१२९	४२.६७	१८६३८	६५.८६	१६८१	५३.४८
आश्रित	३७८०४	१४.९२	२०२०	७.१४	३१३	९.९६
प्राकृतिक विपद	९७६	०.३९	६८	०.२४	१०	०.३२
कृषि	९४५९	३.७३	८२०	२.९०	४०६	१२.९२
घर फर्केको	६९४०	२.७४	६९७	२.४६	१०३	३.२८
अन्य	१४२७३	५.६३	११३८	४.०२	३६१	११.४९
कारण नखुलेको	७१५५	२.८२	४८०	१.७०	७९	२.५१
जम्मा	२५३४१५	१००.००	२८२९९	१००.००	३१४३	१००.००

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

६.६ गएको देशअनुसार विदेशवाट फर्केका ब्यक्तिहरुको संख्या

कर्णाली प्रदेश, सल्यान जिल्ला र कालिमाटी गाउँपालिका सबै क्षेत्रका मानिसहरुको भारत नै पहिलो सहज गन्तब्य मुलुकको रुपमा रहेको छ। तर कर्णाली र सल्यान जिल्लाको तुलनामा कालिमाटीका थोरै ब्यक्तिहरु (६४.३१%) भारत गएको देखिन्छ। यहाँका धेरै मानिसहरु मलेशिया सिङ्गापुर जस्ता आशियन (ASEAN) देशहरु गएर फर्केको देखिन्छ। कर्णाली प्रदेश, सल्यान जिल्ला र कालिमाटी गाउँपालिकाका सबै ब्यक्तिहरुको तेस्रो गन्तव्य स्थलको रुपमा मध्य पूर्वका साउदी अरेवीया, कुवेत, कतार, यू.ए.ई. जस्ता देशहरु रहेका छन्। कालिमाटी गाउँपालिकाका विदेश गएर फर्केका ब्यक्तिहरुमध्ये १९.६९% जनसंख्या आशियन देशहरु गएर फर्केको देखिन्छ भने केवल १४.७७% ब्यक्तिहरु मध्यपूर्वका देशमा गएर फर्केको तथ्य देखिन्छ। यी वाहेक अन्य देशमा जाने ब्यक्तिको संख्या नगण्य मात्रामा रहेको छ।

तालिका ६.६ गएको देश अनुसार विदेशवाट फर्केका ब्यक्तिको जनसंख्या

देश	कर्णाली		सल्यान		कालिमाटी	
	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
भारत	१७६२७	८५.४१	१५२२	७५.८७	२०९	६४.३१
आशियन (ASEAN) राष्ट्रहरू	१४९४	७.२४	२९७	१४.८१	६४	१९.६९
मध्य पूर्वका (Middle East) राष्ट्रहरु	१३२७	६.४३	१७९	८.९२	४८	१४.७७
भारत बाहेकका अन्य सार्क राष्ट्र	५८	०.२८	५	०.२५	३	०.९२
अन्य देश	१३२	०.६४	३	०.१५	१	०.३१
देश नखुलेका	१	०.००	०	०.००	०	०.००
जम्मा	२०६३९	१००.००	२००६	१००.००	३२५	१००.००

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

६.७ पहिलेको अक्सर बसोबास विदेश भएकाहरुको विदेशमा वसेको अवधिअनुसार जनसंख्या

पछिल्लो पटक विदेश गएर स्वदेश फर्केका ब्यक्तिहरुले विदेशमा कति समय ब्यतित गरे भनेर कर्णाली, सल्यान र कालिमाटी गाउँपालिकाको विवरण तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। सबै क्षेत्रमा १ देखि ४ वर्ष विताउनेको हिस्सा सबैभन्दा वढी रहेको छ। कालिमाटी गाउपालिकामा १ वर्षभित्रै स्वदेश फर्केका ब्यक्तिहरु २०.९२%, १ देखि ४ वर्षभित्र फर्केका ब्यक्तिहरु ३९.३८% र ५ देखि ९ वर्ष भित्र फर्केका ब्यक्तिहरु १७.८५ % रहेका छन्।

तालिका ६.७ पछिल्लो पटकको अक्सर बसोबास विदेश भएकाहरुको विदेशमा वसेको अवधिअनुसारको जनसंख्या

बसाइँको अवधि	कर्णाली		सल्यान		कालिमाटी	
	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
१ वर्षभन्दा कम	३७०४	१७.९५	४०२	२०.०४	६८	२०.९२
१ - ४ वर्ष	९१६७	४४.४२	७७६	३८.६८	१२८	३९.३८
५ - ९ वर्ष	३४००	१६.४७	३६२	१८.०५	५८	१७.८५
१० - १४ वर्ष	३१०९	१५.०६	३४०	१६.९५	४७	१४.४६
२५ -४९ वर्ष	६६९	३.२४	७२	३.५९	१०	३.०८
५० वर्ष र सो भन्दा माथि	७७	०.३७	१३	०.६५	३	०.९२
अवधि नखुलेको	५१३	२.४९	४१	२.०४	११	३.३८
जम्मा	२०६३९	१००.००	२००६	१००.००	३२५	१००.००

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

६.८ अक्सर अनुपस्थित परिवार र जनसंख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को गणना हुँदा परिवारमा अक्सर अनुपस्थित ब्यक्तिको बसोबास स्वदेश भित्र वा विदेशमा कहाँ छ भनेर सोधी खोजि गरी विवरण सङ्कलन गरिएको। कालिमाटी गाउँपालिमा अक्सर बसोबास गर्ने जनसंख्या २२,२०६ र अक्सर बसोबास वाहिर भएको जनसंख्या २४४८ रहेको छ। कुल अक्सर अनुपस्थित २४२८ जना मध्ये ९७० जना स्वदेशभित्रै अन्यत्र बसोवास गर्ने गरेका छन् भने १४५८ जना विदेशमा रहेको देखिन्छ।

तालिका ६.८ अक्सर अनुपस्थित (देशभित्र वा वाहिर) परिवार र जनसंख्या

क्षेत्र	अक्सर बसोबास गर्ने				अक्सर अनुपस्थित (देशभित्रै)				अक्सर अनुपस्थित (देशवाहिर)			
	परिवार	जनसंख्या			परिवार	जनसंख्या			परिवार	जनसंख्या		
		जम्मा	पूरुष	महिला		जम्मा	पूरुष	महिला		जम्मा	पूरुष	महिला
नेपाल	६६६६९३७	२९१६४५७८	१४२५३५५१	१४९११०२७	८९५६१८	२२६७२३६	१२९४९३५	९७२३०१	१५६२०५७	२१९०५९२	१७९९६७५	३९०९१७
कर्णाली	३६६२५५	१६८८४१२	८२३७६१	८६४६५१	५२१२३	१२१६४७	७२०५२	४९५९५	६२९४६	९४३२०	७७२७८	१७०४२
सल्यान	५४७०१	२३८५१५	११४९८२	१२३५३३	५९७७	१३२२४	७६८३	५५४१	१२८२९	१७०२४	१४७४५	२२७९
कालिमाटी	४९७२	२२२०६	१०९४१	११२६५	४६९	९७०	५८५	३८५	११०२	१४५८	१२४२	२१६
वडा नं-१	८६०	४००९	२०००	२००९	८५	२०४	११२	९२	१६१	२१३	१८५	२८
वडा नं-२	८१२	३६०९	१७७३	१८३६	१००	२०२	१३४	६८	१६१	२०७	१७९	२८
वडा नं-३	८६४	३७४९	१७८८	१९६१	५१	८९	५४	३५	१९४	२३७	२१५	२२
वडा नं-४	८०८	३५६४	१७५३	१८११	९७	२११	१२६	८५	२२३	२७२	२३५	३७
वडा नं-५	५९३	२७९५	१४६२	१३३३	७५	१४९	८६	६३	९९	१२३	१०७	१६
वडा नं-६	४७२	२०९५	१०३९	१०५६	१५	३०	१५	१५	८४	१२४	९४	३०
वडा नं-७	५६३	२३८५	११२६	१२५९	४६	८५	५८	२७	१८०	२८२	२२७	५५

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

६.९ स्वदेशमा अनुपस्थित (विदेश गएका) ब्यक्तिको उमेर समूहअनुसार जनसंख्या

चित्र ६.1 विदेश गएका ब्यक्तिको उमेर समूहअनुसारको जनसंख्या

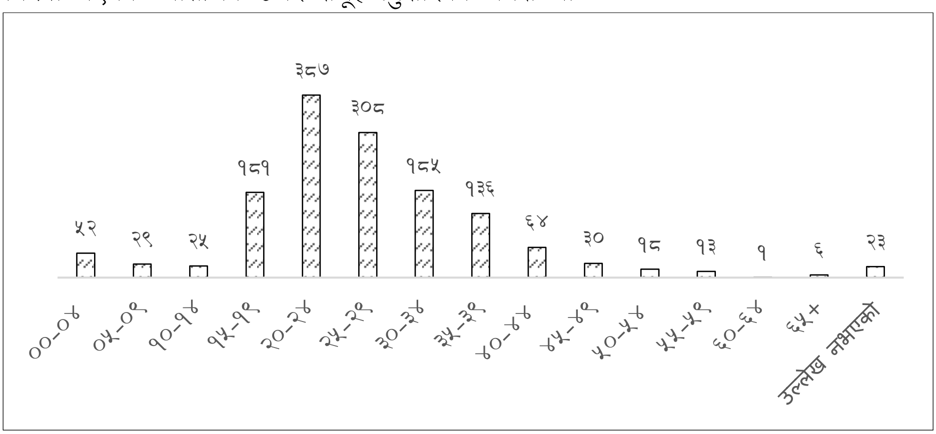

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

६.१० विदेश गएका (अनुपस्थित) व्यक्तिहरुको गएको देशअनुसार जनसंख्या

तालिका ६.९ विदेश गएका (अनुपस्थित) व्यक्तिहरुको गएको देश अनुसारको संख्या

गएको देश	कर्णाली		सल्यान		कालिमाटी	
	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत
भारत	६६३५७	७०.३५	८१७१	४८.००	६२६	४२.९४
मध्य पूर्वका देशहरु	१४४११	१५.२८	४७६६	२८.००	४२०	२८.८१
आसियन राष्ट्रहरु	८७२६	९.२५	३४९०	२०.५०	३९५	२७.०९
अन्य देशहरु	४३०८	४.५७	५२६	३.०९	१४	०.९६
देश नखुलेका	३५२	०.३७	४६	०.२७	२	०.१४
भारत बाहेकका अन्य सार्क राष्ट्र	१६६	०.१८	२५	०.१५	१	०.०७
जम्मा	९४३२०	१००.००	१७०२४	१००.००	१४५८	१००.००

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

६.११ विदेश जानुको मुख्य कारणअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या

गणना गर्दा विदेश गएका व्यक्तिलाई विदेश जानुको मूख्य कारणअनुसारको जनसंख्या हेर्दा कालिमाटी गाउँपालिकामा विदेश गएका व्यक्तिहरु मध्ये तलव ज्याला र नोकरी (६२.६%) गर्न जाने व्यक्तिको संख्या सबैभन्दा वढी रहेको छ। त्यसै गरी दोस्रोमा कारणमा कामको खोजी (२६.३%) रहेको छ

तालिका ६.१० उमेर समूह र अनुपस्थित हुनुको (विदेश जानुको) मुख्य कारणअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या

उमेर समूह (वर्ष)	विदेश जानुको कारण अनुसारको जनसंख्या					
	जम्मा	तलव/ज्याला/नोकरी	कामको खोजी	आश्रित	उल्लेख नगरेका	अन्य
०० - १४	१०६	२	५	८४	३	१२
१५ - २४	५६८	३९६	१५३	१०	६	३
२५ - ३४	४९३	३५७	१२८	२	५	१
३५ - ४४	२००	१२६	६६	४	४	०
४५ - ५४	४८	२४	२४	०	०	०
५५ - ६४	१४	६	८	०	०	०
६५ +	६	२	०	१	३	०
उमेर नखुलेको	२३	०	०	१४	९	०
जम्मा	१४५८	९१३	३८४	११५	३०	१६

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

६.१२ विदेश गएको अवधिअनुसार अनुपस्थित जनसंख्या

तालिका ६.११ विदेश गएको अवधिअनुसार अनुपस्थित जनसंख्या

अनुपस्थित भएको अवधि	कर्णाली		सल्यान		कालिमाटी	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
१ वर्ष भन्दा कम	१६१५७	१७.१३	२८६२	१६.८१	२८०	१९.२०
१–२ वर्ष	४४०६३	४६.७२	७४१३	४३.५४	५४७	३७.५२
३–५ वर्ष	१८६९३	१९.८२	४००८	२३.५४	३५३	२४.२१
६–९ वर्ष	६३२३	६.७०	१३८९	८.१६	१५२	१०.४३
१०–२४ वर्ष	४९०९	५.२०	७२४	४.२५	८०	५.४९
२५–४९ ख	८७८	०.९३	७८	०.४६	७	०.४८
५० वर्ष वा सो भन्दा वढी	१००	०.११	१६	०.०९	२	०.१४
उल्लेख नभएका	३१९७	३.३९	५३४	३.१४	३७	२.५४
जम्मा	९४३२०	१००.००	१७०२४	१००.००	१४५८	१००.००

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

६.१३ विदेश जाँदाको वखत उत्तिर्ण गरेको शैक्षिक तहअनुसार अनुपस्थित जनसंख्या

तालिका ६.१२ विदेश जाँदाको वखत उत्तिर्ण गरेको शैक्षिक तहअनुसार अनुपस्थित जनसंख्या

शैक्षिक तह	कर्णाली		सल्यान		कालिमाटी	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
प्रारम्भिक	४२९९	४.८२	७६६	४.६६	५२	३.७०
प्राथमिक	१९५४९	२१.९१	३७१०	२२.५९	४०१	२८.५२
निम्न माध्यमिक	२१३०१	२३.८७	४२७०	२६.००	३७०	२६.३२
माध्यमिक	१८१९०	२०.३८	३९७७	२४.२२	३०६	२१.७६
एस एस सी / एस ई ई	४९५९	५.५६	७०९	४.३२	३७	२.६३
दश जोड दुई वा सो सरह	८४७८	९.५०	१३५५	८.२५	९२	६.५४
स्नातक	११६१	१.३०	१५५	०.९४	५	०.३६
स्नातकोत्तर	३५६	०.४०	५०	०.३०	०	०.००
अन्य	४६	०.०५	३	०.०२	०	०.००
तह नभएको	४२१	०.४७	६२	०.३८	१	०.०७
उल्लेख नभएको	१०४८१	११.७४	१३६५	८.३१	१४२	१०.१०
जम्मा	८९२४१	१००.००	१६४२२	१००.००	१४०६	१००.००

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

खण्ड-७ पारिवारिक सेवा सुविधा तथा पहुँच

७.१ खानेपानीको मुख्य स्रोतअनुसार परिवार संख्या

परिवारको स्वस्थताको लागि खानेपानी महत्वपूर्ण हुन्छ। पानीको उपलब्धता र यसको स्रोत यवम् स्रोतको निकटताले पिउने पानीको सुविधा तथा केही हदसम्म गुणस्तर समेतलाई इङ्गित गर्दछ। कालिमाटी गाउँपालिकामा २९.४ प्रतिशत परिवारको घर परिसरभित्रै धारा पाइप छ जुन चाहिँ राष्ट्रिय तथा प्रदेश औसत भन्दा कम हो। यहाँका करिव आधा परिवारले ४९.१ घर परिसर वाहिरको धारा पाइपको पानी प्रयोग गर्छन। यहाँका ६.६ प्रतिशत परिवारले नदी वा खोलाको पानी पिउने गरेको अवस्था छ। यो अवस्था सबैभन्दा वढी (३६.४%) वडा नं ७ मा देखिएको छ। जसले गर्दा त्यहाँ खानेपानी आयोजनाको आवश्यकतालाई टड्कारोरुपमा औंल्याउँदछ।

तालिका ७.१ खानेपानीको मुख्य स्रोतअनुसार परिवार संख्या

क्षेत्र	जम्मा परिवार	धारा पाइप(%)		ट्युवेल हातेपम्प(%)	इनार/कुवा(%)		मूलधारा(%)	खोला नदी (%)	अन्य (%)
		घर परिसर भित्र	घर परिसरवाहिर		ढाकिएको	खुला			
नेपाल	६६६०८४१	३४.६	२२.४	२९.८	१.५	२.१	३.९	०.४	५.३
कर्णाली	३६६०३७	३५.६	४४.४	०.४	२.१	२.५	१३.३	१.२	०.४
सल्यान	५४६७२	३६.६	४७.६	०.०	१.३	३.१	९.९	१.३	०.२
कालिमाटी	४९७२	२९.४	४९.१	०.०	०.१	३.०	११.६	६.६	०.१
वडा नं-१	८६०	६.५	५७.४	०.०	०.२	०.१	३५.१	०.५	०.१
वडा नं-२	८१२	१९.३	६२.१	०.०	०.०	४.९	८.३	५.३	०.१
वडा नं-३	८६४	६७.७	२६.५	०.०	०.०	०.२	४.२	१.३	०.१
वडा नं-४	८०८	२३.६	६९.२	०.०	०.१	०.०	४.०	३.१	०.०
वडा नं-५	५९३	५२.१	३५.१	०.०	०.३	०.८	९.६	१.९	०.२
वडा नं-६	४७२	३३.७	३७.३	०.०	०.४	१४.०	८.३	६.४	०.०
वडा नं-७	५६३	१.१	४८.५	०.०	०.०	६.६	७.५	३६.४	०.०

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

७.२ परिवारमा खाना पकाउन प्रयोग गरिने मुख्य इन्धनअनुसार परिवार संख्या

परिवारमा खाना पकाउन प्रयोग गरिने मुख्य इन्धनका रुपमा नेपाल, कर्णाली प्रदेश, सल्यान जिल्ला र कालिमाटी गाउँपालिकामा दाउरा रहेको छ। दाउरावाट खाना पकाउने परिवारको हिस्सा राष्ट्रिय तथा प्रदेशको मानभन्दा कालिमाटीमा (९५.४९%) उच्च रहेको छ। यहाँका अधिकांश परिवारले काठ दाउराले खाना पकाउने गरेका छन्। राष्ट्रिय स्तरमा करिव आधा परिवारले मात्र दाउराले खाना पकाउने गरेका छन्। राष्ट्रिय तथा प्रदेशस्तरको औसत भन्दा सल्यान जिल्ला र कालिमाटी गाउँपालिकामा एल. पि. ग्याँस प्रयोग गर्ने परिवारको अंश न्यून छ।

तालिका ७.२ परिवारमा खाना पकाउन प्रयोग गरिने मुख्य इन्धनअनुसार परिवार संख्या

क्षेत्र	जम्मा परिवार संख्या	खाना पकाउने इन्धनअनुसार परिवार %					
		काठ दाउरा	एल. पि. ग्यास	विजुली	गुँइठा	बायो ग्यास	अन्य
नेपाल	६६६०८४१	५१.०२	४४.२९	०.४९	२.८८	१.१८	०.१५
कर्णाली	३६६०३७	८२.२२	१६.८६	०.१०	०.१४	०.४४	०.२४
सल्यान	५४६७२	८९.७१	९.९२	०.०३	०.००	०.१९	०.१५
कालिमाटी	४९७२	९५.४९	३.९४	०.०४	०.००	०.३४	०.१८
वडा नं-१	८६०	९९.३०	०.७०	०.००	०.००	०.००	०.००
वडा नं-२	८१२	९५.९४	३.४५	०.१२	०.००	०.२५	०.२५
वडा नं-३	८६४	९०.१६	९.६१	०.००	०.००	०.१२	०.१२
वडा नं-४	८०८	९८.६४	१.३६	०.००	०.००	०.००	०.००
वडा नं-५	५९३	९७.८१	२.०२	०.००	०.००	०.००	०.१७
वडा नं-६	४७२	८७.०८	१०.५९	०.२१	०.००	१.२७	०.८५
वडा नं-७	५६३	९७.३४	१.०७	०.००	०.००	१.४२	०.१८

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

७.३ बत्ती वाल्न अक्सर प्रयोग गरिने इन्धनको स्रोतअनुसार परिवार संख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार वत्ती वाल्नको लागि अक्सर विजुली प्रयोग गर्ने परिवार राष्ट्रिय मान भन्दा कर्णाली सल्यान र कालिमाटीमा धेरै तल रहेको छ जसले विकासमा भएको असन्तुलनलाई उजागर गर्छ। नेपालमा ९२.२ प्रतिशत परिवारले विजुली प्रयोग गर्दा कर्णाली प्रदेश, सल्यान जिल्ला र कालिमाटीमा क्रमशः ४९.६ %, ४५.३% १३.३% परिवारले विजुली प्रयोग गर्छन्। विजुलीको प्रयोग कम भएका क्षेत्रहरुमा सौर्य उर्जाको प्रयोग वढी देखिन्छ। कालिमाटी गाउँपालिकाको वडा नं ७ पिउने पानी तथा विजुली दुवै हिसावले पछि परेको देखिन्छ।

तालिका ७.३ बत्ती वाल्न अक्सर प्रयोग गरिने इन्धनको स्रोतअनुसार परिवार संख्या

क्षेत्र	जम्मा परिवार	अक्सर वत्तिवाल्न प्रयोग गरिने स्रोतअनुसार परिवार (%)		
		बिजुली	सौर्य उर्जा	अन्य
नेपाल	६६६०८४१	९२.२	६.६	१.२
कर्णाली	३६६०३७	४९.६	४७.९	२.५
सल्यान	५४६७२	४५.३	५२.५	२.२
कालिमाटी	४९७२	१३.३	८२.७	४.१
वडा नं-१	८६०	१९.४	७३.५	७.१
वडा नं-२	८१२	६.०	८९.८	४.२
वडा नं-३	८६४	३८.१	६०.४	१.५
वडा नं-४	८०८	१.०	९७.३	१.७
वडा नं-५	५९३	२.९	९४.६	२.५

क्षेत्र	जम्मा परिवार	अक्सर वत्तिवाल्न प्रयोग गरिने स्रोतअनुसार परिवार (%)		
		बिजुली	सौर्य उर्जा	अन्य
वडा नं-६	४७२	१८.०	७१.६	१०.४
वडा नं-७	५६३	०.७	९६.३	३.०

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

चित्र ७.१ बत्ती बाल्न अक्सर प्रयोग गरिने इन्धनको स्रोतअनुसार परिवार संख्या (%)

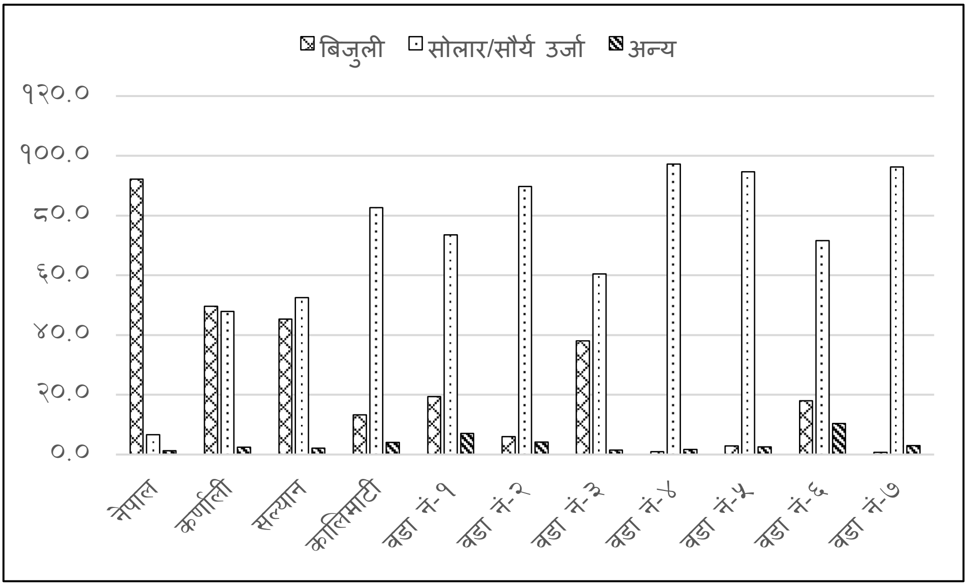

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

७.४ परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकारअनुसार परिवार संख्या

सरसफाइको दृष्टिकोणले परिवारमा चर्पिको सुविधा अत्यावश्यक मानिन्छ। परिवारमा शौचालयको उपलब्धता तथा यसको प्रकारले पारिवारिक स्वास्थ्य तथा सरसफाइबारे चेतना र सम्पन्नता एवम् सरकारीस्तरमा संचालित नीति र कार्यक्रमको प्रभावकारिता समेतलाई दर्शाउछ। राष्ट्रिय तथा प्रदेश स्तरभन्दा सल्यान जिल्लामा फ्लस भएको चर्पि प्रयोग गर्ने परिवार केही वढी छन् तर कालिमाटीमा भने ५९.५१% परिवारले फ्लस भएको चर्पि प्रयोग गर्ने गरेका छन्। कालिमाटी गाउँपालिकामा ४.५५% परिवारको चर्पि नभएको कुरा राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को प्रतिवेदनले औंल्याएको छ। कालिमाटी गाउँपालिकाको वडा नं ६ मा चर्पि नभएका परिवारको हिस्सा सबै भन्दा वढी (१३.५६%) रहेको छ।

तालिका ७.४ परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकारअनुसार परिवार संख्या

क्षेत्र	जम्मा परिवार	चर्पीको प्रकार अनुसार परिवार(%)			
		फ्लस भएको	साधारण चर्पि	सार्वजनिक चर्पि	चर्पि नभएको
नेपाल	६६६०८४१	६४.८८	३०.११	०.४९	४.५३
कर्णाली	३६६०३७	६२.३९	३४.६४	०.३५	२.६२
सल्यान	५४६७२	७३.६५	२४.२१	०.१५	१.९८
कालिमाटी	४९७२	५९.५१	३५.७६	०.१८	४.५५
वडा नं-१	८६०	६६.८६	२५.९३	०.१२	७.०९
वडा नं-२	८१२	७८.२०	१८.२३	०.००	३.५७
वडा नं-३	८६४	६८.५२	२९.९८	०.१२	१.३९
वडा नं-४	८०८	३३.४२	६५.४७	०.००	१.११
वडा नं-५	५९३	६०.७१	३५.५८	०.१७	३.५४
वडा नं-६	४७२	२९.२४	५५.९३	१.२७	१३.५६
वडा नं-७	५६३	६९.०९	२५.५८	०.००	५.३३

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

चित्र ७.२ परिवारले प्रयोग गर्ने शौचालयको प्रकारअनुसार परिवार प्रतिशत

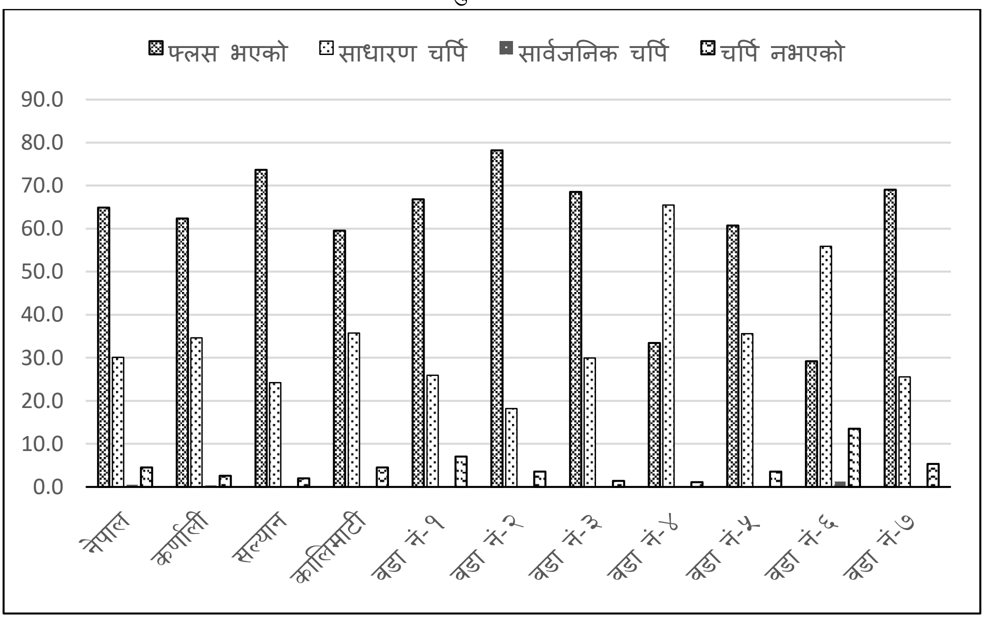

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

७.५ परिवारले उपयोग गरेका घरायसी साधन तथा सुविधाहरु

तालिका ७.५ परिवारले उपयोग गरेका घरायसी साधन तथा सुविधाहरु

साधन तथा सुविधाहरु	प्रयोग गरिएका सुविधाअनुसार परिवार संख्या (%)										
	नेपाल	कर्णाली	सल्यान	कालिमाटी	वडा नं						
					१	२	३	४	५	६	७
जम्मा परिवार	६६६०८४१	३६६०३७	५४६७२	४९७२	८६०	८१२	८६४	८०८	५९३	४७२	५६३
कुनै पनि नभएको	३.९	७.२	४.३	६.७	५.६	२.३	७.३	३.८	१६.५	३	१०.८
कम्तिमा एउटा भएको	९६.१	९२.८	९५.७	९३.३	९४.४	९७.७	९२.७	९६.२	८३.५	९७	८९.२
रेडियो	३४.२	४५.९	५२.४	४७.४	६०.८	४४.८	२३.७	६०.८	११.६	४८.१	८४.७
टेलिभिजन	४९.४	१७.६	१७.१	५.४	३.६	३.१	१३.२	७.२	५.६	०.६	०.५
साधारण मोवाइल फोन	७३.२	८२.२	८६.३	८५.२	८६	८७.१	७८.९	८९.५	८१.१	९४.१	८१.७
स्मार्ट मोवाइल फोन	७३	५८.४	६७	६४.६	५७.७	६८.१	६७.४	६४.५	५७.२	७२	६८
कम्प्युटर	१५	५.६	४.२	१.९	०.९	१	५.६	२.४	१.३	०.२	०.७
इन्टरनेट	३७.८	२०.३	२८.५	१०.६	२.९	४.२	२४.४	१७	१.३	७.२	१३.५
कार जिप	३.१	०.८	०.७	०.७	०.३	०.१	१.५	०.१	०.३	३	०
मोटर साइकल	२७.३	६.७	५.६	२.९	१.३	२.१	७.१	५.४	१	०.६	०.७

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

७.६ घरको गुणस्तरीयताको वर्गीकरणअनुसार परिवार संख्या

परिवारले प्रयोग गरेको घरको आकार, बनोट र संरचनाका साथसाथै घर परिवारमा उपलब्ध सुविधा जस्तै सुधारिएको पिउने पानी, आधुनिक शौचालय र सुधारिएको उर्जा आदिका हिसावले परिवारको न्यूनतम् जीवनस्तर कायम गर्न उक्त घर र त्यसमा उपलब्ध सुविधाहरु प्रयाप्त भए नभएको अवस्थाको विवरणहरु राष्ट्रिय जनगणना २०७८ मा सङ्कलन गरिएका थिए। प्राप्त गरिएका यीनै विवरणवाट घरको गुणस्तरीयता वर्गीकरण गरिएको थियो। जसअनुसार सल्यान जिल्ला तथा कालिमाटी गाउँपालिकामा अधिकांश परिवारहरु मध्यम गुणस्तरको घरमा बसोबास गरेको पाइएको छ।कालिमाटीमा करिव ३०% परिवार न्युन गुणस्तरको घरमा वस्ते गरेको पाइएको छ। कालिमाटी गाउँपालिकाको वडा नं ७ मा १३.६८% परिवार अति न्युन गूणस्तरको घरमा वस्ने गरेको कुरा जनगणनाको प्रतिवेदनले देखाएको छ।

तालिका ७.६ घरको गुणस्तरीयता वर्गीकरण अनुसार परिवार संख्या

क्षेत्र	जम्मा परिवार	घरको गुणस्तर अनुसार परिवार(%)				
		अति उच्च	सामान्य	मध्यम	न्यून	अति न्यून
नेपाल	६६६०८४१	२८.२८	२५.६१	३४.२७	११.३१	०.५२
कर्णाली	३६६०३७	७.९८	१०.६७	६०.६	२०.०८	०.६७
सल्यान	५४६७२	४.०६	८.५७	७४.५३	१२.२५	०.६
कालिमाटी	४९७२	०.७४	६.८६	५८.६७	३०.०७	३.६६
वडा नं-१	८६०	०.१२	१.०५	५४.३	४१.१६	३.३७
वडा नं-२	८१२	१.११	५.५४	६२.३२	३०.०५	०.९९
वडा नं-३	८६४	२.५५	११.४६	६९.१	१६.६७	०.२३

क्षेत्र	जम्मा परिवार	घरको गुणस्तर अनुसार परिवार(%)				
		अति उच्च	सामान्य	मध्यम	न्यून	अति न्यून
वडा नं-४	८०८	०.३७	७.९२	६९.९३	२०.३	१.४९
वडा नं-५	५९३	०.३४	४.३८	५४.८१	३९.१२	१.३५
वडा नं-६	४७२	०	८.२६	४८.५२	३३.४७	९.७५
वडा नं-७	५६३	०	१०.४८	४०.५	३५.३५	१३.६८

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

७.७ शहरी तथा ग्रामीण जनसंख्या

नेपालमा सहरी क्षेत्र र ग्रामीण क्षेत्रको वर्गीकरण बारे कुनै स्पष्ट मापदण्ड अपनाइएको छैन। बिगतमा गाउँपालिकालाई ग्रामीण क्षेत्र र नगरपालिकालाई सहरी क्षेत्रकारुपमा मानिँदै आएको थियो। सोही आधारमा जनसंख्यालाई शहरी र ग्रामीण जनसंख्या विभाजन गर्ने अभ्यास थियो। राष्ट्रिय जनगणनाको विषयगत प्रतिवेदन प्रकाशन गर्ने सिलसिलामा जनसंख्याको आकार, जनघनत्व र निकटता जस्ता कुराको आधारमा सहरी तथा ग्रामीण क्षेत्रको श्रेणीगत वर्गीकरण गर्ने नयाँ अवधारणा अवलम्वन गरिएको छ। यसअनुसार गाउँपालिका अथवा नगरपालिका वडाहरुलाई ग्रामीण, अर्धसहरी र सहरी गरी ३ क्षेत्रमा वर्गीकरण गरिएको छ। यस तरिकाले गरिएको विभाजनमा गाउँपालिकाका कुनै वडा सहरी वा अर्धसहरी क्षेत्रमा पर्न सक्छन् भने नगरपालिकाका कुनै वडा ग्रामीण, अर्धसहरी क्षेत्रमा पर्न सक्दछन्।

यस वर्गीकरणअनुसार सहरीकरणको स्तर हेर्दा कर्णाली प्रदेशका कुल ७१८ वडाहरु मध्ये ८८.७ प्रतिशत वडाहरु र सल्यान जिल्लाका कुल ८३ वडाहरु मध्ये ९६.४ प्रतिशत वडाहरु ग्रामीण क्षेत्रका वडामा पर्दछन्। कालिमाटी गाउँपालिकाका सम्पूर्ण वडाहरु ग्रामीण क्षेत्रमा पर्दछन्। जसले गर्दा यहाँको समग्र जनसंख्या ग्रामीण जनसंख्यामा पर्दछ।

तालिका ७.७ शहरी तथा ग्रामिण वडा संख्या

क्षेत्र	जम्मा वडा संख्या	सहरीकरणको श्रेणीगत वर्गीकरणअनुसार वडा संख्या					
		ग्रामीण		अर्धसहरी		सहरी	
		वडा संख्या	%	वडा संख्या	%	वडा संख्या	%
नेपाल	६७४३	३६८५	५४.६	२०९६	३१.१	९६२	१४.३
कर्णाली	७१८	६३७	८८.७	६	०.८	७५	१०.४
सल्यान	८३	८०	९६.४	०	०.०	३	३.६
कालिमाटी	७	७	१००.०	०	०.०	०	०.०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

तालिका ७.८ शहरी तथा ग्रामीण जनसंख्या

क्षेत्र	संस्थागत बाहेकको जम्मा जनसंख्या	सहरीकरणको श्रेणीगत वर्गीकरणअनुसार जनसंख्या (%)		
		ग्रामीण	अर्धसहरी	सहरी
नेपाल	२८९२५४८०	३३.२	३९.७	२७.१
कर्णाली	१६७५२०४	८०.१	४.३	१५.५
सल्यान	२३७३८७	९५.४	०.०	४.६
कालिमाटी	२२२०६	१००.०	०.०	०.०

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

माथिको तालिकामा नेपालमा करिव एक तिहाइ जनसंख्या ग्रामीण क्षेत्रमा बसोबास गर्छन्। यस्तो जनसंख्याको हिस्सा कर्णाली, सल्यान र कालिमाटीमा कमशः ८०.१% ,९५.१% र कालिमाटीमा शतप्रतिशत रहेको छ। समग्र देशको तुलनामा कर्णाली प्रदेशमा सहरी जनसंख्या न्युन रहेको छ। सल्यान जिल्लामा शहरी क्षेत्रमा बसोबास गर्ने जनसंख्या राष्ट्रिय र प्रदेशको भन्दा न्युन रहेको छ भने कालिमाटीमा त झन् छँदै छैन।

७.८ बैङ्क वा वित्तीय संस्थामा पहुँचसम्वन्धी विवरण

वित्तीय पहुँचको हिसावले राष्ट्रिय तथा कर्णाली प्रदेशको तुलनामा सल्यान जिल्ला तथा कालिमाटी गाउँपालिकाको स्थिति कमजोर देखिएको छ। कम्तिमा एक जना सदस्यको वैंक तथा वित्तीय संस्थामा खाता भएका परिवार राष्ट्रिय स्तरमा ६१.८९% छन् भने कर्णाली, सल्यान र कालिमाटी गाउँपालिकामा कमशः ५५.५३%, ५३.०१% र ४२.२% रहेका छन्। नेपालभर २५.५६ % जनसंख्याको वित्तिय पहुँच हुँदाखेरी कालिमाटी गाउँपालिकामा केवल १३.४५ % जनसंख्याको वित्तीय पहुँच देखिन्छ। लैङ्गिक हिसावले हेर्दा बैङ्क खाता भएका महिला र पूरुषको हिस्सा सवै क्षेत्रमा लगभग वरावर नै देखिन्छ

तालिका ७.९ बैङ्क वा वित्तीय संस्थामा पहुँचसम्वन्धी विवरण

क्षेत्र	संस्थागत बाहेकका जम्मा परिवार/जनसंख्या				बैङ्कमा खाता भएका परिवार/जनसंख्या			
	परिवार	जनसंख्या	पूरुष	महिला	कम्तिमा एकजना सदस्यको वैङ्क खाता भएको परिवार	जनसंख्या	पूरुष	महिला
नेपाल	६६६०८४१	२८९८५३६४	१४११८९९१	१४८६६३७३	६१.८९	२५.५६	२६.४२	२४.७४
कर्णाली	३६६०३७	१६८७८०२	८२३१९३	८६४६०९	५५.५३	१९.४९	२०.९९	१८.०७
सल्यान	५४६७२	२३८५१५	११४९८२	१२३५३३	५३.०१	१८.६४	१८.७४	१८.५५
कालिमाटी	४९७२	२२२०६	१०९४१	११२६५	४२.२	१३.४५	१३.२३	१३.६६

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

७.९ बैङ्क, वित्तीय संस्था तथा सहकारीवाट ऋण लिएका परिवार संख्या

निम्न चित्रमा नेपाल, कर्णाली, सल्यान र कालिमाटी गाउँपालिकाका परिवारहरूले बैंक, वित्तीय संस्था तथा सहकारीहरूबाट ऋण लिएको वा नलिएको अवस्था देखाइएको छ। नेपालभर औसत रूपमा २५.६% परिवारहरूले बैङ्क, वित्तीय संस्था तथा सहकारीवाट ऋण लिएका छन् भने ७४.४% परिवारहरूले ऋण लिएका छैनन्। कर्णालीमा ऋण लिएका परिवारको प्रतिशत २२.२% र नलिएका परिवार ७७.८% छन्। सल्यानमा ऋण लिएका परिवार १८.४% र नलिएका ८१.६% छन् भने कालिमाटी गाउँपालिकामा ऋण लिएका परिवार १८.५% र नलिएका ८१.५% छन्। यसले देखाउँछ कि कालिमाटी गाउँपालिकामा कर्णाली र सल्यान जिल्लाको तुलनामा ऋण लिने परिवारको प्रतिशत थोरै उच्च भए तापनि राष्ट्रिय औसतभन्दा अझै कम छ। यसले कालिमाटी गाउँपालिकाका परिवारहरूमा वित्तीय पहुँच र ऋणप्रति निर्भरता तुलनात्मक रूपमा कम रहेको संकेत गर्छ।

चित्र ७.३ बैङ्क, वित्तीय संस्था तथा सहकारीवाट ऋण लिएका परिवार प्रतिशत

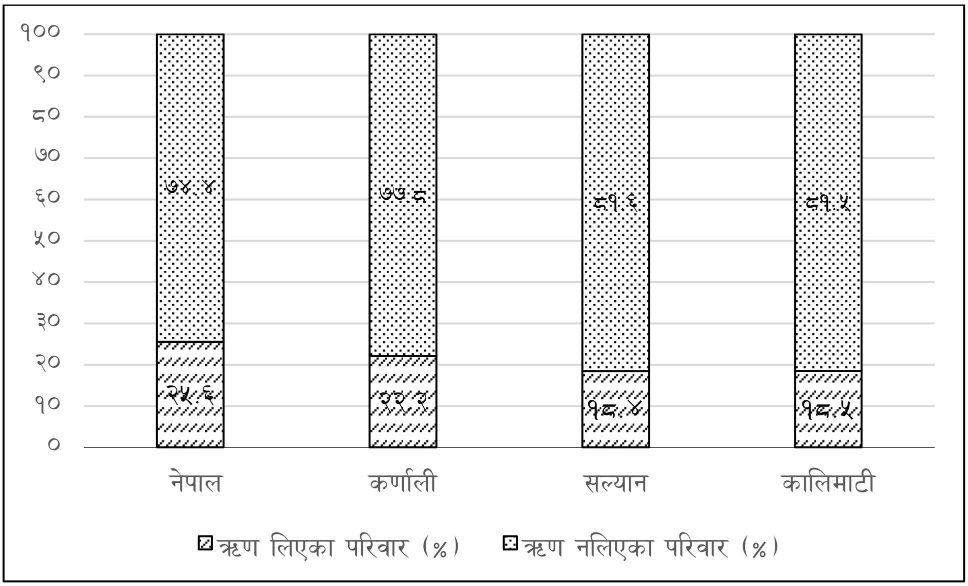

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

खण्ड-८ घरको संरचना तथा उपयोग

८.१ परिवारले प्रयोग गरेको घरको स्वामित्वअनुसार परिवार संख्या

यहाँ परिवारले वस्न प्रयोग गरेको घरको स्वामित्व अनुसारको संख्या प्रस्तुत गरिएको छ। नेपालमा अधिकांश परिवार ८६% आफ्नै घरमा बसिरहेका छन् भने १२.८% भाडामा र ०.६% संस्थागत निवासमा बसिरहेका छन्। कर्णाली, सल्यान, र कालिमाटीमा आफ्नै घरमा बस्ने परिवारहरूको प्रतिशत अझ बढी छ, कर्णालीमा ९४%, सल्यानमा ९६.३%, र कालिमाटीमा ९८.४% परिवारहरु आफ्नै घरमा वस्छन्।

तालिका ८.१ परिवारले प्रयोग गरेको घरको स्वामित्व अनुसार परिवार संख्या

क्षेत्र	जम्मा परिवार	आफ्नै (%)	भाडामा (%)	संस्थागत(%)	अन्य(%)
नेपाल	६६६०८४१	८६.०	१२.८	०.६	०.७
कर्णाली	३६६०३७	९४.०	५.३	०.४	०.३
सल्यान	५४६७२	९६.३	३.२	०.२	०.३
कालिमाटी	४९७२	९८.४	१.३	०.१	०.२
वडा नं-१	८६०	९९.५	०.१	०.०	०.३
वडा नं-२	८१२	९७.८	१.७	०.२	०.२
वडा नं-३	८६४	९८.१	१.४	०.३	०.१
वडा नं-४	८०८	९७.८	२.१	०.०	०.१
वडा नं-५	५९३	९९.७	०.३	०.०	०.०
वडा नं-६	४७२	९९.४	०.२	०.०	०.४
वडा नं-७	५६३	९७.०	२.८	०.०	०.२

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

८.२ परिवारले प्रयोग गरेको घरको जगअनुसार परिवार संख्या

घरको जग भन्नाले जमीनमुनि खाल्टो खनी विभिन्न प्रकारका निर्माण सामग्रीहरु प्रयोग गरेर घरको सम्पूर्ण भारलाई थेग्ने गरी बनाइएको जमीन मुनिको संरचना हो। परिवारले वस्न प्रयोग गरेको घरको जगको आधारमा परिवारको वर्गीकरण गर्दा नेपालमा ३३% परिवारको घरको जगमा माटोको जोडाई भएको ईँटा/ढुङ्गा प्रयोग गरिएको छ। कर्णालीमा यो प्रतिशत अत्यधिक ८३.१% छ।कालिमाटी र सल्यानमा क्रमशः ९२.२% र ९०.८% परिवारले प्रयोग गर्ने घरको जग माटोको जोडाई भएको ईँटा/ढुङ्गाले वनेको छ। जसले यी क्षेत्रहरूमा परम्परागत निर्माण प्रविधिको प्रचलन उच्च भएको जनाउँछ। सिमेन्टको जोडाई भएको ईँटा/ढुङ्गाको प्रयोग नेपालभर २९.८% छ, तर कर्णाली र अन्य क्षेत्रमा यसको प्रयोग कम छ। नेपालमा ढलान पिलरसहितको घरमा वस्ने परिवार २२.४% छन्। जगमा काठ वाँसको खम्वा भएका घरमा वस्ने १४.२% परिवार छन्, जसमा कर्णाली र कालिमाटीमा यसको प्रयोग न्यूनतम् छ।

तालिका ८.२ परिवारले प्रयोग गरेको घरको जगअनुसार परिवार संख्या

क्षेत्र	जम्मा परिवार	माटोको जोडाई भएको ईंटा/ ढुङ्गा	सिमेन्टको जोडाई भएको ईंटा/ढुङ्गा	ढलान पिलरसहितको	काठ वाँसको खम्वा	अन्य
नेपाल	६६६०८४१	३३.०४	२९.७९	२२.४१	१४.१७	०.५९
कर्णाली	३६६०३७	८३.०८	८.०३	६.३०	२.४९	०.१०
सल्यान	५४६७२	९०.७५	५.१५	३.६७	०.३९	०.०४
कालिमाटी	४९७२	९२.१६	४.०८	१.३७	२.१७	०.२२
वडा नं-१	८६०	९८.६०	०.८१	०.३५	०.००	०.२३
वडा नं-२	८१२	९५.०७	१.९७	१.२३	१.६०	०.१२
वडा नं-३	८६४	९०.८६	४.७५	३.४७	०.८१	०.१२
वडा नं-४	८०८	८८.७४	१०.१५	०.८७	०.२५	०.००
वडा नं-५	५९३	९७.१३	१.१८	१.३५	०.३४	०.००
वडा नं-६	४७२	८७.७१	०.००	०.००	१०.८१	१.४८
वडा नं-७	५६३	८३.४८	८.८८	१.७८	५.८६	०.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

८.३ परिवारले प्रयोग गरेको घरको वाहिरी गारोअनुसार परिवार संख्या

तलको तालिकाअनुसार परिवार वस्ने गरेको वाहिरी गारोमा नेपालमा ३०.६७% परिवारले माटोको जोडाई भएको ईंटा/ढुङ्गा, ५२.१७% परिवारले सिमेन्टको जोडाई भएको ईंटा/ढुङ्गा प्रयोग गरेका छन्। कर्णालीमा ८०.२६% परिवारले माटोको जोडाई भएको ईंटा/ढुङ्गा प्रयोग गरेका छन्, जबकि सिमेन्टको जोडाई भएको ईंटा/ढुङ्गाको प्रयोग १७.२% मात्र छ। सल्यान र कालिमाटीमा पनि माटोको जोडाई भएको ईंटा/ढुङ्गाको प्रयोग उच्च देखिन्छ, जहाँ क्रमशः ८८.३७% र ८८.९% परिवारहरूले यसको प्रयोग गरेका छन्। अन्य सामग्रीको प्रयोग भने नेपालभर कम देखिन्छ, जस्तै काठ/फ्ल्याक र वाँसजन्य सामग्रीको प्रयोग नेपालमा क्रमशः ११.७१% र ०.४२% छ।

तालिका ८.३ परिवारले प्रयोग गरेको घरको वाहिरी गारोअनुसार परिवार संख्या

क्षेत्र	जम्मा परिवार	माटोकोजोडाई भएको ईंटा/ढुङ्गा	सिमेन्टको जोडाई भएको ईंटा/ढुङ्गा	काठ/ फ्ल्याक	वाँसजन्य सामग्री	काँचो इटा	अन्य
नेपाल	६६६०८४१	३०.६७	५२.१७	३.१६	११.७१	०.४२	१.८६
कर्णाली	३६६०३७	८०.२६	१७.२०	१.७९	०.२२	०.१८	०.३५
सल्यान	५४६७२	८८.३७	१०.९६	०.३५	०.०६	०.०५	०.२१
कालिमाटी	४९७२	८८.९०	८.५१	२.३३	०.१६	०.००	०.१०
वडा नं-१	८६०	९८.६०	०.९३	०.१२	०.१२	०.००	०.२३

क्षेत्र	जम्मा परिवार	माटोकोजोडाई भएको ईंटा/ढुङ्गा	सिमेन्टको जोडाई भएको ईंटा/ढुङ्गा	काठ/फल्याक	बाँसजन्य सामग्री	काँचो इटा	अन्य
वडा नं-२	८१२	९१.६३	७.०२	१.११	०.१२	०.००	०.१२
वडा नं-३	८६४	८९.५८	९.४९	०.५८	०.२३	०.००	०.१२
वडा नं-४	८०८	८३.९१	१५.८४	०.२५	०.००	०.००	०.००
वडा नं-५	५९३	८८.८७	१०.४६	०.५१	०.१७	०.००	०.००
वडा नं-६	४७२	८५.५९	०.२१	१३.५६	०.४२	०.००	०.२१
वडा नं-७	५६३	७९.०४	१५.१०	५.६८	०.१८	०.००	०.००

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

८.४ परिवारले प्रयोग गरेको घरको छानाअनुसार परिवार संख्या

परिवारहरूले प्रयोग गरेको घरको छानाको प्रकारअनुसार हेर्दा नेपालमा ४१.९% परिवारले जस्ता/टिनको छाना प्रयोग गरेका छन्, जबकि ३७.८% परिवारले सिमेन्ट/ढलानको छाना प्रयोग गरेका छन्। कर्णालीमा जस्ता/टिनको प्रयोग ४४.३% रहेको छ, र १२% परिवारले सिमेन्ट/ढलानको छाना प्रयोग गरेका छन्। सल्यान र कालिमाटीमा जस्ता/टिनको प्रयोग अझ बढी, क्रमशः ६६% र ६५.७% छ। कालिमाटीमा खर पराल छवालीको प्रयोग पनि २६.५% रहेको छ, जुन अन्य क्षेत्रहरूमा कम देखिन्छ। वडामा, विशेषगरी वडा नं-१ र वडा नं-४ मा जस्ता/टिनको छानाको प्रयोग उच्च रहेको छ, जबकि वडा नं-५ र वडा नं-६ मा सिमेन्ट/ढलानको छानाको प्रयोग अधिक छ। प्रत्येक क्षेत्र र वडामा घर निर्माणको परिपाटी स्थानीय आवश्यकता र उपलब्धताका आधारमा भिन्नता देखिन्छ।

कालिमाटी गाउँपालिकाले आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा सम्पूर्ण खर वा फुसको छाना प्रतिस्थापन गर्ने कार्यक्रम अन्तर्गत गाउँपालिकाले अनुदान मार्फत सम्पुर्ण खरको छानालाई जस्ता पाताले विस्थापन गरेको छ।

तालिका ८.४ परिवारले प्रयोग गरेको घरको छानाअनुसार परिवार संख्या

क्षेत्र	जम्मा परिवार	जस्ता/टिन	सिमेन्ट/ढलान	खर/पराल/छवाली	टायल/खपडा	ढुङ्गा/स्लेट	अन्य
नेपाल	६६६०८४१	४१.९	३७.८	३.९	९.२	६.१	१.१
कर्णाली	३६६०३७	४४.३	१२.०	६.५	१.७	२३.५	१२.१
सल्यान	५४६७२	६६.०	६.९	८.३	०.५	१६.८	१.६
कालिमाटी	४९७२	६५.७	३.९	२६.५	१.९	०.५	१.४
वडा नं-१	८६०	६०.६	१.३	३३.३	०.२	०.७	४.०
वडा नं-२	८१२	६९.१	३.७	२२.३	२.७	०.०	२.२
वडा नं-३	८६४	७३.३	६.८	१४.९	३.९	०.२	०.८
वडा नं-४	८०८	७७.८	३.७	१८.३	०.१	०.०	०.०

क्षेत्र	जम्मा परिवार	जस्ता/टिन	सिमेन्ट/ढलान	खर/पराल/छवाली	टायल/खपडा	ढुङ्गा/स्लेट	अन्य
वडा नं-५	५९३	५६.८	२.०	४०.०	१.२	०.०	०.०
वडा नं-६	४७२	६२.७	०.८	३३.५	०.८	०.४	१.७
वडा नं-७	५६३	५१.५	८.७	३१.६	४.६	२.७	०.९

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

८.५ परिवारले प्रयोग गरेको घरको भुईंअनुसार परिवार संख्या

नेपालमा, ४६.१६% परिवारले माटोको भुईं भएका घर र ४७.३१% सिमेन्टेड भुईं भएको घरमा मा वस्ने गरेका छन्। कर्णालीमा माटोको भुईं भएको घरमा वस्ने परिवार संख्या उच्च, ८०.९९% रहेको छ, र सिमेन्टेड भुईंको प्रयोग केवल १४.३६% छ। सल्यान र कालिमाटीका घरपरिवार पनि प्रमुखरुपमा क्रमशः (८९.०७%) र (९१.३५%) माटोको भुईं भएको घरमा वस्छन्। वडागतरुपमा हेर्दा वडा नं-१, वडा नं-२, र वडा नं-४ मा माटोको भुईं भएका घर मा वस्ने परिवार बढी रहेको छन्। वडा नं-६ र वडा नं-७ मा सिमेन्टेड भुईंको प्रयोग उच्च छ, विशेषगरी वडा नं-७ मा १४.३९% परिवारले सिमेन्टेड भुईं प्रयोग गरेका छन्।

तालिका ८.५ परिवारले प्रयोगगरेको घरको भुईंअनुसार परिवार संख्या

क्षेत्र	जम्मा परिवार	माटो	काठ/फल्याक	इट्टा ढुङ्गा	सेरामिक टायल	सिमेन्टेड	अन्य
नेपाल	६६६०८४१	४६.१६	२.०३	१.३७	२.७१	४७.३१	०.४२
कर्णाली	३६६०३७	८०.९९	३.०५	०.५५	०.६६	१४.३६	०.४०
सल्यान	५४६७२	८९.०७	१.६८	०.४२	०.२४	८.२९	०.३०
कालिमाटी	४९७२	९१.३५	१.४९	०.५४	०.२४	६.११	०.२६
वडा नं-१	८६०	९७.२१	०.९३	०.२३	०.१२	१.२८	०.२३
वडा नं-२	८१२	९२.४९	०.८६	०.३७	०.१२	५.७९	०.३७
वडा नं-३	८६४	८९.९३	०.९३	०.२३	०.००	८.५६	०.३५
वडा नं-४	८०८	९२.९५	०.१२	०.३७	०.३७	६.१९	०.००
वडा नं-५	५९३	९२.५८	१.०१	०.३४	०.३४	५.४०	०.३४
वडा नं-६	४७२	८५.३८	८.२६	२.९७	०.८५	१.९१	०.६४
वडा नं-७	५६३	८४.३७	०.८९	०.१८	०.१८	१४.३९	०.००

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय।

८.६ मुख्य प्रयोगअनुसार घर संरचना/भवनको संख्या

नेपालमा, ७१.७२% घरहरू आवासीय प्रयोजनको लागि प्रयोग गरिएको छ, जबकि कर्णालीमा यो अनुपात ७२.६९% छ। सल्यान र कालिमाटीमा आवासीय घरहरूको प्रतिशत क्रमशः ६८.३३% र ६९.२६% छ। आवासीय प्रयोग पछि गोठ र धन्सारको लागि प्रयोग भएका घरको संख्या कर्णाली, सल्यान र कालिमाटीमा उल्लेखनीय छ, जहाँ ९.५८%, १७.६९% र १६.८२% घरहरू गोठ र धनसारको रूपमा प्रयोग गरिएको छ।

शैक्षिक र संस्थागत प्रयोजनका संरचनाहरू पनि केही प्रतिशतमा पाइन्छ, यद्यपि तिनीहरूको अनुपात कम छ। समग्रमा, आवासीय र गोठ धनसारको लागि अधिकांश घरहरुको प्रयोग भएको देखिन्छ।

तालिका ८.६ मुख्य प्रयोग अनुसार घर/भवनको संख्या

घर संरचनाको प्रयोग	नेपाल		कर्णाली		सल्यान		कालिमाटी	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
जम्मा भवन संरचना	७५५२०६६	१००.००	४३९७१७	१००.००	७३३९१	१००.००	६५६५	१००.००
आवासीय	५४१६४१९	७१.७२	३१९६३२	७२.६९	५०१४५	६८.३३	४५४७	६९.२६
गोठ धनसार	७६४५९८	१०.१२	४२११३	९.५८	१२९८५	१७.६९	११०४	१६.८२
खालि	४७२५१६	६.२६	३७१७२	८.४५	५०७६	६.९२	५२१	७.९४
ब्यापार	२३३१९०	३.०९	११०३५	२.५१	१३६१	१.८५	९०	१.३७
शैक्षिक	८४२३१	१.१२	८६६३	१.९७	११६३	१.५८	१३९	२.१२
उद्योग कलकारखाना	३२३४४	०.४३	७९१	०.१८	८५	०.१२	६	०.०९
संस्थागत	३११८४	०.४१	१०१३	०.२३	११४	०.१६	८	०.१२
सरकारी	२८१६२	०.३७	२४१३	०.५५	३०१	०.४१	२२	०.३४
होटेल तथा लज	२४२६४	०.३२	१२७०	०.२९	५३	०.०७	१	०.०२
स्वास्थ्यजन्य	१५२४४	०.२०	१४६९	०.३३	१५६	०.२१	१७	०.२६
बैङ्क तथा वित्तीय संस्था	६७१७	०.०९	३४०	०.०८	६१	०.०८	६	०.०९
अन्य	४४३१९७	५.८७	१३८०६	३.१४	१८९१	२.५८	१०४	१.५८

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

८.७ घरमा भएका तलाअनुसार घरको संख्या

नेपालमा धेरैजसो (५९.८२%) घर तथा संरचनाहरू एकतले छन्, तर कर्णाली, सल्यान र कालिमाटी गाउँपालिकामा भने एकतले घरहरूको प्रतिशत क्रमशः २८.६८%, २४.९५% र ३३.१३% मात्र रहेको छ। कर्णाली (४८.६५%), सल्यान (५७.४०%), र कालिमाटी (४५.५६%) मा दुईतले घरहरूको प्रतिशत उच्च छ, जसले यी क्षेत्रमा दुईतले संरचनाहरूको प्राधान्य देखाउँछ। तीनतले घरहरूको संख्या नेपालभर ९.१७% भए पनि कर्णाली (२१.७६%), सल्यान (१७.२६%), र कालिमाटी (२१.२०%) मा तुलनात्मक रूपमा बढी छ। चार वा सोभन्दा बढी तला भएका घरहरूको संख्या सबै क्षेत्रमा न्यून छ, विशेषगरी पाँचदेखि सात तले संरचना नेपालभर ०.६४% भए पनि कर्णाली, सल्यान, र कालिमाटीमा लगभग नगण्य देखिन्छ। साथै, आठ वा सोभन्दा बढी तले घरहरू झन् दुर्लभ छन्। यो तथ्याङ्कले ग्रामीण तथा दुर्गम भेगहरूमा बहु-तले संरचनाको तुलनामा एक वा दुईतले घरहरूको प्रचलन बढी रहेको देखाउँछ।

तालिका ८.७ घर/संरचनामा भएका तलाअनुसार घरको संख्या (प्रतिशत)

घरको तला संख्या	तलाअनुसार घरको संख्या (प्रतिशत)			
	नेपाल	कर्णाली	सल्यान	कालिमाटी
जम्मा घर/संरचना संख्या	७५५२०६६	४३९७१७	७३३९१	६५६५
१ तले (%)	५९.८२	२८.६८	२४.९५	३३.१३
२ तले	२८.७८	४८.६५	५७.४०	४५.५६
३ तले	९.१७	२१.७६	१७.२६	२१.२०
४ तले	१.३०	०.५९	०.२५	०.०९
५-७ तले	०.६४	०.०७	०.००	०.००
८-९ तले	०.०१	०.००	०.००	०.००
१०+ तले	०.००	०.००	०.००	०.००
उल्लेख नगरेका	०.२८	०.२५	०.१३	०.०२

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

८.८ आवासीय घर निर्माणको लागि सरकारी अनुदान प्राप्त गर्ने परिवार

तालिका ८.८ आवासीय घर निर्माणको लागि सरकारी अनुदान प्राप्त गर्ने परिवार

क्षेत्र	संस्थागत बाहेक जम्मा परिवार	सरकारी अनुदान प्राप्त गरेका परिवार(%)		
		प्राप्त गरेका	प्राप्त नगरेका	उल्लेख नभएका
नेपाल	६६६०८४१	१०.२७	८९.३३	०.४०
कर्णाली	३६६०३७	३.२२	९६.६५	०.१४
सल्यान	५४६७२	३.०७	९६.६८	०.२५
कालिमाटी	४९७२	१.८४	९७.७६	०.४०

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

८.९ घरको आयुअनुसार घर संरचना/भवनको संख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ मा पहिलो पटक सबै घरहरूको विवरण पनि संकलन गरिएको थियो। नेपाल भुकम्पीय जोखिम रहेको देश हो। भुकम्पीय असरलाई घरले थेग्न सक्ने नसक्ने अवस्थाको केही हदसम्म वारेमा यो तथ्याङ्कले जानकारी उपलब्ध गराउँछ। वास्तवमा घरको संरचना र आयुले घरको मजवुति वा जोखिमस्तर विश्लेषण गर्न उपयोगी हुन्छन्। १ वर्ष पुराना घरहरूको हिस्सा नेपालमा ५.६८% छ, कर्णाली, सल्यान र कालिमाटीमा यसको अंश क्रमशः ६.०७%, ६.२७%, र ५.४१% छ। ५-९ वर्ष पुराना घरहरू नेपालमा २०.६६% छन्, जबकि कर्णाली, सल्यान र कालिमाटीमा यस समूहको प्रतिशत क्रमशः १९.७७%, १७.२१%, र १६.०७% छ। १०-१४ वर्ष पुराना घरहरूको प्रतिशत नेपालमा १५.२९% छ, जुन कर्णाली (१७.५८%), सल्यान (१६.७३%), र कालिमाटी (१७.४९%) मा उच्च छ। २०-२९ वर्ष पुराना घरहरू नेपालमा १२.४७% छन्, जुन अन्य क्षेत्रहरूमा

समान स्तरमा छन्। ५०-९९ वर्ष पुराना घरहरूको सबै क्षेत्रमा करिव ३ प्रतिशतको हाराहारीमा छन्। सल्यान र कालिमाटीमा १०० वर्षभन्दा पुराना घरहरू ०.७२% र ०.२१% छन्।

तालिका ८.९ घर संरचना वनेको वर्ष (घरको आयु) अनुसारको घर संरचना संख्या

घरको आयु	नेपाल	कर्णाली	सल्यान	कालिमाटी
जम्मा घर संरचनाको संख्या	७५५२०६६	४३९७१७	७३३९१	६५६५
० वर्ष (%)	३.५४	२.४०	०.८७	१.७५
१ वर्ष (%)	५.६८	६.०७	६.२७	५.४१
२ वर्ष (%)	५.६१	५.१४	४.५५	४.३७
३ वर्ष (%)	६.५०	५.१६	५.१९	४.१४
४ वर्ष (%)	६.६३	४.४७	३.७८	२.८८
५-९ वर्ष (%)	२०.६६	१९.७७	१७.२१	१६.०७
१०-१४ वर्ष (%)	१५.२९	१७.५८	१६.७३	१७.४९
१५-१९ वर्ष (%)	९.६४	१२.६१	१३.२८	१५.४५
२०-२९ वर्ष (%)	१२.४७	१४.०६	१७.०८	१७.९१
३०-४९ वर्ष (%)	८.१२	८.४१	१०.७३	११.२०
५०-९९ वर्ष (%)	२.९७	२.२९	२.८१	२.९२
१००+ वर्ष (%)	०.५३	०.५६	०.७९	०.२०
उल्लेख नभएका (%)	२.३७	१.४७	०.७२	०.२१

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

खण्ड-९ स्वास्थ्य तथ्याङ्क

९.१ स्वास्थ्य संस्थाहरुको विवरण

कालिमाटी वासीलाई स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न यस गाउँपालिकामा एउटा स्वास्थ्य शाखा, ४ ओटा स्वास्थ्य चौकी ३ ओटा सामुदायिक एकाई र ३ ओटा आधारभुत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र क्रियाशील रहेका छन्। हरेक वडामा कम्तिमा एउटा स्वास्थ्य संस्था छ। जम्मा ५१ जना जनशक्तिद्वारा यी स्वास्थ्य संस्थामार्फत प्रभावकारी स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्दिँदै आएको छ। यस पालिकामा अस्पतालस्तरको सुविधा उपलब्ध नहुँदा यस्तो स्वास्थ्य सेवा लिन जिल्ला सदरमुकाम खलङ्गा वा छिमेकी जिल्ला दाङ वा सुर्खेत जानुपर्ने बाध्यता छ।

तालिका ९.१ स्वास्थ्य संस्थाहरुको विवरण

सि नं	स्वास्थ्य संस्था/ सुविधाको नाम	किसिम	ठेगाना	जम्मा कर्मचारी
१	लक्ष्मीपुर स्वास्थ्य चौकी	स्वास्थ्य चौकी	वडा नं -१	६
२	सामुदायीक स्वास्थ्य इकाइ, टोट्के	स्वास्थ्य इकाई	वडा नं -१	३
३	सामुदायीक स्वास्थ्य इकाइ, जुगेना	स्वास्थ्य इकाई	वडा नं -३	३
४	रामपुर स्वास्थ्य चोकी	स्वास्थ्य चौकी	वडा नं -३	१०
५	आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र, सेतिखोला	सेवा केन्द्र	वडा नं -२	४
६	आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र, पिप्ले	सेवा केन्द्र	वडा नं -४	४
७	काल्चे स्वास्थ्य चौकी	स्वास्थ्य चौकी	वडा नं -५	६
८	आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र, छरछरे	सेवा केन्द्र	वडा नं -६	३
९	सामुदाायीक स्वास्थ्य इकाइ, दमदुवाली	स्वास्थ्य इकाई	वडा नं -५	३
१०	काप्रेचौर स्वास्थ्य चौकी	स्वास्थ्य चौकी	वडा नं -७	६
११	स्वास्थ्य शाखा	शाखा	वडा नं -३	३
१२	एम्वुलेन्स	नभएको		

स्रोतः कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, २०८१

९.२ स्वास्थ्य संस्थाको जनशक्ति विवरण

तालिका ९.२ स्वास्थ्य संस्थाको जनशक्ति विवरण

सि नं	जनशक्तिको किसिम	स्विकृत दरवन्दी	कार्यरत
१	नर्सिङ स्टाफ	९	१४
२	पारामेडिक्सको संख्या	१३	१९
३	अन्य प्राविधिक जनशक्ति	०	३
४	अन्य (प्रशासनिक तथा सहयोगी)	०	१२
५	महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविका	३६	३६

स्रोतः कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, २०८१

९.३ मुख्य स्वास्थ्य सूचकहरु

कालिमाटी गाउँपालिकाले विगत तीन वर्षमा प्रदान गरेका स्वास्थ्य सेवासँग सम्वन्धित मुख्य मुख्य स्वास्थ्य सूचकहरु तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। तलको तालिकाअनुसार विगत तीन वर्षमा स्वास्थ्य संस्थामा वहिरङ्ग सेवा लिन आउने विरामीको संख्या, हाल परिवार नियोजनका आधुनिक साधन प्रयोग गरिरहेका प्रजनन् उमेर समूहका विवाहित महिलाको संख्या र प्रसुति भएका २० वर्षमुनिका किशोरीहरुको संख्या घट्दो क्रममा रहेको देखिन्छ। प्रोटोकलअनुसार गर्भजाँच गर्ने महिलाको संख्यामा भने वृद्धि भएको देखिन्छ। त्यस्तै गरी दक्ष स्वास्थ्यकर्मिवाट स्वास्थ्य संस्थामा प्रसुति भएकाहरुको संख्या र भिटामिन ए प्राप्त गर्ने गर्भवति महिलाको संख्या आ.व. ०७८/७९ मा थोरै भए पनि आ.व. ०७९/८० मा वढेर पुनः आ.व. ०८०/८१ मा घटेको देखिन्छ। खोपसँग सम्वन्धित धेरै जसो सूचकहरु आ.व. ०७८/७९ को तुलनामा आ.व. ०७९/८० मा केही वढेता पनि आ.व. ०८०/८१ मा घटेको देखिन्छ। तर वि.सि.जी. भर्सेज मिजल्स ड्रपआउट रेट भने लगातार वढ्दो क्रममा छ।

तालिका ९.३ मुख्य स्वास्थ्य सूचकहरु

सि नं	सुचकहरु	आर्थिक वर्ष		
		०७८/७९	०७९/८०	०८०/८१
१	बहिरङ्ग सेवा लिन आएका जम्मा विरामीको संख्या	१६२२९	१५२२३	१३१८७
२	प्रोटोकल अनुसार ४/८ पटक गर्भ जाँच गराएका गर्भवतिहरुको संख्या	०	१३२	२१४
३	दक्ष स्वास्थ्यकर्मिवाट स्वास्थ्य संस्थामा प्रसुति भएकाहरुको संख्या	१६१	२०५	१३४
४	फोरसेफ / भ्याकुमको सहायताले प्रसुति भएकाहरुको संख्या	०	०	०
५	शल्यक्रिया मार्फत प्रसुति भएकाहरुको संख्या	०	०	०
६	मृत जन्म संख्या (No. of Still Births)	०	०	०
७	मातृ मृत्यू संख्या (Maternal death due to complication of Pregnancy)	०	०	०
८	सुरक्षित गर्भपतन सेवा पाएका महिलाहरुको संख्या (Surgical & Medical)	०	०	०
९	गर्भवति महिलामध्ये पि एम टि सि टि सेवा पाएका महिला	०	१४४	१३२
१०	प्रसुति भएका २० वर्ष मुनिका किशोरीहरुको संख्या	०	५१	४४
११	हाल परिवार नियोजनका आधुनिक साधन प्रयोग गरिरहेका प्रजनन् उमेर समूहका विवाहित महिलाको संख्या	१०९९	९४७	८०८
१२	भिटामिन ए प्राप्त गर्ने गर्भवति महिलाको संख्या	१८६	२०७	१३४
१३	जन्मदाको तौल २.५ के.जि. भन्दा कम भएका बालबालिकाहरुको संख्या	४	३	५
१४	तौल अनुगमन गरिएका बच्चाहरुको संख्या	०	२३४	२८६
१५	कुपोषित बालबालिकाहरुको संख्या	४	१८	६
१६	डी.पी. टी./हेप बी./हिव तेस्रो प्राप्त गर्ने बालबालिकाको संख्या	३७६	४०८	३५७
१७	दादुरा/रुवेला खोप प्राप्त गर्ने बालबालिकाहरुको संख्या	३८८	३८८	३९०
१८	पोलियो (OPV) खोप प्राप्त गर्ने बालबालिकाहरुको संख्या	३७६	४०८	३५७
१९	जे.ई. खोप प्राप्त गर्ने बालबालिकाहरुको संख्या	४२८	३७८	४०२
२०	वि सि जी खोप लगाउने बालबालिकाहरुको संख्या	३६३	३८७	३०७

सि नं	सुचकहरु	आर्थिक वर्ष		
		०७८/७९	०७९/८०	०८०/८१
२१	TD2 र TD2+ लगाउनेहरुको संख्या	३४९	३८१	२६०
२२	तोकिएबमोजिमका सबै खोप पाउने बालबालिकाहरुको संख्या	३८८	३८८	३९०
२३	कोभिडविरुद्धको खोप प्राप्त गर्ने व्यक्तिको संख्या	१०४७८	१७४९	१४९२
२४	वि सि जी भर्सेज मिजल्स ड्रपआउट रेट	६.५९	९.७७	१९.६३
२५	निमोनियाबाट संक्रमित ५ वर्ष मुनिका बालबालिकाहरुको संख्या (New Cases)	९७	७१	७०
२६	झाडापखाला भएका पाँच वर्षमुनिका बालबालिकाको संख्या (New Cases)	४४८	३५४	२९८
२७	कुष्ठरोगबाट संक्रमित व्यक्तिको संख्या (New Cases)	०	१	०
२८	क्षयरोगबाट संक्रमित व्यक्तिहरुको संख्या (New Smear Positive Case registered)	३९	२७	२५

स्रोतः कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

९.४ प्रमुख रोग तथा विमारहरु

कालिमाटी गाउँपालिका अन्तर्गतका स्वास्थ्य संस्थाहरुमा आ.व. ०८०/०८१ मा स्वास्थ्य सेवा लिन आएका विरामीहरुको अभिलेख प्रतिवेदन अनुसार निदान तथा उपचार गरेका रोग तथा विमारहरु निम्न चित्रमा देखाइएको छ। आर्थिक वर्ष ०८०/८१ मा स्वास्थ्य संस्थामा कुनै पनि विरामीको मृत्यू नभएको प्रतिवेदनमा उल्लेख छ।

चित्र ९.१ प्रमुख रोग तथा विमारहरु (TopTen disease and Morbidity)

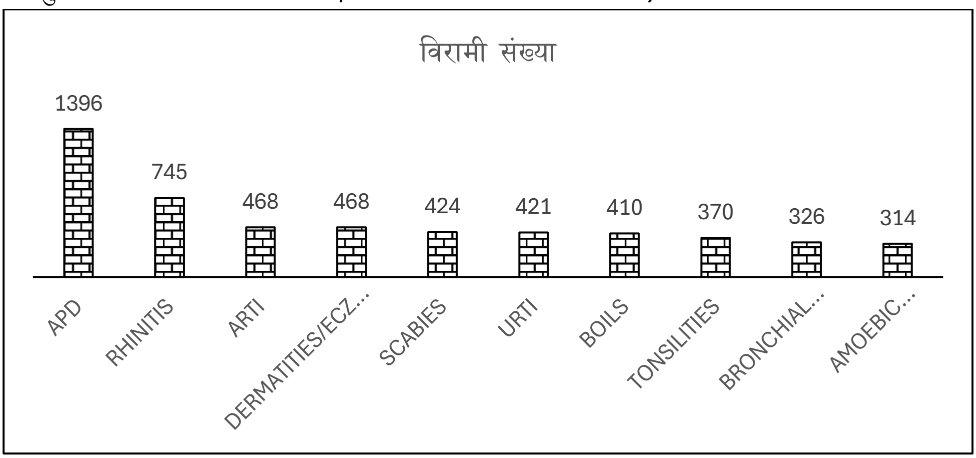

स्रोतः कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

९.५ विगत वाह्र महिनामा परिवारमा भएको मृत्यूको संख्या

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ मा हरेक परिवारवाट गणना गर्न गएको दिन भन्दा ठिक १ वर्ष अगाडि भएको मृत्यू सम्वन्धी विवरण सङ्कलन गरिएको थियो। यसवाट प्राप्त नतिजा निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। नेपालभर

६६,६०,८४१ परिवारमध्ये १,९२,१७८ (२.८९%) परिवारमा कम्तिमा एकजनाको मृत्यु भएको देखिन्छ। कर्णालीमा यो मान २.२४% छ भने सल्यान जिल्लामा २.३२% छ। कालिमाटी गाउँपालिकामा कुल ४,९७२ परिवारमध्ये १३० परिवार (२.६१%) मा एक वा बढी सदस्यको मृत्यु भएको छ, जसमा ७० जना पुरुष र ६५ जना महिला छन्। यस तथ्याङ्कबाट कालिमाटी गाउँपालिकामा मृत्युदर राष्ट्रिय औसतभन्दा अलिकति कम देखिए पनि कर्णाली र सल्यानको औसतभन्दा केही बढी रहेको देखिन्छ।

तालिका ९.४ विगत वाह्र महिनामा परिवारमा भएको मृतकको लिङ्गअनुसार मृतक संख्या

क्षेत्र	जम्मा परिवार	कम्तिमा एकजनाको मृत्यू भएका परिवार		जम्मा	पूरुष	महिला
		संख्या	%			
नेपाल	६६६०८४१	१९२१७८	२.८९	१९८४६३	११४९४६	८३५१७
कर्णाली	३६६०३७	८१८२	२.२४	८३९६	४९८७	३४०९
सल्यान	५४६७२	१२७०	२.३२	१३००	८०२	४९८
कालिमाटी	४९७२	१३०	२.६१	१३५	७०	६५

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

९.६ मृत्यूको कारणअनुसार मृतकको संख्या

नेपालमा स्वास्थ्य सेवाको उपलब्धता तथा स्वास्थ्य शिक्षामा आएको चेतनाका कारण हाल सरुवा रोग भन्दापनि नसर्ने रोगहरू नै मृत्युको प्रमुख कारण बनेका छन्, जसको प्रतिशत कर्णाली प्रदेशमा (४६.७५%), सल्यानमा (४९.३१%), र कालिमाटीमा (५४.८१%) रहेको देखिन्छ। अन्य कारणहरूले पनि उल्लेख्य मात्रामा मृत्यु दर बढाएको छ, विशेष गरी कर्णाली (२०.०२%) र सल्यान (१९.३१%) मा "अन्य" श्रेणीका कारणहरू दोश्रो प्रमुख कारक बनेका छन्। तर कालिमाटी गाउँपालिकामा मृत्यूको दोस्रो कारणमा सरुवा रोग (१३.३३%) रहेको छ। अन्य दुर्घटना, प्राकृतिक प्रकोप, आत्महत्या र सडक दुर्घटनाहरू पनि गाउँपालिका क्षेत्रमा मृत्युका कारण बनेका छन्, तथापि तिनीहरुको प्रतिशत तुलनात्मक रूपमा कम छ। यसैगरी, प्राकृतिक प्रकोपका कारणले भएको मृत्यु कर्णालीमा (४.४५%) सल्यानमा (३.९२%) रहेको छ यो दर जिल्ला तथा प्रदेशको तुलनामा कालिमाटीमा (५.९३%) थोरै बढी देखिन्छ। हत्या तथा सडक दुर्घटनाका घटनाहरू तुलनात्मक रूपमा न्यून भए पनि ग्रामीण क्षेत्रमा सार्वजनिक स्वास्थ्य तथा पूर्वाधार सुधारको आवश्यकतालाई यस तथ्याङ्कले देखाउँछ।

तालिका ९.५ विगत वाह्र महिनामा भएको मृत्यूको कारणअनुसार मृतकको संख्या

क्षेत्र	कर्णाली		सल्यान		कालिमाटी	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
नसर्ने रोग	३९२५	४६.७५	६४१	४९.३१	७४	५४.८१
अन्य	१६८१	२०.०२	२५१	१९.३१	१५	११.११
सरुवा रोग	११८०	१४.०५	१७९	१३.७७	१८	१३.३३

क्षेत्र	कर्णाली		सल्यान		कालिमाटी	
	संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
अन्य दुर्घटना	५५३	६.५९	६५	५.००	८	५.९३
प्राकृतिक प्रकोप	३७४	४.४५	५१	३.९२	८	५.९३
आत्महत्या	३१०	३.६९	५५	४.२३	४	२.९६
सडक दुर्घटना	१७५	२.०८	२५	१.९२	६	४.४४
हत्या	७९	०.९४	१७	१.३१	०	०.००
उल्लेख नभएका	६०	०.७१	८	०.६२	१	०.७४
भर्भधारणसँग सम्वन्धित जटिलता	५९	०.७०	८	०.६२	१	०.७४
जम्मा	८३९६	१००.००	१३००	१००.००	१३५	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

९.७ विगत १२ महिनामा मृत्यू भएका मृतकको उमेरअनुसार कालिमाटीको मृतकको संख्या

कालिमाटी गाउँपालिकामा विगत १२ महिनामा भएको मृत्यूलाई मृत्यू हुँदाको उमेर अनुसार हेर्दा ६० वर्ष पुगेपछिको मृत्यू वढी देखिन्छ जुन स्वाभाविक पनि हो तर एक वर्ष मुनिको १० जना बालवालिको मृत्यू हुनुले कालिमाटीमा स्वास्थ्य सेवामा थप सुधार तथा स्वास्थ्य सम्वन्धी चेतनामा वृद्धि गर्न आवश्यक प्रवन्ध मिलाउन जरुरी देखिन्छ।

चित्र ९.२ विगत १२ महिनामा मृत्यू भएका मृतकको उमेरअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको मृतकको संख्या

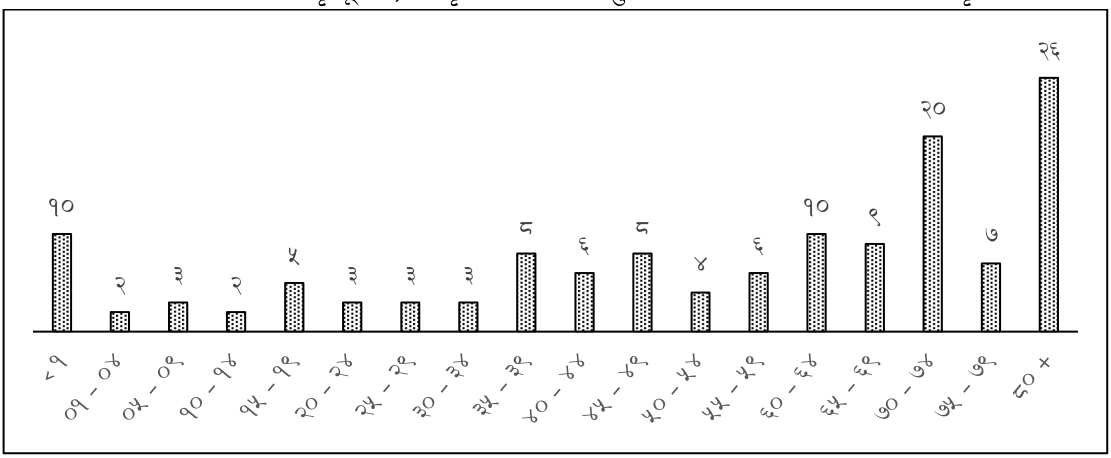

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

९.८ मृत्यू हुँदाका वखतको अवस्था र बृहत् उमेर समूहअनुसार महिला मृतकको संख्या

जनगणनामा मृत्यूको विवरण सङ्कलन गर्दा प्रजनन् उमेर समूहका महिलाको मृत्यू भएको पाइएमा गर्भसँग सम्वन्धित थप प्रश्नहरु सोधिएको थियो। वास्तवमा गर्भाअवस्था वा प्रसुति पश्चातको ४२ दिनभित्र भएको मृत्यू गर्भसँग

सम्वन्धित जटिलतावाट भए नभएको एकिन गर्ने प्रयोजनको लागि थप विवरण सङ्कलन गर्न स्वास्थ्य कर्मी परिचालन गरिएको थियो। यसवाट नेपालमा पहिलो पटक जनगणनावाट मातृमृत्यू अनुपात निकालिएको थियो।

तालिका ९.६ मृत्यू हुँदाका वखतको अवस्था र बृहत् उमेर समूहअनुसार महिला मृतकको संख्या

क्षेत्र	उमेर समूह	उमेर समूह र मृत्यू हूँदाको अवस्थाअनुसार महिला मृतकको संख्या				
		गर्भवति	प्रसुति	प्रसुति भएको ६ हप्ताभित्र	अन्य	जम्मा
कर्णाली	१५ - २४ वर्ष	१३	३	२०	१९५	२३१
	२५ - ३४ वर्ष	६	४	१०	११३	१३३
	३५ - ४९ वर्ष	०	०	३	२९०	२९३
	जम्मा	१९	७	३३	५९८	६५७
	जम्मा %	*२.८९*	*१.०७*	*५.०२*	*९१.०२*	*१००*
सल्यान	१५ - २४ वर्ष	१	०	६	२५	३२
	२५ - ३४ वर्ष	०	०	१	१८	१९
	३५ - ४९ वर्ष	०	०	०	४७	४७
	जम्मा	१	०	७	९०	९८
	जम्मा %	*१.०२*	*०.००*	*७.१४*	*९१.८४*	*१००.००*
कालिमाटी	१५ - २४	०	०	१	३	४
	२५ - ३४	०	०	०	३	३
	३५ - ४९	०	०	०	७	७
	जम्मा	०	०	१	१३	१४
	जम्मा %	*०.००*	*०.००*	*७.१४*	*९२.८६*	*१००.००*

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

खण्ड-१० शैक्षिक तथ्याङ्क

देश विकासको लागि दक्ष एवम् शिक्षित जनशक्तिको खाँचो पर्दछ। यस्तो जनशक्ति उत्पादन गर्न विभिन्न तहका विद्यालय क्याम्पसका साथै विश्वविद्यालय स्थापना भएका छन् र राज्यले शिक्षा क्षेत्रमा ठुलो लगानी गर्दै आएको छ। शिक्षा क्षेत्रको महत्वपूर्ण उपलब्धी सूचकको रुपमा साक्षरता दरलाई हेर्ने गरिन्छ। वास्तवमा शैक्षिक तथ्याकले सम्वन्धित भौगोलिक क्षेत्रको शैक्षिक अवस्थावारे नीति निर्माता तथा योजनाविदहरुलाई सूचना तथा जानकारी प्रदान गर्छ।

१०.१ पाँच वर्ष वा सोभन्दा माथिका ब्यक्तिको साक्षरता स्थिति

कुनै एक भाषामा लेख्न र पढ्न सक्ने र सामान्य हरिहिसाव गर्न जानेको ब्यक्तिलाई साक्षर भनी परिभाषित गरिएको छ। नेपालमा पाँच वर्ष वा सोभन्दा माथिको जनसंख्या मध्ये ७६.२% ब्यक्ति साक्षर छन्, जसमा कर्णाली (७६.१%), सल्यान (७७.३%), र कालिमाटी गाउँपालिका (७७.६%) को साक्षरता दर नेपालकै औसत वरपर छ। कालिमाटी गाउँपालिकाका वडाहरूमा साक्षरता दर फरक-फरक देखिन्छ, जहाँ वडा नं. ४ को साक्षरता दर (८२.२%) सबैभन्दा उच्च र वडा नं. ७ को साक्षरता दर(६८.८%) सबैभन्दा कम छ। कर्णाली र सल्यानमा पनि लेख्न-पढ्न नसक्ने ब्यक्तिहरूको संख्या उल्लेख्य देखिन्छ, जसमा कर्णालीमा ३५२,६९७ र सल्यानमा ४७,३४२ जना र कालिमाटीमा ४४२९ जना पूर्ण रूपमा निरक्षर छन्। राज्यले सवै क्षेत्र समुदायका वर्ग र लिङ्गका मानिसलाई शिक्षा प्रदान गर्ने प्रवन्ध गर्न जरुरी छ। तसर्थ नेपालमा समग्र साक्षरता दर सुधार भए पनि केही क्षेत्रहरूमा अझैं सुधारको आवश्यकता छ।

तालिका १०.१ पाँच वर्ष वा सोभन्दा माथिका ब्यक्तिको साक्षरता स्थिति

क्षेत्र	पाँच वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्या	लेख्न र पढ्न सक्ने	पढ्न मात्र सक्ने	पढ्न लेख्न नसक्ने	उल्लेख नगरेका	साक्षरता दर %
नेपाल	२६७२५२९५	२०३७७९८०	११४३३१	६२२३०६१	९९२३	७६.२
कर्णाली	१५१९६११	११५६१९४	८९८०	३५२६९७	१७४०	७६.१
सल्यान	२१५४१७	१६६५१०	१३९४	४७३४२	१७१	७७.३
कालिमाटी	२००७४	१५५७२	६७	४४२९	६	७७.६
वडा नं-१	३६२६	२६६९	९	९४७	१	७३.६
वडा नं-२	३२०३	२५३८	०	६६४	१	७९.२
वडा नं-३	३३४९	२७१३	६	६३०	०	८१.०
वडा नं-४	३२५४	२६७४	६	५७४	०	८२.२
वडा नं-५	२५६४	१९७३	७	५८२	२	७७.०
वडा नं-६	१९०२	१५०९	३५	३५८	०	७९.३
वडा नं-७	२१७६	१४९६	४	६७४	२	६८.८

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

चित्र १०.१ पाँच वर्ष वा सोभन्दा माथिको कालिमाटी गाउँपालिकाको साक्षरता दर

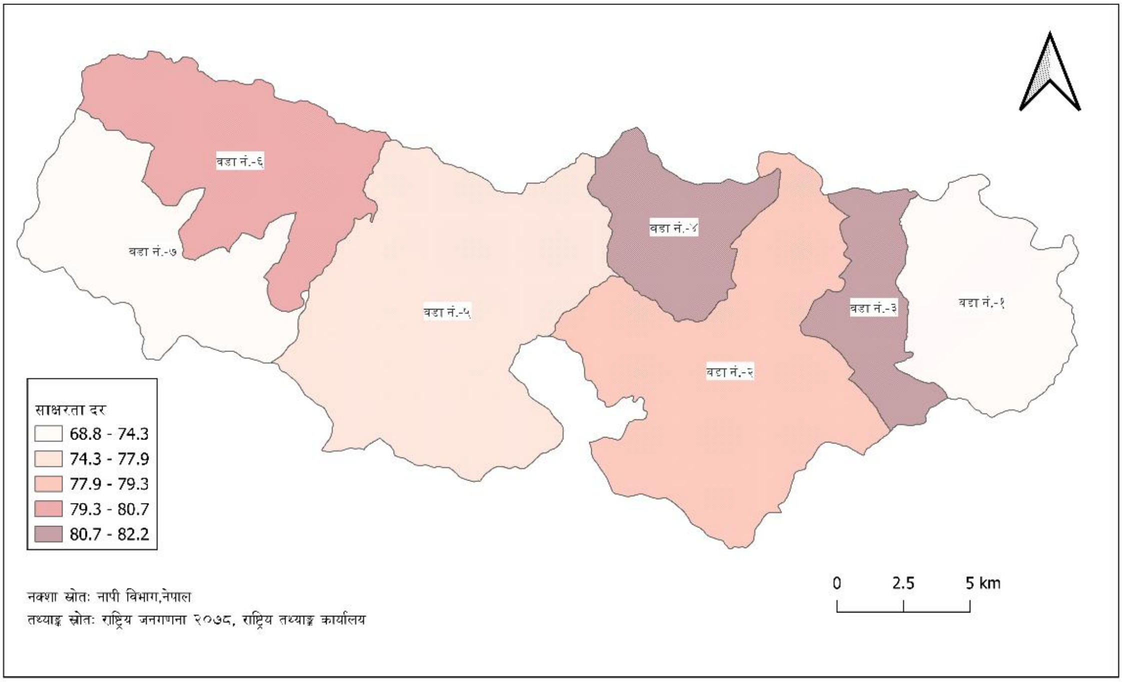

चित्र १०.२ पाँच वर्ष वा सोभन्दा माथिको साक्षरता दर

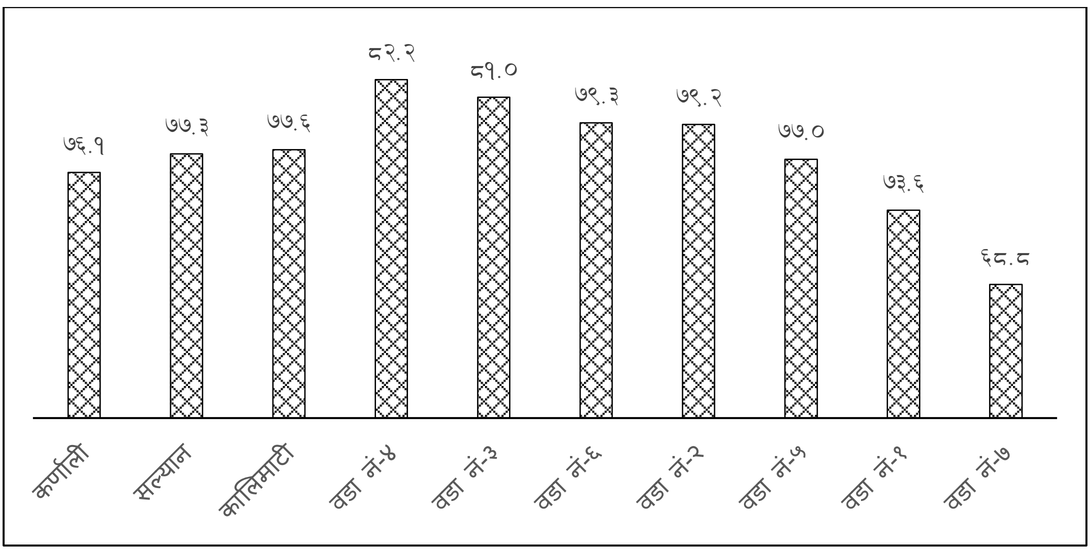

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

१०.२ पाँच वर्षदेखि पच्चीस बर्ष उमेर समूहको जनसंख्याको हाल विद्यालय अध्ययनको अवस्था

पाँचवर्ष देखि २५ वर्ष सम्मको उमेर अवधिलाई अध्ययनको लागि महत्वपूर्ण उमेरकारुपमा लिइन्छ। जनगणनामा शिक्षा सम्वन्धी विवरण ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिको उमेर समूहलाई सोधिएको थियो। हाल विद्यालय गइरहेको भन्नाले शिक्षा आर्जनका लागि भर्ना भई गणनाको समयमा विद्यालय, महाविद्यालय, विश्व विद्यालय, ब्यावसायिक शिक्षालय, विशेष साक्षरता शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा वा अन्य संस्था जाने गरेको भन्ने बुझाउँदछ। तर जनगणना प्रयोजनका लागि स्वअध्ययन गरी शिक्षा आर्जन गरिरहेको अवस्थालाई पनि पढ्न लेख्न गइरहेको नै मानिएको छ। नेपालमा ५-२५ वर्ष उमेर समूहका ब्यक्तिहरू मध्ये ७०.६% हाल स्कुल गइरहेका छन्, २१.२% विगतमा गएका छन्, र ८.१% ले कहिल्यै स्कुल नगएका छन्। कर्णालीमा हाल स्कुल जानेहरूको प्रतिशत (७५.८%) नेपालकै औसतभन्दा माथि भए पनि सल्यान (७१.१%) र कालिमाटी गाउँपालिका (६६.५%) मा यो दर तुलनात्मक रूपमा कम छ। कालिमाटी गाउँपालिकाका वडाहरूमा स्कुल जाने प्रतिशत ६२.५% (वडा नं. ६) देखि ७१.६% (वडा नं. ७) सम्म फरक देखिन्छ। विगतमा स्कुल गएका तर अहिले नगएकाहरूको संख्या कालिमाटी (३०.५%) र सल्यान (२६.४%) मा उच्च छ, जसले स्कुल छोड्ने दर उच्च रहेको देखाउँछ। कहिल्यै स्कुल नगएकाहरूको प्रतिशत भने कालिमाटी (२.९%) र सल्यान (२.३%) मा न्यून रहेको छ, जुन शिक्षामा पहुँचमा सुधारको संकेत दिन्छ। तर कालिमाटीको वडा नं ७ कहिल्यै विद्यालय नगएकाको संख्या ७.८ % हुनुले यस वडामा विद्यालय वाहिर रहेका बालबालिकालाई विद्यालयमा ल्याउन थप पहल को आवश्यकता औंल्याउँछ। समग्र रूपमा, ग्रामीण क्षेत्रमा अझै पनि स्कुल गइरहेका ब्यक्तिहरूको प्रतिशत बढाउनु पर्ने देखिन्छ।

तालिका १०.२ पाँच वर्षदेखि पच्चीस बर्ष उमेर समूहको जनसंख्याको हाल विद्यालय अध्ययनको अवस्था

क्षेत्र	५-२५ वर्षको जम्मा जनसंख्या			स्कुल गइरहेका (%)			विगतमा स्कुल गएका (%)			कहिल्यै स्कुल नगएका (%)		
	जम्मा	पूरुष	महिला	जम्मा	पूरुष	महिला	जम्मा	पूरुष	महिला	जम्मा	पूरुष	महिला
नेपाल	९३०७५३८	४६९०५४८	४६१६९९०	७०.६	७२.७	६८.४	२१.२	२०.४	२२.०	८.१	६.७	९.५
कर्णाली	६३०४२६	३११५९९	३१८८२७	७५.८	७७.८	७३.८	२०.०	१८.६	२१.४	४.०	३.३	४.६
सल्यान	८८०२९	४३७३९	४४२९०	७१.१	७२.७	६९.५	२६.४	२४.९	२८.०	२.३	२.२	२.४
कालिमाटी	८६३३	४४२८	४२०५	६६.५	६७.९	६५.०	३०.५	२९.०	३२.०	२.९	३.०	२.८
वडा नं-१	१५५७	८१३	७४४	६३.३	६३.७	६२.९	३२.२	३२.१	३२.३	४.४	४.२	४.७
वडा नं-२	१३५६	६७३	६८३	६७.३	६९.४	६५.३	३१.९	३०.०	३३.७	०.७	०.६	०.९
वडा नं-३	१३६२	६६४	६९८	६५.६	६७.५	६३.९	३१.६	२९.४	३३.८	२.६	३.०	२.२
वडा नं-४	१४१५	७३८	६७७	६९.८	७३.३	६६.०	२८.९	२५.३	३२.८	१.३	१.४	१.२
वडा नं-५	१०७१	६१०	४६१	६५.७	६७.७	६३.१	३१.५	२९.०	३४.७	२.६	३.१	२.०
वडा नं-६	८९८	४५४	४४४	६२.५	६१.५	६३.५	३५.८	३७.०	३४.५	१.८	१.५	२.०
वडा नं-७	९७४	४७६	४९८	७१.६	७१.९	७१.३	२०.४	२०.०	२०.९	७.८	८.२	७.४

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

१०.३ पन्ध्रदेखि चौविस वर्ष सम्मका युवाहरुको साक्षरता स्थिति

नेपालमा १५-२४ वर्ष उमेर समूहको साक्षरता दर ९३.८% रहेको छ, जसमा पुरुषको दर ९५.२% र महिलाको ९२.५% रहेको छ। कर्णालीमा समग्र साक्षरता दर ९७.०% देखिन्छ, जुन नेपालकै औसतभन्दा उच्च हो। सल्यान र कालिमाटी गाउँपालिकामा यो दर झन् उच्च रहेको छ, दुबै स्थानमा ९८.५% साक्षरता दर देखिन्छ। कालिमाटी गाउँपालिकाका अधिकांश वडाहरूमा साक्षरता दर ९७% भन्दा माथि छ, जहाँ वडा नं. ४ मा सबैभन्दा उच्च (९९.६%) र वडा नं. १ मा सबैभन्दा न्युन (९७.१%) देखिन्छ। समग्रमा, युवा पुस्तामा साक्षरता दर ग्रामीण क्षेत्रहरूमा पनि उच्च देखिए तापनि पुरुष र महिलाबीच केही अन्तर देखिन्छ, विशेष गरी नेपाल र कर्णाली प्रदेशमा। यो तथ्याङ्कले शिक्षा क्षेत्रमा सुधार हुँदै गएको संकेत गर्छ, तर दीर्घकालीन रूपमा शिक्षाको गुणस्तर सुधार्न र शिक्षालाई ब्यावहारिक र रोजगारोमुख वनाउन थप प्रयास आवश्यक देखिन्छ।

तालिका १०.३ पन्ध्र देखि चौविस वर्षसम्मका युवाहरुको साक्षरता स्थिति

क्षेत्र	जम्मा जनसंख्या(१५-२४)			जम्मा साक्षर जनसंख्या(१५-२४)			साक्षरता दर(१५-२४)		
	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला
नेपाल	५७४९४६४	२७९५५४१	२९५३९२३	५३९३५७५	२६६०६३४	२७३२९४१	९३.८	९५.२	९२.५
कर्णाली	३६८००५	१७४३४६	१९३६५९	३५६८००	१७०३४३	१८६४५७	९७.०	९७.७	९६.३
सल्यान	५३३७३	२५३०७	२८०६६	५२५९६	२४९६६	२७६३०	९८.५	९८.७	९८.५
कालिमाटी	४९३७	२४६१	२४७६	४८६४	२४२६	२४३८	९८.५	९८.६	९८.५
वडा नं-१	८७२	४३५	४३७	८४७	४२४	४२३	९७.१	९७.५	९६.८
वडा नं-२	७९७	३८१	४१६	७९३	३७९	४१४	९९.५	९९.५	९९.५
वडा नं-३	८७१	४०३	४६८	८६४	४००	४६४	९९.२	९९.३	९९.२
वडा नं-४	७६२	३८८	३७४	७५९	३८८	३७१	९९.६	१००.०	९९.२
वडा नं-५	६३०	३४५	२८५	६१४	३३४	२८०	९७.५	९६.८	९८.३
वडा नं-६	४९८	२५७	२४१	४९४	२५६	२३८	९९.२	९९.६	९८.८
वडा नं-७	५०७	२५२	२५५	४९३	२४५	२४८	९७.२	९७.२	९७.३

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

१०.४ पन्ध्र वर्षमाथिको प्रौढ साक्षरता दर

नेपालमा १५ वर्षभन्दा माथिका ब्यक्तिहरूमध्ये ७१.६% साक्षर छन्, जसमा पुरुषको साक्षरता दर ८०.६% र महिलाको ६३.४% छ। कर्णालीमा यस्तो साक्षरता दर ६९.२% छ, जुन नेपालको औसतभन्दा थोरै कम छ, र महिला साक्षरता दर (६०.८%) अझै न्यून देखिन्छ। सल्यान (७१.४%) र कालिमाटी गाउँपालिका (७२.१%) मा साक्षरता दर कर्णालीको भन्दा थोरै उच्च छ, जसमा पुरुषहरूको साक्षरता दर महिलाको भन्दा उल्लेखनीय रूपमा बढी छ। कालिमाटी गाउँपालिकाका वडाहरूमा साक्षरता दर वडा नं. ३ (७६.८%) र वडा नं. ४ (७७.३%) मा उच्च भए पनि वडा नं. ७ मा सबैभन्दा कम (६१.८%) देखिन्छ। पुरुष-महिला साक्षरता अन्तर

वडा नं. ७ मा सबैभन्दा बढी (७३.३% पुरुष र ५१.९% महिला) देखिन्छ, जसले शिक्षाको पहुँचमा लैंगिक असमानता अझै कायम रहेको तथ्य छर्लङ्ग पारेको छ। समग्रमा, ग्रामीण क्षेत्रमा वृद्ध जनसंख्या र महिलाहरूको साक्षरता सुधार गर्न विशेष नीति आवश्यक देखिन्छ।

तालिका १०.४ पन्ध्र वर्षमाथिको प्रौढ साक्षरता दर

क्षेत्र	१५ वर्ष माथिको जम्मा जनसंख्या			१५ वर्ष माथिको साक्षर जनसंख्या			१५ वर्ष माथिको साक्षरता दर		
	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला
नेपाल	२१०४९००३	१००२३६६७	११०२५३३६	१५०६७१७७	८०७६०२६	६९९११५१	७१.६	८०.६	६३.४
कर्णाली	११२९५२१	५३६१८७	५९३३३४	७८१९५४	४२१०४८	३६०९०६	६९.२	७८.५	६०.८
सल्यान	१६५२८५	७७२६६	८८०१९	११७९९०	६२६३४	५५३५६	७१.४	८१.१	६२.९
कालिमाटी	१५३६४	७३५५	८००९	११०७२	६०५५	५०१७	७२.१	८२.३	६२.६
वडा नं-१	२७८४	१३५९	१४२५	१८६४	१०४८	८१६	६७.०	७७.१	५७.३
वडा नं-२	२४७४	११७७	१२९७	१८११	९९४	८१७	७३.२	८४.५	६३.०
वडा नं-३	२६३७	१२२२	१४१५	२०२५	१०७१	९५४	७६.८	८७.६	६७.४
वडा नं-४	२४४०	११५२	१२८८	१८८५	९९१	८९४	७७.३	८६.०	६९.४
वडा नं-५	२००३	१००७	९९६	१४४२	८३३	६०९	७२.०	८२.७	६१.१
वडा नं-६	१४१४	६९३	७२१	१०४९	५७२	४७७	७४.२	८२.५	६६.२
वडा नं-७	१६१२	७४५	८६७	९९६	५४६	४५०	६१.८	७३.३	५१.९

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

१०.५ उत्तीर्ण गरेको कक्षा वा तहअनुसारको जनसंख्या

उत्तिर्ण गरेको कक्षा वा तह भन्नाले ब्यक्तिले अध्ययन पुरा गरेको औपचारिक कक्षा वा तहलाई वुझाउँछ। नेपालमा पाँच वर्ष वा सोभन्दा माथिको जनसंख्यामध्ये २८.८% ले माध्यमिक तह (दस जोड दुई) पूरा गरेका छन्, जसमा पुरुष (३१.३%) र महिला (२६.४%) को दरमा केही अन्तर छ। उच्च शिक्षा पूरा गर्ने दर भने निकै कम (५.१%) छ, जहाँ पुरुष (६.१%) को प्रतिशत महिलाभन्दा (४.२%) बढी छ। कर्णालीमा माध्यमिक तह पूरा गर्नेहरूको प्रतिशत (२८.०%) नेपालकोभन्दा थोरै कम छ, र उच्च शिक्षा पूरा गर्ने दर झन् कम (२.९%) देखिन्छ। सल्यान र कालिमाटी गाउँपालिकामा पनि उस्तै प्रवृत्ति देखिन्छ, जहाँ सल्यानमा २.२% र कालिमाटीमा १.०% जनसंख्याले मात्र उच्च शिक्षा (स्नातक वा सो भन्दा माथि) पूरा गरेका छन्। कालिमाटी गाउँपालिकाका वडाहरूमा माध्यमिक तह पूरा गर्ने दर वडा नं. ३ (२९.३%) मा उच्च देखिए पनि वडा नं. ६ (१५.९%) मा निकै कम छ। उच्च शिक्षा पूरा गर्ने दर सबै वडाहरूमा निकै न्यून छ, विशेष गरी वडा नं. ७ मा मात्र ०.४% जनसंख्याले उच्च शिक्षा पूरा गरेका छन्। यो तथ्याङ्कले ग्रामीण क्षेत्रमा माध्यमिक तहपछि उच्च शिक्षामा पहुँच अझैं कमजोर रहेको देखाउँछ, विशेष गरी महिलाहरूका लागि।

तालिका १०.५ उत्तीर्ण गरेको कक्षा वा तहअनुसारको जनसंख्या

क्षेत्र	पाँच वर्ष वा सोभन्दा माथिको जनसंख्या			माध्यमिक तह पुरा गर्नेको %			उच्च शिक्षा पुरा गर्नेको %		
	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला
नेपाल	२६७२५२९५	१२९६३०२६	१३७६२२६९	२८.८	३१.३	२६.४	५.१	६.१	४.२
कर्णाली	१५१९६११	७३५२०३	७८४४०८	२८.०	३०.५	२५.७	२.९	३.८	२.१
सल्यान	२१५४१७	१०२८३२	११२५८५	२८.०	२९.६	२६.६	२.२	२.९	१.७
कालिमाटी	२००७४	९८३०	१०२४४	२३.५	२४.९	२२.२	१.०	१.४	०.७
वडा नं-१	३६२६	१८०३	१८२३	२४.४	२५.५	२३.३	०.६	१.०	०.२
वडा नं-२	३२०३	१५५५	१६४८	२६.४	२७.९	२५.१	१.७	१.८	१.६
वडा नं-३	३३४९	१५८९	१७६०	२९.३	२९.४	२९.३	१.९	३.०	१.०
वडा नं-४	३२५४	१५९३	१६६१	२१.९	२३.०	२०.८	०.७	०.९	०.५
वडा नं-५	२५६४	१३३०	१२३४	२१.७	२४.३	१८.८	०.९	१.०	०.७
वडा नं-६	१९०२	९३८	९६४	१५.९	१७.६	१४.३	०.५	०.८	०.२
वडा नं-७	२१७६	१०२२	११५४	२०.३	२३.०	१७.९	०.४	०.८	०.१

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

१०.६ जातजाति तथा लिङ्गअनुसारको कालिमाटी गाउँपालिकाको साक्षरता दर

जातिगत रुपमा साक्षरता दर हेर्दा कालिमाटी गाउँपालिकामा पहाडि ब्राह्मण, कुमाल, क्षेत्री, घर्ती र मगर जाति सबैभन्दा वढी साक्षरता दर भएका जातिहुन् भने वादी, ठकुरी, परियार, सुनार कम साक्षरता भएका जाति हून्। जातिगत हिसावले शिक्षामा विद्यमान लैङ्गिक असमानतालाई केलाउँदा पूरुष र महिलाको साक्षरता दरमा ७.७ देखि ५७.१ सम्मको प्रतिशत विन्दु भिन्नता देखिन्छ। साक्षरता दरमा सर्वाधिक लैङ्गिक अन्तर हुने जातिमा क्रमशः ठकुरी, गुरुङ्ग र सुनार रहेका छन् भने कम अन्तर हुनेमा क्रमशः कुमाल र ब्राह्मण पहाडी रहेका छन।

तालिका १०.६ जातजाति तथा लिङ्गअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको साक्षरता दर

क्र.सं.	जातजाति	साक्षरता दर (%)			क्र.सं.	जातजाति	साक्षरता दर (%)		
		जम्मा	पुरुष	महिला			जम्मा	पुरुष	महिला
१	ब्राह्मण पहाडी	८६.४	९२.२	८०.५	९	गूरुङ्ग	७४.७	८५.४	६०
२	कुमाल	८०.५	८४.६	७६.८	१०	सुनार	७४.३	८५	६०
३	क्षेत्री	७८.७	८६.९	७०.८	११	परियार	७२.७	८०.६	६४.७
४	घर्ती	७७.३	८६.७	६९.४	१२	ठकुरी	७१.४	१००	४२.९
५	मगर	७६.६	८४.९	६८.६	१३	वादी	७०.५	७४.४	६६.७
६	विश्वकर्मा	७६.३	८३.६	६९.६	१४	अन्य	८७.५	१००	८०
७	मिजार	७६.२	८३.५	६९.७	१५	सबै जातजाति	७७.६	८५.६	६९.९
८	सन्यासी दशनामी	७६.२	८३.२	६९.३					

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

जातजाति अनुसारको कालिमाटी गाउँपालिकाको साक्षरतादर तलको चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

चित्र १०.३ जातजातिअनुसार कालिमाटीको साक्षरता दर

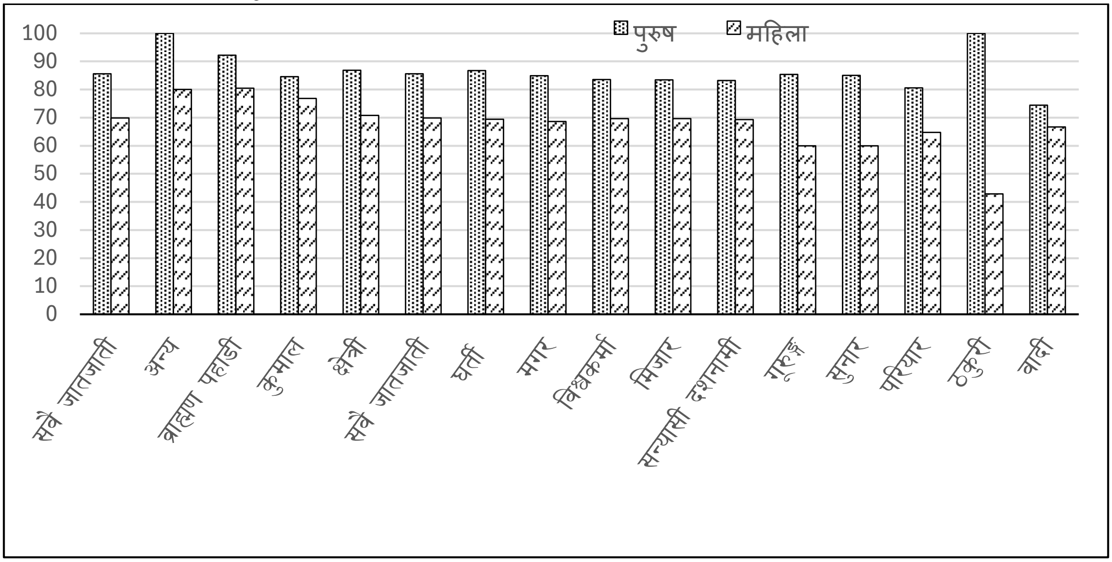

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

१०.७ उमेर समूहअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको साक्षरतादर

कालिमाटी गाउँपालिकाको उमेर समूह अनुसारको साक्षरतादर हेर्दा ९ वर्ष देखि ३४ वर्ष सम्मको साक्षरतादर करिव शत प्रतिशको नजिक देखिन्छ तर २५ वर्ष माथिको साक्षरता दर विस्तारै घट्दै गएको देखिन्छ त्यसमा पनि महिलाको साक्षरता दर पुरुषको तुलनामा निकै कम रहेको छ।

चित्र १०.४ उमेर समूहअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको साक्षरतादर

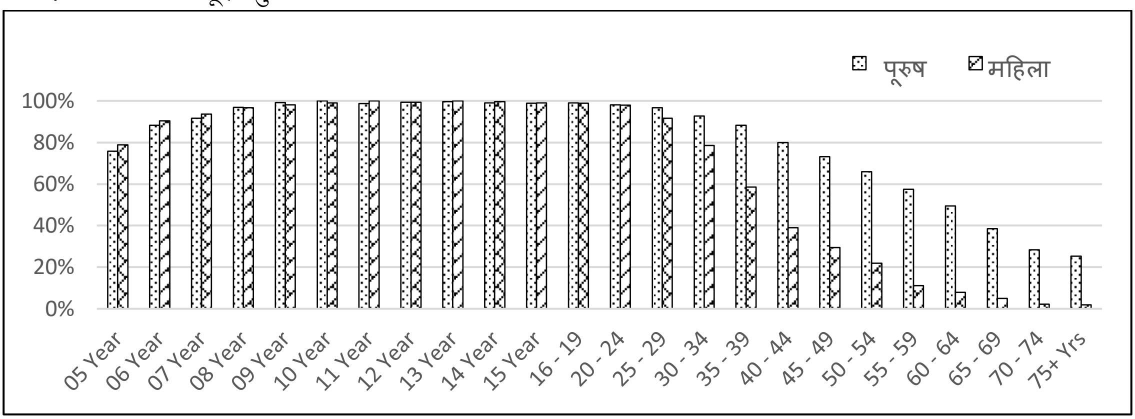

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

१०.८ अध्ययनको क्षेत्रअनुसार दश जोड दुई वा सोसरह उत्तीर्ण गरेको जनसंख्या

कालिमाटी गाउँपालिकामा दश जोड दुई वा सो सरह उत्तीर्ण गर्नेहरूमा शिक्षा संकाय सर्वाधिक रोजाइमा परेको देखिन्छ, जसमा ७२.९% (९९२ जना) विद्यार्थीहरूले अध्ययन गरेका छन्, जसमा पुरुष (५०२) र महिला (४९०) लगभग समान संख्यामा छन्। दोस्रो स्थानमा व्यवस्थापन संकाय (८.७%) छ, जुन तुलनात्मक रूपमा निकै कम भए पनि अन्य संकायहरूभन्दा बढी रोजाइमा परेको देखिन्छ। मानविकी तथा समाजशास्त्र (५.१%), स्वास्थ्य तथा चिकित्सा शास्त्र (३.५%), र विज्ञान तथा प्रविधि (१.६%) अध्ययन गर्ने विद्यार्थीहरूको संख्या न्यून छ। कृषि (१.५%), पशु विज्ञान (०.९%), इन्जिनियरिङ (०.८%), र कम्प्युटर/सूचना प्रविधि (०.७%) संकायमा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीको संख्या झन् कम छ, विशेष गरी विज्ञान, प्रविधि, इन्जिनियरिङ, र कानूनी अध्ययनतर्फ महिलाहरूको आकर्षण निकै न्यून देखिन्छ। विद्यार्थिको रोजाइ वा आकर्षण मात्र नभई प्राविधिक तथा ब्यावसायिक विषयको उपलब्धता र पहुँचको अवस्थाले पनि अद्ययनको क्षेत्रलाई प्रभाव पार्ने भएकोले यी कुराको समेत मूल्याङ्कन गर्नु पर्ने हुन्छ।

तालिका १०.७ अध्ययनको क्षेत्रअनुसार दश जोड दुई वा सोसरह उत्तीर्ण गरेको कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या

सि नं	अध्ययनको क्षेत्र	पूरुष	महिला	जम्मा	
				संख्या	प्रतिशत
१	शिक्षा	५०२	४९०	९९२	७२.९
२	व्यस्थापन	६८	५०	११८	८.७
३	मानविकी तथा समाज शास्त्र	५१	१८	६९	५.१
४	उल्लेख नगरेका	३२	१८	५०	३.७
५	स्वास्थ्य तथा चिकित्सा शास्त्र	२६	२१	४७	३.५
६	विज्ञान तथा प्रविधि	१९	३	२२	१.६
७	कृषि	१३	७	२०	१.५
८	पशु विज्ञान/ पशु निकित्सा /मत्स्य पालन	७	५	१२	०.९
९	इन्जिनियरिङ	९	२	११	०.८
१०	कम्प्यूटर/सूचना तथा प्रविधि	५	५	१०	०.७
११	कानून	१	३	४	०.३
१२	वन	३	०	३	०.२
१३	अन्य	२	१	३	०.२
१४	जम्मा	७३८	६२३	१३६१	१००.०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

१०.९ शैक्षिक संस्थाहरुको विवरण

तालिका १०.८ शैक्षिक संस्थाहरुको संख्या

क्र.सं.	शैक्षिक संस्थाहरु	नेपाल	कर्णाली	सल्यान	कालिमाटी
१	जम्मा वडा	६७४३	७१८	८३	७
२	बाल विकास केन्द्र	५०३६	६१५	६३	५
३	आधारभूत तह(१-८)	५९७८	६५४	७५	६
४	माध्यमिक तह (कक्षा १२ सम्म)	४५३३	४३२	५२	३
५	क्याम्पस/कलेज	९८०	६५	११	०
६	विद्युतको पहुँच पुगेका विद्यालय	५५०९	३७१	५७	२
७	इन्टरनेट सेवा पुगेका विद्यालय	४९६९	४२८	५४	४
८	अपाङ्गमैत्री विद्यालय	१८४६	९३	११	०
९	वाश (WASH) सुविधाभएका विद्यालय	३५३०	२४७	३५	२
१०	सार्वजनिक पुस्तकालय	८९९	५९	७	१
११	सामुदायिक सिकाइ केन्द्र	११६६	९०	५	०

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

कालिमाटी गाउँपालिकामा कुल ५३ ओटा विद्यालय मध्ये ५० ओटा सामुदायिक र ३ वटा संस्थागत विद्यालय रहेका छन् जसमध्ये माध्यमिक तहसम्म पढाइ हुने ९ वटा विद्यालय छन भने बाँकी आधारभूत वा प्राथमिक तहका विद्यालय रहेका छन्। संस्थागत तर्फ संचालनमा रहेका तीन वटै विद्यालय प्राथमिक तहसम्म संचालन भएका छन। शैक्षिकसत्र २०८१ मा कुल माध्यमिक तह पढाइ हुने ९ वटा विद्यालयमाहरुमा २,९३१ जना विद्यार्थी र प्रा.वि./आ.वि.मा पढाइ हुने ४१ वटा विद्यालयमा २,०४५ जना गरी जम्मा ४,९७६ जना विद्यार्थीले अध्ययन गरेको देखिन्छ। तहगत रुपमा हेर्दा आ.वि./प्रा.वि. तहमा अध्ययनरत विद्यार्थी को संख्या न्युन देखिएको छ। सामुदायिक तर्फका कुल ४१ वटा प्रा.वि/आ.वि मध्ये ७८% अर्थात ३२ वटा प्रा.वि./आ.वि.मा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीको संख्या ५० जनाभन्दा कम रहेको छ। यसरी माध्यमिक तहभन्दा तल्लो तहमा विद्यार्थी संख्या न्युन देखिनु सोचनीय विषय वनेको छ।

तालिका १०.९ शैक्षिक संस्थाहरुको विवरण

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	प्रकार	वडा	छात्र	छात्रा	शिक्षक
१	श्री जनता मा. वि. दमदुवाली	सामुदायिक	५	७४	९१	७
२	श्री लक्ष्मी मा. वि. बालुवा	सामुदायिक	५	७७	९४	७
३	श्री ने रा मा. वि. घुइयावारी	सामुदायिक	७	१५८	१६०	१०
४	श्री ने रा मा. वि. काफलगैरी	सामुदायिक	६	९४	१००	८
५	श्री सारदा जनकल्यान मा.वि. रामपुर	सामुदायिक	३	३८४	३७१	१८

क्र.सं.	विद्यालयको नाम	प्रकार	वडा	छात्र	छात्रा	शिक्षक
६	श्री सिर्जनशील मा. वि. झिगाने	सामुदायिक	२	१६८	१५७	११
७	श्री त्रिभुवन जनता मा. वि. लक्ष्मीपुर	सामुदायिक	१	२१९	२७२	१३
८	श्री ज्ञान ज्योति मा. वि. सुकेताल	सामुदायिक	४	१२२	१३१	९
९	श्री जनसेवा मा. वि. धाम	सामुदायिक	४	११४	१४५	७
१०	श्री ने रा आ. वि. ढोरेनी	सामुदायिक	३	१२८	१३१	११
११	श्री खड्गदेवी दलित आ. वि. हलहले	सामुदायिक	२	५	१०	२
१२	श्री ने रा आ. वि. घुरचौर	सामुदायिक	४	१९	१५	३
१३	श्री प्रभात आ. वि. जलजला	सामुदायिक	६	८३	७८	५
१४	श्री सरस्वती आ. वि. सिमलपाखा	सामुदायिक	५	४८	५९	५
१५	श्री मनकामन आ.वि.	सामुदायिक	७	४	३	१
१६	श्री सरस्वती आ. वि. फारुला	सामुदायिक	३	५४	४३	६
१७	श्री अन्तर्राष्ट्रिय युवावर्ष प्रा. वि. नारायण	सामुदायिक	४	१२	४	२
१८	श्री देउराली प्रा. वि.	सामुदायिक	२	५	८	२
१९	श्री गणेश प्रा. वि.	सामुदायिक	७	३५	३७	४
२०	श्री ज्ञान माला प्रा. वि. तोतावन्झ	सामुदायिक	१	८१	८१	४
२१	श्री इन्द्र प्रा. वि. सुनचौर	सामुदायिक	४	४४	२७	३
२२	श्री जनविकाश प्रा. वि. चोथ्रे	सामुदायिक	१	५	६	२
२३	श्री जनचेतना प्रा. वि. छापडाँडा	सामुदायिक	४	१३	११	२
२४	श्री जनजाति प्रा. वि. हात्तिदमार	सामुदायिक	५	१६	१४	२
२५	श्री जनप्रिय प्रा. वि. टाट्के	सामुदायिक	२	१२	६	२
२६	श्री जनता प्रा. वि. सुकिदह	सामुदायिक	३	९	७	२
२७	श्री जनता प्रा. वि. जुगेना	सामुदायिक	३	११	११	२
२८	श्री जनता प्रा. वि. किमिरे	सामुदायिक	३	११	१०	२
२९	श्री कैलाश प्रा. वि. च्यूरीडाँडा	सामुदायिक	६	९	६	२
३०	श्री कालिदेवी प्रा. वि. सतलखोला	सामुदायिक	१	५	७	२
३१	श्री कालिका प्रा. वि. झिरघाट	सामुदायिक	१	१६	२२	२
३२	श्री कालिका प्रा. वि. डाँडासिरखोला	सामुदायिक	१	५	२	१
३३	श्री कालिका प्रा. वि. हिगाउरे	सामुदायिक	१	६	९	२
३४	श्री लक्ष्मी प्रा. वि. धुम्क	सामुदायिक	१	१३	५	२
३५	श्री ने रा प्रा. वि. कोटवयाले	सामुदायिक	१	१७	६	२
३६	श्री ने रा प्रा. वि. ज्यामिरे	सामुदायिक	६	८	१४	३
३७	श्री ने रा प्रा. वि. कोछट्टे	सामुदायिक	२	१२	१८	२
३८	श्री ने रा प्रा. वि. तारिके	सामुदायिक	२	५	३	२
३९	श्री ने रा प्रा. वि.	सामुदायिक	५	१३	१०	३
४०	श्री ने रा प्रा. वि. धर्मपानी मधुवन	सामुदायिक	५	१३	१८	२

क.सं.	विद्यालयको नाम	प्रकार	वडा	छात्र	छात्रा	शिक्षक
४१	श्री ने रा प्रा. वि. कालाखोला	सामुदायिक	२	८	८	२
४२	श्री ने रा प्रा. वि. काल्चेडाँडा	सामुदायिक	५	३४	३९	४
४३	श्री ने रा प्रा. वि. सितलपुर	सामुदायिक	६	१४	१४	२
४४	श्री सामुदायिक जनता प्रा. वि. काफ्ली	सामुदायिक	१	८	७	२
४५	श्री सारदा दलित प्रा. वि. ठाकुरसम्म	सामुदायिक	४	३२	३२	३
४६	श्री सारदा प्रा. वि. मर्चेवारी	सामुदायिक	३	७	४	२
४७	श्री सारदा प्रा. वि. ऱ्याङ	सामुदायिक	७	२४	१६	३
४८	श्री शक्ति कमलाक्षी भगवती प्रा.वि. ढुङ्गेकटेरी	सामुदायिक	१	१९	१५	३
४९	श्री सिर्जना प्रा. वि. बल्ले	सामुदायिक	३	१	६	१
५०	श्री सुर्योदय प्रा. वि.	सामुदायिक	२	२२	२०	२
५१	श्री अल इक्वल इङ्गलिश वोर्डिङ स्कुल ढोरेनी	संस्थागत	३	५८	७०	७
५२	श्री भिवनिश्वरी इङ्गलिश बोर्डिङ्ग स्कुल	संस्थागत	२	२७	४२	४
५३	श्री कालिमाटी रामपुर इङ्गलिश बोर्डिङ स्कुल	संस्थागत	३	५४	६६	७
जम्मा				२४३५	२५४१	२१९

स्रोतः कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, २०८१

१०.१० शैक्षिक सूचकहरु

तालिका १०.१० शैक्षिक सूचकहरु

सि नं	सूचकहरु	छात्रा	छात्र	जम्मा
१	पूर्व प्राथमिक शिक्षामा कुल भर्ना दर (%)	९१	९०.८	९०.५
२	पूर्व प्राथमिक शिक्षाको अनुभव सहित कक्षा १ मा नव प्रवेशीको प्रतिशत	९७	९६.९	९६.७
३	कक्षा १ मा कूल प्रवेश दर(GIR) %	९५	९५	९५
४	कक्षा १ मा खुद प्रवेश दर(NIR)%	९४	९३.४	९३.७
५	आधारभूत तहमा कुल विद्यार्थी भर्ना दर (GER)%	९१	९०	९०.५
६	आधारभूत तहमा खुद विद्यार्थी भर्ना दर (NER)%	८९	८८	८८.५
७	कक्षा १-८ को खुद भर्ना दरमा लैङ्गिक समता सूचकाङ्क(GPI)%			९८
८	कक्षा ८ मा टिकाउ दर (Survival Rate to grade 8) %	९८	९८	९८
९	आधारभूत तहको शिक्षा पूरा गर्नेको दर (Competition Rate %)	९६	९४	९५
१०	विद्यालय वाहिर रहेका ५ -१२ वर्ष उमेर समूहका बाल बालिकाको प्रतिशत	४	५	९
११	कक्षा ९ र १० मा कुल विद्यार्थी भर्ना दर (GER)%	८०	७९	७९.५
१२	कक्षा ९ -१२ को खुद भर्ना दर(%)	८१	८०	८०.५
१३	कक्षा १० सम्मको टिकाउ दर (%)	७०	७१	७०.६
१४	कक्षा १२ सम्मको टिकाउ दर(%)	६५	२५	४५

१५	माध्यमिक तहमा खुद विद्यार्थी भर्ना दर (NER%)	७९	७९	७९
१६	कक्षा ९-१२ को खुद भर्ना दरमा लैङ्गिक समता सूचकाङ्क (GPI)	९९	९८	९८.५
१७	विद्यालय छोड्ने दर (Dropout Rate)	२	३	५

स्रोत: कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय,२०८०

तालिका १०.११ अन्य शैक्षिक सूचकहरु

सि नं	सुचकहरु	मान
१	आधारभूत तहमा शिक्षक विद्यार्थी अनुपात	१२.१
२	माध्यमिक तहमा शिक्षक विद्यार्थी अनुपात	२९.१
३	आधारभूत तहमा महिला शिक्षक प्रतिशत	४५.१
४	माध्यमिक तहमा महिला शिक्षक प्रतिशत	४
५	पेशागत तालिम प्राप्त गरेका शिक्षक संख्या	८१
६	स्वच्छ पानी तथा सरसफाई सुविधासहित शौचालय निर्माण भएका विद्यालय(%)	०
७	इन्टरनेट सुविधा पुगेका विद्यालय प्रतिशत	९९.९
८	माध्यमिक शिक्षामा प्राविधिक विषय अध्ययन गर्ने विद्यार्थीको अनुपात	५५

स्रोत: कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय ,२०८०

१०.११ विद्यालयको किसिम तथा तहअनुसार विद्यार्थी विवरण

कालिमाटी गाउँपालिकामा तहगतरुपमा विद्यार्थी संख्या हेर्दा १ देखि ५ कक्षा सम्म अध्ययन गर्ने विद्यार्थीको संख्या धरै (११६२) रहेको छ। माथिल्लो कक्षमा जाँदा विद्यार्थी संख्या क्रमिकरुपमा घट्दै गएको छ तहगत रुपमा विद्यार्थी टिकाउदर सोचनीय अवस्थामा रहेको देखिन्छ

तालिका १०.१२ विद्यालयको किसिम तथा तहअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको विद्यार्थी विवरण

सि नं	कक्षा	सामुदायिक विद्यालय		संस्थागत विद्यालय	
		छात्रा संख्या	छात्र संख्या	छात्रा संख्या	छात्र संख्या
१	१-५ सम्म	११६२	१२१४	१६८	१९५
२	६-८ सम्म	६९९	७४७	०	०
३	९-१० सम्म	४२९	४३८	०	०
४	११-१२ सम्म	२३८	२३७	०	०
५	जम्मा	२५२८	२६३६	१६८	१९५

स्रोत: कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय,२०८०

१०.१२ तहगतरुपमा सामुदायिक विद्यालयको शिक्षक विवरण

तालिका १०.१३ तहगतरुपमा सामुदायिक विद्यालयको शिक्षक विवरण

शिक्षकको तह	लिङ्ग	कार्यरत			
		स्थायी	राहत कोटा	गा.पा. शिक्षक अनुदान	अन्य
प्राथमिक विद्यालय	महिला	२०	११	२	०
	पुरुष	६०	४२	४	०
निम्न माध्यमिक विद्यालय	महिला	१	०	१	०
	पुरुष	४	१५	१६	१०
माध्यमिक विद्यालय	महिला	०	०	०	१
	पुरुष	५	०	२	१५
उच्च माध्यमिक विद्यालय	महिला	०	०	०	-
	पुरुष	०	५	४	-
जम्मा		९०	७३	२९	२६

स्रोतः कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय,२०८०

१०.१३ प्राविधिक धारतर्फ कक्षा ९-१२ को कार्यक्रम संचालन गरेका विद्यालयको विवरण

तालिका १०.१४ प्राविधिक धारतर्फ कक्षा ९-१२ को कार्यक्रम संचालन गरेका विद्यालयको विवरण

सि न	विद्यालय वा कलेजको नाम	वडा नं	पढाई हुने विषय क्षेत्र	विद्यार्थी संख्या
१	शारदा जनकल्यान मा वि रामपुर	३	कृषिबालि विज्ञान	५५

स्रोतः कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय,२०८०

खण्ड-११ आर्थिक क्रियाकलाप र रोजगारी

११.१ आर्थिक गणना २०७५ अनुसार प्रतिष्ठान संख्या र संलग्न जनशक्ति

तालिका ११.१ आर्थिक गणना २०७५ अनुसार प्रतिष्ठानको संख्या र संलग्न जनशक्ति

क्षेत्र	जम्मा प्रतिष्ठान संख्या	संलग्न जनशक्तिको संख्या		
		जम्मा	पूरुष	महिला
कर्णाली	४२८०७	११८९५१	७०८१४	४८१३७
सल्यान	६०९८	१७०१९	९८२९	७१९०
कालिमाटी	४२६	१०५८	५६९	४८९
वडा नं-१	४६	१२६	६९	५७
वडा नं-२	५७	१५९	७८	८१
वडा नं-३	१२१	२९८	१५७	१४१
वडा नं-४	७०	१४०	७८	६२
वडा नं-५	४५	१३२	७८	५४
वडा नं-६	३०	७१	४२	२९
वडा नं-७	५७	१३२	६७	६५

स्रोत: राष्ट्रिय आर्थिक गणना २०७५, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

११.२ नेपालस्तरीय औद्योगिक वर्गीकरण अनुसार प्रतिष्ठान संख्या

तालिका ११.२ नेपालस्तरीय औद्योगिक वर्गीकरणअनुसार प्रतिष्ठान संख्या

औद्योगिक वर्गीकरण	कर्णाली		सल्यान		कालिमाटी	
	प्रतिष्ठान संख्या	%	प्रतिष्ठान संख्या	%	प्रतिष्ठान संख्या	%
जम्मा	४२८०७	१००.०	६०९८	१००	४२६	१००
थोक तथा खुद्रा ब्यापार	२२७२८	५३.०९	३२५०	५३.३०	२१८	५१.१७
औद्योगिक उत्पादन	४४२८	१०.३४	६७४	११.०५	५९	१३.८५
शिक्षा	३३७४	७.८८	५२१	८.५४	५६	१३.१५
आवास तथा भोजन सेवासम्वन्धी क्रियाकलापहरु	६२३५	१४.५७	६७३	११.०४	३७	८.६९
घरजग्गा कारोवार, पेशागत वैज्ञानिक तथा प्राविधिक, प्रशासनिक, कला मनोरञ्जन र अन्य सेवा प्रदान गर्ने क्रियाकलापहरु	२००८	४.६९	२८६	४.६९	२१	४.९३
मानव स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्यका क्रियाकलापहरु	११५५	२.७०	२४१	३.९५	११	२.५८
कृषि वन र माछापालन	१५९०	३.७१	२६४	४.३३	१०	२.३५
वित्तीय तथा विमा सम्वन्धी क्रियाकलापहरु	७०६	१.६५	१११	१.८२	७	१.६४

औद्योगिक वर्गीकरण	कर्णाली		सल्यान		कालिमाटी	
	प्रतिष्ठान संख्या	%	प्रतिष्ठान संख्या	%	प्रतिष्ठान संख्या	%
यातायात तथा भण्डारण र सूचना तथा संचार	२८५	०.६७	५१	०.८४	६	१.४१
खानी तथा उत्खनन् विद्युत, ग्याँस, पानी आपुर्ति तथा निर्माण	२९८	०.७०	२७	०.४४	१	०.२३

स्रोतः राष्ट्रिय आर्थिक गणना २०७५, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

११.३ नेपालस्तरीय औद्योगिक वर्गीकरणअनुसार प्रतिष्ठानमा संलग्न ब्यक्तिको संख्या

तालिका ११.३ नेपालस्तरीय औद्योगिक वर्गीकरण अनुसार प्रतिष्ठानमा संलग्न ब्यक्तिको संख्या

औद्योगिक वर्गीकरण	कर्णाली		सल्यान		कालिमाटी	
	जनशक्ति	%	जन-शक्ति	%	जन शक्ति	%
जम्मा	११८९५१	१००	१७०१९	१००	१०५८	१००.
थोक तथा खुद्रा ब्यापार	४००२९	३३.६५	५६०४	३२.९३	४०२	३८.०
शिक्षा	२८५१८	२३.९७	४०७१	२३.९२	३२२	३०.४३
औद्योगिक उत्पादन	९८८३	८.३१	१४२६	८.३८	७८	७.३७
आवास तथा भोजन सेवासम्वन्धी क्रियाकलापहरु	१३३९८	११.२६	१४२९	८.४०	७२	६.८१
घरजग्गा कारोवार, पेशागत वैज्ञानिक तथा प्राविधिक, प्रशासनिक, कला मनोरञ्जन र अन्य सेवा प्रदान गर्ने क्रियाकलापहरु	७४८८	६.३०	८७९	५.१६	६५	६.१४
मानव स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्यका क्रियाकलापहरु	५९९७	५.०४	१०३५	६.०८	३७	३.५०
कृषि वन र माछापालन	४३२४	३.६४	१३००	७.६४	३५	३.३१
यातायात तथा भण्डारण र सूचना तथा संचार	१९४८	१.६४	४५१	२.६५	३२	३.०२
वित्तीय तथा विमा सम्वन्धी क्रियाकलापहरु	५९९४	५.०४	५८१	३.४१	१४	१.३२
खानी तथा उत्खनन् विद्युत, ग्याँस, पानी आपुर्ति तथा निर्माण	१३७२	१.१५	२४३	१.४३	१	०.०९

स्रोतः राष्ट्रिय आर्थिक गणना २०७५, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

११.४ दश वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरको जनसंख्याको आर्थिक सक्रियताको स्थिति

तालिका ११.४ दश वर्ष वा सो भन्दा बढी उमेरको जनसंख्याको आर्थिक सक्रियताको स्थिति

क्षेत्र	दश वर्ष वा सोभन्दा माथिको जनसंख्या	आर्थिक क्रियाकलापमा संलग्नताअनुसार जनसंख्या				
		आर्थिकरुपले सक्रिय			आर्थिकरुपले निस्क्रीय	आर्थिक क्रियाकलाप नखुलेको
		अक्सर सक्रिय		अक्सर निष्क्रिय		
		रोजगार	वेरोजगार			
कर्णाली	१३३७८९३	६१८४८७	५०२२८	२८९९२८	३७३०१७	६२३३
सल्यान	१९२०४४	९२३४३	६४३९	४४७२४	४७९८८	५५०
कालिमाटी	१७८८७	८७५३	५८०	५९१९	२५७३	६२
वडा नं-१	३२३२	१०४४	२७६	१४७३	४२८	११
वडा नं-२	२८४८	११५०	१२	१२८३	४००	३
वडा नं-३	३००६	१५८५	३१	८२४	५३९	२७
वडा नं-४	२८८४	१८९५	८१	६१९	२८१	८
वडा नं-५	२३१३	१३००	४६	७९७	१७०	०
वडा नं-६	१६८८	८०७	५१	५६६	२५८	६
वडा नं-७	१९१६	९७२	८३	३५७	४९७	७

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

११.५ दश वर्ष वा सोभन्दा माथिको जनसंख्याको आर्थिकरुपले सक्रिय जनसंख्या प्रतिशत

चित्र ११.१ दश वर्ष वा सोभन्दा माथिको जनसंख्याको आर्थिकरुपले सक्रिय जनसंख्या प्रतिशत

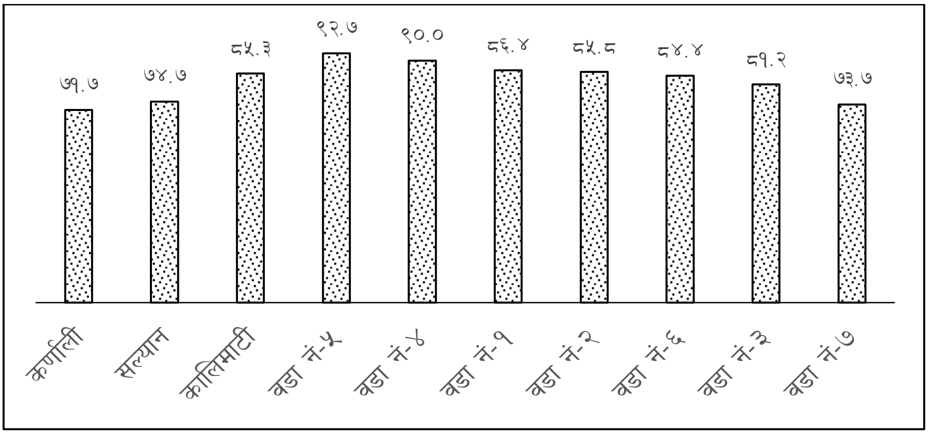

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

११.६ विगत वाह्र महिनामा आर्थिक काममा संलग्न रहेको अवधि अनुसारको जनसंख्या

तालिका ११.५ विगत वाह्र महिनामा आर्थिक काममा संलग्न रहेको अवधि अनुसारको जनसंख्या

क्षेत्र	दश वर्ष वा सोभन्दा माथिको जनसंख्या	६ महिना भन्दा वढी काम गर्नेको %	३-६ महिना काम गर्नेको %	३ महिनाभन्दा कम काम गर्नेको %	काम नगर्नेको %
नेपाल	२३९५८८६८	४१.०	११.४	१२.३	३७.५

क्षेत्र	दश वर्ष वा सोभन्दा माथिको जनसंख्या	६ महिना भन्दा वढी काम गर्नेको %	३-६ महिना काम गर्नेको %	३ महिनाभन्दा कम काम गर्नेको %	काम नगर्नेको %
कर्णाली	१३३७८९३	४२.५	१४.१	१४.२	३०.८
सल्यान	१९२०४४	४३.९	१५.६	१५.३	२७.३
कालिमाटी	१७८८७	४३.४	२४.२	१९.६	१५.१
वडा नं-१	३२३२	२८.३	३०.७	३२.१	१३.९
वडा नं-२	२८४८	३८.७	२६.६	२४.५	१४.४
वडा नं-३	३००६	४९.८	१४.०	१९.५	१९.४
वडा नं-४	२८८४	५२.९	२५.२	१३.१	१०.४
वडा नं-५	२३१३	४९.१	२६.५	१६.२	७.५
वडा नं-६	१६८८	३७.४	२६.७	२१.१	१६.८
वडा नं-७	१९१६	५०.५	१९.४	४.०	२६.३

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

११.७ आर्थिक काममा संलग्न भएको महिनाअनुसार दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्या

चित्र ११.२ कालिमाटी गाउँपालिकामा आर्थिक काममा संलग्न भएको महिनाअनुसार दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्या

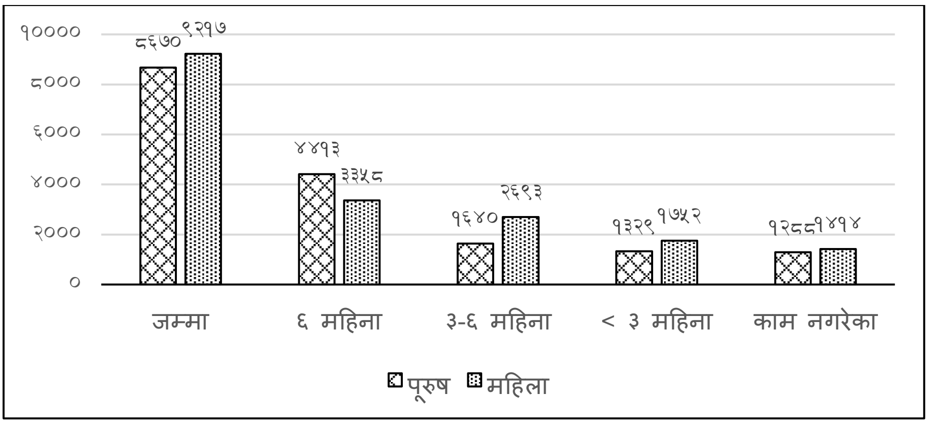

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

११.८ शैक्षिक अवस्थाअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको आर्थिक क्रियाकलाप

तालिका ११.६ उत्तीर्ण गरेको शैक्षिक तहअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको उमेरको जनसंख्याको आर्थिक क्रियाकलाप

उत्तीर्ण गरेको शैक्षिक तह	जम्मा	अक्सर सक्रिय	अक्सर निस्क्रीय	आर्थिक रुपमा सक्रिय	उल्लेख नभएको
जम्मा	१७८८७	९३३३	५९१९	२५७३	६२
निरक्षर	४३०५	२१६५	१४४१	६८५	१४

उत्तीर्ण गरेको शैक्षिक तह	जम्मा	अक्सर सक्रिय	अक्सर निस्क्रीय	आर्थिक रुपमा सक्रिय	उल्लेख नभएको
साक्षर	१३५८१	७१६८	४४७८	१८८८	४७
बाल शिक्षा	७	१	५	१	०
प्राथमिक तह	४२१२	२४०२	११३४	६६८	८
निम्न माध्यमिक तह	४०४१	१८३८	१५३३	६५८	१२
माध्यमिक	२६६५	१४००	९७९	२७४	१२
एस एल सी वा सो सरह	९०६	४२६	३४४	१३१	५
दश जोड दुई वा सो सरह	११५५	७०६	३२७	११५	७
स्नातक	१४७	११४	२४	९	०
स्नातकोत्तर	५९	४९	६	३	१
अन्य	२	२	०	०	०
तह उल्लेख नभएको	२५४	१४५	८९	२०	०
थाहा नभएको	७२	४७	१८	५	२
कहिल्यै विद्यालय नगएको	६१	३८	१९	४	०
साक्षरता स्थिति नखुलेको	१	०	०	०	१

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

११.९ कृषि तथा गैरकृषि क्षेत्रमा रोजगारको अवस्था

निम्न तालिकाअनुसार नेपालमा रोजगारीको प्रमुख क्षेत्रको रुपमा कृषि क्षेत्र रहेको छ, जहाँ कुल रोजगार जनसंख्याको ५७.३१% कृषि क्षेत्रमा संलग्न छन् भने ४२.६३% गैरकृषि क्षेत्रमा संलग्न छन्। तर कर्णाली प्रदेश र विशेषतः सल्यान जिल्लामा कृषि क्षेत्रमा निर्भरता झन् उच्च देखिन्छ। सल्यानमा ७७.७५% र कालिमाटी गाउँपालिकामा झनै बढी ८७.०७% रोजगारी कृषि क्षेत्रमा छन्। वडा स्तरमा हेर्दा, वडा नं-६ मा सर्वाधिक ९०.२४% जनसंख्या कृषि रोजगारीमा संलग्न रहेको पाइन्छ। वास्तवमा ग्रामीण र दुर्गम क्षेत्रहरूमा गैरकृषि रोजगारीको अवसर सीमित हुँदा, जनसंख्याको ठुलो हिस्सा कृषि क्षेत्रमा निर्भर रहन बाध्य छ। यसले आर्थिक विविधीकरणको अभाव र विकासको असमानता प्रस्ट पार्दछ।

तालिका ११.७ कृषि तथा गैरकृषि क्षेत्रमा रोजगारको अवस्था

क्षेत्र	रोजगार जनसंख्या (%)	कृषि क्षेत्रको रोजगार (%)	गैर कृषि क्षेत्रमा रोजगा (%)
नेपाल	१४९८३३१०	५७.३१	४२.६३
कर्णाली	९२६३४०	७३.७३	२६.१८
सल्यान	१३९५७६	७७.७५	२२.१९
कालिमाटी	१५१८५	८७.०७	१२.८८
वडा नं-१	२७८३	८९.९	१०.०३
वडा नं-२	२४३८	८७.४५	१२.५५
वडा नं-३	२४२४	८०.४	१९.६

क्षेत्र	रोजगार जनसंख्या (%)	कृषि क्षेत्रको रोजगार (%)	गैर कृषि क्षेत्रमा रोजगा (%)
वडा नं-४	२५८५	८९.२८	१०.७२
वडा नं-५	२१३९	८५.७९	१४.०७
वडा नं-६	१४०४	९०.२४	९.६२
वडा नं-७	१४१२	८७.०४	१२.९६

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

११.१० रोजगारको घरायसी तथा गैरघरायसी क्षेत्रअनुसार जनसंख्या

नेपालमा दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्याको २३.८% गैरघरायसी क्षेत्रमा, ३८.७% घरायसी क्षेत्रमा, र ३७.५% ले कुनै पनि काम नगरेको अवस्था छ। कर्णाली प्रदेश र सल्यानमा गैरघरायसी रोजगारीको प्रतिशत राष्ट्रिय स्तरभन्दा झनै कम (क्रमशः १५.९% र १४.१%) देखिन्छ भने घरायसी क्षेत्रमा संलग्नता बढी छ (५३.२% र ५८.६%)। विशेषतः कालिमाटी गाउँपालिका र यहाँका वडाहरूमा घरायसी रोजगारीको हिस्सा अत्यधिक उच्च छ जस्तै- वडा नं-५ मा ८६.१% जनसंख्या घरायसी क्षेत्रमा संलग्न छन्। यसले ग्रामीण क्षेत्रमा महिलाहरू विशेष गरी घरायसी काममा संलग्न रहने प्रवृत्ति देखाउछ, र गैरघरायसी रोजगारका अवसर सीमित रहेको झल्काउँछ। कालिमाटी गाउँपालिकामा समग्र नेपाल कर्णाली प्रदेश र सल्यान जिल्लाको तुलनामा काम नगर्नेको प्रतिशत न्यून रहेको देखिन्छ।

तालिका ११.८ रोजगारको घरायसी तथा गैरघरायसी क्षेत्रअनुसारको दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्या

क्षेत्र	दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्या			गैरघरायसी क्षेत्रमा काम गर्नेको प्रतिशत			घरायसी क्षेत्रमा काम गर्नेको प्रतिशत			काम नगर्नेको प्रतिशत		
	जम्मा	पूरुष	महिला	जम्मा	पूरुष	महिला	जम्मा	पूरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला
नेपाल	२३९५८८६८	११५१९६२१	१२४३९२४७	२३.८	२९.०	१९.१	३८.७	३९.४	३८.०	३७.५	३१.६	४२.९
कर्णाली	१३३७८९३	६४१८५८	६९६०३५	१५.९	१९.७	१२.५	५३.२	५१.२	५५.१	३०.८	२९.०	३२.४
सल्यान	१९२०४४	९०८८१	१०११६३	१४.१	१७.६	१०.९	५८.६	५६.५	६०.४	२७.३	२५.९	२८.६
कालिमाटी	१७८८७	८६७०	९२१७	१०.३	१३.३	७.५	७४.६	७१.८	७७.२	१५.१	१४.९	१५.३
वडा नं-१	३२३२	१५९३	१६३९	८.२	११.१	५.४	७७.८	७४.५	८१.२	१३.९	१४.४	१३
वडा नं-२	२८४८	१३७०	१४७८	९.१	११.९	६.५	७६.५	७१.८	८०.९	१४.४	१६.४	१२.६
वडा नं-३	३००६	१४०९	१५९७	१३.७	१५.८	११.८	६७.०	६६.३	६७.६	१९.४	१७.९	२०.७
वडा नं-४	२८८४	१३८७	१४९७	१४.३	२१.१	८.०	७५.३	६८.६	८१.६	१०.४	१०.४	१०.४
वडा नं-५	२३१३	११८५	११२८	६.२	७.५	४.९	८६.१	८६.१	८६.२	७.५	६.२	९.०
वडा नं-६	१६८८	८२९	८५९	९.५	११.५	७.६	७३.७	७३.८	७३.६	१६.८	१४.७	१८.९
वडा नं-७	१९१६	८९७	१०१९	१०.०	१२.६	७.७	६३.७	६०.२	६६.८	२६.३	२७.२	२५.५

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

११.११ उमेरअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको आर्थिकरुपले निष्क्रिय जनसंख्या

तालिका ११.९ दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको कुल जनसंख्यामध्ये उमेरअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको आर्थिकरुपले निष्क्रिय जनसंख्या

उमेर समूह	१० वर्ष वा सो भन्दा माथिको जम्मा जनसंख्या			आर्थिकरुपले निष्क्रिय जनसंख्या %		
	जम्मा	पुरुष	महिला	जम्मा	पुरुष	महिला
१० – १४	२५२३	१३१५	१२०८	४२.०९	४१.०६	४३.२१
१५ – १९	२७४०	१४३५	१३०५	१९.५३	१८.९५	२०.१५
२० – २४	२१९७	१०२६	११७१	६.०१	५.०७	६.८३
२५ – २९	१८०५	८३८	९६७	१.६६	२.०३	१.३४
३० – ३४	१५१३	७००	८१३	१.२६	१.००	१.४८
३५ – ३९	१३३९	५९५	७४४	१.१९	१.५१	०.९४
४० – ४४	१२१६	५५३	६६३	१.८१	१.६३	१.९६
४५ – ४९	१०२१	४६३	५५८	१.०८	०.६५	१.४३
५० – ५४	१०००	४९०	५१०	३.२०	२.४५	३.९२
५५ – ५९	७०६	३५८	३४८	६.०९	४.४७	७.७६
६० – ६४	६०९	२७९	३३०	१६.५८	१२.५४	२०.००
६५ – ६९	५२३	२६२	२६१	३०.७८	२२.९०	३८.७०
७० – ७४	३६५	१९०	१७५	५२.३३	४८.४२	५६.५७
७५+	३३०	१६६	१६४	६६.०६	६०.८४	७१.३४
जम्मा	१७८८७	८६७०	९२१७	१४.३८	१४.१३	१४.६३

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

११.१२ आर्थिकरुपले सक्रिय जनसंख्याको मुख्य पेशाअनुसारको विवरण

तालिका ११.१० दश वर्ष वा सोभन्दा माथिको आर्थिकरुपले सक्रिय जनसंख्याको मुख्य पेशाअनुसारको विवरण

मुख्य पेशा	कर्णाली		सल्यान		कालिमाटी	
	जनसंख्या	प्रतिशत	जनसंख्या	प्रतिशत	जन संख्या	प्रतिशत
कृषि, वन र माछापालन कार्यका दक्ष कामदारहरू	६४६७९३	६९.८२	१०४०३०	७४.५३	१२८१४	८४.३९
सामान्य वा प्राथमिक पेशाका कामदारहरू	१३०२९९	१४.०७	१७३६२	१२.४४	११२१	७.३८
सेवा तथा वस्तु बिक्री गर्ने कामदारहरू	३१०५४	३.३५	३१६९	२.२७	२४३	१.६०
व्यवस्थापकहरू	२९७६१	३.२१	३३४०	२.३९	२१२	१.४०
शिल्पकला तथा कालिगढ र यस सम्बन्धी व्यापार गर्ने कामदारहरू	२७५७७	२.९८	४३००	३.०८	२८९	१.९०
पेशाविद्हरू	२६६४४	२.८८	३२६७	२.३४	२८१	१.८५
प्राविधिक तथा सहायक पेशाविद्हरू	१००७६	१.०९	९५०	०.६८	४१	०.२७
यन्त्र तथा मेसिन अपरेटर र जडान गर्ने कामदारहरू	९५६१	१.०३	१६७३	१.२०	१२०	०.७९
सैनिक अधिकारीहरू	७१८१	०.७८	७६२	०.५५	११	०.०७

कार्यालय सहायकहरू	६५७२	०.७१	६४८	०.४६	४७	०.३१
पेशा उल्लेख नभएको	८२२	०.०९	७५	०.०५	६	०.०४
जम्मा	९२६३४०	१००	१३९५७६	१००	१५१८५	१००

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

११.१३ मुख्य पेशा र उमेर समूहअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या

तालिका ११.११ मुख्य पेशा र उमेर समूहअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या

मुख्य पेशा	जम्मा	उमेर समूह (वर्ष) अनुसार जनसंख्या					
		१०-१९	२०-२९	३०-३९	४०-४९	५०-५९	६०+
कृषि, वन र माछापालन कार्यका दक्ष कामदारहरू	१२८१४	३१११	३२०८	२२२६	१८७८	१४४३	९४८
सामान्य वा प्राथमिक पेशाका कामदारहरू	११२१	४१२	२०७	१८२	८४	८५	१५१
शिल्पकला तथा कालिगढ र यस सम्बन्धी व्यापार गर्ने कामदारहरू	२८९	२४	८९	६९	५३	३८	१६
पेशाविद्हरू	२८१	६	८६	१२३	४९	१५	२
सेवा तथा वस्तु बिक्री गर्ने कामदारहरू	२४३	२२	७२	७२	४५	१४	१८
व्यवस्थापकहरू	२१२	७	४८	६९	५६	२१	११
यन्त्र तथा मेसिन अपरेटर र जडान गर्ने कामदारहरू	१२०	१४	५४	३४	१५	२	१
कार्यालय सहायकहरू	४७	५	१६	१४	६	३	३
प्राविधिक तथा सहायक पेशाविद्हरू	४१	०	१६	१०	१०	५	०
सैनिक अधिकारीहरू	११	०	६	४	१	०	०
पेशा उल्लेख नगरेका	६	१	१	१	१	२	०
जम्मा	१५१८५	३६०२	३८०३	२८०४	२१९८	१६२८	११५०

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

११.१४ आर्थिक क्रियाकलापको औद्योगिक क्षेत्रअनुसार जनसंख्या

तालिका ११.१२ औद्योगिक वर्गीकरणअनुसार दस वा सो भन्दा माथिको आर्थिकरुपले सक्रिय जनसंख्या

क सं	नेपाल स्तरीय औद्योगिक वर्गीकरण	कर्णाली		सल्यान		कालिमाटी	
		संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
	जम्मा	९२६३४०	१००.०	१३९५७६	१००.०	१५१८५	१००.०
१	कृषि वन तथा माछापालन	६८२९९७	७३.७३	१०८५१९	७७.७५	१३२२२	८७.०७
२	थोक तथा खुद्रा व्यापार	७२७२०	७.८५	८६९१	६.२३	५१६	३.४०
३	निर्माण	४८५२०	५.२४	७६०४	५.४५	३५५	२.३४
४	शिक्षा	२४०९६	२.६०	३१३४	२.२५	२९५	१.९४

क सं	नेपाल स्तरीय औद्योगिक वर्गीकरण	कर्णाली		सल्यान		कालिमाटी	
		संख्या	%	संख्या	%	संख्या	%
	जम्मा	९२६३४०	१००.०	१३९५७६	१००.०	१५१८५	१००.०
५	सार्वजनिक प्रशासन तथा रक्षा	२०८४३	२.२५	१९०९	१.३७	६८	०.४५
६	अन्य सेवा प्रदान गर्ने क्रियाकलापहरु	१८६५०	२.०१	२३२०	१.६६	१२०	०.७९
७	औद्योगिक उत्पादन	१३३४८	१.४४	२१७७	१.५६	२०८	१.३७
८	आवास तथा भोजन सेवा सम्वन्धी क्रियाकलापहरु	८७१३	०.९४	८४६	०.६१	४६	०.३०
९	यातायात तथा भण्डारण	८७०३	०.९४	१३४४	०.९६	८६	०.५७
१०	मानव स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्यका क्रियाकलापहरु	७२६१	०.७८	८५८	०.६१	६८	०.४५
११	रोजगारदाताका रुपमा घरपरिवारका घरायसी क्रियाकलापहरु	६८३१	०.७४	७६४	०.५५	१२४	०.८२
१२	वित्तीय तथा बिमासम्वन्धी क्रियाकलापहरु	४२६२	०.४६	४७९	०.३४	२६	०.१७
१३	पेशागत वैज्ञानिक तथा प्राविधिक क्रियाकलापहरु	२०९०	०.२३	२३९	०.१७	१२	०.०८
१४	अन्य	७३०६	०.७९	६९२	०.५०	३९	०.२६

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

११.१५ औद्योगिक वर्गीकरण र लिङ्गअनुसार आर्थिकरुपले सक्रिय जनसंख्या

तालिका ११.१३ औद्योगिक वर्गीकरण र लिङ्गअनुसार दस वा सो भन्दा माथिको कालिमाटी गाउँपालिकाको आर्थिकरुपले सक्रिय जनसंख्या

सि न	औद्योगिक वर्गीकरण	पूरुष		महिला		जम्मा
		संख्या	%	संख्या	%	जनसंख्या
१	जम्मा	७३८२	४८.६१	७८०३	५१.३९	१५१८५
२	कृषि वन तथा माछापालन	६२२२	४७.०६	७०००	५२.९४	१३२२२
३	थोक तथा खुद्रा व्यापार	२४९	४८.२६	२६७	५१.७४	५१६
४	निर्माण	२८८	८१.१३	६७	१८.८७	३५५
५	शिक्षा	१६५	५५.९३	१३०	४४.०७	२९५
६	औद्योगिक उत्पादन	१२५	६०.१०	८३	३९.९०	२०८
७	रोजगारदाताका रुपमा घरपरिवारका घरायसी क्रियाकलापहरु	१८	१४.५२	१०६	८५.४८	१२४
८	अन्य सेवा प्रदान गर्ने क्रियाकलापहरु	७२	६०.००	४८	४०.००	१२०
९	यातायात तथा भण्डारण	८३	९६.५१	३	३.४९	८६
१०	सार्वजनिक प्रशासन तथा रक्षा	४९	७२.०६	१९	२७.९४	६८
११	मानव स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्यका क्रियाकलापहरु	३२	४७.०६	३६	५२.९४	६८
१२	आवास तथा भोजन सेवा सम्वन्धी क्रियाकलापहरु	२५	५४.३५	२१	४५.६५	४६
१३	वित्तीय तथा बिमासम्वन्धी क्रियाकलापहरु	१७	६५.३८	९	३४.६२	२६
१४	पेशागत वैज्ञानिक तथा प्राविधिक क्रियाकलापहरु	११	९१.६७	१	८.३३	१२
१५	अन्य	२६	६६.६७	१३	३३.३३	३९

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

११.१६ आर्थिकरुपले सक्रिय जनसंख्याको रोजगारको संस्थागत क्षेत्र

तालिका ११.१४ दस वा दस वर्षमाथिको आर्थिकरुपले सक्रिय जनसंख्याको रोजगारको संस्थागत क्षेत्र

रोजगारको संस्थागत क्षेत्र	कर्णाली		सल्यान		कालिमाटी	
	जनसंख्या	%	जनसंख्या	%	जनसंख्या	%
घरायसी क्षेत्र	७१२०४५	७६.८७	११२४८२	८०.५९	१३३३८	८७.८४
गैरवित्तीय संस्था	१६२७४०	१७.५७	२१४९९	१५.४०	१३७०	९.०२
सरकारी	४३७७१	४.७३	४७७२	३.४२	३५८	२.३६
वित्तीय संस्था	४२७७	०.४६	४७९	०.३४	२६	०.१७
नाफा नकमाउने संस्था	२५०२	०.२७	२७२	०.१९	८८	०.५८
उल्लेख नभएका	१००५	०.११	७२	०.०५	५	०.०३
जम्मा	९२६३४०	१००.००	१३९५७६	१००.००	१५१८५	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

११.१७ आर्थिकरुपले निष्क्रिय हुनुको कारणअनुसार जनसंख्या

विगत वाह्र महिनामा आर्थिक काम नगरेका वा छ महिनाभन्दा कम समय काम गरेका दस वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्यालाई आर्थिकरुपले निष्क्रिय हुनुको कारणअनुसार तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। जसअनुसार प्रमुख तीन कारण हरुमा विद्यार्थी, घरधन्दा र अन्य कारण उल्लेख गरिएको छ।

तालिका ११.१५ आर्थिकरुपले निष्क्रिय हुनुको कारणअनुसार जनसंख्या

आर्थिक रुपले निष्क्रिय हुनुको कारण	कर्णाली		सल्यान		कालिमाटी	
	जनसंख्या	%	जनसंख्या	%	जनसंख्या	%
विद्यार्थी	३४७८२७	४५.२१	४४७७५	४१.५७	४०५०	४०.०४
घरधन्दा	१५९०४२	२०.६७	२५०७१	२३.२८	३०४३	३०.०८
अन्य	१३०२८६	१६.९४	१८०४३	१६.७५	१०५०	१०.३८
वृद्ध अवस्था	५८३३८	७.५८	९०२४	८.३८	८६१	८.५१
पारीवारिक हेरचाह	४३६०४	५.६७	७०४५	६.५४	७१५	७.०७
अशक्त/ विरामी	१५१९४	१.९७	२२४१	२.०८	२४८	२.४५
उल्लेख नगरेका	७०११	०.९१	७०८	०.६६	८९	०.८८
पेन्सन/आयस्ता	६१८६	०.८०	६४४	०.६०	४६	०.४५
सामाजिक कार्य/स्वयम् सेवा	१८३५	०.२४	१५३	०.१४	१४	०.१४
जम्मा	७६९३२३	१००.००	१०७७०४	१००.००	१०११६	१००.००

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

११.१८ आर्थिक कामको क्षेत्र र पेशा अनुसारको कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या

तालिका ११.१६ कालिमाटी गाउँपालिकाको दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्याको आर्थिक कामको क्षेत्र र पेशा अनुसारको जनसंख्या

औद्योगिक वर्गीकरण	पेशागत वर्गीकरण									
	जम्मा जन संख्या	कृषि, वन र माछापालन कार्यका दक्ष कामदारहरू	सामान्य वा प्राथमिक पेशाका	शिल्पकला तथा कालिगढ र यस सम्बन्धी व्यापार गर्ने कामदार	पेशाविद्हरू	सेवा तथा वस्तु बिक्री	व्यवस्थापकहरू	यन्त्र तथा मेसिन अपरेटर र जडान गर्ने कामदारहरू	कार्यालय	अन्य
जम्मा	१५१८५	१२८१४	११२१	२८९	२८१	२४३	२१२	१२०	४७	५८
कृषि वन तथा माछापालन	१३२२२	१२८११	३५३	०	३	२	२६	१७	४	६
थोक तथा खुद्रा व्यापार	५१६	०	२४४	५	१	१९५	६९	२	०	०
निर्माण	३५५	०	२२०	११२	२	१	१३	३	१	३
शिक्षा	२९५	०	३७	०	२२३	०	२५	०	५	५
औद्योगिक उत्पादन	२०८	०	६	१५०	४	१०	८	२७	१	२
रोजगारदाताका रुपमा घरपरिवारका घरायसी क्रियाकलापहरु	१२४	०	१२४	०	०	०	०	०	०	०
अन्य सेवा प्रदान गर्ने क्रियाकलापहरु	१२०	०	८६	१३	५	७	७	०	१	१
यातायात तथा भण्डारण	८६	०	११	०	०	१	०	६७	६	१
सार्वजनिक प्रशासन तथा रक्षा	६८	०	५	१	२	१०	२९	१	४	१६
मानव स्वास्थ्य तथा सामाजिक कार्यका क्रियाकलापहरु	६८	०	२१	०	२६	२	३	०	०	१६
आवास तथा भोजन सेवा सम्वन्धी क्रियाकलापहरु	४६	०	९	२	१	७	२६	०	०	१
वित्तीय तथा बिमासम्वन्धी क्रियाकलापहरु	२६	०	०	०	१	८	३	०	१४	०
अन्य	५१	३	५	६	१३	०	३	३	११	७

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

११.१९ कृषि बाहेकका साना घरेलु व्यवसाय संचालन गर्ने परिवार

तालिका ११.१७ कृषि बाहेकका साना घरेलु व्यवसाय संचालन गर्ने परिवार

साना तथा घरेलु ब्यवसायको प्रकार	लिङ्ग	नेपाल	कर्णाली	सल्यान	कालिमाटी
घरेलु उद्योग	पूरुष	७२५३६	४१७५	७२९	७९
	महिला	६५१०८	२७४१	३७६	३३
ब्यापार	पूरुष	१५५८६६	७१९२	८९६	७८
	महिला	१५४९८५	८९७६	१०५३	१२५
यातायात	पूरुष	२७५५९	९३९	९७	८
	महिला	७०९७	३१३	३५	४
सेवा	पूरुष	४३९३७	२४७८	५७८	२९
	महिला	२५२४०	१४१८	३०१	२८
अन्य	पूरुष	४५६३५	२५८०	३२२	२८
	महिला	२९९२४	१६५१	३०८	१८
साना तथा घरेलु ब्यवसायको प्रकार उल्लेख नभएका		२१६०५	१३८८	१५१	२३
साना तथा घरेलु ब्यवसाय संचालन गरेका जम्मा परिवार		६४९४९२	३३८५१	४८४६	४५३
साना तथा घरेलु ब्यवसाय संचालन नगरेका परिवार		६०११३४९	३३२१८६	४९८२६	४५१९
साना तथा घरेलु ब्यवसाय संचालन गरेका जम्मा परिवार (प्रतिशत)		९.७५%	९.२५%	८.८६%	९.११%
जम्मा परिवार		६६६०८४१	३६६०३७	५४६७२	४९७२

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

११.२० सम्पन्नताको पञ्चमक वर्गिकरण अनुसारको जनसंख्या तथा परिवार संख्या

तालिका ११.१८ जनगणनामा आधारित सम्पन्नताको पञ्चमक वर्गिकरण अनुसारको जनसंख्या

क्षेत्र	जम्मा जनसंख्या	सम्पन्नताको पञ्चमक वर्गीकरणअनुसार जनसंख्या (%)				
		अति गरिव	गरिव	मध्यम	धनी	अतिधनी
नेपाल	२८९२५४८०	१९.९१	२०.४२	२०.६९	१८.९२	२०.०६
कर्णाली	१६७५२०४	५२.३४	२८.८८	९.३	५.५	३.९८
सल्यान	२३७३८७	४०.१६	४२.८५	११.८६	३.३४	१.७९
कालिमाटी	२२२०६	५८.६६	३२.८८	७.१५	१.०६	०.२५
वडा नं-१	४००९	७०.३४	२७.८४	१.८	०.०२	०
वडा नं-२	३६०९	५५.९४	३८.८८	४.२७	०.९१	०
वडा नं-३	३७४९	४५.५१	३६.२८	१३.३१	३.७९	१.१२
वडा नं-४	३५६४	५०.२८	३७.८८	१०.६३	०.९३	०.२८
वडा नं-५	२७९५	७१.५९	२३.८६	३.९७	०.४७	०.११
वडा नं-६	२०९५	६८.५	२७.३५	३.९१	०.२४	०

वडा नं-७	२३८५	५२.५८	३४.८८	१२.१६	०.३४	०.०४

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

तालिका ११.१९ सम्पन्नताको पञ्चमक वर्गिकरणअनुसार परिवार

क्षेत्र	जम्मा परिवार	सम्पन्नताको पञ्चमक वर्गीकरणअनुसार परिवार संख्या (%)				
		अति गरिव	गरिव	मध्यम	धनी	अति धनी
नेपाल	६६६०८४१	२०.२६	१९.७१	२०.०१	२०.०५	१९.९८
कर्णाली	३६६०३७	५१.२७	२७.९३	९.८९	६.७५	४.१७
सल्यान	५४६७२	४१.९९	४०.५६	११.५३	४.०५	१.८८
कालिमाटी	४९७२	५९.७३	३१.५२	७.२६	१.२१	०.२८
वडा नं-१	८६०	७२.३३	२६.०५	१.५१	०.१२	०
वडा नं-२	८१२	५७.७६	३६.५८	४.५६	१.११	०
वडा नं-३	८६४	४६.९९	३४.४९	१३.४३	३.९४	१.१६
वडा नं-४	८०८	५१.४९	३६.७६	१०.५२	०.९९	०.२५
वडा नं-५	५९३	७२.८५	२२.४३	४.०५	०.५१	०.१७
वडा नं-६	४७२	६६.५३	२९.६६	३.६	०.२१	०
वडा नं-७	५६३	५५.२४	३१.६२	१२.२६	०.७१	०.१८

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

माथिको तालिकामा सम्पन्नताको पंचमक वर्गीकरणअनुसार राष्ट्रियस्तरमा पाँचवटै वर्गमा परिवारहरू लगभग समान छन्, जहाँ अति गरिब (२०.२६%) देखि अति धनी (१९.९८%) सम्मको हिस्सा करिब बराबरी छ। तर कर्णाली प्रदेशमा अति गरिब परिवारहरूको हिस्सा अत्यधिक (५१.२७%) रहेको छ, र अति धनी परिवारको संख्या मात्र ४.१७% मा सीमित छ। सल्यान र कालिमाटीमा यो अवस्था झन् गम्भीर देखिन्छ, जहाँ क्रमशः ४१.९९% र ५९.७३% परिवारहरू अति गरिब वर्गमा छन्। वडा तहमा झर्दा, वडा नं-१ र वडा नं-५ मा त ७०% भन्दा बढी परिवारहरू अति गरिब श्रेणीमा पर्छन्, र धनी तथा अति धनी वर्गको उपस्थिति नगण्य छ। ग्रामीण तथा विकट क्षेत्रहरूमा आर्थिक असमानता तीव्र छ।

११.२१ प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत वेरोजगारको सूचिमा सुचिकृत ब्यक्तिको संख्या

तालिका ११.२० प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत वेरोजगारको सूचिमा सुचिकृत ब्यक्तिको संख्या

विवरण	आर्थिक वर्ष			
	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१	कैफियत
सुचिकृत भएका ब्यक्तिको संख्या	५०१९	५०००	४०५	
रोजगार प्राप्त गरेका ब्यक्तिको संख्या	७२०	३०३	७०	

स्रोतः कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

खण्ड-१२ कृषि, वन तथा वातावरण

१२.१ कृषक परिवार संख्या, क्षेत्रफल, कित्ता संख्या, औसत कित्ता संख्या तथा सिंचित क्षेत्रफल

सल्यान जिल्लामा ४९,२७४ कृषक परिवारले २०,४४४ हेक्टर जग्गामा खेती गर्दै आएका छन्, र सिचित क्षेत्रफलको हिस्सा झण्डै २६.८% छ। कालिमाटीमा कृषक परिवारको संख्या ४,५३० रहेको छ भने सिँचित क्षेत्रफल प्रतिशत ४९.६% रहेको छ, जुन कर्णाली (२८.८%) र सल्यानभन्दा (२६.८%) उच्च हो। औसत कित्ता संख्याको आधारमा हेर्दा कर्णालीमा एक परिवारले सबैभन्दा बढी ३.४ कित्ता चलन गरेको देखिन्छ भने कालिमाटीमा यो संख्या सबैभन्दा कम १.८ मात्र छ। यसबाट देखिन्छ कि सिचाइ पहुँच र कित्ताको संख्या स्थानअनुसार फरक छ।

तालिका १२.१ कृषक परिवार संख्या, क्षेत्रफल, कित्ता संख्या, औसत कित्ता संख्या तथा सिंचित क्षेत्रफल

कृषिसम्वन्धी विवरण	नेपाल	कर्णाली	सल्यान	कालिमाटी
कृषक परिवारको संख्या	४१३०७८९	३०२६४०	४९२७४	४५३०
कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको क्षेत्रफल (हेक्टर)	२२१८४१०	११७४११	२०४४४	१५५२
सिंचित क्षेत्रफल (हेक्टर)	१२०९२६६	३३८२७	५४८१	७६९
सिंचित क्षेत्रफल (%)	५४.५	२८.८	२६.८	४९.६
जम्मा कित्ता संख्या	११५८३९५०	१०१७९२४	१३६३५८	८३२९
प्रतिपरिवार औसत कित्ता संख्या	२.८	३.४	२.८	१.८

स्रोतः राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

१२.२ कृषि चलनले चलन गरेको जग्गाको उपभोग

राष्ट्रिय कृषिगणनामा जग्गाको उपभोग भन्नाले कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको स्वामित्व वा भोगचलनको स्वामित्वलाई वुझिन्छ। कालिमाटी गाउँपालिकामा अधिकांश (९७.७%) कृषिक परिवारले आफ्नै हकको जग्गामात्र कमाएको देखिन्छ भने अन्य प्रकारको स्वामित्वको जग्गा कमाउने कृषक परिवार नगण्य छन्। जुन नेपाल कर्णाली प्रदेश र सल्यान जिल्लाको तुलनामा वढी हो।

तालिका १२.२ कृषि चलनले चलन गरेको जग्गाको उपभोग

चलन गरेको जग्गाको भू-उपभोग (Tenure of Land)			नेपाल	कर्णाली	सल्यान	कालिमाटी
कृषक परिवारको जम्मा संख्या			४१३०७८९	३०२६४०	४९२७४	४५३०
कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर.)			२२१८४१०	११७४११	२०४४४	१५५२
एक प्रकारको स्वामित्व	परिवारको हकको जग्गामात्र कमाउने	परिवार संख्या	३३७२०२६	२८१०१७	४७७५६	४४४६
		क्षेत्रफल (हेक्टर)	१६९९८२८.४	१०६८६२.७	१९५९९.२	१५१०.८
	अरुको हकको जग्गामात्र कमाउने	परिवार संख्या	५९०९१	५५२	५६	१०
		क्षेत्रफल (हेक्टर)	२८८८४.८	१३०.१	२०.८	०.२

	अन्य प्रकारको उपभोग अन्तर्गत	परिवार संख्या	१०२८१	४६	०	०
		क्षेत्रफल (हेक्टर)	२२७६.३	९.९	०	०
एकभन्दा बढी प्रकारको स्वामित्व		परिवार संख्या	६८९३९१	२१०२५	१४६१	७३
		क्षेत्रफल (हेक्टर)	४८७४२०.४	१०४०८.२	८२४.४	४०.६

स्रोतः राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

चित्र १२.१ कृषि चलनले प्रयोग गरेको जग्गाको भू-उपभोगअनुसार कृषक परिवार (%)

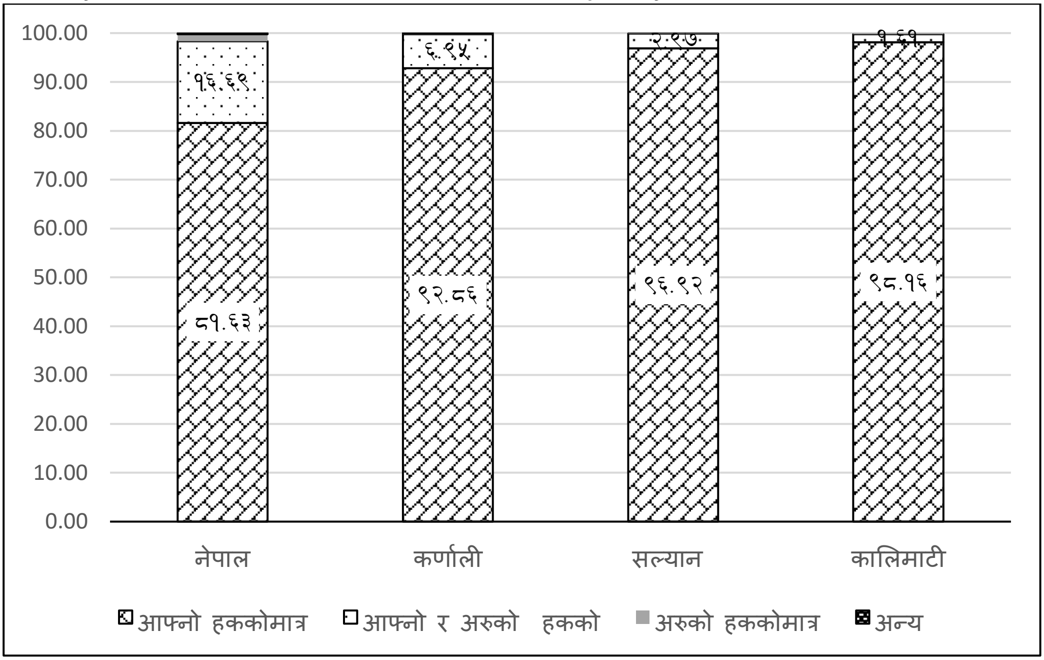

स्रोतः राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

१२.३ कृषि चलनले चलन गरेको जग्गाको उपयोग

तालिका १२.३ कृषि चलनले चलन गरेको जग्गाको उपयोग

जग्गाको उपयोग		नेपाल	कर्णाली	सल्यान	कालिमाटी
कृषक परिवारको जम्मा संख्या		४१३०७८९	३०२६४०	४९२७४	४५३०
कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल (हेक्टर)		२२१८४१०	११७४११	२०४४४	१५५२
जम्मा खेतीयोग्य जग्गा	परिवार संख्या	४०३२४५४.०	३००९२३.५	४८९०१.३	४५१९.५
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	१८०३७५६.३	९६९३३.८	१६५४५.४	१३५३.८
अस्थायी बाली लागेको जग्गा	परिवार संख्या	४०२५३८६.१	३००७९०.४	४८९०१.३	४५१९.५
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	१७३०९८१.०	९२०४९.३	१५५८४.०	१३०९.७

जग्गाको उपयोग		नेपाल	कर्णाली	सल्यान	कालिमाटी
अन्य खेतीयोग्य जग्गा	परिवार संख्या	५५६१५०.४	५६६७९.८	९८३१.०	६८८.९
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	७२७७५.३	४८८४.५	९६१.४	४४.०
स्थायी बाली लागेको जग्गा	परिवार संख्या	९५८८३२.३	७७२१८.५	१०३०१.२	९३८.५
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	१४५३६२.९	५६६५.५	९१६.९	३९.१
स्थायी चौर चरन, निजि बनबनेलो, पोखरी तथा अन्य जग्गा	परिवार संख्या	४१३०७८९.२	३०२६३९.६	४९२७३.८	४५३०.०
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	२६९२९०.७	१४८११.६	२९८२.०	१५८.७

स्रोतः राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

चित्र १२.२ कलिमाटी गाउँपालिकामा कृषि चलनमा रहेको कुल जग्गामध्ये भू-उपयोगअनुसार जग्गाको क्षेत्रफल (%)

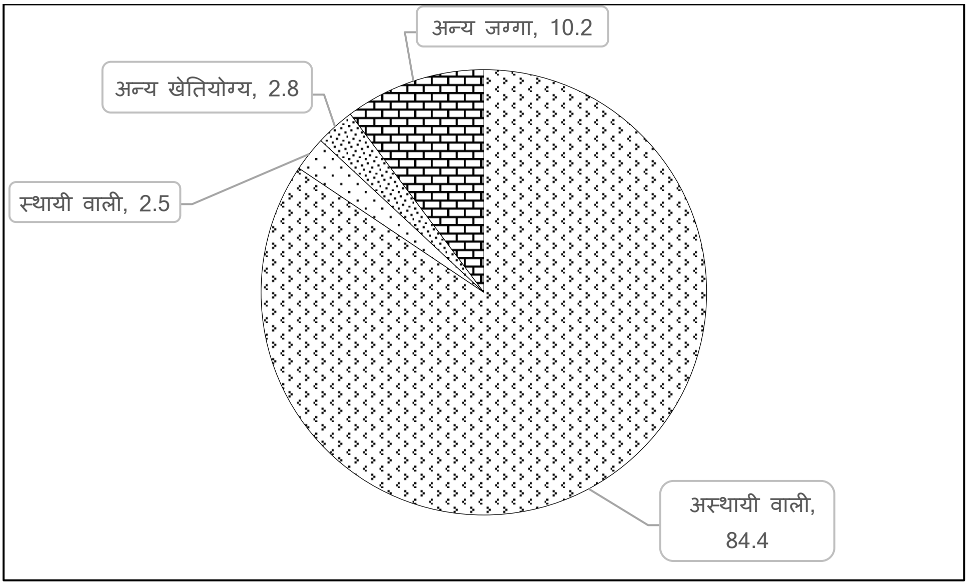

स्रोतः राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

माथिको बृतचित्रअनुसार कालिमाटी गाउँपालिकामा कृषि प्रयोजनमा चलनमा रहेको कुल जमिनमध्ये सबैभन्दा ठूलो हिस्सा, अर्थात् ८४.४% जमिन अस्थायी बालीका लागि प्रयोग गरिएको छ। यसको अर्थ यहाँका कृषकहरू मुख्यतः धान, मकै, गहुँ आदि मौसमी बालीमा निर्भर छन्। त्यसपछि क्रमशः १०.२% जमिन अन्य प्रयोजनका लागि, २.८% जमिन अन्य खेतियोग्य रूपमा, र मात्र २.५% जमिन स्थायी बाली (जस्तै फलफुल बगैंचा) का लागि प्रयोग गरिएको छ। यसले देखाउँछ कि कालिमाटीमा दीर्घकालीन कृषि प्रणालीभन्दा बढी अल्पकालीन बाली प्रणालीमा निर्भरता रहेको छ, जसले कृषिको दिगोपन र उत्पादन विविधिकरणमा प्रभाव पार्न सक्छ।

१२.४ पाल्तु चौपाया तथा पन्छी पाल्ने कृषक परिवार

सल्यान जिल्ला र कालिमाटी गाउँपालिकाका अधिकांश कृषक परिवारले पाल्तु चौपाया तथा पन्छी पाल्ने गर्छन्। सल्यानमा ९३% (४५,८४६) भने कालिमाटीमा ९१.५% (४,१४४) ले कृषक परिवारले पाल्तु जनावर पाल्ने गरेका छन्। दुवैमा गाई/गोरु सबैभन्दा बढी पालिन्छ' सल्यानमा ७४.९% र कालिमाटीमा ७६.७% कृषकले गाई गोरु पाल्ने गरेका छन्। बाख्राको पालन पनि व्यापक देखिन्छ, जसमा सल्यानमा ८५% र कालिमाटीमा ७९.५% कृषक संलग्न छन्। राँगा/भैंसी र कुखुरा पालन पनि उल्लेख्य रूपमा हुँदै आएको छ, तर कालिमाटीमा कुखुरा पालनको प्रतिशत (६६.३%) सल्यानभन्दा कम छ (७७.१%)। भेंडा/भेंडी पाल्ने परिवार सल्यानमा २१.४% भए पनि कालिमाटीमा धेरै कम (६.२%) मात्र छन्। सुगुँर पालन र अन्य पन्छी पालन पनि न्यून देखिन्छ।

तालिका १२.४ पाल्तु चौपाया तथा पन्छी पाल्ने कृषक परिवार

पाल्तु चौपाया /पन्छी	कृषक परिवार संख्या			
	सल्यान	%	कालिमाटी	%
पाल्तु पशु पन्छी पाल्ने जम्मा परिवार	४५८४६	९३.०	४१४४	९१.५
गाई/गोरु	३६८९९	७४.९	३४७६	७६.७
राँगा/भैंसी	९४०६	१९.१	९३९	२०.७
बाख्रा/च्याङ्ग्रा	४१८६६	८५.०	३६०१	७९.५
भेंडा/भेंडी	१०५४१	२१.४	२८२	६.२
सुगुँर/बंगुर	१३९२	२.८	२१९	४.८
अन्य पशु	१२५	०.३	०	०.०
कुखुरा	३७९९२	७७.१	३००५	६६.३
अन्य पन्छी	२५१७	५.१	६३	१.४
जम्मा कृषक परिवार	४९२७४	१००.०	४५३०	१००.०

स्रोतः राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

१२.५ पाल्तु चौपाया तथा पन्छीको संख्या

तालिका १५.५ पाल्तु चौपाया तथा पन्छीको संख्या

पाल्तु चौपाया /पन्छी	पाल्तु चौपाया /पन्छीको संख्या		
	कर्णाली	सल्यान	कालिमाटी
गाई/गोरु	६५८३७०	१००८११	९८४२
राँगा/भैंसी	१६४११७	१७५८९	२२१२
बाख्रा/च्याङ्ग्रा	१२७२५८१	२८३५१९	२७३४१
भेंडा/भेंडी	२०३८५०	२४९३६	७९३

पाल्तु चौपाया /पन्छी	पाल्तु चौपाया /पन्छीको संख्या		
	कर्णाली	सल्यान	कालिमाटी
सुगुँर/बंगुर	१५८९३	३७५४	३३४
अन्य पशु	२९१६१	२५०	०
कुखुरा	२१३६९४०	४८१२७७	२९९६४
अन्य पन्छी	५००३९	१८०३१	१८८

स्रोतः राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

१२.६ मुख्य अस्थायी बाली लागेका जग्गाको क्षेत्रफल तथा कृषक परिवार संख्या

तालिका १२.६ मुख्य अस्थायी बाली लागेका जग्गाको क्षेत्रफल तथा कृषक परिवार संख्या

मुख्य स्थायी वाली		कर्णाली	सल्यान	कालिमाटी
धान	परिवार संख्या	१७२६९८	२४९२७	३८००
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	२९२४०.६	४७३७.३	८३७.७
गहुँ	परिवार संख्या	२६१६६७	४२८२२	४१७५
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	५१०२५.७	८८४०.९	८४७.६
मकै	परिवार संख्या	२५३६५६	४५२२७	३७२६
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	४००८३.५	७४९१.९	५७७.५
कोदो	परिवार संख्या	६८१३५	८१३१	३०३
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	५६२६.६	७२१.७	१२.६
जौ/उवा	परिवार संख्या	७३४३१	९३७५	३८६
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	५८०१.१	७२७.५	२३.९
फापर	परिवार संख्या	१२४१३	१५७	४२
	क्षेत्रफल (हेक्टर)	९६७.१	६.३	०.९

स्रोतः राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

१२.७ प्रमुख बालीहरुमा कृषि सामग्री प्रयोग गर्ने कृषक परिवार संख्या

तालिका १२.७ धान बालीमा कृषि सामग्री (बीउविजन, विषादी, मल) प्रयोग गर्ने कृषक परिवार संख्या

धान खेती सम्वन्धी विवरण		परिवार संख्या		
		कर्णाली	सल्यान	कालिमाटी
जम्मा कृषक परिवार संख्या		३०२६४०	४९२७४	४५३०
धान खेती गर्ने कृषक परिवार संख्या		१७२६९८	२४९२७	३८००
धान खेती गर्ने कृषक परिवार संख्या (%)		५७.१	५०.६	८३.९
	स्थानीय विजनको प्रयोग गर्ने (%)	८३.१	६३.५	९१.५

धान खेती सम्वन्धी विवरण		परिवार संख्या		
		कर्णाली	सल्यान	कालिमाटी
धानखेति गर्ने परिवारमध्ये धानको विजनको प्रकार तथा मलको किसिमअनुसार कृषक परिवार	उन्नत विजनको प्रयोग गर्ने (%)	६.४	९.४	२.५
	वर्णशंकर (हाइब्रिड) विजनको प्रयोग गर्ने (%)	१०.५	२७.१	६.०
	कीटनाशक विषादीको प्रयोग गर्ने (%)	७.२	१४.४	२१.१
	स्थानीय/ जैविक मल प्रयोग गर्ने (%)	६७.८	२५.९	१८.४
	खनिज/ रासायनिक मल प्रयोग गर्ने (%)	६.२	१७.६	४.७
	दुवै प्रयोग गर्ने (%)	२६.०	५६.४	७६.९

स्रोतः राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

तालिका १२.८ मकै बालीमा कृषि सामग्री (बीउविजन, विषादी, मल) प्रयोग गर्ने कृषक परिवार संख्या

मकै खेती सम्वन्धी विवरण		परिवार संख्या		
		कर्णाली	सल्यान	कालिमाटी
जम्मा कृषक परिवार संख्या		३०२६४०	४९२७४	४५३०
मकै खेती गर्ने कृषक परिवार संख्या		२५३६५६	४५२२७	३७२६
मकै खेती गर्ने कृषक परिवार संख्या (%)		८३.८	९१.८	८२.२
मकै खेति गर्ने परिवारमध्ये विजनको प्रकार तथा मलको किसिमअनुसार कृषक परिवार संख्या (%)	स्थानीय विजनको प्रयोग गर्ने (%)	९०.१	८३.५	९५.५
	उन्नत विजनको प्रयोग गर्ने (%)	६.४	७.९	३.६
	वर्णशंकर (हाइब्रिड) विजनको प्रयोग गर्ने (%)	३.५	८.६	०.८
	कीटनाशक विषादीको प्रयोग गर्ने (%)	४.९	१०.६	२.५
	स्थानीय/ जैविक मल प्रयोग गर्ने (%)	८४.२	७३.७	७७.९
	खनिज/ रासायनिक मल प्रयोग गर्ने (%)	२.२	४.५	४.५
	दुवै प्रयोग गर्ने (%)	१३.६	२१.८	१७.७

स्रोतः राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

तालिका १२.९ गहुँ बालीमा कृषि सामग्री (बीउविजन, विषादी, मल) प्रयोग गर्ने कृषक परिवार संख्या

गहुँ खेती सम्वन्धी विवरण		परिवार संख्या		
		कर्णाली	सल्यान	कालिमाटी
जम्मा कृषक परिवार संख्या		३०२६४०	४९२७४	४५३०
गहुँ खेती गर्ने कृषक परिवार संख्या		२६१६६७	४२८२२	४१७५
गहुँ खेती गर्ने कृषक परिवार संख्या (%)		८६.५	८६.९	९२.२
गहुँ खेति गर्ने परिवारमध्ये विजनको प्रकार तथा मलको किसिमअनुसार कृषक परिवार संख्या (%)	स्थानीय विजनको प्रयोग गर्ने (%)	९३.०	९०.७	९५.७
	उन्नत विजनको प्रयोग गर्ने (%)	७.०	९.३	४.३
	कीटनाशक विषादीको प्रयोग गर्ने (%)	२.८	५.१	२.२

गहुँ खेती सम्वन्धी विवरण		परिवार संख्या		
		कर्णाली	सल्यान	कालिमाटी
	स्थानीय/ जैविक मल प्रयोग गर्ने (%)	८५.०	७१.८	७६.०
	खनिज/ रासायनिक मल प्रयोग गर्ने (%)	२.७	६.९	२.७
	दुवै प्रयोग गर्ने (%)	१२.३	२१.३	२१.२

स्रोतः राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

१२.८ कृषि ऋृण, थप ऋृणको आवश्यकता, बिमा तथा अनुदान प्राप्त गर्ने कृषक परिवार संख्या

तालिका १२.१० कृषि ऋृण, थप ऋृणको आवश्यकता, बिमा तथा अनुदान प्राप्त गर्ने कृषक परिवार संख्या

कृषि ऋृण विमा तथा अनुदान सम्वन्धी विवारण	कृषक परिवार संख्या		
	कर्णाली	सल्यान	कालिमाटी
जम्मा कृषक परिवार संख्या	३०२६४०	४९२७४	४५३०
कृषि ऋृण लिएका कृषक परिवार संख्या (%)	९.९	८.६	७.४
कृषि ऋृण / थप ऋृणको आवश्यकता उल्लेख गर्ने कृषक परिवार संख्या (%)	४२.४	३३.१	३९.९
कृषि क्रियाकलापको लागि बिमा गरेका कृषक परिवार संख्या (%)	३.५	२.५	०.५
कृषि कार्यको लागि सरकारी अनुदान प्राप्त गरेका कृषक परिवार संख्या (%)	४.४	६.४	४.२

स्रोतः राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

१२.९ कृषि चलनको प्रमुख उत्पादन/क्रियाकलापअनुसार कृषक परिवार संख्या

तालिका १२.११ कृषि चलनको प्रमुख उत्पादन/क्रियाकलापअनुसार कृषक परिवार संख्या

क्षेत्र	जम्मा कृषक परिवार संख्या	कृषि चलनको प्रमुख उत्पादन/क्रियाकलापअनुसार कृषक परिवार संख्या (%)						
		खाद्यान्न बाली	तरकारी बाली	फलफूल बाली	नगदे बाली	पशुपालन	पन्छीपालन	अन्य
कर्णाली	३०२६४०	९४.४४	३.२२	०.३५	०.१६	१.३५	०.१६	०.३२
सल्यान	४९२७४	८९.८४	५.८९	१.०५	०.७०	१.९६	०.०९	०.४७
कालिमाटी	४५३०	९३.३२	२.७७	०.२३	०.९२	१.३८	०.००	१.३८

स्रोतः राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

१२.१० कृषि चलनबाट भएको प्रमुख उत्पादनको मुख्य प्रयोगअनुसार कृषक परिवार संख्या

कर्णाली, सल्यान र कालिमाटीका कृषक परिवारहरू मुख्यतः आफ्नै उपभोगका लागि कृषिकार्य गर्छन्। कर्णालीमा ८२.१९% कृषक परिवारले उत्पादन गरेको बाली पूर्ण रूपमा घरायसी उपभोगका लागि प्रयोग गर्छन् भने कालिमाटीमा यो प्रतिशत अझ बढी, ८४.१०% रहेको छ। सल्यानमा पनि अधिकांश, अर्थात् ७४.२०% कृषकले

आफ्नै उपभोगका लागि खेती पाति गर्ने गरेका गर्छन्। त्यसपछि "मुख्य घरायसी उपभोग र केही बिक्री" गर्ने कृषकहरूको हिस्सा सल्यानमा सबैभन्दा धेरै (१९.६५%) देखिन्छ, जुन अन्य दुई क्षेत्रभन्दा बढी हो। "मुख्य बिक्री र केही उपभोग" गर्ने कृषकहरूको संख्या पनि सल्यानमा (५.९६%) उच्च देखिएको छ। "सबै बिक्री" गर्ने कृषक परिवारको संख्या भने तीनै ठाउँमा अत्यन्त न्यून छ, कालिमाटीमा त शून्य नै छ। यसले देखाउँछ कि यी क्षेत्रहरूमा कृषि अझै पनि व्यावसायिकभन्दा बढी जीविकोपार्जनमुखी छ, र बजारमुखी कृषि अभ्यास अत्यन्त कम छ।

तालिका १२.१२ कृषि चलनबाट भएको प्रमुख उत्पादनको मुख्य प्रयोगअनुसार कृषक परिवार संख्या

क्षेत्र	जम्मा कृषक परिवार संख्या	कृषि उत्पादनको मुख्य प्रयोगअनुसार कृषक परिवार संख्या (%)			
		सबै घरायसी उपभोग	मुख्य घरायसी उपभोग र केही बिक्री	मुख्य बिक्री र केही घरायसी उपभोग	सबै बिक्री
कर्णाली	३०२६४०	८२.१९	१५.६३	२.०४	०.१५
सल्यान	४९२७४	७४.२०	१९.६५	५.९६	०.२०
कालिमाटी	४५३०	८४.१०	१४.०५	१.८४	०.००

स्रोतः राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

१२.११ कृषक परिवारको आम्दानीको मुख्य स्रोत, खाद्य प्रयाप्तता

स्थानीय तहअनुसार कृषक परिवारको आम्दानीको मुख्य स्रोत, आफ्नै कृषि उत्पादनबाट भएको आम्दानीले मात्र परिवारलाई वर्षभरि खान पुग्ने वा नपुग्ने कृषि चलनको अवस्था र यदी आफ्नो कृषि उत्पादनले परिवारलाई वर्षभरि खान नपुगेको भए परिवारलाई खान नपुगेको अवधिअनुसार कृषक परिवार संख्या तलको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ। कर्णाली प्रदेश र विशेष गरी सल्यान तथा कालिमाटी गाउँपालिकामा कृषक परिवारहरूको मुख्य आम्दानी स्रोत कृषि नै हो। कर्णालीमा ८४%, सल्यानमा ७९.४% र कालिमाटीमा ८८% कृषक परिवारको मुख्य आम्दानी कृषि उत्पादनमा आधारित छ। तर, यथार्थमा कृषि उत्पादनबाट मात्र वर्षभरि खान पुग्दैन भन्ने कृषक परिवारहरूको प्रतिशत अत्यन्त उच्च छ। यो हिस्सा कर्णालीमा ६९.५%, सल्यानमा ६७.६% र कालिमाटीमा ४९.१% छ। यसले देखाउँछ कि कृषि उत्पादन आत्मनिर्भर छैन र कृषकहरू आर्थिक र खाद्य सुरक्षाको दृष्टिले जोखिमपूर्ण अवस्थामा छन्। खान नपुग्ने अवधिको आधारमा हेर्दा, कर्णाली र सल्यानमा ४-६ महिना र ७-९ महिनासम्म खाद्यान्न अपुग हुने परिवारहरूको संख्या उल्लेखनीय छ, जबकि कालिमाटीमा पनि केही परिवारहरू आफ्नो कृषि उत्पादनले १०-१२ महिनासम्म पूर्णरूपमा खान नपुग्ने अवस्थामा छन् र उनीहरु गैरकृषि आम्दानीले खाद्यान्न आवश्यकता पूर्ती गर्छन्। यी तथ्यहरूले ग्रामीण कृषकहरूको कृषिमा निर्भरता उच्च भए तापनि उत्पादन र न्यून भएको र वैकल्पिक आम्दानी स्रोतको आवश्यक रहेको प्रष्ट पार्दछन्।

तालिका १२.१३ कृषक परिवारको आम्दानीको मुख्य स्रोत र खाद्य प्रयाप्तता

क्षेत्र	जम्मा कृषक परिवार संख्या	कृषक परिवारको आम्दानीको मुख्य स्रोत		कृषि उत्पादनबाट भएको आम्दानीले मात्र वर्षभरि परिवारलाई खान नपुग्ने कृषक परिवार संख्या	परिवारलाई खान नपुग्ने अवधिअनुसार कृषक परिवार संख्या			
		कृषि	गैर कृषि		१-३ महिना	४-६ महिना	७-९ महिना	१०-१२ महिना
कर्णाली	३०२६४०	८४.०	१६.०	६९.५	२०.७	३५.७	११.१	२.०
सल्यान	४९२७४	७९.४	२०.६	६७.६	१७.३	३४.०	१४.५	१.९
कालिमाटी	४५३०	८८.०	१२.०	४९.१	१९.३	१९.३	६.९	३.५

स्रोतः राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

१२.१२ कृषि/पशुसेवा केन्द्रहरुको विवरण

कालिमाटी गाउँपालिकामा कृषि तथा पशु सेवा प्रदान गर्नको लागि हरेक वडामा एक जना कर्मचारी रहने गरी एउटा कृषि तथा पशुसेवा केन्द्र रहेका छन्। यसका अलावा निजीस्तरमा ३ वटा एग्रोभेट समेत रहेका छन्।

तालिका १२.१४ कृषि/पशुसेवा केन्द्रहरुको विवरण

सि नं	कृषि/पशुसेवा केन्द्रहरुको नाम	ठेगाना	जम्मा कर्मचारी
१	कृषि पशुसेवा केन्द्र, वडा नं-१	वडा नं-१	१
२	कृषि पशुसेवा केन्द्र, वडा नं-२	वडा नं-२	१
३	कृषि पशुसेवा केन्द्र, वडा नं-३	वडा नं-३	१
४	कृषि पशुसेवा केन्द्र, वडा नं-४	वडा नं-४	१
५	कृषि पशुसेवा केन्द्र, वडा नं-५	वडा नं- ५	१
६	कृषि पशुसेवा केन्द्र, वडा नं-६	वडा नं- ६	१
७	कृषि पशुसेवा केन्द्र, वडा नं-७	वडा नं- ७	१

स्रोतः कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय

१२.१३ प्रमुख बालीअनुसार प्रमुख रोग ब्याधी

तालिका १२.१५ प्रमुख बालीअनुसार तथा प्रमुख रोग ब्याधी (आ.व. २०८०/०८१)

सि नं	रोगको नाम	संक्रमण भएको बाली
१	डडुवा	धान, आलु र तरकारी
२	गभाउरो	तरकारी
३	हेड स्मुथ	तरकारी
४	Powny mildar	खाद्यान्न र तरकारी
५	Eriy leaf spot	तरकारी

स्रोतः कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय २०८१

१२.१४ वनको किसिमअनुसार विवरण

तालिका १२.१६ वनको किसिमअनुसार विवरण

सि.नं	वनको नाम	वडा नं	मुख्य प्रजाति	बन हस्तान्तरण भएको मिति	लाभान्वित जनसंख्या
१	पोखरा सामुदायिक उपभोक्ता समूह	१	साल	०६४.२.३२	३६९
२	लक्ष्मी सामुदायिक उपभोक्ता समूह	१	साल	०५१.३.२०	४२१
३	कमलाक्षी सामुदायिक उपभोक्ता समूह	१	साल	०६५.३.३१	६०७
४	अर्जुनखोला सामुदायिक उपभोक्ता समूह	१	साल	०५५.३.३२	४५४
५	पाखापानी सामुदायिक उपभोक्ता समूह	१	साल	०४९.३.२३	३३९
६	जजुकेछरी सामुदायिक उपभोक्ता समूह	१	साल	०५६.३.३२	३८७
७	साउनेदेवी सामुदायिक उपभोक्ता समूह	१	साल	०५५.३.३२	६५१
८	सिरखोला सामुदायिक उपभोक्ता समूह	१	साल	०५५.३.३२	४१८
९	साउने पानी सामुदायिक उपभोक्ता समूह	१	साल	०६६.३.३१	६२३
१०	बाँसघारी सामुदायिक उपभोक्ता समूह	१	साल	०६७.३.२९	५६७
११	ज्यामिरे सामुदायिक उपभोक्ता समूह	१	साल	०७०.१.१२	२६५
१२	जुम्लेसल्ला सामुदायिक उपभोक्ता समूह	१	साल	०७१.११.११	२२६
१३	कछुवादह सामुदायिक उपभोक्ता समूह	३	साल	०६१.३.३१	१५५४
१४	पातेटाकुरा सामुदायिक उपभोक्ता समूह	२	साल	०५८.१.१७	५०२
१५	खयरघारी सामुदायिक उपभोक्ता समूह	३	साल	०६१.३.३१	५५८
१६	धनारी सामुदायिक उपभोक्ता समूह	३	साल	०५६.३.३२	४९६
१७	महिला सामुदायिक उपभोक्ता समूह	३	साल	०६१.३.३१	३२४
१८	गरि हरियाली सामुदायिक उपभोक्ता समूह	२	साल	०६५.३.३१	२७५
१९	असारे सामुदायिक उपभोक्ता समूह	२	साल	०६१.३.३१	४८८
२०	चिसेतरा सामुदायिक उपभोक्ता समूह	२	साल	०६५.३.३१	३०५
२१	कालिदह सामुदायिक उपभोक्ता समूह	२	साल	२०६१.३.३१	३७७
२२	एक्ले सामुदायिक उपभोक्ता समूह	२	साल	२०६१.३.३१	३७४
२३	सगरमाथा सामुदायिक उपभोक्ता समूह	२	साल	२०६०.२.१८	३८१
२४	रिठा सामुदायिक उपभोक्ता समूह	२	साल	२०६०.२.१९	१४०६
२५	तीनपोखरी सामुदायिक उपभोक्ता समूह	२	साल	२०६९.१.२२	२३९
२६	सोलिघोप्टे सामुदायिक उपभोक्ता समूह	२	साल	२०७१.३.१०	७०५
२७	गाहानेटा सामुदायिक उपभोक्ता समूह	३	खोटेसल्ला	२०७४.३.२०	३३७
२८	देउराली सामुदायिक उपभोक्ता समूह	५	खोटेसल्ला	२०६५.३.३१	४६४
२९	त्रिवेणी सामुदायिक उपभोक्ता समूह	५	खोटेसल्ला	२०६५.३.३१	९०१
३०	हरियाली सामुदायिक उपभोक्ता समूह	५	खोटेसल्ला	२०६६.०९.६	३३९
३१	सिम्ले सामुदायिक उपभोक्ता समूह	५	खोटेसल्ला	२०६५.३.३१	५६७

सि.नं	वनको नाम	वडा नं	मुख्य प्रजाति	बन हस्तान्तरण भएको मिति	लाभान्वित जनसंख्या
३२	किसान सामुदायिक उपभोक्ता समूह	५	खोटेसल्ला	२०६४.३.३२	३२९
३३	सिर्जनसिल सामुदायिक उपभोक्ता समूह	४	खोटेसल्ला	२०६५.३.३१	४७६
३४	सिद्धवावा सामुदायिक उपभोक्ता समूह	४	खोटेसल्ला	२०६५.३.३१	४५७
३५	शान्ती सामुदायिक उपभोक्ता समूह	४	खोटेसल्ला	२०६६.३.३१	३८८
३६	धैरेनी सामुदायिक उपभोक्ता समूह	४	खोटेसल्ला	२०५८.१.१०	३८२
३७	सितल टाकुरा सामुदायिक उपभोक्ता समूह	४	खोटेसल्ला	२०६७.३.२९	६२९
३८	कालिका सामुदायिक उपभोक्ता समूह	५	खोटेसल्ला	२०६७.३.३१	११६
३९	वाघखोर सामुदायिक उपभोक्ता समूह	४	खोटेसल्ला	२०६७.३.३१	३८३
४०	लम्पोखरी सामुदायिक उपभोक्ता समूह	४	खोटेसल्ला	२०६७.३.२१	४११
४१	शरदा सल्लेरी सामुदायिक उपभोक्ता समूह	५	खोटेसल्ला	२०७४.३.२०	१२७
४२	तीनकुने शारदा सामुदायिक उपभोक्ता समूह	%	खोटेसल्ला	२०७४.३.२९	२८३
४३	तीनघरे सामुदायिक उपभोक्ता समूह	४	खोटेसल्ला		
४४	सल्लेरी सामुदायिक उपभोक्ता समूह	४	खोटेसल्ला	२०७५.०४.७	५३२
४५	लालिगुराँस सामुदायिक उपभोक्ता समूह	६	खोटेसल्ला	२०६५.३.३१	२३३
४६	सरस्वती सामुदायिक उपभोक्ता समूह	६	खोटेसल्ला	२०६४.३.३२	५६५
४७	जनचेतना सामुदायिक उपभोक्ता समूह	६	खोटेसल्ला	२०६५.३.३१	६२२
४८	शान्ती सामुदायिक उपभोक्ता समूह	६	खोटेसल्ला	२०६६.३.२१	२८२
४९	हाउखोला सामुदायिक उपभोक्ता समूह	७	खोटेसल्ला	२०६४.३.३२	६५३
५०	अम्लिसेनी सामुदायिक उपभोक्ता समूह	७	खोटेसल्ला	२०६४.३.३२	५७१
५१	सारदा सामुदायिक उपभोक्ता समूह	७	खोटेसल्ला	२०६५.०८.६	६८९
५२	गङ्गटेखोली सामुदायिक उपभोक्ता समूह	७	खोटेसल्ला	२०६५.०८.६	४३५
५३	वयलडाँडी सामुदायिक उपभोक्ता समूह	६	खोटेसल्ला	२०६६.३.२१	२७४
५४	पूलकाँडा सामुदायिक उपभोक्ता समूह	७	खोटेसल्ला	२०५५.३.३२	८००
५५	सिम्रिक सामुदायिक उपभोक्ता समूह	७	खोटेसल्ला	२०५५.३.३२	५२८
५६	महालष्मी सामुदायिक उपभोक्ता समूह	७	खोटेसल्ला	२०६५.१२.२०	७९९
५७	देउराली सामुदायिक उपभोक्ता समूह	७	खोटेसल्ला	२०६६.०३.३१	५२३
५८	हरियाली सामुदायिक उपभोक्ता समूह	७	खोटेसल्ला	२०६६.०३.३१	५२९
५९	सालघारी सामुदायिक उपभोक्ता समूह	६	खोटेसल्ला	२०६६.०१२.७	३९८
६०	वाघमारे सामुदायिक उपभोक्ता समूह	६	खोटेसल्ला	२०६७.०३.२९	२६९
६१	प्रगतिशिल सामुदायिक उपभोक्ता समूह	६	खोटेसल्ला	२०६७.०३.३१	३००
६२	चुनिखोला सामुदायिक उपभोक्ता समूह	६	खोटेसल्ला	२०६७.०३.३१	२५९
६३	सून्दर हरियाली सामुदायिक उपभोक्ता समूह	६	खोटेसल्ला	२०६७.०३.३१	२४५

स्रोतः डिभिजन वन कार्यालय, सल्यान

खण्ड-१३ भौतिक पूर्वाधार

१३.१ उपलब्ध यातायात सुविधानुसार वडा संख्या

तालिका १३.१ उपलब्ध यातायात सुविधानुसार वडा संख्या

क्र.सं	यातायात सुविधाको किसिम	नेपाल	कर्णाली	सल्यान	कालिमाटी
१	वर्षैभरि यातायात सुविधा भएका वडासंख्या	४६७९	२७६	४६	३
२	वडाका बहुसंख्यक वासिन्दाको आधा घण्टाभित्र सार्वजनिक यातायात सेवामा पहुँच भएका वडासंख्या	४४९२	३१०	४९	३
३	स्थानीय यातायात/सहरी वस सेवा भएका वडा संख्या	१६२१	९८	१३	२
जम्मा वडा		६७४३	७१८	८३	७

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

१३.२ वर्षैभरि संचालनमा रहने कालोपत्रे सडकको लम्वाईअनुसार वडा संख्या

तालिका १३.२ वर्षैभरि संचालनमा रहने कालोपत्रे सडकको लम्वाईअनुसार वडा संख्या

क्षेत्र	जम्मा वडा संख्या	सडकको लम्वाई (कि.मी.)	सडकको प्रकार र लम्वाइअनुसार वडा संख्या		
			कालोपत्रे	ग्राभेल्ड	कच्चि/माटे
नेपाल	६७४३	नभएको	३०७४	२३५२	६७२
		१-९	२७९२	२५९४	२४४१
		१०-४९	७०६	१५२२	२७७२
		५०+	१७१	२७५	८५६
कर्णाली	७१८	नभएको	५६८	५०५	४२
		१-९	११९	१५०	२४५
		१०-४९	२७	५५	३७५
		५०+	४	८	५६
सल्यान	८३	नभएको	५९	५४	०
		१-९	२२	२४	१६
		१०-४९	२	५	५३
		५०+	०	०	१४
कालिमाटी	७	नभएको	६	३	०
		१-९	१	४	१
		१०-४९	०	०	४
		५०+	०	०	२

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

१३.३ सडक तथा यातायातसम्वन्धी विवरण

तालिका १३.३ कालिमीटी गाउपालिका अन्तर्गत पर्ने सडकसन्वन्धी विवरण

सि नं	सडकको नाम	सडकको किसिम	लम्वाई (कि.मि.)
१	सिमलचोक मागे झिरघाट हुदै राजिकोट काफली सातल खोला	कच्ची (माटे)	२५
२	झिरघाट लक्ष्मीपुर पोखरा,ढुङ्गेकटेरी पैयाखर्क टोटाबाझ जर्खु सडक	कच्ची (माटे)	२५
३	पिप्ले सुन्चौर लोसे सडक	कच्ची	४
४	खैरेनी छापडाडा सडक	कच्ची	५
५	ठाकुरसम्म ज्यामिरे सडक	कच्ची	४
६	असुरेनी तल्लोधाम गैरीगाउ सडक	कच्ची	७
७	घुरचौर पधेराखोला सडक	कच्ची	१
८	घुरचौर बगर सडक	कच्ची	१
९	ठाकुरसम्म सुन्चौर सडक	कच्ची	१
१०	असुरेनी पुरुवाखेत सडक	कच्ची	१
११	घुइयावारी आम्वास सडक	कच्ची	६
१२	घुइयावारी न्याङ वाटुले गंगाह सडक	कच्ची	५
१३	घुइयावारी न्याङ सडक	ग्राभेल	२
१४	चेपाङ घुइयावारी सडक	कच्ची	३५
१५	चेपाङ घुइयावारी सडक	ग्राभेल	८
१६	घुइयावारी रिङ रोड	कच्ची	४
१७	घुइयावारी रिङ रोड	ग्राभेल	५
१८	घुइयावारी हात्तीदमार सडक	कच्ची	३५
१९	मादले सडक	कच्ची	१
२०	गरगरे सडक	कच्ची	०.७
२१	पतेरी सडक	कच्ची	१
२२	कुसुमतरा रिङरोड	कच्ची	१
२३	घुइयावारी मेन रोड	ग्राभेल	१५
२४	न्याङ रिङरोड	ग्राभेल	१
२५	बेलघाट लोसे रिंगरोड	कच्ची	०.८
२६	काल्चे-उपल्लो सम्म-लोसे सडक	कच्ची	७
२७	बेलतरी- खैराला सडक	कच्ची	८
२८	हिले-टाकरकोट- मधुवन सडक	कच्ची	६
२९	हात्तिदमार रिङ्गरोड	कच्ची	३
३०	दमदुवाली रिङ्गरोड	कच्ची	५
३१	बालुवा रिङ्गरोड	कच्ची	२

सि नं	सडकको नाम	सडकको किसिम	लम्वाई (कि.मि.)
३२	बालुवा दमदुवाली सडक	कच्ची	१०
३३	बालुवा- मनिकापुर-पातिहाल्ना सडक	कच्ची	४
३४	काल्चे-लेखगाउँ सडक	कच्ची	४
३५	लामितरा-मल्वानी सकड	कच्ची	१
३६	जोगी लोसे छारछरे सिरेनी काफलनेटी चिउरी गैरा सडक	-	
३७	कुर्मी छरछरे भैंसी दमार देउराली हात्ती ढुङ्गा सडक।	-	
३८	बाटुल्य हात्ती ढुङ्गा सडक	-	
३९	सालघारी चुन्द्रखर्क ढिक जुमखोला सडक	-	
४०	सालघारी बाकेबास देउराली ओखलढुंगा दहचुली सडक	-	
४१	देउराली ज्यामिरे ५ नम्बर वडा मधुबन जोड्ने सडक	-	
४२	ठूलो गैरा काप्रेडाँडा सडक सडक	-	
४३	तल्लो साल डाँडा ज्यामिरे लेक छरछरे माथिल्लो सालडाँडा जोड्ने सडक	-	
४४	सिरेनी कपासेनी सडक	-	
४५	सिरेनी कडुवा सडक	-	
४६	लेक बडाखोली सिरेनी सडक	-	
४७	कुमालडाँडा सडक	-	
४८	लेक बडाखोली काँडाघारी सडक	-	
४९	लेक झिङ्नी एकराते बेसारवारी सडक	-	
५०	एक राते काफलीपाटा सडक	-	
५१	धारापानी कफलनेटी लेक हात्तिखाल सडक	-	
५२	प्रभात आ वि जलजला हुँदै देवीलाल डाँडा मासबारी जलजला च्यानडाँडा सडक	-	

स्रोतः कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यलय २०८१

तालिका १३.४ यातायात सेवा सन्वन्धी विवरण

सि नं	यातायातको साधन	देखि	सम्म	भाडादर (रु.)	लाग्ने समय
१	बोलेरो जिप	हात्तिदमार	कोहलपुर	७००/-	८ घण्टा
२	ट्राभलर, हाइस	हात्तिदमार	कोहलपुर	७००/-	८ घण्टा
३	बोलेरो जिप	बालुवा	खलङ्गा	७००/-	४ घण्टा
४	वस	घुइयावारी	कोहलपुर	३५०/-	३ घण्टा

स्रोतः कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यलय २०८१

१३.४ कालिमाटी गाउँपालिकामा रहेका पुलहरुको विवरण

तालिका १३.५ कालिमाटी गाउँपालिकामा रहेका पुलहरुको विवरण

सि नं	पुलको नाम	प्रकार	सडक खण्ड/बाटो	लम्वाई (कि मि)
१	कौछेनी झोलुङ्गे पुल	झोलुङ्गे पुल	कौछेनी-तरा	८२ मी
२	पुरुवाखेत सुन्चौर झोलुङ्गे पुल	झोलुङ्गे पुल	पुरुवाखेत-सुन्चौर	७५ मी
३	शारदा खोला पुल	पक्कि पुल	दाङ् सल्यान सुर्खेत	११ मि
४	पानिखोला कलभर्ट	पक्कि पुल	खलङ्गा रामपुर	१५ मि
५	स्वामिवास तल्लो वाटुले	झोलुङ्गे पुल	चेपाङ घुइयावारी	१४० मि
६	कुसुमतरा ञ्याङ	झोलुङ्गे पुल	चेपाङ घुइयावारी	१४० मि
७	खैराला झोलुङ्गे पुल	झोलुङ्गे पुल	खैराला-भित्री खैराला	१२० मी
८	लामितारा मल्वानी झोलुङ्गे पुल	झोलुङ्गे पुल	लामितारा-मल्वानी	१२० मी
९	बालुवा-मनिकापुर झोलुङ्गे पुल	झोलुङ्गे पुल	बालुवा-मनिकापुर	१२० मी
१०	हात्तीढुङ्गा घुइयावारी पुल	पक्कि पुल		
११	साझखर्क झौलुङ्गे पुल	झोलुङ्गे पुल		
१२	कुर्मी छरछरे पुल	झोलुङ्गे पुल		
१३	काँढाघारी पुल	झोलुङ्गे पुल		

स्रोतः कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यलय २०८१

१३.५ कालिमाटी गाउँपालिकामा संचालित सिँचाई आयोजना

तालिका १३.६ सिँचाई कुलोसम्वन्धी विवरण

सि नं	आयोजनाकको नाम	प्रकार	लम्वाई (मी.)	सिँचित क्षेत्रफल (रोपनी)	ठेगाना	लाभान्वित घरपरिवार संख्या
१	चिउरीबास रातमाटे धैरेनी रलान सिचाई कुल	पि.सि.सि	१००	८०	चिउरीबास, धैरेनी	५०
२	भित्री टटली सिचाइ योजना	पि.सि.सि	१५०	१००	भित्री टटली	४०
३	जलुके गोठेरी सिचाइ योजना	पि.सि.सि	१००	७०	सालझरी	४०
४	च्यानडाडा खोल्टेपानी सिचाइ योजना	पि.सि.सि	१००	९०	खोल्टेपानी	२०
५	माथिल्लो खानिखोला सिचाई	पि.सि.सि	१००	१५०	तल्लोधाम	३५
६	लामो कुलो सिचाई योजना	पि.सि.सि	१५०	१५०	ठाकुरसम्म	३०
७	सीमलकुना कीचेन घारी सिचाई कुलो निर्माण योजना	आर.सि.सि	७५	१०	सीमलकुना	२०

सि नं	आयोजनाकको नाम	प्रकार	लम्वाई (मी.)	सिँचित क्षेत्रफल (रोपनी)	ठेगाना	लाभान्वित घरपरिवार संख्या
८	ढोर्नी ठाकुरसम्म सिचाई कुलो	पि.सि.सि	१५०	३०	ढोर्नी ठाकुरसम्म	३५
९	घुरचौर खोला धवेन सिचाई कुलो	पि.सि.सि	१९०	२०	धवेन	१०
१०	केराबारी दह सिचाई कुलो मर्मत योजना	पि.सि.सि	२००	२००	केराबारी दह	४०
११	पौडेल सिचाई कुलो मर्मत योजना	पि.सि.सि	५०	३०	तोरीबारी	१०
१२	लामीतरा माथिल्लो सिचाई योजना	पि.सि.सि	१००	२५	लामीतरा	९
१३	धर्मसाला तोरीबारी सिचाई कुलो मर्मत योजना	पि.सि.सि	१७५	२००	तोरीबारी	१५
१४	डिमुरे पिपलनेटा कुलो	आर.सि.सि	८०	१०	डिमुरे पिपलनेटा	५
१५	कालिमाटी मुल नहर	पक्कि	१००००	१५००	वडा नं ३	५००
१६	मजाउ सिचाई कुलो	पक्कि	३०००	२५०		८०
१७	वुदेवगर सिचाई कुलो	पक्कि	३०००	२५०		९०
१८	भित्रिढोरेनि सिचाई कुलो	पक्कि, कच्चि	२०००	२००		१०५
१९	बाहिरी ढोरेनि सिचाई कुलो	पक्कि, कच्चि	२०००	२०५		१००
२०	कोलतार सिचाई कुलो	पक्कि, कच्चि	४०००	३००		१५०
२१	बबईखोला सिचाई कुलो	पक्कि, कच्चि	३०००	१५०		९५
२२	जुगेना पानिखोला सिचाई	पक्कि, कच्चि	३०००	९०		७०
२३	मोसखोला सिचाई कुलो	कच्चि	२०००	५०		५०
२४	मैने छवाङ् छवाङ् सिचाई कुलो	कच्चि	२०००	३०		१०
२५	स्वामिवास सिँचाइ	कुलो	१५०००	१५७	वडा नं ७	२०
२६	अम्लिसेनी स्वामिवास सिँचाइ	कुलो	२०००	१३७	वडा नं ७	१०
२७	ऱ्याङ सिँचाइ कूलो	कुलो	३०००	४१३	वडा नं ७	६०
२८	कुसुमतरा वस्नेत टोल सिँचाइ	कुलो	१५००	७८	वडा नं ७	५
२९	कुसुमतरा रावत टोल सिँचाइ	कुलो, पाइप	१५००	९८	वडा नं ७	५
३०	गैलावास सिँचाइ	कुलो	३००	३९	वडा नं ७	३
३१	गोवर्धन टोल सिचाइ	कुलो, पाइप	५२०	१५७	वडा नं ७	१५
३२	सल्यानथरि सिँचाइ	कुलो, पाइप	६१५	१५७	वडा नं ७	१२
३३	ऱ्याङ धोद्रे सिँचाइ	टङ्की, पाइप	२०००	१३७	वडा नं ७	८
३४	पतेरी सिँचाइ	टङ्की, पाइप	३०००	१५७	वडा नं ७	१२
३५	ज्यामिरे खोली	टङ्की, पाइप	२५००	७८	वडा नं ७	१२
३६	कुसुमतरा घर्तीटोल सिँचाइ	टङ्की, पाइप	३०००	७८	वडा नं ७	४
३७	हिले सिचाई कुलो	आर.सि.सि	१००	८०	हिले, जुमखोला	५०
३८	हिले लामितरा सिचाईकुलो	पि.सि.सि	१००	१००	जुमखोला	४०
३९	खैराला सिचाई कुलो	पि.सि.सि	१००	७०	खैराला	४०

सि नं	आयोजनाकको नाम	प्रकार	लम्वाई (मी.)	सिँचित क्षेत्रफल (रोपनी)	ठेगाना	लाभान्वित घरपरिवार संख्या
४०	बेलतरी सिचाई कुलो	पि.सि.सि	१००	९०	बेलतरी	२०
४१	लरेनी सिचाई कुलो	पि.सि.सि	१००	१२०	लरेनी	३५
४२	हात्तिदमार सिचाई कुलो	पि.सि.सि	२००	३००	हात्तिदमार	६८
४३	तल्लोतरा सिचाई कुलो	आर. सि.सि	४००	१५०	बालुवा	६०

स्रोत: कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यलय २०८१

माथि उल्लेखित आयोजनाको अलावा यहाँ संचालित अन्य सिँचाइ योजनाहरुमा हात्ति ढुङ्गा सिँचाइ कुलो, हात्ति ढुङ्गा ड्याम निर्माण, जोगिलोसे सिँचाइ, सालघारी सिँचाइ, सालघारी चुनाखर्क सिँचाइ, जुमखोला ढिक सिँचाइ, सालघारी ढिक सिँचाइ, सिसनेरी सिमलबास सिँचाइ पाइप, माथिल्लो धाराखोली सिचाई, धाराखोली भालुमारे सिँचाइ, काफल गैरी सिँचाइ, भैसीदमार सिँचाइ, भार्के पम्पससेट सिँचाइ, साँझखर्क पम्पसेट सिँचाइ, लामितरा सिँचाइ, स्यान्टरी पम्म सेट सिँचाइ, चुनिखोला काप्रेडँडा सिँचाइ, चुनिखोला पतेनाघारी धोवेनी सिँचाइ, चुनिखोला ठुलोखेत सिँचाइ, बदर खेत सिँचाइ, इङ्गिलिसे सिँचाइ, डाँडडुडे काठेघारी धोवेनी सिँचाइ, सल्लि सिँचाइ, पधेराखोला कालिवास सिँचाइ, पधेराखोला वेलौति खेत सिँचाइ, पधेराखोला फत्त घर्ति सिँचाइ, साङवारी सिँचाइ, पूर्वेवारी सिँचाइ, बाघखोर सिँचाइ, डडुवा खहरे सिँचाइ, काँडाघारी सिँचाइ, तिल्केनी धान खोऱ्या धोवेनी सिँचाइ, जलजला माजगाउँ सिँचाइ, तिल्केनी गाउँ सिँचाइ, बेसारवारी सिँचाइ, काफलनेटी सिँचाइ, मिलनचोक सिँचाइ आदी रहेका छन्।

१३.६ सञ्चार क्षेत्र

कालिमाटी गाउँपालिकामा एउटा इलाका हुलाक कार्यालय रहेको छ।

तालिका १३.७ कालिमाटी गाउँपालिकाले प्रयोगमा ल्याएका सूचना प्रविधि/सफ्टवेरको विवरण

सि नं	प्रणालीको नाम	प्रयोगको उद्देश्य	प्रयोग गरिएको मिति	शाखा
१	अनलाइन राजश्व प्रणाली	राजश्व व्यवस्थापन	२०८१। ०४। ०१	सबै वडाहरु
२	PAMS	कार्यालयको सम्पूर्ण जिन्सी सामाग्री व्यवस्थापन गर्ने	२०८०। ०४। ०१	स्टोर शाखा
३	योजना सफ्टवेयर	काालिमाटी गाउँपालिकाका सबै योजनाहरु व्यवस्थापन गर्ने	२०८१। ०४। ०१	योजना शाखा

स्रोत: कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यापालिकाको कार्यालय २०८१

तालिका १३.८ इन्टरनेट सेवा प्रदायकहरुको विवरण

सि नं	सेवा प्रदायकको नाम	कुल सेवाग्राही	सेवा क्षेत्र
१	एभेरेष्ट नेट	३००	इन्टरनेट
२	निवेलिङ्क नेट	३५०	इन्टरनेट

स्रोतः कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यलय २०८१

१३.७ सरकारी कार्यालयका भवन (क्षमता, किसिम, आयू)

तालिका १३.९ सरकारी कार्यालयका भवन (क्षमता, किसिम, आयू)

सि नं	कार्यालय/भवनको नाम	भवनको किसिम	उपलब्ध कोठा संख्या	वनेको साल
१	वडा कार्यालय भबन	पक्की	४	२०७८
२	आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र भबन	पक्की	३	२०७८
३	डिमुरे खोप केन्द्र	पक्की	३	२०८०
४	असुरेनी खोप केन्द्र	पक्की	२	२०८१
५	जनसेवा मा बि धाम भवन	पक्की	४	२०८०
६	शारदा दलित आ बि भवन	पक्की	२	२०८१
७	इन्द्र आ बि भवन	कच्ची	५	२०७८
८	ने रा आ बि भवन	कच्ची	४	२०७६
९	ज्ञान ज्योति मा बि सुकेताल	पक्की	८	२०७५
१०	जमुतारा प्रतिक्षालय	कच्ची	१	२०८१
११	वडा कार्यालय	पक्कि	४	२०७६
१२	स्वास्थ्य चौकी	पक्कि	८	-
१३	गाउ पालिका भवन	पक्कि	१५	-
१४	ने रा मा वि घुइयावारी	पक्कि	८	२०७५
१५	ने रा मा वि घुइयावारी	पक्कि	४	२०७७
१६	शारदा प्रा वि ग्याङ	पक्कि	२	२०७८
१७	काप्रेचौर स्वास्थ्य चौकी, वर्थिङ सेन्टर	-	२	२०७६
१८	खैराला खोप केन्द्र भवन	कच्ची	१	२०८०
१९	काल्चे खोप केन्द्र भवन	पक्की	१	२०८०
२०	कालिका मन्दिर भवन	पक्की	२	२०८०
२१	कालिका देवि मन्दिर भवन	पक्की	२	२०७७
२२	सिम्ले छहरा शिव मन्दिर	पक्की	१	२०७८
२३	ईलाका हुलाक कार्यालय	पक्की	४	२०७४
२४	ईकाई स्वास्थ्य चौकी, दमदुवाली	पक्की	४	२०७८
२५	ने. रा. आ.वि. काल्चे	पक्की	२	२०८०
२६	लक्ष्मी मा.वि. बालिवा	पक्की	४	२०८०

सि नं	कार्यालय/भवनको नाम	भवनको किसिम	उपलब्ध कोठा संख्या	वनेको साल
२७	सरस्वती आ.वि. सिमलपाखा	पक्की	२	२०७९
२८	जनता मा. वि. दमदुवाली	पक्की	४	२०७९
२९	त्रीवेणीधाम मन्दिर, दमदुवाली	पक्की	१	२०७७

स्रोतः कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय २०८१

खण्ड-१४ उद्योग तथा वाणिज्य

१४.१ उद्योग

कालिमाटी गाउँपालिकामा उद्योग तथा व्यवसायको विकास भएको छैन। यहाँको वडा नं ३ मा गंगामाला पाउरोटी उद्योग र कालमाटी स्यानीटरी तथा मास्क उद्योग संचालनमा रहेका छन।

१४.२ बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु

तालिका १४.१ कालिमाटी गाउँपालिकामा रहेका बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु

सि नं	बैक तथा वितीय संस्थाको नाम	ठेगाना
१	नविल बैक लि	कालिमाटी गा पा, ३
२	मातृभुमि सामुदायीक वित्तिय सस्था	कालिमाटी गा पा, ३
३	सि वाई सी नेपाल वित्तिय संस्था	कालिमाटी गा पा,३
४	नेसनल वित्तिय संस्था	कालिमाटी गा पा, ३
५	महिला सहयात्रा वित्तिय संस्था	कालिमाटी गा पा, ३

स्रोतः कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, २०८१

१४.३ पालिकामा दर्ता गरिएका ब्यापार तथा ब्यवसाय सम्वन्धी विवरण

तालिका १४.२ कालिमाटी गाउँपालिकामा दर्ता भएका ब्यापार ब्यवसायहरुको विवरण

सि नं	ब्यवसायको किसिम	संख्या	कैफियत
१	किराना पसल	८०	
२	होटेल तथा नास्ता पसल	१९	
३	कपडा फेन्सी तथा कस्मेटीक	९	
४	इलेक्ट्रोनिक्स पसल	५	
५	हाडवेयर पसल	२	
६	जनरल स्टोर	६	
७	फ्रेस हाउस मासु पसल	४	
८	सिलाइ कटाइ टेलर्स	५	
९	स्टेशनरी	१	
१०	अन्य	१२	

स्रोतः कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, २०८१

१४.४ सहकारी संस्थाहरुको विवरण

तालिका १४.३ कालिमाटी गाउँपालिकामा रहेका सहकारी संस्थाहरुसम्वन्धी विवरण

सि नं	सहकारी संस्थाको कार्य प्रकृति	संख्या	सदस्यसंख्या
१	बचत तथा ऋण सहकारी	२	२४३
२	कृषि सहकारी	९	३५३
३	बहुउद्देश्यीय सहकारी	३	९३
४	उपभोक्ता सहकारी	०	०
५	दुग्ध सहकारी	१	१७५
६	मौरीपालन सहकारी	१	५८
७	अन्य सहकारी	१	३७
	जम्मा	१७	९५९

स्रोतः कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, २०८१

१४.५ प्रमुख बजारसम्वन्धी विवरण

तालिका १४.४ कालिमाटी गाउँपालिकामा रहेका प्रमुख ब्यापारिक केन्द्र तथा बजार

सि नं	मूख्य ब्यापारिक केन्द्र/बजारको नाम	वडा नं
१	राजीगाउँ बजार क्षेत्र	३
२	ढोरेनी	३
३	तल्लो खैरेनी पिप्ले	४
४	पुतलीवजार	३
५	टाट्के वजार	२
६	घुइयावारी बजार	३
७	असुरेनी वजार	४

स्रोतः कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, २०८१

खण्ड-१५ सार्वजनिक सेवा प्रवाह

१५.१ सामाजिक पूर्वाधारको सेवा सुविधा

राष्ट्रिय जनगणना २०७८ मा वडावासीले वडाभित्र वा वडा बाहिर जुनसुकै स्थानबाट उपयोग गरेको भएतापनि सेवा सुविधा उपलब्ध भएको मानेर सामुदायिक प्रश्नावलीमार्फत विवरण सङ्कलन गरिएको थियो। यहाँ वडावासीले कुनै सेवा सुविधा उपयोग गरेको भन्नाले सम्वन्धित वडाका बहुसंख्यक वडावासी अथवा ५० प्रतिशत भन्दा वढी वडावासीले उपयोग गरेको र सो सेवा सुविधा उपलब्ध भएको भन्ने बुझ्नु पर्दछ।

तलको तालिकाको आधारमा नेपालभर औसत रूपमा सेवा सुविधाको उपलब्धता तुलनात्मक रूपमा राम्रो देखिए तापनि कर्णाली, सल्यान, र विशेषगरी कालिमाटी गाउँपालिकामा यी सुविधाहरू निकै सीमित रहेका छन्। उदाहरणका लागि, नेपालभर ४०.७८% वडामा उच्च शिक्षा सेवा नजिक उपलब्ध छ भने कर्णालीमा यो २९.५३%, सल्यानमा २५.३०% मात्र छ, र कालिमाटीमा झन् न्यून १४.२९% मा मात्र सीमित छ। पुस्तकालय सेवाको उपलब्धता नेपालभर १९.६४% वडामा रहे पनि कर्णाली (११%), सल्यान (१२.०५%), र कालिमाटी (०%) मा निकै कम देखिन्छ। त्यस्तै, आधा घण्टाको दुरीभित्र मेडिकल डाक्टर (MBBS) को सेवा नेपालभर २६.६८% वडामा पाइए पनि कर्णालीमा १६.३०%, सल्यानमा १६.८७% मात्र छ, भने कालिमाटीमा यस्तो सेवा नै उपलब्ध छैन। दमकल सेवा पाँच कि.मि. दुरीभित्र नेपालभर २२.१३% वडामा भए पनि कर्णालीमा ५.४३%, सल्यानमा २.४१%, र कालिमाटीमा ०% मा मात्र सीमित छ। तुलनात्मक रूपमा सुरक्षासम्बन्धी सेवा केही राम्रो अवस्थामा देखिए पनि नेपालभर ५४.९०% वडामा प्रहरी चौकी वा सुरक्षा बेस उपलब्ध रहँदा कर्णालीमा ४२.९०%, सल्यानमा ३७.३५%, र कालिमाटीमा ४२.८६% वडामा मात्र उपलब्ध छ। समग्रमा, कालिमाटी गाउँपालिकामा अधिकांश सेवा सुविधाहरूको पहुँच अत्यन्त न्यून रहेको देखिन्छ, जसले यहाँका बासिन्दाको जीवनस्तरमा प्रत्यक्ष प्रभाव पार्न सक्छ।

तालिका १५.१ सामाजिक पूर्वाधारको सेवा सुविधा

सि नं	सेवा सुविधाको किसिम	सेवा/सुविधा उपलब्धताको आधारमा वडासंख्या (%)			
		नेपाल	कर्णाली	सल्यान	कालिमाटी
१	आधा घण्टाको पैदल दुरीमा उच्च शिक्षा सेवा	४०.७८	२९.५३	२५.३०	१४.२९
२	आधा घण्टाको पैदल दुरीमा पुस्तकालय सुविधा	१९.६४	११.००	१२.०५	०.००
३	आधा घण्टाको पैदल दुरीमा मेडिकल डाक्टर (MBBS)को सेवा	२६.६८	१६.३०	१६.८७	०.००
४	आधा घण्टाको पैदल दुरीमा सुरक्षा वेस वा प्रहरी चौकी	५४.९०	४२.९०	३७.३५	४२.८६
५	पाँच कि.मि. दुरीमा दमकल सेवा	२२.१३	५.४३	२.४१	०.००
६	आधा घण्टाको पैदल दुरीमा हरियाली पार्क तथा बालउद्यान/खेल मैदान	३२.५१	११.००	७.२३	१४.२९
७	आधा घण्टाको पैदल दुरीमा सिनेमाहल थियटर वा कलाकेन्द्र	९.९४	३.२०	३.६१	०.००
८	आधा घण्टाको पैदल दुरीमा ब्यापारिक (Shopping Mall) केन्द्र	२२.०४	१३.९३	१२.०५	०.००

सि नं	सेवा सुविधाको किसिम	सेवा/सुविधा उपलब्धताको आधारमा वडासंख्या (%)			
		नेपाल	कर्णाली	सल्यान	कालिमाटी
९	जम्मा वडा	६७४३	७१८	८३	७

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

तालिका १५.२ वडाभित्र रहेका समाज कल्यानसँग सम्वन्धित सेवा सुविधाअनुसार वडाको संख्या

क्र सं	सेवा सुविधा	नेपाल	कर्णाली	सल्यान	कालिमाटी
१	जम्मा वडा	६७४३	७१८	८३	७
२	प्रहरी कार्यालय/चौकी	२४७५	१९७	२६	३
३	वृद्धाश्रम	४३७	३९	२	०
४	बाल गृह	४३१	३४	४	०
५	सामुदायिक भवन/सभाहल	३६१९	१६९	२३	१
६	व्यवस्थित शवदाह/शव गाड्ने स्थल	१७९०	९८	१४	१
७	खेल मैदान	३०९१	१४५	१३	३
८	सार्वजनिक पार्क	१५६०	७२	१०	०
९	ताल/पोखरी/सिमसार	२६९९	१२६	९	२
१०	वडाको आफ्नै प्रशासनिक भवन	४६६२	३७५	४०	७
११	मठ, मन्दिर, गुम्वा/चैत्य, विहार, चर्च, मस्जिद	६४३२	६३२	७३	६

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

१५.२ विगत तीन वर्षको आय ब्ययको विवरण

तालिका १५.३ कालिमाटी गाउँपालिकाको विगत तीन वर्षको आय ब्ययको विवरण

सि नं	विवरण	आ.व. २०७८/७९	आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१
१	बार्षिक विनियोजित रकम	५२,३५,२०,०००	४५,२२,५२,२७७	४३,९३,१६,८५८
२	बार्षिक खर्च रु	४८,१०,४२,०००	४३,२८,३३,०४६	३९,२४,९३,७२०
३	कुल बजेटमा स्थानीय तहको आफ्नै आन्तरिक आयको हिस्सा	५५.२१%	७४.९५%	८८.३४%

स्रोतः कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, २०८१

कालिमाटी गाउँपालिकाको आ.व. २०७४/७५ देखि २०७९/८० सम्मका म.ले.प. प्रतिवेदनले औंल्याएको बेरुजुको रमम हेर्दा (तालिका १५.४) आ.व. २०७४/७५ मा प्रतिलाख खर्चमा २६.८ रुपैया बेरूजु रहेकोमा आ.व. २०७९/८० मा यो बेरुजुदर घटेर २.१ रुपैया प्रतिलाख भएको छ। यसले कालिमाटी गाउँपालिकाले वित्तीय अनुशासनमा निकै सुधार गरेको देखिन्छ। तथापि बेरुजु फछ्यौंटमा उल्लेख्य प्रगति नदेखिएकोले कुल बेरुजु घट्न सकेको छैन।

तालिका १५.४ कालिमाटी गाउँपालिकाको विगत ६ आर्थिक वर्षको बेरुजुको अवस्था

आर्थिक वर्ष	कुल खर्च	गत वर्ष सम्मको बाँकि बेरुजु (रु हजार)	यो वर्षको फछ्यौंट (रु हजार)	यो वर्षको बेरुजु (रु हजार)	यो वर्षको कुल बाँकी बेरुजु (रु हजार)	प्रतिलाख खर्चमा बेरुजु रकम	
						यो वर्षको मात्र	कुल बेरुजु
२०७४/७५	३२६५७३९३.३	२१९१	०	८७६८	१०९५९	२६.८	३३.६
२०७५/७६	४०६०५७४८५.१	१०९५९	११	१७१८२	२८१३०	४.२	६.९
२०७६/७७	४४०७४३७१३.५	२८१३०	६६४०	३९६६८	६११५८	९.०	१३.९
२०७७/७८	४७७६३९३३१.१	६११५८	०	४२६७५	१०३८३३	८.९	२१.७
२०७८/७९	४८७६१४६२९.४	१०३८३३	०	१०५३०	११४३६३	२.२	२३.५
२०७९/८०	५२९५११९६३.९	११४३६३	०	१०८९५	१२५२५८	२.१	२३.७

स्रोतः महालेखा परीक्षकको कार्यालय, कालिमाटी गा.पा.को म.ले.प. प्रतिवेदनहरु

१५.३ कालिमाटी गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कन (LISA)

कालिमाटी गाउँपालिकाको आ व २०७७/७८ देखि २०८०/८१ सम्म संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कनको नतिजा हेर्दा जम्मा प्राप्ताङ्क ५८ देखि हरेक आर्थिक वर्षम वृद्धि हुँदै ९२.२५ पुगेको देखिन्छ। यस तथ्यले संस्थागत क्षमतामा सवलीकरण हुँदै गएको संकेत गर्छ। सेवा प्रवाह भौतिक पूर्वाधार वातावरण संरक्षण तथा विपद व्यवस्थापनमा लगातार प्रगति गर्दै गएको देखिन्छ तथापि अन्य सूचकहरुमा आ व २०७९/८० को स्थिति अलि कमजोर देखिछ।

तालिका १५.५ कालिमाटी गाउँपालिकाको स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमूल्याङ्कन (LISA)

सि नं	सूचकहरु	आ.व.अनुसार प्राप्ताङ्क			
		२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	०८०/८१
१	शासकीय प्रवन्ध	८	८.५	७.५	९
२	संगठन तथा प्रशासन	७	८	६	८
३	वार्षिक बजेट तथा योजना व्यवस्थापन	१०	१०.५	९	११
४	वित्तीय एवम् आर्थिक व्यवस्थापन	९	११	९	११
५	सेवा प्रवाह	८	१४	१४.५	१५.५
६	न्यायिक कार्य सम्पादन	४	६	५	६
७	भौतिक पूर्वाधार	६	८	८.७५	११
८	सामाजिक समावेशीकरण	३	८.५	०	९.५
९	वातावरण संरक्षण तथा विपद व्यवस्थापन	२.५	५.२५	४.५	७.५
१०	सहकार्य र समन्वय	०.५	४.२५	०.५	३.७५
	जम्मा प्राप्ताङ्क	५८	८४	६४.७५	९२.२५

स्रोतः संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय (https://lisa.mofaga.gov.np/report)

१५.४ कालिमाटी गाउँपालिकाको वित्तीय सुशासन जोखिम मूल्याङ्कन (FRA)

तालिका १५.६ कालिमाटी गाउँपालिकाको वित्तीय सुशासन जोखिम मूल्याङ्कन (FRA)

सि नं	सूचकहरु	आ.व.अनुसार प्राप्ताङ्क		
		०७८/७९	०७९/८०	०८०/८१
१	योजना, बजेट तथा कार्यक्रम व्यवस्थापन	१७.५	१६	१९
२	कार्यान्वयन क्षमता तथा व्यवस्थापन	२४	२८	२७
३	लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन	१४	१४	१६
४	अनुगमन, मुल्यांकन तथा लेखापरीक्षण	११.५	१५.५	१५
५	राजस्व व्यवस्थापन	१०.५	१५	१४
	जम्मा प्राप्ताङ्क	७७.५	८८.५	९१

स्रोतः संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय (https://fra.mofaga.gov.np/)

१५.५ हालसम्म तयार गरी जारी गरिएका नीति कानून तथा मापदण्डहरुको विवरण

तालिका १५.७ कालिमाटी गाउँपालिकाले स्थापना देखि आ व २०८०/८१ सम्ममा तयार गरेर जारी गरेका कानून, नीति, मापदण्ड र कार्यविधिहरु

सि नं	नीति योजना ऐन नियम कार्यविधिको मापदण्ड	जारी मिति
क)	**ऐन तथा नीति**	
१	आर्थिक कार्यविधि नियमित तथा व्यवस्थापन गर्ने वनेको ऐन २०७६	२०७६/०१/०५
२	न्यायिक समिति कार्यविधि ऐन २०७६	२०७६/०१/०५
३	विपद् जोखिम न्युनिकरण तथा व्यवस्थापन गर्ने वनेको ऐन २०७६	२०७६/०१/०५
४	सहकारी ऐन २०७६	२०७६/०१/०५
५	अनाथ तथा जोखिम युक्त बालबालिका लागि सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम संचालन ऐन	२०७६/०१/०५
६	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन ऐन २०७६	२०७६/०१/०५
७	शिक्षा ऐन २०७६	२०७६/०१/०५
८	प्रशासकीय कार्यविधि नियमित गर्ने ऐन २०७६	२०७६/०१/०५
९	वातावरण तथा प्राकृतिक स्रोतको संरक्षण सम्बन्धमा व्यवस्था गर्ने वनेको ऐन २०७६	२०७६/०१/०५
१०	संक्षिप्त वातावरणीय अध्ययन तथा प्रारम्भिक वातावरणीय परिक्षण ऐन २०७७	२०७७/०४/२८
११	स्वास्थ्य तथा सरसफाई ऐन २०७६	२०७४
१२	कालिमाटी गाउँपालिका आर्थिक ऐन	२०८०/०३/१०
१३	विनियोजन ऐन २०८०	२०८०/३/१०
१४	वन ऐन २०८०	२०८०/०९/२४
१५	आर्थिक ऐन २०८० पहिलो संशोधन ऐन २०८०	२०८०/०९/२४

सि नं	नीति योजना ऐन नियम कार्यविधिको मापदण्ड	जारी मिति
१६	कालिमाटी गाउँपालिकाको आर्थिक कार्यविधि ऐन २०७६ पहिलो संशोधन ऐन २०८०	२०८०/०९/२४
१७	स्वास्थ्य नीति २०७७	२०७७
ख)	**कार्यविधि**	
१	कृषि व्यवसाय प्रवर्द्धन अनुदान कार्यविधि २०७७	२०७७/०८/२०
२	अध्यक्ष रोजगार कार्यविधि २०७७	२०७७/०८/२०
३	खरको छाना विस्थापित कार्यान्वयन कार्यविधि २०७७	२०७७/०८/२०
४	कालिमाटी गाउँ कार्यपालिकाको बैठक संचालन सम्बन्धी कार्यविधि २०७६	२०७६/०१/०४
५	मर्मत सम्भार सञ्चालन कार्यविधि २०७७	२०७७/०५/०८
६	करार प्राविधिक कर्मचारी व्यवस्थापन कार्यविधि २०७६	२०७६/०१/०४
७	"घ" वर्गको निर्माण व्यवसायी इजाजतपत्र सम्बन्धी कार्यविधि २०७६	२०७६/०१/०४
८	कन्ठिन्जेन्सी वापतको रकम खर्च गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि २०७६	२०७६/०३/०९
९	स्थानीय राजपत्र प्रकाशन सम्बन्धी कार्यविधि २०७६	२०७६/०१/०४
१०	उपभोक्ता समिति गठन परिचालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्यविधि २०७६	२०७६/०१/०४
११	स्थानीय तहमा गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम मेडपा संचालन कार्यविधि २०७६	२०७६/०१/०४
१२	पशु व्यवसाय प्रवर्द्धन अनुदान कार्यविधि २०७७	२०७७/०८/२०
१३	विपद व्यवस्थापन कोष संचालन कार्यविधि २०७६	२०७६/०१/०४
१४	नदी तथा अन्य सार्वजनीक क्षेत्र सरसफाईसम्बन्धी कार्यविधि २०७६	२०७६/०१/०४
१५	आपतकालिन कार्य संचालन कार्यविधि २०७६	२०७६/०१/०४
१६	एफ. एम रेडियो व्यवस्थापन तथा संचालन कार्यविधि २०७६	२०७६/०१/०४
१७	योजना अनुगमन मूल्याङकन तथा फरफारकसम्बन्धी कार्यविधि २०७६	२०७६/०८/१३
१८	घर बहाल कर व्यवस्थापन कार्यविधि २०७६	२०७६/१०/२०
१९	पदाधिकारीहरुको आचारसंहिता २०७४	२०७४/०३/१९
२०	आर्थिक सहायता वितरण कार्यविधि २०७६	२०७६/०५/०२
२१	व्यवसायकर सम्बन्धी कार्यविधि २०७६	२०७६/१०/२०
२२	अनाथ तथा जोखिमयुक्त बालबालिका लागि सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम संचालन कार्यविधि २०७६	२०७६/०१/०५
२३	अपाङ्गता भएका व्यक्तिको परिचय पत्र वितरण कार्यविधि,२०७६	२०७६/०१/०४
२४	कालिमाटी गाउँपालिका बाल अधिकार संरक्षण तथा प्रवर्द्धन कार्यविधि २०७९	२०७९/०९/१२
२५	कालिमाटी गाउँपालिका महिला विकास कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि २०७९	२०७९/०९/१२
२६	कालिमाटी गाउँपालिकाको बालउद्धार कोष सञ्चालन कार्यविधि २०७९	२०७९/०९/१२
२७	कालिमाटी गाउँपालिकाको लैंगिक हिंसा निवरण कोष सञ्चालन कार्यविधि २०७९	२०७९/०९/१२
२८	उत्कृष्ट कृषक सम्मान सम्बन्धी कार्यविधि २०७९	२०७९/१०/२६
२९	कालिमाटी गाउँपालिकाको खानेपानी मुहान दर्ता सम्बन्धी कार्यविधि २०७९	२०७९/०६/११
३०	सामुदायिक कृषि प्रसार सेवा केन्द्र स्थापना तथा संचालन कार्यविधि २०७९	२०७९/०६/३०

सि नं	नीति योजना ऐन नियम कार्यविधिको मापदण्ड	जारी मिति
३१	कालिमाटी गाउँपालिकाको कृषि विकास कार्यक्रम संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि २०७९	२०७९/०७/०३
३२	ऐम्वुलेन्स सेवा सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि २०७९	२०७९/०६/११
३३	कालिमाटी गाउँपालिका संस्था दर्ता तथा नवीकरण सम्बन्धी कार्यविधि २०७९	२०७९/०८/१५
३४	अध्यक्ष कृषक सम्मान सम्बन्धी कार्यविधि २०७९	२०७९/१०/२६
ग)	**निर्देशिका तथा मापदण्ड**	
१	बालसमूह गठन तथा सहजीकरण निर्देशिका २०७९	२०७९/०९/१२
२	कालिमाटी गाउँपालिकाको ज्यष्ठ नागरिक परिचय पत्र वितरण निर्देशिका २०७९	२०८०/०९/१२
३	कालिमाटी गाउँपालिकाको कार्यसञ्चालन निर्देशिका	२०८०/०४/१८
४	अनुगमन मूल्याङ्कन तथा सुपरिवेक्षण निर्देशिका २०७९	२०७९
५	तिन पाङ्ग्रे सवारी साधन ससञ्चालन मापदण्ड २०७९	२०७९/०६/११

स्रोतः कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, २०८१

१५.६ न्यायिक समितिमा दर्ता तथा फछ्र्यौंट भएका मूद्दा तथा विवादसम्वन्धी विवरण

तालिका १५.८ न्यायिक समितिमा दर्ता तथा फछ्र्यौंट भएका मूद्दा तथा विवादसम्वन्धी विवरण

सि नं	मुद्दा/विवाद सम्वन्धी विवरण	आर्थिक वर्ष		
		२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१
१	स्थानीय न्यायिक समितिमा दर्ता भएका मूद्दा/विवाद संख्या	५	७	८
२	मेल मिलापद्वारा टुङ्ग्याइएका विवाद संख्या	३	०	०
३	फछ्र्यौंट गरिएका मुद्दा/ विवाद संख्या	२	७	८
४	फछ्र्यौंट हुन बाँकी मुद्दा/ विवाद संख्या	०	०	०

स्रोतः कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, २०८१

१५.७ मुद्धा विवादको प्रकृतिअनुसारको संख्या

तालिका १५.९ मुद्धा विवादको प्रकृतिअनुसारको संख्या

सि नं	मुद्दा/ विवादको प्रकृति	आर्थिक वर्ष		
		२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१
१	जग्गा /साँध सिमाना विवाद	०	२	४
२	लेन देन	२	२	२
३	घरेलु हिंसा	१	०	१
४	चरण घाँस दाउरा	०	१	१
५	गाली वेइज्जति	२	२	०

स्रोतः कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, २०८१

१५.८ ब्यक्तिगत घटना दर्तासम्वन्धी विवरण

कालिमाटी गाउँपालिकामा आर्थिक वर्ष ०७७/७८ देखि ०७९/८० सम्म जन्म दर्ता, मृत्यू दर्ता र बसाईँसराई दर्ता उल्लेख्यरुपमा वढ्दै गएको देखिएतापनि आ व ०८०/८१ मा घटेको देखिन्छ। सम्वन्ध बिच्छेदका घटना दर्ता भने हरेक वर्ष निरन्तर बढ्दै गएको देखिन्छ। बसाईँसराई गरी कालिमाटी गाउँपालिकामा आउने भन्दा बिविध कारणले कालिमाटी गाउँपालिका छोडेर वाहिर जानेको संख्या वढी देखिन्छ। लैङ्गिक हिसावले हेर्दा सबै वर्षमा जन्म तथा मृत्यू दर्तामा महिलाभन्दा पुरुषको संख्या उच्च रहेको छ।

तालिका १५.१० ब्यक्तिगत घटना दर्तासम्वन्धी विवरण

सि नं	ब्यक्तिगत घटनाको प्रकार		लिङ्ग	आर्थिक वर्ष			
				०७७/७८	०७८/७९	०७९/८०	०८०/८१
१	जन्म दर्ता		महिला	८	२७०	३७१	२६७
			पुरुष	२९	२८९	३८४	३०३
			जम्मा	४७	५५९	७५५	५७०
२	विवाह दर्ता		जम्मा	५	१८१	२५१	१८६
३	सम्वन्ध विच्छेद		जम्मा	०	१३	१६	२५
३	मृत्यु दर्ता		महिला	२	२७	६४	४०
			पुरुष	६	६३	७६	८४
			जम्मा	८	९०	१४०	१२४
४	बसाईँसराई	आएको	महिला	२	८०	५५	६७
			पुरुष	६	७६	४५	६५
			जम्मा	८	१५६	१००	१३२
		गएको	महिला	१	१८७	२९५	१५२
			पुरुष	३	१५०	२२३	१३७
			जम्मा	४	३३७	५१८	२८९
६	धर्म पुत्र/धर्म पुत्रीको दर्ता		जम्मा	०	०	०	०

स्रोतः कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, २०८१

१५.९ अन्य विवरण

तालिका १५.११ गाउँसभा/ कार्यपालिकाको बैठक तथा सार्वजनिक सुनुवाइ सम्वन्धी विवरण

सि नं	विवरण	आर्थिक वर्ष		
		२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१
१	गाउँ सभाको वैठक वसेको पटक	२	२	२
२	सार्वजनिक सुनुवाई कार्यक्रम भएको पटक	३	३	३
३	सामाजिक परीक्षण गरिएको पटक	१	१	१

स्रोतः कालिमाटी गाउँपालिका, गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय, २०८१

खण्ड-१६ विविध

१६.१ निर्वाचनसम्वन्धी विवरण

तालिका १६.१ स्थानीय तह निर्वाचन २०७९ को कालिमाटी गाउँपालिकाको नतिजा

सि.नं	पद	वडा	उम्मेदवारको नाम	राजनीतिक दल/स्वतन्त्र	प्राप्त मत	कैफियत
१	अध्यक्ष		दान वहादुर खत्री के.सी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	३७४१	निर्वाचित
२	अध्यक्ष		पुरुषोत्तम भट्टराई	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	३१२९	
३	अध्यक्ष		भरत पुन	नेपाली काँग्रेस	२३७९	
४	अध्यक्ष		तुल्सीराम वली	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	२३२	
५	अध्यक्ष		तुल्सी प्रसाद के.सी.	स्वतन्त्र	९	
६	उपाध्यक्ष		सनसिल्ता वली डी.सी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	३५३५	निर्वाचित
७	उपाध्यक्ष		ज्ञान्द्र वहादुर खत्री	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकिकृत समाजबादी)	२९०६	
८	उपाध्यक्ष		काँशी माया राना	नेपाली काँग्रेस	२४६७	
९	उपाध्यक्ष		कृष्णी पुन	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	२५७	
१०	वडा अध्यक्ष	१	रविलाल बस्नेत	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	५५६	निर्वाचित
११	वडा अध्यक्ष	१	जित बहादुर पुन	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	४९०	
१२	वडा अध्यक्ष	१	टोप बहादुर भण्डारी	नेपाली काँग्रेस	३६०	
१३	वडा अध्यक्ष	१	उत्तम कुमार रावत	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	१४३	
१४	वडा अध्यक्ष	२	ईन्द्र बहादुर वली	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	६१५	निर्वाचित
१५	वडा अध्यक्ष	२	भुपेन्द्र बहादुर घर्ती मगर	नेपाली काँग्रेस	४५४	
१६	वडा अध्यक्ष	२	कुल प्रसाद भण्डारी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकिकृत समाजबादी)	२८२	
१७	वडा अध्यक्ष	२	प्रदिप थापा	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	२१२	
१८	वडा अध्यक्ष	३	शिव वहादुर खत्री	नेपाली काँग्रेस	६७२	निर्वाचित
१९	वडा अध्यक्ष	३	विर बहादुर वली	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	६१०	
२०	वडा अध्यक्ष	३	ओपेन्द्र बहादुर के.सी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकिकृत समाजबादी)	१९७	
२१	वडा अध्यक्ष	३	केशर सिं बुढाथोकी	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	६३	
२२	वडा अध्यक्ष	३	डिल्ली बहादुर खत्री	स्वतन्त्र	१९	
२३	वडा अध्यक्ष	४	वेल बहादुर चन्द	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	७७२	निर्वाचित
२४	वडा अध्यक्ष	४	टोप वहादुर थापा मगर	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	६२३	
२५	वडा अध्यक्ष	४	पूर्ण बहादुर खत्री	नेपाली काँग्रेस	१२५	
२६	वडा अध्यक्ष	५	टोप बहादुर कार्की	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	५१९	निर्वाचित
२७	वडा अध्यक्ष	५	पहल सिंह गाहा	नेपाली काँग्रेस	३६०	
२८	वडा अध्यक्ष	५	चन्द्र बहादुर गाहा मगर	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकिकृत समाजबादी)	३४६	
२९	वडा अध्यक्ष	५	हर्ष बहादुर वली	जनता समाजवादी पार्टी, नेपाल	३	
३०	वडा अध्यक्ष	६	टेकराज पुलामी थापा मगर	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	६११	निर्वाचित

सि.नं	पद	वडा	उम्मेदवारको नाम	राजनीतिक दल/स्वतन्त्र	प्राप्त मत	कैफियत
३१	वडा अध्यक्ष	६	गणेश बहादुर सारु मगर	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	११७	
३२	वडा अध्यक्ष	६	दुर्गा बहादुर रामजाली	नेपाली काँग्रेस	९८	
३३	वडा अध्यक्ष	६	कृष्ण बहादुर खत्री	स्वतन्त्र	८	
३४	वडा अध्यक्ष	७	मित्रलाल सुनार	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	५२६	निर्वाचित
३५	वडा अध्यक्ष	७	नैन सिं राना	नेपाली काँग्रेस	४०६	
३६	वडा अध्यक्ष	७	रातो बस्नेत	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकिकृत समाजबादी)	३१२	
३७	सदस्य	१	धन वहादुर पुन	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	५४४	निर्वाचित
३८	सदस्य	१	चेत बहादुर बुढा	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	४९७	निर्वाचित
३९	सदस्य	१	गम बहादुर रावत	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	४८३	
४०	सदस्य	१	भुपेन्द्र कुमार बस्नेत	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	४५५	
४१	सदस्य	१	मुनिलाल राना	नेपाली काँग्रेस	३७७	
४२	सदस्य	१	मोह लाल रावत	नेपाली काँग्रेस	३२३	
४३	सदस्य	१	धन बहादुर घर्ती	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	१७५	
४४	सदस्य	१	जंग बहादुर कवर	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	१६४	
४५	सदस्य	२	अम्वर वहादुर वली	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	६९२	निर्वाचित
४६	सदस्य	२	देब बहादुर बुढा मगर	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	६०३	निर्वाचित
४७	सदस्य	२	प्रेम बहादुर खत्री	नेपाली काँग्रेस	३९६	
४८	सदस्य	२	तोजे बुढा	नेपाली काँग्रेस	३५६	
४९	सदस्य	२	प्रेम विवश घर्ती	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकिकृत समाजबादी)	३३२	
५०	सदस्य	२	हरि प्रसाद पुनमगर	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकिकृत समाजबादी)	३०२	
५१	सदस्य	२	टेक बहादुर डाँगी	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	१६५	
५२	सदस्य	२	नरेन्द्र सिं सिजाली मगर	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	१२६	
५३	सदस्य	३	शेर बहादुर रौले	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	६५९	निर्वाचित
५४	सदस्य	३	लुध बहादुर गिरी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	६५५	निर्वाचित
५५	सदस्य	३	एकराज कवर	नेपाली काँग्रेस	६०८	
५६	सदस्य	३	मोहन रेउले	नेपाली काँग्रेस	५९३	
५७	सदस्य	३	निम बहादुर कामी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकिकृत समाजबादी)	१९६	
५८	सदस्य	३	निम बहादुर के.सी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकिकृत समाजबादी)	१९४	
५९	सदस्य	३	ज्ञानेन्द्र थापा	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	७१	
६०	सदस्य	३	शुक बहादुर थापा	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	६५	
६१	सदस्य	४	हुम बहादुर थापा	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	७६०	निर्वाचित
६२	सदस्य	४	दुर्गा वहादुर खत्री	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	७५७	निर्वाचित
६३	सदस्य	४	डिला कडेल	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	५७४	
६४	सदस्य	४	होम बहादुर थापा	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	५४६	
६५	सदस्य	४	बिर बहादुर वली	नेपाली काँग्रेस	१९०	

सि.नं	पद	वडा	उम्मेदवारको नाम	राजनीतिक दल/स्वतन्त्र	प्राप्त मत	कैफियत
६६	सदस्य	४	चक्र बहादुर थापा	नेपाली काँग्रेस	१६२	
६७	सदस्य	५	होम बहादुर वली	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	४८०	निर्वाचित
६८	सदस्य	५	निम बहादुर वुढामगर	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	४७३	निर्वाचित
६९	सदस्य	५	मोति प्रसाद वली	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकिकृत समाजबादी)	३७९	
७०	सदस्य	५	मोहन के.सी.	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकिकृत समाजबादी)	३६६	
७१	सदस्य	५	कालो पुन	नेपाली काँग्रेस	३४८	
७२	सदस्य	५	जित कुमारी रोका	नेपाली काँग्रेस	३४३	
७३	सदस्य	५	जित कुमारी रोका	नेपाली काँग्रेस	३४३	
७४	सदस्य	६	रुद्र बहादुर घर्ती मगर	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	६११	निर्वाचित
७५	सदस्य	६	गिम बहादुर झेडी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	५८१	निर्वाचित
७६	सदस्य	६	खिम बहादुर पाण्डे क्षेत्री	नेपाली काँग्रेस	१४६	
७७	सदस्य	६	साल बहादुर लम्तरी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	१३६	
७८	सदस्य	६	डोर बहादुर झेडी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	११३	
७९	सदस्य	६	बेग बहादुर थापा मगर	नेपाली काँग्रेस	१०७	
८०	सदस्य	७	बिर्ख बहादुर राना	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	५३४	निर्वाचित
८१	सदस्य	७	गोविन्द रोका मगर	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	५२५	निर्वाचित
८२	सदस्य	७	लोक बहादुर महतरा	नेपाली काँग्रेस	३९५	
८३	सदस्य	७	पोविन्द्र बहादुर घर्ति मगर	नेपाली काँग्रेस	३८८	
८४	सदस्य	७	भदे राना	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकिकृत समाजबादी)	३०१	
८५	सदस्य	७	ललित कुमार बुढा	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकिकृत समाजबादी)	२८७	
८६	महिला सदस्य	१	निर्मला पुन	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	५२६	निर्वाचित
८७	महिला सदस्य	१	नम्रता जि.एम.	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	४८९	
८८	महिला सदस्य	१	मेघी घर्ती	नेपाली काँग्रेस	३६७	
८९	महिला सदस्य	१	खिमा कुमारी राना	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	१५८	
९०	महिला सदस्य	२	बिमला तारम मगर	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	६२९	निर्वाचित
९१	महिला सदस्य	२	दिपा वली	नेपाली काँग्रेस	४२४	
९२	महिला सदस्य	२	खिमा कुमारी थापा पुन	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकिकृत समाजबादी)	३६२	
९३	महिला सदस्य	३	प्रतिमा खत्री	नेपाली काँग्रेस	६५०	निर्वाचित
९४	महिला सदस्य	३	दिलमाया खत्री	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	६२९	
९५	महिला सदस्य	३	अन्जना दमाई	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकिकृत समाजबादी)	२०२	
९६	महिला सदस्य	३	समुन्द्रा वली	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	५५	
९७	महिला सदस्य	४	दिलमाया वली	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	७७९	निर्वाचित
९८	महिला सदस्य	४	ठुमा डाँगी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	५५९	
९९	महिला सदस्य	४	शिव कुमारी खत्री	नेपाली काँग्रेस	१७८	
१००	महिला सदस्य	५	सुमित्रा राना	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	४८८	निर्वाचित

सि.नं	पद	वडा	उम्मेदवारको नाम	राजनीतिक दल/स्वतन्त्र	प्राप्त मत	कैफियत
१०१	महिला सदस्य	५	छवि कला थापा मगर	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकिकृत समाजबादी)	३७०	
१०२	महिला सदस्य	५	उषा बुढा	नेपाली काँग्रेस	३५६	
१०३	महिला सदस्य	६	संगिता झेडीमगर घर्ती	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकिकृत समाजबादी)	५५८	निर्वाचित
१०४	महिला सदस्य	६	रेश्मा घर्ति मगर	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	१३३	
१०५	महिला सदस्य	६	कूमारी गुरुङ	नेपाली काँग्रेस	१११	
१०६	महिला सदस्य	७	केवली वली	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	५२६	निर्वाचित
१०७	महिला सदस्य	७	देवीसरा राना	नेपाली काँग्रेस	४०३	
१०८	महिला सदस्य	७	उर्मिला पुन घर्ती मगर	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकिकृत समाजबादी)	३०८	
१०९	दलित सदस्य	१	डिल्ली कामी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	५३३	निर्वाचित
११०	दलित सदस्य	१	चन्द्रा कुमारी कामी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	४६४	
१११	दलित सदस्य	१	नन्दा कुमारी कामी	नेपाली काँग्रेस	३८२	
११२	दलित सदस्य	१	कृष्णा कामी	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	१५४	
११३	दलित सदस्य	२	टंकी दमाई	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	६३१	निर्वाचित
११४	दलित सदस्य	२	पुनीकला सार्की	नेपाली काँग्रेस	४१९	
११५	दलित सदस्य	२	चुर्ण कली बि.क.	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकिकृत समाजबादी)	३५२	
११६	दलित सदस्य	२	अमृता लुहार	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	१०४	
११७	दलित सदस्य	३	भाबना बि.क.	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	६६१	निर्वाचित
११८	दलित सदस्य	३	निर्मला वि.क.	नेपाली काँग्रेस	६१५	
११९	दलित सदस्य	३	हरि कला दमाई	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकिकृत समाजबादी)	१९५	
१२०	दलित सदस्य	३	शर्मिला वि.क.	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी	६२	
१२१	दलित सदस्य	४	लक्ष्मी सुनार	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	७६३	निर्वाचित
१२२	दलित सदस्य	४	गोपीसरा सुनार	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	५६८	
१२३	दलित सदस्य	४	गमी सरा सुनार	नेपाली काँग्रेस	१८१	
१२४	दलित सदस्य	५	पबित्रा सुनार	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	४८६	निर्वाचित
१२५	दलित सदस्य	५	हिरा कामी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकिकृत समाजबादी)	३७१	
१२६	दलित सदस्य	५	हिरादेबी कामी	नेपाली काँग्रेस	३५०	
१२७	दलित सदस्य	६	सुमित्रा दमाई	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	५९८	निर्वाचित
१२८	दलित सदस्य	६	गंगीसरा वि क	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	१३२	
१२९	दलित सदस्य	७	नेपा कुमारी कामी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	५२३	निर्वाचित
१३०	दलित सदस्य	७	मनसरी कामी	नेपाली काँग्रेस	४००	
१३१	दलित सदस्य	७	चन्द्रा कुमारी कामी	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकिकृत समाजबादी)	३०८	

स्रोतः निर्वाचन आयोग २०७९

१६.२ स्थानीय तह निर्वाचन २०७४ मा निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरुको विवरण

तालिका १६.२ स्थानीय तह निर्वाचन २०७४ मा निर्वाचित जन प्रतिनिधिहरुको विवरण

सि नं	पद	वडा	उम्मेदवारको नाम	लिङ्ग	राजनीतिक दल	प्राप्त मत	कैफियत
१	अध्यक्ष		दान वहादुर खत्री के.सी	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	२९१२	निर्वाचित
२	उपाध्यक्ष		सनसिल्ता वली(डी.सी.)	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	२९४४	निर्वाचित
३	वडा अध्यक्ष	१	रविलाल बस्नेत	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	५३१	निर्वाचित
४	वडा अध्यक्ष	२	ईन्द्र बहादुर वली	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	५७२	निर्वाचित
५	वडा अध्यक्ष	३	विर बहादुर वली	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	४७४	निर्वाचित
६	वडा अध्यक्ष	४	वेल बहादुर चन्द	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	५१८	निर्वाचित
७	वडा अध्यक्ष	५	चन्द्र बहादुर गाहा मगर	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	४२८	निर्वाचित
८	वडा अध्यक्ष	६	टेकराज पुलामी थापा मगर	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	४७३	निर्वाचित
९	वडा अध्यक्ष	७	नैन सिं राना	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	३२०	निर्वाचित
१०	सदस्य	१	कुल बहादुर वपाल	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	४९९	निर्वाचित
११	सदस्य	१	चेत बहादुर बुढा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	४६३	निर्वाचित
१२	सदस्य	२	थमन बहादुर घर्ती	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	५८३	निर्वाचित
१३	सदस्य	२	बम वहादुर खत्री क्षेत्री	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	५५५	निर्वाचित
१४	सदस्य	३	भेग प्रसाद उपाध्याय	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	४९०	निर्वाचित
१५	सदस्य	३	जित बहादुर यरी	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	४७७	निर्वाचित
१६	सदस्य	४	भुपेन्द्र बहादुर खत्री	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	५१२	निर्वाचित
१७	सदस्य	४	होम बहादुर थापा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	४८६	निर्वाचित
१८	सदस्य	५	अनिता सोमै मगर	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	४१३	निर्वाचित
१९	सदस्य	५	भुपाल लम्तरी मगर	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	४०३	निर्वाचित
२०	सदस्य	६	भिम बहादुर खत्री	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	४७१	निर्वाचित
२१	सदस्य	६	मित्रलाल वुढा	पुरुष	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	४६७	निर्वाचित
२२	सदस्य	७	पोविन्द्र बहादुर घर्ति मगर	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	३०४	निर्वाचित
२३	सदस्य	७	लोक बहादुर पुनमगर	पुरुष	नेपाली काँग्रेस	३०३	निर्वाचित
२४	महिला सदस्य	१	बविता परियार	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	५१३	निर्वाचित
२५	महिला सदस्य	२	बिमला तारम मगर	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	५७७	निर्वाचित
२६	महिला सदस्य	३	दिलमाया खत्री	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	४९७	निर्वाचित
२७	महिला सदस्य	४	देउ रुपा भट्टराई	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	५०६	निर्वाचित
२८	महिला सदस्य	५	सुमित्रा राना	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	४१९	निर्वाचित
२९	महिला सदस्य	६	मिना कुमारी पुन मगर	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	४७१	निर्वाचित
३०	महिला सदस्य	७	कमला वली	महिला	नेपाली काँग्रेस	३१२	निर्वाचित
३१	दलित महिला सदस्य	१	डिल्ली कामी	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	५२२	निर्वाचित
३२	दलित महिला सदस्य	२	टंकी दमाई	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	५९८	निर्वाचित
३३	दलित महिला सदस्य	३	सिता वि.क	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	४९६	निर्वाचित
३४	दलित महिला सदस्य	४	लक्ष्मी सुनार	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	५१८	निर्वाचित
३५	दलित महिला सदस्य	५	हिरा कामी	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एमाले)	४१९	निर्वाचित
३६	दलित महिला सदस्य	६	मनिसरा वि.क	महिला	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)	४७२	निर्वाचित

३७	दलित महिला सदस्य	७	निमा कुमारी वि.क.	महिला	नेपाली काँग्रेस	३३५	निर्वाचित

स्रोत: निर्वाचन आयोग २०७४

१६.३ प्राकृतिक प्रकोप तथा विपद ब्यवस्थापन

तालिका १६.३ प्राकृतिक विपद् तथा प्रकोपको खतरा तथा भू-धरातलीय जोखिमको प्रकारअनुसार वडा संख्या

सि नं	प्रकोप तथा जोखिमको प्रकार	विपद तथा प्रकोपको जोखिमअनुसार वडा संख्या			
		नेपाल	कर्णाली	सल्यान	कालिमाटी
१	जम्मा वडा	६७४३	७१८	८३	७
२	पहिरो	४०२८	६०७	७५	७
३	वाढी	४२८६	३८२	४१	६
४	बस्तीमा आगलागी	२४२८	२३३	३१	५
५	वन डढेलो	२४७८	३४५	५६	५
६	आँधि/हुरी बतास	३५४६	३१३	४६	४
७	भू-क्षय	१६२५	१५०	१६	३
८	चटयाङ्ग	२२२२	२४८	४०	१
९	सुख्खा खडेरी	२४५२	३८७	३०	१
१०	डुवान	१९४८	३७	१	०
११	असिना	२३९८	३६०	४७	०
१२	अतिवृष्टि	४१९	५३	२	०
१३	खण्ड बृष्टि	२३६	२४	२	०
१४	लू	२००	०	०	०
१५	शीतलहर	१४७८	१०	०	०
१६	हिमताल विष्पोटन	८४	५१	०	०
१७	हिम पहिरो	९६	५६	०	०
१८	कुनै जोखिम नभएको	७९	३	०	०

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

तालिका १६.४ वि .सं. २०७० साउन १ देखि २०८१ चैत्र ७ गते सम्मको कालिमाटी गाँउपालिकामा घटेका विपद्सम्वन्धी विवरण

विवरण	चौपाया दुर्घटना	आगलागी	वाढी	वन डढेलो	भारी वर्षा	पहिरो	चटयाङ्	जम्मा
जम्मा मृत्यू	०	०	०	०	०	५	१	६
विस्थापित गोठ	०	१०	०	२	१	४	०	१७
हराएका ब्यक्ति	०	०	१	०	०	०	०	१
प्रभावित परिवार	३	२६	०	३	२	८	४	४६

घाइते	२	०	०	०	०	०	४	६
पूर्ण क्षति भएका घर	०	१३	०	०	१	३	०	१७
आंशिकरुपमा क्षति पुगेका निजी घर	०	४	०	२	०	०	०	६
पशु चौपायाको क्षति	०	११	०	०	११	०	०	२२

स्रोतः नेपाल विपद् जोखिम न्युनीकरण पोर्टल २०८१।१२।२३

अनुसूचीहरु

अनुसूची १.: कालिमाटी गाउँपालिकाको जन प्रतिनिधिहरुको विवरण

सि नं	पद	नाम	वडा नं	मोवाइल नं
१	गा.पा.अध्यक्ष	दान बहादुर खत्री के.सी	कालिमाटी गा.पा.३	९८५७८४४३०३
२	उपाध्यक्ष	सनसिल्ता वली डि सी	कालिमाटी गा.पा.५	९८५७८४४३०२
३	वडा अध्यक्ष	रविलाल बस्नेत	कालिमाटी वडा न.१	९८६८६६१५०९
४	वडा अध्यक्ष	इन्द्र बहादुर वली	कालिमाटी वडा न.२	९८६८६२६५१
५	वडा अध्यक्ष	शिव बहादुर खत्री	कालिमाटी वडा न.३	९८६०२५४७१९
६	वडा अध्यक्ष	वेल बहादुर चन्द	कालिमाटी वडा न.४	९८५७८४४५११
७	वडा अध्यक्ष	टोप बहादुर कार्की	कालिमाटी वडा न.५	९८६६६४५५१६
८	वडा अध्यक्ष	टेकराज पुलामी मगर	कालिमाटी वडा न.६	९८५७८७८२८३
९	वडा अध्यक्ष	मित्रलाल सुनार	कालिमाटी वडा न.७	९८४४८५६१९७
१०	कार्यपालिका सदस्य	विष्णु वली राजी	कालिमाटी गा पा ३	९८४२३३७१५८
११	कार्यपालिका सदस्य	तिल कुमारी कामी	कालिमाटी गा पा ६	९८४८६६७६७९
१२	कार्यपालिका सदस्य	सुमित्रा राना	कालिमाटी गा पा ५	९८४६३४२६७९
१३	कार्यपालिका सदस्य	लक्ष्मी सुनार	कालिमाटी गा पा ४	९८६८६२८२३७
१४	कार्यपालिका सदस्य	टंकी दमाइ	कालिमाटी गा पा २	९८४०५३५०४५
१५	कार्यपालिका सदस्य	डिल्ली कामी	कालिमाटी गा पा १	९८६६१६१६१७
१६	वडा सदस्य	धन बहादुर पुन	कालिमाटी गा पा १	९८६०८९०९८१
१७	वडा सदस्य	निर्मला पुन	कालिमाटी गा पा १	९७६२२०३००४
१८	वडा सदस्य	चेत बहादुर बुढा	कालिमाटी गा पा १	९८६६१६००५८
१९	वडा सदस्य	अम्वर बहादुर वली	कालिमाटी गा पा २	९८६८०९५७१३
२०	वडा सदस्य	विमला तारम मगर	कालिमाटी गा पा २	९८६४९९४९४८
२१	वडा सदस्य	देव बहादुर वुढा मगर	कालिमाटी गा पा २	९८४७६६६८८५
२२	वडा सदस्य	लुध बहादुर गिरी	कालिमाटी गा पा ३	९८४४१७०६९६
२३	वडा सदस्य	प्रतिमा खत्री	कालिमाटी गा पा ३	९८६६७७०७५८
२४	वडा सदस्य	शेर बहादुर रौले	कालिमाटी गा पा ३	९८६६७४११२०
२५	वडा सदस्य	भावना वि.क.	कालिमाटी गा पा ३	९८६८०५७४४३
२६	वडा सदस्य	दिलमाया वली	कालिमाटी गा पा ४	९७४२२५२३८४
२७	वडा सदस्य	दुर्गा बहादुर खत्री	कालिमाटी गा पा ४	९८४७९७६०८०
२८	वडा सदस्य	हुम बहादुर थापा	कालिमाटी गा पा ४	९८६८६२८३९४
२९	वडा सदस्य	होम बहादुर वली	कालिमाटी गा पा ५	९८४३९२५९०२
३०	वडा सदस्य	निम बहादुर वुढा मगर	कालिमाटी गा पा ५	९७४९९५५७६७
३१	वडा सदस्य	प्रवित्रा सुनार	कालिमाटी गा पा ५	९७४५८८०३३१
३२	वडा सदस्य	सुमित्रा दमाइ	कालिमाटी गा पा ६	९७६२८४९१६२

सि नं	पद	नाम	वडा नं	मोवाइल नं
३३	वडा सदस्य	गिम बहादुर झेडी	कालिमाटी गा पा ६	९८६७९५१९१६
३४	वडा सदस्य	संगिता झेडी मगर घर्ति	कालिमाटी गा पा ६	९८६८९७८४११
३५	वडा सदस्य	रुद्र बहादुर घर्ति मगर	कालिमाटी गा पा ६	९८४४८१३०२२
३६	वडा सदस्य	केवली वली	कालिमाटी गा पा ७	९८४८१३२३१५
३७	वडा सदस्य	गोविन्द रोका मगर	कालिमाटी गा पा ७	९८६८९२२८२५
३८	वडा सदस्य	बिर्ख बहादुर राना	कालिमाटी गा पा ७	९८६८९२२१३६
३९	वडा सदस्य	नेपा कुमारी कामी	कालिमाटी गा पा ७	९७४८३१९५९८

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

अनुसूची २.: कालिमाटी गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरुको विवरण

सि नं	नाम	पद	शाखा	फोन नं	स्थायी ठेगाना
१	हर्क बहादुर वली	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	प्रशासन/सामान्य प्रशासन	९८५७८४४३००	कालिमाटी २, सल्यान
२	जयराम घर्ती	अधिकृत छैठौं	प्रशासन/सामान्य प्रशासन	९८६६८२९३५२	शारदा ५, सल्यान
३	यज्ञ बहादुर खत्री	अधिकृत छैठौं	प्रशासन/सामान्य प्रशासन	९८४८१२९०२४	गुर्भाकोट नपा, सुर्खेत
४	गोरख बहादुर थापा	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	स्वास्थ्य	९८५७८४४७२०	शा न पा ९ , सल्यान
५	वृद्धि बहादुर वली	अधिकृत छैठौं	कृषि/बागवानी	९८५७८४४७२६	बवई गा.पा. २ दाङ्ग
६	भरत कुमार चन्द	शिक्षा अधिकृत	शिक्षा/शि.प्र./छैठौं	९८४९२१५५६२	बा.न.पा ५, सल्यान
७	बिष्णु भण्डारी	सूचना प्रविधि अधिकृत	प्रशासन	९८५७८२३६०१	का.गा.पा.३
८	प्रेम चन्द	ईन्जिनियर	छैठौं स्तर		शान्तिनगर दाङ्ग
९	सुबाश बुढाथोकी	रोजगार संयोजक	छैठौं स्तर	९८५७८४४३४४	का.गा.पा. ३ सल्यान
१०	विजया पोखरेल	जनस्वास्थ्य निरीक्षक	सातौं स्तर	९८४०१६६८४५	का गा पा ३ सल्यान
११	दिपिका खड्का	कृषी स्नातक	छैठौं स्तर		शा न पा ९, सल्यान
१२	केशवराज बस्नेत	प.स्वा.प्रा	कृषि/भेटेरनरी/पाँचौ स्तर	९८६५८४८४४९	शा.गा.पा. ६ दाङ्ग
१३	एकलाल राना	लेखा सहायक पाँचौं तह	प्रशासन/लेखा	९८६४९४१८३६	कालिमाटी ५ सल्यान
१४	सविना गौतम	पाँचौ	नर्सिङ	९८६७२७३१२४	तुलसिपुर ९ दाङ
१५	सुनिता महतरा	पाँचौ	शिक्षा/शि.प्र./पाँचौ		तुलसीपुर ३,दाङ
१६	दिप बहादुर वली	एम.आई.एस.अपरेटर	पाँचौ स्तर	९८४९०३०२२०	का.गा.पा. ३ सल्यान
१७	हेरम बस्नेत	वरिष्ट उ.वि.सहजकर्ता	पाँचौ स्तर	९८६६९८१२१०	का.गा.पा. १, सल्यान
१८	डवल सेजुवाल	सव इन्जिनियर	पाँचौ स्तर	९८६८९२६३३८	सोरु ३, मुगु
१९	दिपक साह	सव इन्जिनियर	पाँचौ स्तर	९८४२०३६६८९	खडक २ ,सप्तरी
२०	षडान्नद रेग्मी	सव इन्जिनियर	पाँचौ स्तर	९८६४७४२१४८	राप्तिसोनारी ९, बाँके
२१	अम्विका बोहोरा	सव इन्जिनियर	पाँचौ स्तर	९८६८२९६४११	विरेन्द्रनगर ३, सुर्खेत
२२	हरिमाया सापकोटा	आन्तरिक लेखा परिक्षक	पाँचौ स्तर	९८४७५७०११४	चौकुने ८, सुर्खेत
२३	ज्ञान कुमार गमुवा	पाँचौ	विविध समुह	९७४२३२४४९९	राजापुर ६, बर्दिया
२४	एकलाल खासु मगर	पाँचौ	रोजगार सहायक	९८४४८१५९७९	का गा ३, सल्यान
२५	प्रदिप कुमार खत्री	सहायक चौथो	प्रशासन	९८६०२५४६०२	का गा पा ३ सल्यान
२६	टेक बहादुर विश्वकर्मा	सहायक चौथो	पशु सेवा शाखा	९८६८६२९७४२	का गा पा ३ सल्यान
२७	गेदराज खत्री	असिस्टेन्ट सव इन्जिनियर	प्राविधिक		का गा पा ३ सल्यान
२८	रितु के सी तिमिल्सेना	चौथो	स म वि नि	९८६७९६९९७७	बैजनाथ ३ बाँके

सि नं	नाम	पद	शाखा	फोन नं	स्थायी ठेगाना
२९	सन्तोष सिह	चौथो	खा पा स टे		सिम्ता ३ सुर्खेत
३०	दिपक के सी	चौथो	इलेक्ट्रिसियन		का गा पा ३ सल्यान
३१	विजय कुमार वली	चौथो	सहायक कम्प्युटर अपरेटर	९८६७४८३०४७	का गा पा ३ सल्यान
३२	दिपेश्वर कुमार यादव	असिस्टेन्ट सव इन्जिनियर	प्राविधिक	९८६४२०९६१२	कैडेना ६ सर्लाही
३३	सन्जु बुढाक्षेत्री	असिस्टेन्ट सव इन्जिनियर	प्राविधिक	९८६८९८०४७४	गुर्भाकोट १३ सुर्खेत
३४	प्रकाश खत्री	सहायक चौथो	प्रशासन	९८४४८८७२७३	गुर्भाकोट ११ सुर्खेत
३५	गंगा राम बुढाथोकी	सहायक चौथो	कृषि		बागचौर ना पा, सल्यान
३६	केशव थापा मगर	सहायक चौथो	कृषि		का गा पा ३, सल्यान
३७	राधिका के सी	सहायक चौथो	उद्यम विकास सहजकर्ता	९८६६७४९३३४	का गा पा ३, सल्यान
३८	मोतिलाल वली	सहायक चौथो	पोषण सहजकर्ता		का गा पा ३, सल्यान
३९	सुष्मा महत्तो	सहायक चौथो	कृषि	९८६८०१८९१०	दुल्लु न पा १, दैलेख
४०	सुमन भण्डारी	सहायक चौथो	प्राविधिक	९८६९४८२५१४	का गा पाा ४, सल्यान
४१	मनोज वि क	सहायक चौथो	प्राविधिक		का गा पा ७, सल्यान
४२	सुरज वि क	सहायक चौथो	प्राविधिक	९८५७८५४६०३	का गा पा २, सल्यान
४३	प्रविन के सी	सहायक चौथो	प्राविधिक	९८६९९७६९९५	का गा पा ३, सल्यान
४४	ओपन्द्र डाँगी	सहायक चौथो	फिल्ड सहायक	९८६३६७६२४९	का गा पा ३, सल्यान
४५	हुमाकान्त भट्टराई	सहायक चौथो	प्रशासन/सहायक	९८६८६२९५४८	का गा पा ४, सल्यान
४६	गिता वि क	सहायक चौथो	प्रशासन/सहायक	९८६०२५४६०५	का गा पा ३, सल्यान
४७	चन्द्रा कुमारी राना	सहायक चौथो	प्रशासन/सहायक	९८४८१७४३६६	का गा पा ५, सल्यान
४८	दिपक सुनार	सहायक चौथो	प्रशासन/सहायक	९८६८२१८३७	का गा पा ४, सल्यान
४९	सुजिता रेग्मी	सहायक चौथो	सामाजिक परिचालक	९८४९४८३०८३	का गा पा ३, सल्यान
५०	छविलाल खत्री	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	९८६०२५४६०६	का गा पा ३, सल्यान
५१	कालुराम चौधरी	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	९८४७८९२८४९	शा गा पा ७, दाङ
५२	लाल बहादुर कामी	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	९८४७८४४२३२	का गा पा १, सल्यान
५३	पुर्ण बहादुर वली	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	९८६८६३२९१	का पा गा २, सल्यान
५४	दुर्गे कामी	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	९८६८६६१२१४	का गा पा ३, सल्यान
५५	बालकृष्ण खड्का	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन		का गा पा ५, सल्यान
५६	राजन वुढा मगर	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	९७४८०६५७५५	का गा पा ५, सल्यान
५७	संगिता थापा	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन		का गा पा ३, सल्यान
५८	जय कुमारी वली	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	९८६८५५१७५७	का गा पा २, सल्यान
५९	मुना पुन	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन		का गा पा ४, सल्यान
६०	ओपन्द्र पुलामी	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन		का गा पा ६, सल्यान
६१	भिमसेन वली	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन		का गा पा ३, सल्यान
६२	स्वागत शाही	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	९८४७८४४५४४	शा न पा ५, सल्यान
६३	ईन्द्र बहादुर तारम	हल्का सवारी चालक	श्रेणी विहिन	९८६८९१५६०४	का गा पा २ ,सल्यान
६४	भुपेन्द्र वुढा	हेभी सवारी चालक	श्रेणी विहिन	९८६८९६२४५५	का.गा.पा. ७ सल्यान
६५	तुलाराम सार्की	हल्का सवारी चालक	श्रेणी विहिन		का.गा.पा. २, सल्यान
६६	धन बहादुर खत्री	पाले	श्रेणी विहिन		का गा पा ३, सल्यान
६७	खिम बहादुर वि क	पाले	श्रेणी विहिन		का गा पा ३, सल्यान

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

अनुसूची ३.: कालिमाटी गाउँपालिकाको जनसंख्या प्रक्षेपन

उमेर समूह	लिङ्ग	उमेर समूह र वर्ष अनुसार जनसंख्या										
		२०२१	२०२२	२०२३	२०२४	२०२५	२०२६	२०२७	२०२८	२०२९	२०३०	२०३१
जम्मा	जम्मा	२२२४७	२२०५७	२१८५४	२१६६६	२१४८५	२१३२७	२११२७	२०९५३	२०७४८	२०५८१	२०४३१
	पुरुष	१०९६१	१०७७८	१०५८७	१०३९६	१०२३१	१००७०	९९१०	९७५२	९६०६	९४८३	९३६६
	महिला	११२८६	११२७९	११२६७	११२७०	११२५४	११२५७	११२१७	११२०१	१११४२	११०९८	११०६५
०-४ वर्ष	जम्मा	२१६७	२१२५	२०९०	२०७२	२०५३	२०४१	२०३०	२००७	१९७४	१९३१	१८७९
	पुरुष	११३१	१११२	१०९७	१०८७	१०७७	१०६७	१०६५	१०५५	१०४१	१०२२	१०००
	महिला	१०३६	१०१३	९९३	९८५	९७६	९७४	९६५	९५२	९३३	९०९	८७९
५-९ वर्ष	जम्मा	२१८८	२१३६	२१०२	२०५७	२०२५	१९८०	१९४३	१९११	१८९१	१८७८	१८६२
	पुरुष	११४१	१११२	१०९०	१०६३	१०५२	१०३५	१०१७	१००३	९९४	९८८	९७८
	महिला	१०४७	१०२४	१०१२	९९४	९७३	९४५	९२६	९०८	८९७	८९०	८८४
१०-१४ वर्ष	जम्मा	२५६२	२३९८	२२५७	२१४९	२०६५	२०१३	१९६७	१९२९	१८९७	१८६०	१८२५
	पुरुष	१३४३	१२५३	११८०	११२५	१०८१	१०५०	१०२७	९९९	९८३	९६६	९५५
	महिला	१२१९	११४५	१०७७	१०२४	९८४	९६३	९४०	९३०	९१४	८९४	८७०
१५-१९ वर्ष	जम्मा	२७१५	२६८२	२६१५	२५१३	२३८३	२२४२	२०९९	१९८५	१८८५	१८२२	१७७३
	पुरुष	१४१६	१३९२	१३४९	१२८९	१२१४	११३५	१०६४	१००३	९५४	९२३	८९९
	महिला	१२९९	१२९०	१२६६	१२२४	११६९	११०७	१०३५	९८२	९३१	८९९	८७४
२०-२४ वर्ष	जम्मा	२२१६	२१९०	२१७४	२१६८	२१६८	२१५४	२१२४	२०७१	१९८९	१८८१	१७७५
	पुरुष	१०४८	१०२४	१०१३	१०१०	१००९	१००१	९८२	९५३	९०९	८५४	८०४
	महिला	११६८	११६६	११६१	११५८	११५९	११५३	११४२	१११८	१०८०	१०२७	९७१
२५-२९ वर्ष	जम्मा	१८००	१८०६	१८०१	१७७८	१७६०	१७४४	१७२३	१७११	१७०१	१६९४	१६८६
	पुरुष	८३४	८०९	७७७	७४१	७१४	६९७	६८३	६७७	६७४	६७३	६६८
	महिला	९६६	९९७	१०२४	१०३७	१०४६	१०४७	१०४०	१०३४	१०२७	१०२१	१०१८
३०-३४ वर्ष	जम्मा	१४८१	१४५१	१४२७	१४३३	१४४८	१४६२	१४६४	१४६७	१४५२	१४३४	१४२२
	पुरुष	६७८	६५४	६३२	६२३	६१४	५९९	५७८	५५७	५३१	५१२	४९६
	महिला	८०३	७९७	७९५	८१०	८३४	८६३	८८६	९१०	९२१	९२२	९२६
३५-३९ वर्ष	जम्मा	१३८९	१३८१	१३७१	१३५०	१३२४	१२८८	१२६५	१२५१	१२५०	१२६८	१२८४
	पुरुष	६२५	६१४	६०१	५८२	५६६	५४०	५२१	५०७	४९५	४९१	४७७
	महिला	७६४	७६७	७७०	७६८	७५८	७४८	७४४	७४४	७५५	७७७	८०७
४०-४४ वर्ष	जम्मा	१२०७	१२२४	१२४४	१२५१	१२५४	१२५८	१२५३	१२४०	१२२५	११९७	११७६
	पुरुष	५४६	५४५	५४५	५३८	५३१	५२५	५१८	५०३	४९१	४७१	४५८
	महिला	६६१	६७९	६९९	७१३	७२३	७३३	७३५	७३७	७३४	७२६	७१८
४५-४९ वर्ष	जम्मा	१०२६	१०४०	१०५७	१०८२	१११५	११४७	११७२	११९२	१२१२	१२२५	१२३६
	पुरुष	४६५	४७५	४८६	४९५	५०६	५१६	५२०	५२१	५२६	५२८	५२९
	महिला	५६१	५६५	५७१	५८७	६०९	६३१	६५२	६७१	६८६	६९७	७०७
	जम्मा	९७४	९९८	१०००	१००१	९९९	१००१	१०१६	१०३९	१०६९	११०८	११४७

उमेर समूह	लिङ्ग	उमेर समूह र वर्ष अनुसार जनसंख्या										
		२०२१	२०२२	२०२३	२०२४	२०२५	२०२६	२०२७	२०२८	२०२९	२०३०	२०३१
५०-५४ वर्ष	पुरुष	४७५	४८०	४७३	४६६	४६२	४६२	४७०	४८६	५०४	५२४	५४१
	महिला	४९९	५१८	५२७	५३५	५३७	५३९	५४६	५५३	५६५	५८४	६०६
५५-५९ वर्ष	जम्मा	७३२	७८३	८३०	८७५	९०६	९३०	९३८	९३७	९३६	९३६	९४३
	पुरुष	३७३	४०५	४२८	४४५	४५४	४५७	४५०	४३९	४३४	४२९	४३५
	महिला	३५९	३७८	४०२	४३०	४५२	४७३	४८८	४९८	५०२	५०७	५०८
६०-६४ वर्ष	जम्मा	५९९	६०५	६०५	६१९	६३६	६७०	७१०	७५२	७८८	८२०	८३९
	पुरुष	२८१	२८६	२९३	३०५	३१७	३४०	३६०	३७९	३९३	४०३	४०४
	महिला	३१८	३१९	३१२	३१४	३१९	३३०	३५०	३७३	३९५	४१७	४३५
६५-६९ वर्ष	जम्मा	५१२	५०६	५१०	५१२	५१८	५२६	५३१	५३२	५४२	५५९	५९०
	पुरुष	२५४	२४३	२४०	२३७	२३५	२३८	२४५	२५१	२५९	२७३	२९१
	महिला	२५८	२६३	२७०	२७५	२८३	२८८	२८६	२८१	२८३	२८६	२९९
७०-७४ वर्ष	जम्मा	३६४	३८८	४०४	४१५	४२०	४२९	४२६	४२८	४३१	४३३	४४४
	पुरुष	१८६	१९७	२०१	२०३	२०४	२०२	१९६	१९४	१८८	१९०	१९५
	महिला	१७८	१९१	२०३	२१२	२१६	२२७	२३०	२३४	२४३	२४३	२४९
७५-७९ वर्ष	जम्मा	२२०	२४०	२५२	२६२	२७१	२७९	२९५	३११	३१४	३२५	३३०
	पुरुष	११५	१२१	१२४	१२९	१३१	१३४	१४०	१४३	१४६	१४७	१४७
	महिला	१०५	११९	१२८	१३३	१४०	१४५	१५५	१६८	१६८	१७८	१८३
८०-८४ वर्ष	जम्मा	६७	७३	८९	१०५	११५	१३४	१३८	१५०	१५१	१५९	१६५
	पुरुष	३६	४१	४७	५१	५६	६२	६२	६७	७०	७१	७०
	महिला	३१	३२	४२	५४	५९	७२	७६	८३	८१	८८	९५
८५-८९ वर्ष	जम्मा	२०	२२	१५	१५	२१	२४	२९	३४	३७	४८	५३
	पुरुष	११	११	७	४	८	१०	१२	१५	१४	१८	१९
	महिला	९	११	८	११	१३	१४	१७	१९	२३	३०	३४
९०-९४ वर्ष	जम्मा	३	५	६	५	२	३	३	५	३	२	२
	पुरुष	२	३	३	३	०	०	०	०	०	०	०
	महिला	१	२	३	२	२	३	३	५	३	२	२
९५+वर्ष	जम्मा	५	४	५	४	२	२	१	१	१	१	०
	पुरुष	१	१	१	०	०	०	०	०	०	०	०
	महिला	४	३	४	४	२	२	१	१	१	१	०

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय

अनुसूची ४.: आधिकारिक तथ्याङ्कका आधारभूत सिदान्तहरु

सन् १९८० को दशकको अन्त्यमा मध्य यूरोपका देशहरूमा वैज्ञानिक र भरपर्दो तथ्याङ्क उत्पादन गर्न आधिकारिक तथ्याङ्कलाई डोहोऱ्याउने सिद्धान्तको महशुस भयो। सन् १९९१ मा युरोपेली तथ्याङ्कविदहरुको सम्मेलनले आधिकारिक तथ्याङ्कका आधारभूत सिद्धान्तहरू विकसित गऱ्यो जसलाई सन् १९९२ मा युरोपेली आर्थिक आयोग (Economic Commission of Europe) को मन्त्रिस्तरबाट अङ्गीकार गरियो । सन् १९९४ मा संयुक्त राष्ट्र सङ्घीय तथ्याङ्क आयोगले यी सिद्धान्तहरू अनुमोदन गऱ्यो। सन् २०१३ मा यी सिद्धान्तहरू प्रतिपादन भए देखिका घटनाक्रमलाई समेटी तथ्याङ्क आयोगले आफ्नो ४२ औं सत्रमा आधिकारिक तथ्याङ्कका आधारभूत सिद्धान्तहरूको संशोधित प्रस्तावना स्वीकृत गऱ्यो। सोही बैठकको सिफारिसमा आर्थिक तथा सामाजिक परिषदले तथ्याङ्कका आधारभूत सिद्धान्त सम्बन्धी मस्यौदा प्रस्ताव पेश गऱ्यो। जुन संयुक्त राष्ट्र संघको महासभाले २९ जनवरी २०१४ मा अनुमोदन गऱ्यो। संयुक्त राष्ट्र सङ्घद्वारा अनुमोदित यी सिद्धान्तहरुलाई आधिकारिक तथ्याङ्कका आधारभूत सिद्धान्त भनिन्छ। यी सिद्धान्तहरुले आधिकारिक तथ्याङ्कका आधारभूत पक्षलाई समेटेको हुनाले कुनै पनि देशमा वैज्ञानिक र भरपर्दो तथ्याङ्क उत्पादन तथा वितरण गर्न यी सिद्धान्तहरुलाई निकै सान्दर्भिक ठानिन्छ। देशको तथ्याङ्क प्रणाली आधिकारिक तथ्याङ्कका आधारभूत सिद्धान्तद्वारा निर्देशित हुन्छ जुन तथ्याङ्क प्रणालीको आधार स्तम्भ हो। यहाँ आधिकारिक तथ्याङ्कका १० आधारभूत सिद्धान्तहरु संक्षिप्त रुपमा प्रस्तुत गरिएको छ।

सिद्धान्त १: प्रासंगिकता, निष्पक्षता र समान पहुँच (Relevance, Impartiality and Equal access)

लोकतान्त्रिक समाजको सूचना प्रणालीमा आधिकारिक तथ्याङ्क एक अपरिहार्य तत्व हो जसले सरकार, अर्थतन्त्र र आम नागरिकहरुलाई आर्थिक, सामाजिक, जनसांख्यिक र वातावरणीय अवस्थाको बारेमा सूचना उपलब्ध गराउँछ । लोकतान्त्रिक समाजमा सरकारी तथ्याङ्क-निकायहरुले नागरिकको सूचनाको हकको सम्मान गर्दै आधिकारिक तथ्याङ्क निकायहरुले व्यावसायिक उपयोगिता भएका तथ्याङ्क संकलन गरी निष्पक्ष रुपमा नागरिकहरुलाई उपलब्ध गराउनु पर्दछ।

सिद्धान्त २: ब्यावसायिक मापदण्ड वैज्ञानिक सिद्धान्तहरु र ब्यावसायिक नैतिकता (Professional Standard, Scientific and Professional Ethics):

आधिकारिक तथ्याङ्कहरूमा विश्वसनीयता कायम राख्नका लागि तथ्याङ्क सङ्कलन, प्रशोधन, भण्डारण र प्रस्तुतीकरणका प्रक्रिया निर्धारण गर्दा आधिकारिक तथ्यांकीय निकायहरूले वैज्ञानिक सिद्धान्त, व्यावसायिक आचार र व्यावसायिक सोचबाट निर्णय लिनुपर्दछ।

सिद्धान्त ३: जवाफदेहिता र पारदर्शिता (Accountability and Transparency):

तथ्याङ्कको सही अर्थ लगाउने काम सहज तुल्याउन तथ्याङ्कका स्रोत, विधि र प्रकियाको विवरण वैज्ञानिक मापदण्डअनुसार प्रस्तुत गर्नुपर्दछ।

सिद्धान्त ४: दुरुपयोगको रोकथाम (Prevention of misuse)

तथ्याङ्कको गलत ब्याख्या र दुरुपयोग भएमा त्यसको खण्डन गर्न सक्ने अधिकार तथ्याङ्कीय निकायहरूलाई छ।

सिद्धान्त ५: आधिकारिक तथ्याङ्कको स्रोत (Sources of official Statistics):

तथ्याङ्कीय प्रयोजनका लागि सर्वेक्षण, प्रशासनिक अभिलेख लगायत सबै प्रकारका तथ्याङ्कका स्रोतहरूबाट विवरणहरू लिन सकिन्छ। तथ्याङ्कीय निकायहरूले स्रोत चयन गर्दा गुणस्तर, समय, लागत र उत्तरदाताको बोझलाई विचार गरी उपयुक्त स्रोत चयन गर्नुपर्दछ।

सिद्धान्त ६: गोपनियता (Confidentiality)

तथ्याङ्क निकायहरूले संकलन गरेका ब्यक्तिगत विवरणहरु प्राकृतिक वा कानूनी ब्यक्ति जो जसको भएपनि गोप्य राख्नु पर्दछ

सिद्धान्त ७: कानून (legislation)

तथ्याङ्क प्रणाली सञ्चालन गर्ने ऐन, नियम र आदेश सबै सार्वजनिक गर्नुपर्दछ।

सिद्धान्त ८: राष्ट्रिय समन्वय (National Co-ordination)

तथ्याङ्क प्रणालीमा सामञ्जस्यता र दक्षता हासिल गर्नका लागि देशभित्रका सबै तथ्याङ्क निकायहरूबीचको समन्वय आवश्यक हुन्छ।

सिद्धान्त ९: अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्डको उपयोग (Use of International Standards)

अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्डको उपयोग प्रत्येक देशका तथ्याङ्क निकायहरूले अन्तर्राष्ट्रिय अवधारणा, परिभाषा, वर्गीकरण र विधि प्रयोग गरेमा सबै सरकारी तहका तथ्याङ्क प्रणालीमा सामाञ्जस्यता र दक्षता अभिवृद्धि हुन्छ।

सिद्धान्त १०: अन्तर्राष्ट्रिय सहयोग (International Cooperation)

तथ्याङ्कमा द्विपक्षीय र बहुपक्षीय सहयोगले सबै देशहरूमा आधिकारिक तथ्याङ्क प्रणालीको सुधार गर्न सघाउ पुर्‍याउँदछ। तथ्याङ्कको गुणस्तर कायम राख्न तथा राष्ट्रिय एवं अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा तथ्याङ्कहरू तुलनायोग्य बनाउन आधिकारिक तथ्याङ्कका यी आधारभूत सिद्धान्तहरूको अनुसरण गर्नु आवश्यक छ।

नेपालको तथ्याङ्क प्रणालीमा पनि यी सिद्धान्तहरूको अनुसरण गरी आधिकारिक तथ्याङ्कको संकलन, विश्लेषण, भण्डारण र वितरण गर्ने प्रयत्न गरिएको पाइन्छ।

अनुसूची ५.: जनगणनमामा प्रयोग गरिएका पदावली तथा परिभाषा

घर: घर भन्नाले सामान्यतया चारैतिर गारो/टाटी लगाई ढोका/झ्याल भएको छानो हालेर बसोबास वा अन्य प्रयोगका लागि बनाइएको एक वा एक भन्दा बढी कोठा वा तला भएको संरचना हो । एउटै संरचना अन्तर्गत बनेको जग, गारो तथा छाना भएमा र एउटै मूलढोका र सिँढी भएमा त्यसलाई एउटा घर मान्नुपर्दछ। गणनाको प्रयोजनका लागि यी सबै किसिमका संरचनाः झुप्रो, घर, भवन, महल, अपार्टमेन्ट बिल्डिङ लाई घर भन्ने बुझ्नुपर्दछ।

ब्यक्तिः जनगणनामा ब्यक्ति भन्नाले गणनाको समयमा देशको सीमाना तथा क्षेत्रभित्र अक्सर बसोबास गर्ने सबै उमेरका स्वदेशी वा विदेशी वा परिवारमा अनुपस्थित स्वदेश वा विदेशमा बसेका मानिस सम्झनुपर्दछ ।

अक्सर वसोवासः अक्सर बसोबास भन्नाले ब्यक्ति धेरैजसो वा प्रायः बस्ने ठाउँलाई बुझाउँदछ। नेपालको जनगणनामा ब्यक्तिहरूको गणना अक्सर (प्रायः) बसोबास गर्ने ठाउँबाट गरिन्छ । परिवारका सदस्यहरूको रुपमा गणना गर्न

उक्त ब्यक्ति अक्सर त्यही परिवारमा बसोबास गरेकै हुनुपर्दछ। ब्यक्तिको अक्सर बसोबास निजको आफ्नै स्थायी घर भएको ठाउँ वा अस्थायी रुपमा बसोबास गरेको ठाउँ पनि हुनसक्दछ । कुनै ब्यक्ति दुई वा सोभन्दा बढी ठाउँमा बसोबास गर्ने गरेका रहेछन् भने निज सबैभन्दा वढी समय जहाँ बस्छन् त्यही ठाउँबाट गणना गरिन्छ । जनगणनामा कुनै पनि ब्यक्ति नछुटून् र कुनै पनि ब्यक्ति नदोहोरिऊन् भन्ने उद्देश्यले ब्यक्तिहरूको गणना कहाँबाट गर्ने गराउने भन्ने कुरा ब्यक्तिको अक्सर बसोबासको आधारमा गरिएको हो । परिवारबाट देशभित्र अन्यत्र अक्सर बसोबास गरेका परिवारका सदस्यको विस्तृत विवरण उनीहरू जहाँ बसेका छन् त्यहींबाट संकलन गरिएको थियो भने अक्सर बसोबास विदेशमा भएका ब्यक्तिहरुको अनुपस्थित विदेश गएकाको छुट्टै महलमा विवरण टिपिएको थियो।

परिवारः जनगणना प्रयोजनका लागि एउटै आम्दानी खर्चले घर व्यवहार चलाई एकै भान्सामा खानखाने गरी बसेका ब्यक्ति वा ब्यक्तिहरूको समूहलाई परिवार भनिन्छ । राष्ट्रिय जनगणनामा परिवारलाई तथ्याङ्क संकलनको एकाईको रुपमा लिइएको । परिवारमा एक ब्यक्ति मात्र वा धेरै ब्यक्तिहरू, नाता पर्ने वा नाता नपर्ने हुन सक्दछन् । परिवार र यसका सदस्य छुट्टयाउन आम्दानी/खर्च र भान्साको अवधारणा प्रमुख रहेको छ । कानूनी तवरले वा अंशबण्डा भई भिन्न नभएको तर छुट्टै बसी वा अलग भान्सामा खानखाने गरी बसेका ब्यक्ति वा ब्यक्तिहरूको समूहलाई जनगणनाको प्रयोजनका लागि छुट्टै परिवार मानिन्छ । एउटै आम्दानी खर्चले घर व्यवहार चलाई एउटै भान्सामा खाने ब्यक्तिहरू अलग अलग घरमा सुत्ने गरेको भएतापनि एउटै परिवार मानिन्छ। कुनै कारणवश बेग्लै भान्सामा (जस्तैः होटल, कार्यालयको क्यान्टिन आदि) खाने गरेको भएता पनि एकै स्थानमा बसोबास गर्दछन् भने एउटै परिवार मानिएको छ । घरायसी कामको लागि वा औषधोपचार, व्यापार, तीर्थयात्रा वा अन्य काममा केही दिनको लागि मात्र अन्यत्र गएका अक्सर यसै परिवारमा बस्ने सदस्य भए गणनाको समयमा अनुपस्थित भएता पनि यसै परिवारबाट बिस्तृत विवरण संकलन गरिएको थियो।

परिवार मूलीः जनगणनामा परिवारमूली भन्नाले परिवारमा अक्सर बसोबास गर्ने, कम्तिमा १० वर्ष उमेर पुगेका ब्यक्ति,परिवारमा परिआएका दैनिक कामकाज, खर्च र व्यवहार चलाउन व्यवस्था मिलाउने अर्थात घरको कामकाजमा चाँजोपाँजो मिलाउने मुख्य ब्यक्तिलाई बुझाउँदछ। परिवारमा अक्सर बसोबास गर्ने ब्यक्ति मात्र जनगणना प्रयोजनको लागि परिवारमूली हुन्छन् ।

परिवारमा अनुपस्थित (विदेश)ः गणना गर्न लागेको परिवारमा अक्सर बसोबास नगर्ने, परिवारबाट छुट्टीभिन्न नभएका र फर्की आउँदा सो परिवारको सदस्य हुनसक्ने विदेशमा अक्सर बसोबास गर्ने कुनै सदस्यलाई परिवारमा अनुपस्थित विदेश गएका भनेर परिभाषित गरिएको छ। यस्ता अनुपस्थित सदस्यहरू विगतमा त्यस परिवारको सदस्यका रुपमा अक्सर बसोबास गरेका हुन्छन् । विदेशमा जन्मेर वा विदेशमा विवाह गरेर परिवारमा थप भएका सदस्यहरू गणनाको दिनसम्म पनि विदेशमै अक्सर बसोबास गरिरहेका भए त्यस्ता ब्यक्तिहरुलाई परिवारमा अनुपस्थित (विदेशमा गएका) अन्तर्गत गणना गरिएको थिएन ।

अपाङ्गताः अपाङ्गता भन्नाले शरीरको एक वा एक भन्दा बढी अङ्गहरुले सामान्यरुपमा कामकाज गर्न नसकेर सरलातापूर्वक जीवन यापन गर्न अफठ्यारो अवस्था हो। अपाङ्गता प्रत्यक्ष देखिने शारीरिक वा इन्द्रिय सम्बन्धी

बिचलन मात्र नभई प्रत्यक्ष नदेखिने पनि हुन्छन्। जस्तैः बौद्धिक अपाङ्गता, सुस्तश्रवण, न्युन दृष्टियुक्त, अटिजम्, मनोसामाजिक ।

साक्षरता दरः कुनै एक भाषामा पढ्न, लेख्न र सामान्य हरहिसाब (जोड, घटाउ) गर्नजानेको ब्यक्तिलाई पढ्न र लेख्न दुवै जानेको मानिएको छ। ५ वर्ष वा सो भन्दा माथिको ब्यक्तिले कुनै पनि भाषामा पढ्न र लेख्न सक्ने ब्यक्तिलाई साक्षर मानिएको छ। कुनै उमेर समूहको साक्षर जनसंख्यालाई सोही उमेर समूहो कुल जनसंख्याले भाग गरी १०० ले गुणन गरी आउने मानलाई साक्षरता दर भनिन्छ।

आर्थिक क्रियाकलावः राष्ट्रिय जनगणना २०७८ प्रयोजनको लागि आम्दानी हुने वा नहुने सबै किसिमका वस्तुहरूको उत्पादन गर्ने क्रियाकलापहरू (आफ्नो उपभोगको लागि वा बिक्रीको लागि) र आफ्नो परिवार बाहेक अरुको लागि तलब, ज्याला वा पारिश्रमिक लिई गरिएका आम्दानी हुने सेवाका क्रियाकलापहरू आर्थिक कार्य मानिएको छ भने आफ्नो परिवारको लागि आफैंबाट गरिएका सेवाका क्रियाकलापहरू जस्तैः आफ्नो परिवारको लागि खाना बनाउने, घरधन्दा गर्ने, बालबच्चा, बृद्ध तथा अशक्तको स्याहार सुसार गर्ने आदि क्रियाकलापहरू आर्थिक काममा समावेश गरिएको छैन। यसरी आर्थिक कार्य अन्तर्गत आम्दानी हुने वा नहुने वा दुवै हुन सक्दछन्।

आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्याः दश वर्ष वा सो भन्दा माथिको उमेर समूहको जनसंख्या मध्ये गणना भएको दिन भन्दा ठिक १२ महिना अगाडि आर्थिक काम (छोटो वा लामो समय) गरेको वा आर्थिक काम नगरेको भए आर्थिक कामको खोजी गरेको ब्यक्तिलाई आर्थिकरुपले सक्रिय जनसंख्या भनिन्छ। कुनै पनि आर्थिक काम नगरेका र आर्थिक कामको खोजि पनि नगरेको जनसंख्यालाई आर्थिकरुपले निष्क्रिय जनसंख्या भनिन्छ।

अक्सर आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्याः १० वर्ष वा सो भन्दा माथिको उमेर समूहको आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या मध्ये गणनाको दिन भन्दा ठिक अगाडिको १२ महिनामा आर्थिक काम गरेको वा आर्थिक काम खोजेको अवधिको जोड ६ महिना वा सो भन्दा बढी भएको जनसंख्यालाई अक्सर आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्या भनिन्छ।

अक्सर रोजगार जनसंख्याः १० वर्ष वा सो भन्दा माथिको उमेर समूहको अक्सर आर्थिक रुपले सक्रिय जनसंख्यामध्ये गणनाको दिन भन्दा ठिक अगाडीको १२ महिनामा आर्थिक काम गरेको अवधि ६ महिना वा सो भन्दा बढी भएको जनसंख्यालाई अक्सर आर्थिक रुपले रोजगार जनसंख्या भनिन्छ।

आर्थिक सक्रियता दरः आर्थिकरुपमा सक्रिय कूल जनसंख्यालाई सोही उमेर समूहको जम्मा जनसंख्याले भागगरी १०० ले गुणन गर्दा आउने मानलाई आर्थिक सक्रियता दर भनिन्छ।

जनघनत्वः प्रति एकाई (प्रति वर्ग कि मि) क्षेत्रफलमा बसोबास गर्ने जनसंख्यालाई जनघनत्व भनिन्छ। कुनै स्थानको कुल जनसंख्यालाई त्यस ठाउँको कुल क्षेत्रफलले भाग गरेर जनघनत्व निकालिन्छ।

लैङ्गिक अनुपातः प्रतिसय जना महिलामा पुरुषको संख्यालाई लैङ्गिक अनुपात भनिन्छ। कुनै स्थान विशेषको पूरुषको संख्यालाई महिलाको संख्याले भाग गरी १०० ले गुणन गर्दा लैङ्गिक अनुपात प्राप्त हुन्छ।

कुल आश्रित अनुपातः १५ वर्ष भन्दा मुनि (०-१४ वर्ष) र ६० वर्ष भन्दा माथिको उमेर समूहको जनसंख्याको योगफललाई १५ देखि ५९ वर्ष उमेर समूहको कुल जनसंख्याले भाग गर्दा कुल आश्रित अनुपात आउँछ। यसलाई १०० ले गुणन गरेर प्रतिशतमा ब्यक्त गरिन्छ।

अनुसूची-६: कृषि गणनामा प्रयोग गरिएका अवधारणा तथा परिभाषा

कृषि कार्य भन्नाले निम्नलिखित कार्यहरूलाई बुझाउँदछः

- ✓ अन्न, दलहन, तेलहन, तरकारी, फलफूल, नगदेबाली र अन्य कृषि बाली उत्पादन;
- ✓ गाई/भैंसी, भेडा/बाखा, सुँगुर/बङ्गुर आदि पशुपालन;
- ✓ अर्थोपार्जन वा मासु, अण्डा उत्पादनको दृष्टिले गरिने पन्छीपालन, तथा
- ✓ कृषि वन लगाउने, माछापालन, मौरीपालन, च्याउखेती, पुष्पखेती, नर्सरीखेती, रेशमपालन जस्ता अन्य खेती सम्बन्धी कृषि कार्यहरू गरेको ।

कृषिचलन

एउटै ब्यक्ति वा परिवार वा निकायले रेखदेख (व्यवस्थापन) गरेको कृषि उत्पादनको एक आर्थिक एकाईलाई कृषि चलन भनिन्छ। कृषिचलनभित्र आफ्नो हकको वा अर्काको हकको भए पनि जुनसुकै शर्तमा लिई आंशिक वा पूर्ण रूपमा कृषि उत्पादनको उद्देश्यले पालिएका पशुपन्छीहरू वा जुनसुकै आकारको भए पनि कृषिका लागि उपयोग गरिएको सम्पूर्ण जग्गा पर्दछ। सजिलो अर्थमा भन्नुपर्दा एक ब्यक्तिको जिम्मा र रेखदेखमा रहेको सम्पूर्ण कृषिकार्यलाई कृषिचलन मानिएको छ ।

कृषि चलनको न्युनतम सिमा राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ मा जग्गाको क्षेत्रफल वा पशुपन्छीको सङ्ख्या निम्नानुसार भएमा मात्र कृषि चलन मानिएको छः

- ✓ हिमाल र पहाडका जिल्लामा कम्तीमा ४ आना (०.०१२७२ हेक्टर) र तराइका जिल्लामा कम्तीमा ८ धुर (०.०१३५५ हेक्टर) क्षेत्रफलमा बाली लागेको जग्गा भएमा, वा
- ✓ जुनसुकै उमेरका कम्तीमा १ वटा गाई वा भैंसी पालेको भएमा, वा
- ✓ कम्तीमा ५ वटा भेडा-बाखा वा सुँगुर-बङ्गुर जस्ता पाल्तु चौपाया पालेको भएमा, वा
- ✓ चल्ला र माउ गरी कम्तीमा २० वटासम्म पन्छी (कुखुरा, हाँस) पालेको भएमा ।
- ✓ नेपाल सरकार, अर्धसरकारी संस्था, स्कुल, कलेज, सहकारी संस्था, व्यवसायिक समूह घरना र तोकिएको मापदण्ड पुरा गरी कृषक परिवारले संस्थागत हैसियतले कुनै कृषि कार्यको चलन गरेको रहेछ भने त्यस्तो चलन संस्थागत रूपमा पर्ने भएकोले यसको पनि संस्थागत कृषि चलनको रुपमा गणना गर्नुपर्दछ।
- ✓ पहिला नै सूचीकरण भएका यस्ता चलनहरुको सुपरिवेक्षकमार्फत विवरण संकलन गरिन्छ।

कित्ताः कृषिगणनामा वरिपरि अरूको साँध भएर बीचमा रहेको जमिनको भागलाई कित्ता भनिन्छ। कित्ता साधारणतया खोला, नदी, जंगल, राजमार्ग जस्ता प्राकृतिक वा मानव निर्मित साधनले छुट्याएको हुन्छ। कृषिगणनामा प्रयोग गरिएको कित्ता र साधारण बोलीचालीको भाषामा (वा नापीमा) प्रयोग गरिएको कित्ता एकै नहुन पनि सक्दछन् वा फरक हुन पनि सक्दछन् ।

स्थायी बालीः एक पटक उत्पादन लिएपछि पुनः रोप्नु नपर्ने र धेरै वर्षसम्म उत्पादन दिइरहने आँप, कटहर, लिचि, सुन्तला, केरा जस्ता बाली स्थायी बालीअन्तर्गत पर्दछन्।

अस्थायी बाली: अस्थायी वाली भन्नाले एक वर्षको अवधिभित्र उत्पादन गरी बाली भित्र्याउने र अर्को बालीका लागि पुनः खनजोत गरी लगाउनुपर्ने किसिमका बालीहरू पर्दछन्। तर, लगाएको बाली भित्र्याउन एक वर्षभन्दा बढी समय लाग्ने भए तापनि यदि बोट समेत नष्ट गरिन्छ भने अस्थायी बाली अन्तर्गत नै पर्दछन्, जस्तैः उखु । एक वर्षपछि अर्को बाली लगाइने र खनजोत गर्दा बोट डाँठसमेत नष्ट हुने बालीहरू पनि अस्थायी बाली अन्तर्गत पर्दछन् । जस्तै- खाद्यान्न बाली, कोसे/दाल बाली, कन्दमूल बाली, तेल बाली, नगदे बाली, मसला बाली, तरकारी बाली, र भुइँघाँस बाली ।

खेत: खेतको श्रेणीमा साधारणतया धान रोप्न सकिने जग्गा पर्दछ। कुनै जग्गामा धान रोपिने गरिएको छैन तर त्यसमा धान खेती हुन सक्छ भने पनि त्यसलाई खेतमा राख्नुपर्दछ। खेत श्रेणीमा नपरेका जग्गा पाखोमा पर्दछन्। पाखो जग्गा लगभग वर्षभरि नै सुख्खा रहन्छ र साधारणतया यस्तो जग्गा धान खेतीको लागि उपयुक्त हुँदैन। पाखो जग्गालाई धान रोप्नयोग्य बनाइएको छ भने त्यसलाई खेत मान्नु पर्दछ।

सिँचाइ भएको जग्गा: सन्दर्भ समयमा कुनै एक बालीमा मात्र सिँचाइ भएको भए पनि यसलाई सिँचाई भएको जग्गा अन्तर्गत राखिएको छ। जग्गाको उत्पादकत्व बढाउने उद्देश्यले थप श्रम वा साधन लगाई जग्गामा कुलो, नहर आदिबाट (वर्षा बाहेक) पानी पुऱ्याउने कार्यलाई सिँचाइ भनिन्छ।

अनुसूची-७: तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय सुर्खेतको परिचय

परिचय र अवस्थिति

विगतमा तथ्याङ्क ऐन २०१५ मा ब्यवस्था भए बमोजिम केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग राष्ट्रिय योजना आयोगको सचिबालय अन्तरगत वि.सं.२०१५ साल मार्ग १५ गते स्थापना भएको हो। साविकको केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग तथ्याङ्क ऐन २०७९ बमोजिम वि.सं.२०७९ साल आश्विन २८ गते देखि प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय मातहत राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयमा परिणत भएको छ। ऐन अनुसार राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयको प्रमुखको रुपमा संघीय निजामती सेवाको विशिष्ट श्रेणीको प्रमुख तथ्याङ्क अधिकारी रहने व्यवस्था छ। साविकको केन्द्रीय तथ्याङ्क विभाग र हालको राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयको कार्य सम्पादनमा सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्यले विगतमा क्षेत्रीय तथ्याङ्क कार्यालय, रहेकोमा वि.सं. २०५० साल श्रावण १ गते देखि सुर्खेत,दैलेख र कालिकोट जिल्ला कार्य क्षेत्र हुने गरी शाखा तथ्याङ्क कार्यालय सुर्खेतको स्थापना भएकोमा मिति २०७० साल चैत्र १ गते देखि कार्यालयको नाम परिवर्तन भई तथ्याङ्क कार्यालय, सुर्खेत भएको हो। हाल सुर्खेत, दैलेख ,जाजरकोट ,रुकुम पश्चिम र सल्यान गरी पाँच जिल्ला कार्यक्षेत्र रहने गरी तथ्यांक समन्वय कार्यालय, सुर्खेत कर्णाली प्रदेशको राजधानी सुर्खेत वीरेन्द्रनगर नगरपालिका वडा नं.७, इत्राम स्थित आफ्नै कार्यालय भवनमा रहेको छ ।

कार्यालयले गर्ने कार्यहरु

राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयले तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय सुर्खेत लगायत मातहतका १८ जिल्लामा रहेका तथ्याङ्क समन्वय कार्यालयहरूको लागि निर्धारित गरिएका कार्यहरू देहाय बमोजिम रहेका छन्

- ✓ राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयबाट आफ्नो क्षेत्रमा सञ्चालन गरिने गणना एवं सर्वेक्षणमा संलग्न हुने,

- ✓ राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयबाट जिल्लास्तरमा सञ्चालन हुने तालिम कार्यमा सघाउ पुऱ्याउने र स्थानीय स्तरमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक पर्ने तालिम सञ्चालन गर्ने, राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयबाट जिल्लास्तरमा सञ्चालन हुने तालिम कार्यमा सघाउ पुर्याउने र स्थानीय स्तरमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक पर्ने तालिम सञ्चालन गर्ने,
- ✓ आवश्यकता अनुसार प्राथमिक तथा द्धितियक तथ्याङ्क संकलन तथा प्रसोधन गर्ने,
- ✓ प्रदेश र कार्यक्षेत्र अन्तर्गतका जिल्ला एवमं स्थानीय तहको वस्तुगत विवरण तयार पार्ने ,
- ✓ योजना, नीति निर्माण, अध्ययन अनुसन्धान एवम अनुगमन मुल्यांकनको लागि आवश्यक तथ्याङ्क उपलब्ध गराउने,
- ✓ तथ्याङ्क विकासका लागि पैरवी र सुझाव उपलब्ध गराउने,
- ✓ वडा र गणना क्षेत्रको सीमाना, धरातल र घर परिवारको निर्दिष्ट स्थान छुट्टयाउने गरी नक्सांकन गर्ने ,
- ✓ जिल्लास्तरीय तथ्याङ्कीय क्रियाकलापहरूको समन्वय गर्ने,
- ✓ तथ्याङ्कीय अभिलेखहरूको संरक्षण,
- ✓ तथ्याङ्कको गुणस्तरमा निरन्तरता र एकरूपता कायम गरी विभिन्न निकायसँग समन्वय गर्ने।

अनुसूची-८ः तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय सुर्खेतको दरवन्दी तेरिज

सि.न.	पद	श्रेणी	सेवा	समुह	स्वीकृत पद संख्या
१	तथ्याङ्क समन्वय अधिकारी	रा.प. द्धितीय	ने. आ.यो. तथा तथ्याङ्क	तथ्याङ्क	१
२	तथ्याङ्क अधिकृत	रा.प. तृतीय	ने. आ.यो. तथा तथ्याङ्क	तथ्याङ्क	२
३	सुपरिवेक्षक	रा. प. अनं.प्रथम	ने. आ.यो. तथा तथ्याङ्क	तथ्याङ्क	५
४	गणक	रा.प. अनं.द्धितीय	ने. आ.यो. तथा तथ्याङ्क	तथ्याङ्क	५
५	खरीदार	रा.प. अनं.द्धितीय	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	२
६	सहलेखापाल	रा.प. अनं.द्धितीय	नेपाल प्रशासन	लेखा	१
७	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	नेपाल प्रशासन	सामान्य प्रशासन	२
जम्मा					१८

अनुसूची-८ः राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयका प्रमुख प्रकाशनहरु

१. Statistical Bulletin

२. नेपालको राष्ट्रिय तथ्याङ्क प्रणाली

३. Nepal in Figures

४. POCKET BOOKS

५. राष्ट्रिय जनगणना २०७८ का विषयगत तथा अन्य प्रतिवेदनहरु

- ✓ NEPAL POPULATION AND HOUSING CENSUS REPORT २०७८
- ✓ National Report - English
- ✓ संक्षिप्त नतिजा
- ✓ नेपाली अनुसुची
- ✓ A Report on Maternal Mortality, २०२१
- ✓ अपाङ्गतासम्बन्धी तथ्याङ्कीय प्रततवेदन
- ✓ राष्ट्रिय जनगणना २०७८ र सञ्चारमाध्यम
- ✓ जनसङ्ख्या साक्षरता
- ✓ Procedural history book of National Census २०२१
- ✓ Dalit Statistical Report, NPHC २०२१
- ✓ Report on Degree of Urbanization in Nepal
- ✓ Housing and Household Dynamics in Nepal
- ✓ Single Women in Nepal, NHPC २०२१
- ✓ Fertility in Nepal, NPHC २०२१
- ✓ Internal Migration in Nepal, NPHC २०२१
- ✓ International Migration in Nepal, NPHC २०२१
- ✓ Demographic Dividend in Nepal, NPHC २०२१
- ✓ Population Projections for Nepal २०२१ to २०५१, NPHC २०२१
- ✓ Ageing Situation in Nepal, NPHC २०२१
- ✓ Language in Nepal, NPHC २०२१
- ✓ Nuptiality in Nepal, NPHC २०२१
- ✓ Religions in Nepal, NPHC २०२१
- ✓ Adolescents and youth in Nepal, NPHC २०२१

६. राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ सँग सम्वन्धित प्रकाशनहरु

- ✓ National Sample Census of Agriculture २०२१/२२ (National report)
- ✓ राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ (सार-संक्षेप)
- ✓ राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८—प्रमुख नतिजा (लिफलेट)
- ✓ National Level Statistical Tables of NSCA २०२१/२२
- ✓ Municipality Statistical Tables of NSCA २०२१/२२
- ✓ राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८ का स्थानीयतह स्तरका तथ्याङ्कीय तालिकाहरु

- ✓ Women's Ownership in Agricultural Land in Nepal
- ✓ रा.कृ.ग.२०७८: पालिकास्तरका नतिजाहरु
- ✓ राष्ट्रिय कृषिगणना २०७८: सामुदायिक प्रतिवेदन
- ✓ District Summary by Province_NSCA २०२१/२२
- ✓ District Level Tables by Province_NSCA २०२१/२२
- ✓ Gender-based report_NSCA २०२१/२२
- ✓ Report on Land Use_NACA२०२१/२२
- ✓ कृषिमा सरकारी सेवा सुविधाको पहुँचसम्बन्धी विषयगत प्रतिवेदनः रा.कृ.ग.२०७८
- ✓ Technical Report on the Reliability of Data_NACA २०२१/२२

७. OTHER PUBLICATIONS

- ✓ NATIONAL ECONOMIC CENSUS २०१८ NATIONAL PROFILE २
- ✓ NATIONAL ECONOMIC CENSUS २०१८, NATIONAL REPORT ३-१
- ✓ NATIONAL ECONOMIC CENSUS २०१८, ANALYTICAL REPORT NO.१
- ✓ NATIONAL ECONOMIC CENSUS २०१८, NATIONAL PROFILE १ BY PROVINCE
- ✓ NATIONAL ECONOMIC CENSUS २०१८, NATIONAL REPORT २-३ BY DISTRICT
- ✓ NATIONAL ECONOMIC CENSUS २०१८, NATIONAL REPORT २-२
- ✓ NATIONAL ECONOMIC CENSUS २०१८, NATIONAL REPORT २-१
- ✓ NATIONAL ECONOMIC CENSUS-२०१८ NATIONAL REPORT १-३
- ✓ NATIONAL ECONOMIC CENSUS-२०१८, NATIONAL REPORT १-२
- ✓ NATIONAL ECONOMIC CENSUS-२०१८, PROVINCIAL SUMMARY REPORTS
- ✓ NATIONAL STATISTICAL SYSTEM OF NEPAL FINAL
- ✓ NATIONAL POPULATION AND HOUSING CENSUS २०११ (CASTE, ETHNICITY AND MOTHER TONGUE)
- ✓ NEPAL LABOUR FORCE SURVEY III
- ✓ नेपाल चाइल्ड लेवोर सर्भे २०२१
- ✓ CONCEPTS AND DEFINITIONS OF STATISTICAL TERMS
- ✓ A Compendium of National Statistical System of Nepal
- ✓ NEPAL LIVING STANDARD SURVEY-IV
- ✓ लैङ्गिक तथ्याङ्क बुकलेट २०१८
- ✓ राष्ट्रिय जलवायु परिवर्तन सर्वेक्षण २०२२
- ✓ क्लामिट चेन्ज रिलेट इन्डीकेटर्स अफ नेपाल
- ✓ नेपालको विपद् तथ्याङ्क सुदृढीकरण सम्बन्धी प्रतिवेदन
- ✓ राष्ट्रिय लेखा सम्बन्धी वार्षिक तथ्याङ्कहरु
- ✓ त्रैमासिकको राष्ट्रिय लेखा अनुमान
- ✓ प्रादेशिक कुल गार्हस्थ्य उत्पादन अनुमानहरु

- ✓ निर्माण क्षेत्रको लागत मूल्य सूचकाङ्क
- ✓ औद्योगिक उत्पादक मूल्य सूचकाङ्क
- ✓ कृषि बस्तुहरुको उत्पादक मूल्य सूचकांङ्क
- ✓ सर्भे अफ मोटर भेहिकल एण्ड मोटर साइकल सर्भिस सेन्टर २०७२-७३
- ✓ नेपाल वितरणात्मक व्यापार सर्वेक्षण, २०२२
- ✓ सेन्सस अफ रियल स्टेट २०१९
- ✓ रिपोर्ट अन नेपाल ल्याण्ड ट्रान्सपोर्ट सर्भे २०१३
- ✓ प्रदेश प्रोफाइल
- ✓ जिल्ला वस्तुगत विवरण

कालिमाटी रामपुर

कालिमाटी गंगामाला मन्दिर

कछुवा दह

तथ्याङ्क समन्वय कार्यालयबाट विभिन्न गणना, सर्वेक्षण एवम् कार्यालयको नियमित कामको लागि तथ्याङ्क सङ्कलन गर्न आउने आधिकारिक कर्मचारीलाई समय मै सत्यतथ्य विवरण उपलब्ध गराई सहयोग गरिदिनु हुन अनुरोध छ । तथ्याङ्क सङ्कलनको क्रममा सोधिएका ब्यक्तिगत विवरणहरू तथ्याङ्क ऐन २०७९ अनुसार गोप्य रहने छन् । सङ्कलित ब्यक्तिगत विवरणहरू प्रकाशनमा ल्याउन कानूनद्वारा निषेधित एवम् दण्डनीय भएको हुँदा कुनै पनि ब्यक्तिगत विवरणहरू प्रकाशनमा ल्याईने छैन, केवल सामुहिक रूपमा तथ्याङ्किय प्रयोजनको लागि प्रयोग गरिनेछ ।

नेपाल सरकार
प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय
राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय
तथ्याङ्क समन्वय कार्यालय, सुर्खेत